

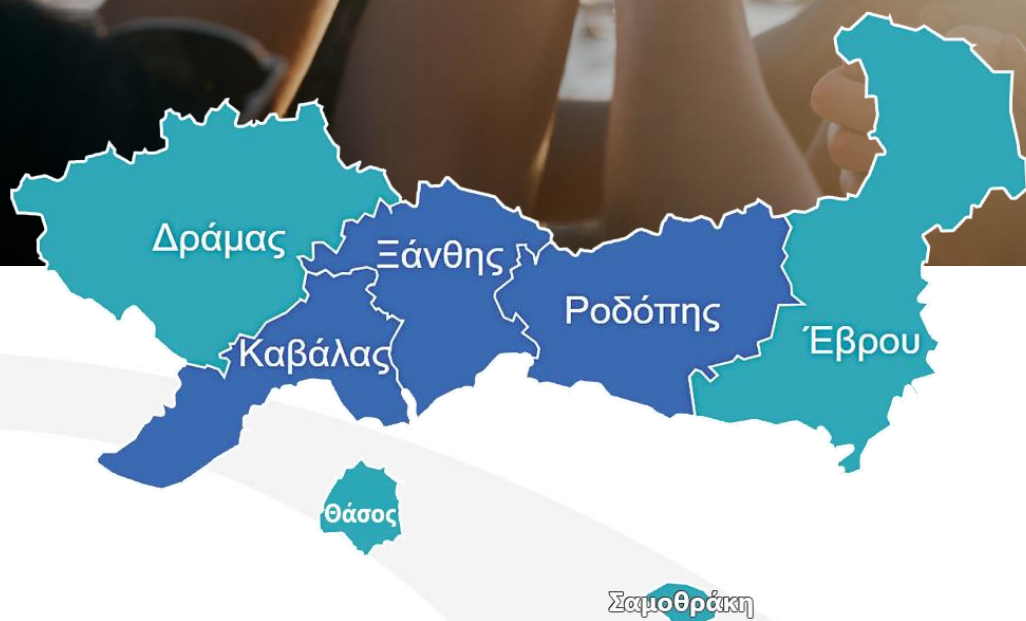
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ»

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

Π1.2.1. Έρευνα στα Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ) της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

Απρίλιος, 2026

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

Ελληνόγλωσσο

Ξενόγλωσσο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ	2
Ελληνόγλωσσο	2
Ξενόγλωσσο.....	2
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	9
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	16
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ	17
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΠΑΘΜ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.....	20
1.1. Θεσμικό Πλαίσιο και Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	20
1.2. Διασύνδεση του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021–2027.....	25
1.2.1.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021–2027	25
1.2.2.Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ως Ενδεικτική Δράση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027	44
1.3. Η σημασία της μέτρησης της ικανοποίησης στις κοινωνικές υπηρεσίες.....	45
1.3.1. Ευρωπαϊκές πρακτικές και επιτυχημένα παραδείγματα.....	45
1.3.2. Στόχοι και σημασία της αξιολόγησης της ικανοποίησης.....	47
1.3.3. Αναγκαιότητα και εφαρμογή της έρευνας στα Κέντρα Κοινότητας.....	47
1.4. Ο ρόλος των Κέντρων Κοινότητας ως βασικές δομές κοινωνικής προστασίας.....	49
1.4.1 Γενικά χαρακτηριστικά	49
1.4.2 Στόχευση πολιτικής	50
1.4.3 Βασικές αρχές λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας.....	52
1.4.4 Ωράριο λειτουργίας	53
1.4.5 Ωφελοούμενοι	53
1.4.6 Παρεχόμενες Υπηρεσίες	54
1.4.7 Παραρτήματα και Κινητές Μονάδες.....	57

1.4.8 Διανομή τροφίμων-σίτιση.....	62
1.4.9 Στελέχωση Κέντρου Κοινότητας - Γενικά καθήκοντα και αρμοδιότητες του προσωπικού του Κέντρου Κοινότητας.....	63
1.4.10 Ο ρόλος των Κέντρων Κοινότητας στη σύνδεση πολιτών με υπηρεσίες πρόνοιας, απασχόλησης, υγείας, εκπαίδευσης	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	67
2.1. Η κοινωνική προστασία ως μέσο αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.....	67
2.2. Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής.....	69
2.2.1. Θεμελιώδη Κοινωνικά Δικαιώματα και Αρχές της Ε.Ε.	69
2.2.2. Χρηματοδοτικά Εργαλεία και Πολιτικές Εισοδηματικής Ενίσχυσης.....	77
2.2.3. Ευρωπαϊκό και Διεθνές Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά	82
2.2.4. Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.....	93
2.2.5. Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη.....	94
2.3. Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: Νομοθεσία και Βασικές Κοινωνικές Δομές	103
2.3.1 Εθνικοί Νόμοι και Αποφάσεις για την κοινωνική προστασία των πολιτών.....	103
2.3.2 Εθνικά Σχέδια Δράσης και Στρατηγικές για την Κοινωνική προστασία των πολιτών	108
2.4. Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας – ΠΕΠ Ανατολική Μακεδονία-Θράκη 2014-2020	122
2.5. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας.....	125
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	127
3.1. Υφιστάμενη κατάσταση στην ΠΑΜΘ.....	127
Α. Πληθυσμιακά και κοινωνικά χαρακτηριστικά	133
Β. Οικονομικά Χαρακτηριστικά και Οικονομικές Δραστηριότητες.....	217
3.2. Κοινωνικοί δείκτες που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	233
3.2.1 Δημογραφικοί δείκτες	233
3.2.2 Εισόδημα, οικονομική ευημερία και ανισότητες νοικοκυριών	242
3.2.3 Συνθήκες διαβίωσης και υλική ευημερία.....	249

3.2.4 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός.....	262
3.2.5 Αγορά εργασίας και κοινωνικός αποκλεισμός μέσω απασχόλησης	271
3.3 Χαρτογράφηση Κέντρων Κοινότητας και των Παραρτημάτων στην ΠΑΜΘ	276
3.4. Αξιολόγηση των Κοινωνικών Δομών που χρηματοδοτούνται από το ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 2014-2020» (2021).....	278
3.5. Έκθεση για τη Λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2023 – Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (2024).....	283
3.6. Η αναγκαιότητα διεξαγωγής έρευνας πεδίου στις δομές κοινωνικής προστασίας της ΠΑΜΘ.....	285
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	286
4.1. Πληθυσμός στόχος.....	287
4.2. Δειγματοληψία και μέγεθος δείγματος	288
4.3. Εργαλεία συλλογής δεδομένων	289
4.4. Διαδικασία συλλογής δεδομένων και διασφάλιση ποιότητας.....	290
4.5. Μέθοδοι ανάλυσης	291
4.6. Κριτήρια αξιολόγησης	292
4.7. Δεοντολογία και προστασία δεδομένων	293
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ	295
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	295
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	295
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	295
Ερωτηματολόγιο Ωφελομένων.....	295
Ερωτηματολόγιο Συντονιστών & Στελεχών των ΚΚ & Παραρτημάτων Ρομά.....	295

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027.	31
Πίνακας 2: Προτεραιότητα και Ενδεικτική Δράση σχετική με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.	44
Πίνακας 3: Γενικοί και Ειδικοί στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική ένταξη των Ρομά.....	89
Πίνακας 4. Πυλώνες ΠεΣΚΕ Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (2014-2020)	123
Πίνακας 5: Περιφερειακές Ενότητες, Δήμοι και Έδρες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.	130
Πίνακας 6: Χρονολογική εξέλιξη πληθυσμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (27 χώρες-από το 2020), Ελλάδας και Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2016-2025).	135
Πίνακας 7: Μόνιμος Πληθυσμός της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κατά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο (2021).	136
Πίνακας 8: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και των Περιφερειακών Ενοτήτων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).....	137
Πίνακας 9: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού του συνόλου της χώρας, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, των Περιφερειακών Ενοτήτων και των Δήμων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).....	138
Πίνακας 10: Πυκνότητα της Ελλάδας, της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και των Περιφερειακών Ενοτήτων της (2021).	141
Πίνακας 11: Δείκτης γήρανσης και δείκτης εξάρτησης για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).	142
Πίνακας 12: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).	144
Πίνακας 13: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).	152
Πίνακας 14: Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ αυτής (2021).....	158
Πίνακας 15: Διαθέσιμο εισόδημα ιδιωτικών νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023).	161

Πίνακας 16: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια και για το σύνολο της χώρας (2023).	162
Πίνακας 17: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).	165
Πίνακας 18: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).	169
Πίνακας 19: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).	172
Πίνακας 20: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο του 2025.	175
Πίνακας 21: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων (< 12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	179
Πίνακας 22: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων (< 12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	181
Πίνακας 23: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.....	186
Πίνακας 24: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων ανά φύλο ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025....	189
Πίνακας 25: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025....	193
Πίνακας 26: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα, ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	196
Πίνακας 27: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	201
Πίνακας 28: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	204
Πίνακας 29: Κατανομή πληθυσμού Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (2021).	214

Πίνακας 30: Κατανομή περιοχών διαβίωσης Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (2021).....	216
Πίνακας 31. Βασικά μεγέθη εισερχόμενου τουρισμού της ΠΑΜΘ (2024).	219
Πίνακας 32: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2014-2023*).....	221
Πίνακας 33: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας, της Περιφέρειας Ανατολίας και των Περιφερειακών Ενοτήτων της μεταξύ των ετών 2014-2023*.	225
Πίνακας 34: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2023*).	229
Πίνακας 35. Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2024).	234
Πίνακας 36. Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2024).	237
Πίνακας 37. Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) και στην Ελλάδα (2013-2024).	240
Πίνακας 38: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023).	243
Πίνακας 39: Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2018-2024).	247
Πίνακας 40: Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024).	250
Πίνακας 41: Ποσοστό σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024).	253
Πίνακας 42: Δείκτης υπερβολικής επιβάρυνσης κόστους στέγασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024).	255
Πίνακας 43: Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2016-2024).	257
Πίνακας 44: Ποσοστό του πληθυσμού που διαβεί σε ιδιωτικά νοικοκυριά τα οποία αδυνατούν να αντεπεξέλθουν οικονομικά στο κόστος επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024).	259

Πίνακας 45: Ποσοστό αυτοαναφερόμενων ανεκπλήρωτων αναγκών για ιατρική εξέταση λόγω υψηλού κόστους, μεγάλης απόστασης μετακίνησης ή λίστας αναμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2016-2024).....	261
Πίνακας 46: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2020-2024).	263
Πίνακας 47. Ποσοστό κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2021-2024).	266
Πίνακας 48: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-6 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0–2) (% , 2016–2024).....	267
Πίνακας 49: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-18 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0–2) (% , 2016–2024).....	269
Πίνακας 50: Ποσοστό ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (πληθυσμός ηλικίας 0–64 ετών) (% , 2016-2024).	271
Πίνακας 51: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 15-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).....	273
Πίνακας 52: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 18-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).....	275
Πίνακας 53. Κέντρα Κοινότητας και Παραρτήματα Ρομά.....	276

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Χρονολογική εξέλιξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2016-2025).....	136
Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και των Περιφερειακών Ενοτήτων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).....	138
Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού του συνόλου της χώρας, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, των Περιφερειακών Ενοτήτων και των Δήμων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).....	140
Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα (% , 2021).....	141

Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων του συνόλου της χώρας (% , 2021).	145
Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2021).	146
Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης (% , 2021).	146
Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Δράμας (% , 2021).	147
Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου (% , 2021).	147
Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Θάσου (% , 2021).	148
Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας (% , 2021).	148
Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης (% , 2021).	149
Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).	149
Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας (% , 2021).	154
Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).	154
Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης (% , 2021).	155
Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Δράμας (% , 2021).	155
Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Έβρου (% , 2021).	156
Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Θάσου (% , 2021).	156
Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας (% , 2021).	157
Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης (% , 2021).	157

Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών κατά αριθμό μελών στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ αυτής (% , 2021).	158
Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών κατά αριθμό μελών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).....	159
Διάγραμμα 24: Πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία σε επίπεδο Χώρας για το διάστημα 2014-2024 (Α) και κατά μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS1) στο διάστημα 2023-2024 (Β).	160
Διάγραμμα 25: Διαθέσιμο εισόδημα ιδιωτικών νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023).	162
Διάγραμμα 26: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια και για το σύνολο της χώρας (2023).	163
Διάγραμμα 27: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες ιθαγένειας για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).	164
Διάγραμμα 28: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).	166
Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).	170
Διάγραμμα 30: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).	171
Διάγραμμα 31: Ποσοστιαία κατανομή οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).	173
Διάγραμμα 32: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).....	173
Διάγραμμα 33: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων και ανέργων στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).....	174
Διάγραμμα 34: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων και ανέργων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).....	175
Διάγραμμα 35: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο του 2025.	176
Διάγραμμα 36: Ποσοστιαία κατανομή του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).	176

Διάγραμμα 37: Ποσοστιαία κατανομή του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).	176
Διάγραμμα 38: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων (< 12 μήνες και >=12 μήνες) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	177
Διάγραμμα 39: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).	178
Διάγραμμα 40: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).	178
Διάγραμμα 41: Εγγεγραμμένοι άνεργοι (<12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025 (%).	180
Διάγραμμα 42: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).	180
Διάγραμμα 43: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).	181
Διάγραμμα 44: Εγγεγραμμένοι άνεργοι κατά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025 (%).	184
Διάγραμμα 45: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).	184
Διάγραμμα 46: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).	185
Διάγραμμα 47: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	187
Διάγραμμα 48: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025.	187
Διάγραμμα 49: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025.	188
Διάγραμμα 50: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	191
Διάγραμμα 51: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025.	192

Διάγραμμα 52: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025.....	192
Διάγραμμα 53: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	194
Διάγραμμα 54: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).	195
Διάγραμμα 55: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).	195
Διάγραμμα 56: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	199
Διάγραμμα 57: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).	200
Διάγραμμα 58: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).	200
Διάγραμμα 59: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.	202
Διάγραμμα 60: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025.	203
Διάγραμμα 61: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025.	203
Διάγραμμα 62: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).	208
Διάγραμμα 63: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).	209
Διάγραμμα 64: Περιφερειακή κατανομή της απασχόλησης ανά κλάδο, 2009 (%).	210
Διάγραμμα 65: Περιφερειακή κατανομή της απασχόλησης ανά κλάδο, 2024 (%).	211
Διάγραμμα 74: Εξέλιξη των αμοιβών των εργαζομένων στο σύνολο των κλάδων παραγωγής στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, 2009-2022 (2009=100) (%).	212

Διάγραμμα 67: Κατανομή πληθυσμού Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (2021).....	215
Διάγραμμα 68: Ποσοστιαία Κατανομή περιοχών διαβίωσης Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (% , 2021).....	217
Διάγραμμα 69: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο σύνολο της χώρας (2014-2023*).....	222
Διάγραμμα 70: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).....	222
Διάγραμμα 71: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).....	222
Διάγραμμα 72: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).....	223
Διάγραμμα 73: Ποσοστιαία μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2014-2023*).....	224
Διάγραμμα 74: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας (2014-2023*).....	225
Διάγραμμα 75: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).....	225
Διάγραμμα 76: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).....	226
Διάγραμμα 77: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).....	227
Διάγραμμα 78: Ποσοστιαία μεταβολή του κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2014-2023*).....	227
Διάγραμμα 79: Ποσοστιαία κατανομή της Ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά κλάδο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2023*).....	231
Διάγραμμα 80: Ποσοστιαία κατανομή της Συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας ανά ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης *%, 2023*).....	232
Διάγραμμα 81: Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2024).....	235

Διάγραμμα 82: Προσδόκιμο ζωής στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2012-2023, %)	235
Διάγραμμα 83: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	238
Διάγραμμα 84: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) (2013-2024)	241
Διάγραμμα 85: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ελλάδα (2013-2024)	242
Διάγραμμα 86: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023)	244
Διάγραμμα 87: Δείκτες Οικονομικής Ανισότητας στην Ελλάδα (2015 – 2024)	246
Διάγραμμα 88: Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2018-2024)	247
Διάγραμμα 89: Μεριδίο εισοδήματος (%) σε τεταρτημόρια στο σύνολο της χώρας (2023 – 2024)	248
Διάγραμμα 90: Μεριδίο εισοδήματος (%) σε πεμπτημόρια στο σύνολο της χώρας (2024)	248
Διάγραμμα 91: Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024)	250
Διάγραμμα 92: Καθυστερημένες οφειλές* κατοίκων ανά Περιφέρεια (% , 2023)	252
Διάγραμμα 93: Ποσοστό σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024)	254
Διάγραμμα 94: Δείκτης υπερβολικής επιβάρυνσης κόστους στέγασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024)	256
Διάγραμμα 95: Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2016-2024)	257
Διάγραμμα 96: Ποσοστό του πληθυσμού που διαβίει σε ιδιωτικά νοικοκυριά τα οποία αδυνατούν να αντεπεξέλθουν οικονομικά στο κόστος επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024)	259
Διάγραμμα 97: Ποσοστό αυτοαναφερόμενων ανεκπλήρωτων αναγκών για ιατρική εξέταση λόγω υψηλού κόστους, μεγάλης απόστασης μετακίνησης ή λίστας αναμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2016-2024)	261

Διάγραμμα 98: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2020-2024).	264
Διάγραμμα 99: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανά Περιφέρεια (% , 2024).	265
Διάγραμμα 100: Ποσοστό κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2021-2024).	266
Διάγραμμα 101: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-6 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0–2) (% , 2016–2024).	268
Διάγραμμα 102: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-18 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0–2) (% , 2016–2024).	269
Διάγραμμα 103: Ποσοστό ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (πληθυσμός ηλικίας 0–64 ετών) (% , 2016-2024).	271
Διάγραμμα 104: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 15-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).	273
Διάγραμμα 105: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 18-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).	275
Διάγραμμα 106. Κατανομή Κέντρων Κοινότητας της ΠΑΜΘ.	278

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Οι Επιχειρησιακοί Στόχοι του «Μηχανισμού Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης».	21
Σχήμα 2. Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027.	26
Σχήμα 3. Η νέα προσέγγιση του Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030.	83
Σχήμα 4. Οριζόντιοι και τομεακοί Στόχοι του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως το 2030.	85

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.....	71
Εικόνα 2: Ομάδες Στόχου της ΕΣΚΕ 2021-2027.....	109

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική προστασία αποτελεί θεμέλιο της δημόσιας πολιτικής, με βασικό στόχο την πρόληψη και την αντιμετώπιση κοινωνικών κινδύνων όπως η ανεργία, η ασθένεια, η αναπηρία και η γήρανση, ενώ παράλληλα διασφαλίζει τη συνοχή και την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων. Σε περιόδους κοινωνικών, οικονομικών και δημογραφικών μεταβολών, η ύπαρξη αξιόπιστων, ευέλικτων και προσβάσιμων δομών κοινωνικής στήριξης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο καθίσταται κρίσιμη. Η ικανότητα των υπηρεσιών να ανταποκρίνονται σε μεταβαλλόμενες ανάγκες και να λειτουργούν ως σταθεροί πόλοι στήριξης των πολιτών ενισχύει την εμπιστοσύνη στους θεσμούς και συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας συμμετοχής και αλληλεγγύης.

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν το πρώτο σημείο επαφής των πολιτών με το σύστημα κοινωνικής προστασίας, προσφέροντας καθοδήγηση, πρόσβαση σε παροχές και διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες και φορείς. Η λειτουργία τους υπερβαίνει την απλή διαχείριση αιτημάτων, περιλαμβάνοντας τη χαρτογράφηση κοινωνικών αναγκών, την ενίσχυση συνεργασιών με εξειδικευμένες δομές και την ενεργοποίηση μηχανισμών κοινωνικής υποστήριξης σε τοπικό και διατοπικό επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο, τα Κέντρα λειτουργούν ως καταλύτες για την εξασφάλιση ισότητας στην πρόσβαση σε δικαιώματα και υπηρεσίες, ενώ παράλληλα προωθούν τη συμμετοχή της κοινότητας και την κοινωνική συνοχή.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, τα Κέντρα Κοινότητας αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς καλούνται να εξυπηρετήσουν πληθυσμούς με αυξημένες κοινωνικές ανάγκες, όπως άτομα με μειωμένη κινητικότητα, ηλικιωμένους, ανέργους, μετανάστες και μέλη μειονοτήτων. Η λειτουργία τους εντάσσεται σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική περιφερειακή προσέγγιση, η οποία συνδέεται με τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές κοινωνικής προστασίας, εξασφαλίζοντας συνέπεια, χρηματοδοτική βιωσιμότητα και διαρκή βελτίωση των υπηρεσιών. Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης συλλέγει, αναλύει και αξιοποιεί δεδομένα για τις κοινωνικές ανάγκες και τις εμπειρίες των πολιτών, επιτρέποντας στοχευμένες, τεκμηριωμένες παρεμβάσεις και συνεχή προσαρμογή των πολιτικών στις ιδιαιτερότητες κάθε κοινότητας.

Οι συντονιστές και τα στελέχη των Κέντρων Κοινότητας διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο, διαχειριζόμενοι όχι μόνο καθημερινά αιτήματα, αλλά και τη συνολική λειτουργία των δομών. Η δράση τους αφορά τη διασφάλιση ποιότητας των υπηρεσιών, την ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών, την ενίσχυση συνεργασιών με άλλους φορείς και την ενδυνάμωση της εμπιστοσύνης των πολιτών. Μέσω της καθημερινής τους παρέμβασης, οι συντονιστές εξασφαλίζουν τη λειτουργική συνοχή των Κέντρων και συμβάλλουν στη δημιουργία ενός συστήματος που ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών, ενισχύει την κοινωνική ενσωμάτωση και ενδυναμώνει την κοινωνική ανθεκτικότητα.

Η αξιολόγηση της εμπειρίας των ωφελούμενων αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο για την αναβάθμιση των υπηρεσιών και τον στρατηγικό σχεδιασμό. Η συστηματική συλλογή δεδομένων για την ικανοποίηση των ωφελουμένων επιτρέπει τον εντοπισμό λειτουργικών προβλημάτων, τη βελτιστοποίηση διαδικασιών, την ανάπτυξη δεξιοτήτων του προσωπικού και την προσαρμογή των υπηρεσιών στις ανάγκες των πολιτών. Η έλλειψη επαρκών στοιχείων στην ΠΑΜΘ υπογραμμίζει την αναγκαιότητα διεξαγωγής πρωτογενούς έρευνας, ώστε οι πολιτικές να σχεδιάζονται με βάση αντικειμενικά δεδομένα και να είναι ευέλικτες, καινοτόμες και στοχευμένες.

Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να προσφέρει έγκυρη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση για τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Τα ευρήματα μπορούν να κατευθύνουν τη στρατηγική της Περιφέρειας, αναδεικνύοντας περιοχές που χρήζουν άμεσης παρέμβασης και οριζόντια ζητήματα όπως η ποιότητα προσωπικού, η συνεργασία μεταξύ φορέων, η καινοτομία στις υπηρεσίες και η λειτουργική επάρκεια των Κέντρων Κοινότητας. Στόχος είναι η ενίσχυση ενός συμπεριληπτικού, βιώσιμου και αποτελεσματικού συστήματος κοινωνικής προστασίας, το οποίο ενσωματώνει γνώση, δεδομένα και ενεργό συμμετοχή της κοινότητας, συμβάλλοντας σε μια πιο ανθεκτική και συνεκτική κοινωνία.

Τα Κεφάλαια από τα οποία αποτελείται η μελέτη με τίτλο «Π3.5 Έρευνα στα Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ) της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης» είναι τα κατωτέρω:

- Κεφάλαιο 1. Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης ΠΑΘΜ και των Κέντρων Κοινότητας
- Κεφάλαιο 2. Θεωρητικό και Θεσμικό Πλαίσιο και ο ρόλος της κοινωνικής προστασίας
- Κεφάλαιο 3. Υφιστάμενη Κατάσταση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
- Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία της Έρευνας
- Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα Ερωτηματολογίων
- Κεφάλαιο 6. Συμπεράσματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΠΑΘΩ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

1.1. Θεσμικό Πλαίσιο και Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Το έργο «Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης» χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 με βάση την Απόφαση Ένταξης με αρ. πρωτ. 5586/05.11.2024 (ΑΔΑ: 63ΡΔ7ΛΒ-ΓΤΚ) του ΕΠ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 και έχει λάβει κωδικό MIS 6017384. Το συγκεκριμένο έργο εντάσσεται στην Πράξη «Υποστήριξη Λειτουργίας του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης (ν.4445/2016)», που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ - ΕΚΤ+) και από εθνικούς πόρους- μέσω του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) και πιο συγκεκριμένα από Πιστώσεις του Προγράμματος (αριθ. ενάρθ. έργου 2024ΕΠ00170001)-. Η λειτουργία του Μηχανισμού καθορίζεται από το Ν.4445/2016 (ΦΕΚ Α' 236/19.12.2016) «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν.4387/2016 (Α' 85) και άλλες διατάξεις, όπως κωδικοποιήθηκε με το Ν.4829/202».

Οι βασικοί επιχειρησιακοί στόχοι του Παρατηρητηρίου παρουσιάζονται στο ακόλουθο Σχήμα.

Σχήμα 1: Οι Επιχειρησιακοί Στόχοι του «Μηχανισμού Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης».

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης & Ιδία επεξεργασία

Η δημιουργία και λειτουργία του «Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» αποσκοπεί στη συστηματική συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση κοινωνικών δεδομένων, με στόχο την τεκμηρίωση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και την υποστήριξη του σχεδιασμού και της υλοποίησης παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής. Αποτελεί βασικό πυλώνα υποστήριξης της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας (ΠεΣΚΕ), παρέχοντας αξιόπιστη

πληροφόρηση σχετικά με τις κοινωνικές ανισότητες, τις ευάλωτες ομάδες και τις εξελίξεις στο κοινωνικό πεδίο. Μέσω της παρακολούθησης δεικτών και της αξιολόγησης δράσεων, ενισχύει τη στοχευμένη και αποτελεσματική χάραξη πολιτικής, βασισμένη σε πραγματικά δεδομένα.

Το Παρατηρητήριο συνδέεται οργανικά με τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και λειτουργεί συμπληρωματικά προς τις δράσεις του, συμβάλλοντας στην παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των μέτρων κοινωνικής ένταξης σε περιφερειακό επίπεδο. Κεντρικός στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος γνώσης και πληροφόρησης που θα στηρίζει τη λήψη αποφάσεων, θα εντοπίζει κοινωνικές ανάγκες και θα ενισχύει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στην εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών. Παράλληλα, λειτουργεί ως κόμβος συνεργασίας μεταξύ φορέων και υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, διευκολύνοντας τη διασύνδεση, τη συνεργασία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Βασική αρμοδιότητα του Παρατηρητηρίου αποτελεί η εκπόνηση μελετών για τη μέτρηση της φτώχειας, τη διερεύνηση των διαστάσεων της και την εκτίμηση του αντικτύπου των εισοδηματικών ελλείψεων στον κοινωνικό ιστό και στην ποιότητα ζωής του πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΑΜΘ). Επίσης, επιδιώκει τη συμμετοχή όλων των δημόσιων υπηρεσιών και των ιδιωτικών φορέων παροχής κοινωνικής φροντίδας για την υλοποίηση οριζόντιων δράσεων, στις οποίες θα περιλαμβάνεται και η στήριξη των ευπαθών ομάδων. Άλλες αρμοδιότητες του Παρατηρητηρίου είναι:

- Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για τον σχεδιασμό προγραμμάτων με στόχο την κάλυψη των αναγκών του ευρύτερου πληθυσμού.
- Η συμμετοχή σε διαπεριφερειακά, διακρατικά και διεθνή δίκτυα για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, τον εντοπισμό και την προώθηση των προτεραιοτήτων κοινωνικής πολιτικής της Περιφέρειας.
- Η σύνταξη και παρακολούθηση της ΠεΣΚΕ.
- Ο συντονισμός των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης και τη μέριμνα για την εφαρμογή οριζόντιων μέτρων πολιτικής και η ανάπτυξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο αντιμετώπισης ειδικών τοπικών αναγκών.
- Η δικτύωση όμορων Δήμων με σκοπό την αντιμετώπιση κοινών αναγκών και η δικτύωση των φορέων υλοποίησης προνοιακών παρεμβάσεων και κοινωνικών υπηρεσιών.
- Η διαβίβαση στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών προς το ΕΓΠΣ του Εθνικού Μηχανισμού.
- Η παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων (όπως ακραία φτώχεια, υπερχρεωμένα νοικοκυριά) και η αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων.

Δεδομένου ότι ο απώτερος σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι η διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών που ανακουφίζουν από τις συνέπειες της φτώχειας και ενισχύουν τη συνοχή και την αλληλεγγύη στην Περιφέρεια ΑΜΘ, ωφελούμενου του έργου είναι όλοι οι πολίτες της. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στα άτομα και τις οικογένειες που απειλούνται ή έχουν εγκλωβιστεί σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και συγκεκριμένα σε:

- Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας λόγω έλλειψης βασικών πόρων (διατροφή, στέγαση, υγιεινή, θέρμανση).
- Παιδιά ηλικίας 0–17 ετών που απειλούνται ή βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό.
- Άτομα με αυξημένο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας ΑΜΘ έχει χωρική αρμοδιότητα σε όλη την Περιφέρεια. Επισημαίνεται πως η λειτουργία του έργου αποσκοπεί στα κατωτέρω:

- 1.** Αποτελεσματική παρακολούθηση και τον συντονισμό των στόχων οι οποίοι εξειδικεύονται στο πλαίσιο της ΠΕΣΚΕ.
- 2.** Ανάδειξη των τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης.
- 3.** Διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο ΕΓΠΣ του Εθνικού Μηχανισμού.
- 4.** Αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ως πυλώνας της κοινωνικής ένταξης σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, το Παρατηρητήριο προωθεί τις ακόλουθες δράσεις:

- Εκπόνηση ετήσιας Περιφερειακής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης, για τη διαπίστωση των επιπτώσεων συγκεκριμένων πολιτικών στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείων και δεικτών παρακολούθησης των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης των ωφελούμενων της ΠΕΣΚΕ, ιδίως σε ζητήματα που άπτονται της ένταξης στην αγορά εργασίας και της ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας.
- Παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων.
- Δημιουργία διαδικτυακής πύλης για την καταγραφή της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση συγκεντρωτικών στοιχείων στατιστικού χαρακτήρα και αναφορών κοινωνικών φαινομένων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και δράσεων της περιφερειακής στρατηγικής.

Στις δράσεις του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της ΠΔΕ συμπεριλαμβάνεται η ανάπτυξη μεθοδολογιών και εργαλείων Κοινωνικής Καινοτομίας για τον σχεδιασμό νέων δράσεων κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο. Οι μεθοδολογίες και τα εργαλεία παρουσιάζονται ακολούθως:

- 1. Εργαλείο μέτρησης κοινωνικού αντίκτυπου:** Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου αποτελεί εργαλείο μέτρησης της κοινωνικής αξίας που παράγεται μέσα από τις παρεμβάσεις των κοινωνικών δομών. Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου συνεισφέρει άμεσα στη λειτουργία των κοινωνικών δομών καθώς αποτελεί μια καινοτόμα διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης. Το εν λόγω εργαλείο θα διατεθεί οριζόντια στους κοινωνικούς φορείς – δομές και υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ.
- 2. Αξιολόγηση λειτουργίας κοινωνικών δομών:** Η ανάπτυξη ενός μοντέλου αξιολόγησης των κοινωνικών δομών θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την άσκηση της περιφερειακής κοινωνικής πολιτικής. Ως «Κοινωνικές Δομές» εξετάζονται οι εξής Κατηγορίες Δομών: Κέντρα Κοινότητας, Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (ΔΠΒΑ), Δομές Αστέγων, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρία (ΚΔΗΦ). Ως ειδικότεροι στόχοι της Αξιολόγησης των Κοινωνικών Δομών τίθενται οι εξής:
 - Αναγνώριση του πόσο αποδοτικές, ή μη είναι οι παρεμβάσεις ως προς τον τρόπο χρήσης των πόρων.
 - Ανάλυση επίτευξης επιθυμητών αποτελεσμάτων, καθώς και εντοπισμός λόγων για τους οποίους αυτά επιτεύχθηκαν ή δεν επιτεύχθηκαν.
 - Εκτίμηση του κατά πόσο έχουν προστιθέμενη αξία οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις.
 - Εντοπισμός σημείων του προγραμματισμού, που ενδεχομένως χρειάζονται αναπροσανατολισμό προκειμένου να επιτευχθεί η επίτευξη των στόχων.
 - Υποστήριξη λήψης αποφάσεων σχετικά με τη βελτίωση, ή αναθεώρηση των παρεμβάσεων.
 - Υποστήριξη λήψης αποφάσεων για εναλλακτικές παρεμβάσεις.
 - Καθοδήγηση σχεδιασμού νέων παρεμβάσεων.
- 3. Εργαλείο υλοποίησης Δημόσιων Συμβάσεων Αναφοράς:** Οι Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις αποτελούν εργαλείο κοινωνικής πολιτικής για την επίτευξη δευτερευουσών κοινωνικών στόχων. Υποστηρίζονται από την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία (Ν.4412/2016) για τις δημόσιες αγορές και είναι μέρος της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις δημόσιες συμβάσεις. Με τον όρο Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις νοούνται οι συμβάσεις που συνάπτουν οι δημόσιοι φορείς και οι οποίες συμπεριλαμβάνουν κοινωνικές πτυχές σε κάποια από τα διακριτά τμήματα της διαγωνιστικής διαδικασίας. Το εν λόγω εργαλείο αφορά την εκπόνηση σχεδίου δράσης για την εφαρμογή των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων.
- 4. Χρηματοδοτικό εργαλείο Κοινωνικών Ομόλογων:** Στο πλαίσιο του έργου θα αναπτυχθεί καινοτόμο σε εθνικό επίπεδο χρηματοδοτικό εργαλείο (χρηματοοικονομικό εργαλείο) βασιζόμενο στα συμβόλαια χρηματοδότησης με βάση τα κοινωνικά

αποτελέσματα. Το εργαλείο θα απευθύνεται σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών που επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν μέσα από την επίτευξη ενός κοινωνικού αποτελέσματος.

- 5. Εργαλείο ενδυνάμωσης φορέων & Στελεχών:** Το εν λόγω εργαλείο αφορά την ενίσχυση/δημιουργία ικανοτήτων (Capacity Building), ως μία διαδικασία βελτίωσης κι ενδυνάμωσης ενός οργανισμού και των στελεχών του, προκειμένου να γίνει αποτελεσματικότερος, να αποκομίσει μεγαλύτερο κοινωνικό όφελος, βιωσιμότητα και να επιτύχει τους στόχους του σε βάθος χρόνου. Το οριζόντιο αυτό εργαλείο θα σχεδιαστεί βάσει προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται για την ενδυνάμωση των οργανισμών που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες σε διεθνές επίπεδο.

1.2. Διασύνδεση του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021–2027

1.2.1.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021–2027

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021 - 2027 εγκρίθηκε στις 5 Σεπτεμβρίου 2022 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία ενέκρινε την αναθεώρησή του στις 16 Φεβρουαρίου 2026. Ο Συνολικός Προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 639.098.846€ Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ), εκ των οποίων 473.256.740€ προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και 165.572.106€ από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+). Η Εθνική Συμμετοχή ανέρχεται σε 15% και αντιστοιχεί σε 95.864.829€, ενώ το υπόλοιπο 85% αφορά Κοινοτική Συμμετοχή ύψους 543.234.017€¹.

Το Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021 – 2027 αποσκοπεί στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν κατά την οικονομική κρίση του 2009, τα οποία ενισχύθηκαν περαιτέρω με την υγειονομική κρίση του Covid-19. Επακόλουθο αυτών των προβλημάτων ήταν οι πολλαπλές και σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή και την υγεία². Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης απεικονίζεται στο ακόλουθο Σχήμα.

¹ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 (Ανακτήθηκε από: <https://www.eydamth.gr/index.php/to-programma/parousiasi/parousiasi-2th>)

² Όπ.π.

Σχήμα 2. Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 (Ανακτήθηκε από: <https://www.eydamth.gr/index.php/to-programma/parousiasi/parousiasi-2th>) & Ιδία επεξεργασία

Ειδικότερα, η Περιφέρεια ΑΜΘ επιχειρεί να καταστεί³:

- **Πύλη Ανάπτυξης**, μέσω της αξιοποίησης της γεωγραφικής θέσης και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.
Προτεραιότητες: ολοκλήρωση κρίσιμων υποδομών που συνδέουν την Π-ΑΜΘ με τα εθνικά και διεθνή δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών και ενισχύουν την γεωστρατηγική της θέση και παράλληλα δημιουργούν ευνοϊκό και ανταγωνιστικό περιβάλλον, ικανό να προσελκύσει ανθρώπινο δυναμικό, επενδύσεις και επισκέπτες συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της περιοχής.
- **Πόλος Αξίας**, μέσω της ενίσχυσης και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης επενδύοντας στην Έρευνα και Καινοτομία, κατά προτεραιότητα σε τομείς που υποδεικνύει η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.
Προτεραιότητες: 1) Διαμόρφωση ενός βιώσιμου παραγωγικού υποδείγματος το οποίο συγκροτούν: ο τουρισμός, ο πολιτισμός, το περιβάλλον και η αγροδιατροφή και 2) Επένδυση σε καθαρές μορφές ενέργειας, μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την πράσινη και γαλάζια επιχειρηματικότητα

³ Όπ.π.

- ο **Πρότυπο Κοινωνικής Παρέμβασης**, μέσω πρωτοβουλιών ενίσχυσης της απασχόλησης σε τομείς, περιοχές και πληθυσμό, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη υστέρηση ή χαρακτηριστικά.

Προτεραιότητες: 1) Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού σε τομείς Έρευνας, Καινοτομίας και ψηφιακών δεξιοτήτων. 2) Διεύρυνση υφιστάμενων κοινωνικών δομών και υπηρεσιών. 3) Δημιουργία καινοτόμων λύσεων, για τις περιοχές και τους πληθυσμούς που παρουσιάζουν υστέρηση και ανισότητες. 4) Καταπολέμηση διακρίσεων, προώθηση ίσων ευκαιριών, ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και ενδυνάμωση του εκπαιδευτικού και υγειονομικού συστήματος.

Η αρχιτεκτονική του Προγράμματος ακολουθεί την ακόλουθη Δομή: 1.Στόχοι Πολιτικής → 2.Προτεραιότητες → 3.Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ). Οι Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ) του Προγράμματος είναι οι εξής⁴: i) στήριξη και η επανεκκίνηση της οικονομίας,ii) προστασία και αξιοποίηση του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και των πολιτιστικών πόρων και iii) αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η υιοθέτηση των συγκεκριμένων ΣΣ επιχειρεί τη βελτίωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεικτών της Περιφέρειας ΑΜΘ, μειώνοντας την απόσταση από τις επιδόσεις των υπολοίπων Ελληνικών Περιφερειών και από τον ευρωπαϊκό Μ.Ο.. Οι πόροι του Προγράμματος κατευθύνονται στη χρηματοδότηση δράσεων στους **5 κύριους** ΣΠ της ΕΕ. Ακολούθως, παρουσιάζονται οι ΣΠ και οι Στρατηγικές Κατευθύνσεις του Προγράμματος «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027⁵.

Στόχος Πολιτικής 1 - «Μια Ευρώπη πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής συνδεσιμότητας ΤΠΕ»:

- ο Επαναπροσδιορισμός του παραγωγικού προτύπου, έμφαση σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής RIS3.
- ο Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με στήριξη και Ευρώπη ενδυνάμωση των ΜΜΕ.
- ο Στήριξη-ενίσχυση ερευνητικών υποδομών.
- ο Ενδυνάμωση της έρευνας και σύνδεσή της με την παραγωγή, ιδίως σε τομείς που η Περιφέρεια εμφανίζει πλεονέκτημα και προώθηση συμπράξεων ερευνητικών δομών με επιχειρήσεις.
- ο Ανάπτυξη υποδομών δικτύων 5G ιδίως σε περιοχές επιχειρηματικής δραστηριότητας και διεύρυνση της ευρυζωνικής κάλυψης στις ορεινές και αγροτικές περιοχές για την άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την άρση της απομόνωσης των απομακρυσμένων περιοχών.

⁴ Όπ.π.

⁵ Όπ.π.

- ο Διεύρυνση-ενδυνάμωση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών σε κατοίκους, επιχειρήσεις και επισκέπτες.

Στόχος Πολιτικής 2 - *«Μια πιο πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και καθ' οδόν προς μια οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας»:*

- ο Αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού ΑΠΕ και κυρίως της γεωθερμίας, μείωση της εξάρτησης από συμβατικές πηγές ενέργειας.
- ο Εξοικονόμηση ενέργειας στο κτιριακό δυναμικό και στον δημόσιο χώρο.
- ο Προώθηση της ορθολογικής & βιώσιμης διαχείρισης των υδάτινων πόρων και εξασφάλιση επαρκούς ποσότητας και ποιότητας πόσιμου νερού.
- ο Βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων.
- ο Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- ο Πρόληψη κινδύνων, ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών και προστασία των κατοίκων και των οικοσυστημάτων από την κλιματική αλλαγή.

Στόχος Πολιτικής 3 - *«Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας»:*

- ο Ένταξη στα ευρύτερα διεθνή δίκτυα μεταφορών με τη συνέχιση της κατασκευής του διευρωπαϊκού οδικού δικτύου.
- ο Βελτίωση του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και ενίσχυση της προσπελασιμότητας των απομακρυσμένων περιοχών.
- ο Ενίσχυση της ασφαλούς και γρήγορης μετακίνησης κατοίκων, επισκεπτών και μεταφοράς προϊόντων.
- ο Ενίσχυση των ακτοπλοϊκών μεταφορών και βελτίωση των λιμενικών υποδομών.

Στόχος Πολιτικής 4 - *«Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»:*

- ο Εξασφάλιση ποιοτικών μονάδων για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
- ο Ενίσχυση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας και των δομών στήριξης ευπαθών και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.
- ο Ενίσχυση του συστήματος δημόσιας υγείας με τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών για όλους.
- ο Ενίσχυση του τουρισμού, δημιουργία νέας τουριστικής ταυτότητας, υιοθέτηση της διαδικασίας-μηχανισμού DMO, ενδυνάμωση της θέσης στο διεθνή τουριστικό χάρτη.
- ο Ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου και των σύγχρονων μορφών πολιτισμού, σύνδεση με την τοπική παραγωγή, για τον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος

- ο Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και προώθηση της δια βίου μάθησης, της αναβάθμισης δεξιοτήτων και της εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού κατά προτεραιότητα σε επιχειρηματικές, ψηφιακές δεξιότητες και σε τομείς της RIS3, ιδίως των μακροχρόνια ανέργων, των νέων, των γυναικών και άλλων μειονεκτουσών ομάδων πληθυσμού (Ρομά, μετανάστες, Άτομα με Αναπηρίες, άτομα με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό & μορφωτικό επίπεδο) και ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης.
- ο Προώθηση ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση και κατάρτιση ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, για το σύνολο των βαθμίδων, και αποτροπή της πρόωρης εγκατάλειψης με έμφαση στην παιδική φροντίδα.
- ο Ενίσχυση των δομών και των υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας (πρωτοβάθμιας, ψυχικής, αντιμετώπιση των εξαρτήσεων), με έμφαση στην αποϊδρυματοποίηση και την μακροχρόνια φροντίδα.
- ο Στήριξη μειονεκτικών ομάδων πληθυσμού μέσα από ένα σύνθετο δίκτυο δομών και υπηρεσιών για την καταπολέμηση της φτώχειας, των διακρίσεων, του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Στόχος Πολιτικής 5 - «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και τοπικών πρωτοβουλιών»:

- ο Ανάδειξη της τοπικότητας ως βασικής συνιστώσας της Περιφερειακής στρατηγικής για την προώθηση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και τον περιορισμό των ανισοτήτων.
- ο Συνέχιση και διεύρυνση της εφαρμογής πολιτικών ΒΑΑ στα 5 αστικά κέντρα της Περιφέρειας.
- ο Ολοκλήρωση της πολυεπίπεδης παρέμβασης που αφορά την ΟΧΕ της Εγνατίας.
- ο Αντιμετώπιση των προβλημάτων των απομακρυσμένων και μειονεκτικών περιοχών μέσω της αξιοποίησης του μηχανισμού των ΟΧΕ.

Για την κάλυψη των αναπτυξιακών αναγκών & την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ΑΜΘ, το Πρόγραμμα αναλύεται σε 10 Προτεραιότητες (πέραν της Τεχνικής Βοήθειας), ήτοι:

1. Προώθηση Επιχειρηματικότητας & Καινοτομίας

1Α. Προώθηση Στρατηγικών Τεχνολογιών (STEP) στην Π-ΑΜΘ

2. Βιώσιμη διαχείριση πόρων & υποδομών

2Α. Βιώσιμη Διαχείριση και Ανθεκτικότητα των Υδάτων

2Β. Στήριξη της Προσιτής Στέγασης στην Π-ΑΜΘ

3. Βελτίωση της συνδεσιμότητας της Π-ΑΜΘ

3Α. Βελτίωση της Ασφάλειας και Θωράκιση της Π-ΑΜΘ

4Α. Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής

4B. Κοινωνική Ενσωμάτωση και αντιμετώπιση της φτώχειας

5. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια ΑΜΘ

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται πληροφορίες για το «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027.

Πίνακας 1: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027.

ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΆΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΤΑΜΕΙΟ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ
				(€)			(%)	
				(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(4)=(1)/(3)	
ΣΠ1	1	Προώθηση Επιχειρηματικότητας & Καινοτομίας	ΕΤΠΑ	41.544.509	7.331.384	48.875.893	85%	- Στήριξη επιχειρήσεων για την ενίσχυση των επιδόσεων τους στην έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία καθώς και για τη συνεργασία τους με ερευνητικούς / ακαδημαϊκούς φορείς, - Εκσυγχρονισμός / αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης - Ενίσχυση υφιστάμενων και ίδρυση επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3. - Ανάπτυξη / αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων.
	1Α	Προώθηση Στρατηγικών Τεχνολογιών (STEP) στην Π-ΑΜΘ	ΕΤΠΑ	6.800.000	1.200.000	8.000.000	85%	Ψηφιακές τεχνολογίες: Υποστήριξη επιχειρήσεων για την ανάπτυξη τεχνολογιών αιχμής (με εφαρμογή πχ. στη διασυνοριακή εφοδιαστική, τη βιώσιμη διαχείριση κρίσιμων πόρων και υλικών, κλπ) όπως ενδεικτικά: Προηγμένες τεχνολογίες ημιαγωγών (πχ. μικροηλεκτρονική), Τεχνολογίες Τεχνητής Νοημοσύνης (πχ. τεχνολογίες ανάλυσης δεδομένων, υπολογιστική υψηλής απόδοσης (HPC), συστήματα υπολογιστικού νέφους (cloud/edge): Προηγμένη συνδεσιμότητα, πλοήγηση και ψηφιακές τεχνολογίες (πχ. τεχνολογίες κυβερνοασφάλειας, Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT), τεχνολογίες καθοδήγησης, πλοήγησης και ελέγχου) κ.α..

								- Καθαρές και Αποδοτικές ως προς τους Πόρους Τεχνολογίες: Υποστήριξη επιχειρήσεων για την ανάπτυξη καθαρών και αποδοτικών ως προς τους πόρους τεχνολογιών, που επικεντρώνονται στη βελτιστοποίηση των πόρων, τη βιωσιμότητα, την ανακύκλωση, την επαναχρησιμοποίηση και την προαγωγή μηδενικών καθαρών εκπομπών, όπως ενδεικτικά: Τεχνολογίες χερσαίας αιολικής ενέργειας, Τεχνολογίες υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: Τεχνολογίες αντλιών θερμότητας, Τεχνολογίες γεωθερμικής ενέργειας, Ηλεκτρολυτικές κυψέλες, Κυψέλες καυσίμου υδρογόνου, Λοιπές τεχνολογίες υδρογόνου, Τεχνολογίες συσσωρευτών και αποθήκευσης ενέργειας κ.α. - Βιοτεχνολογίες: Υποστήριξη επιχειρήσεων για την ανάπτυξη βιοτεχνολογιών (πχ. στην αγροδιατροφή: βιώσιμη γεωργία, κυκλική βιοοικονομία, στην πράσινη χημεία, κλπ) και βιοπαραγωγή (πχ. κρίσιμων φαρμακευτικών προϊόντων και βιοφαρμάκων, νέων βιοϋλικών), όπως ενδεικτικά: DNA/RNA (πχ. φαρμακογονιδιωματική)· Βιοτεχνολογικές τεχνικές των λειτουργιών (πχ. ζύμωση, βιοεπεξεργασία, βιοδιήθηση και φυτοαποκατάσταση)· Βιοπληροφορική, κ.α. - Συναφείς υπηρεσίες που αφορούν ειδικά και είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη/παραγωγή των τελικών προϊόντων των βασικών πυλώνων STEP, όπως ενδεικτικά: - Χρηματοδότηση εφαρμοσμένης έρευνας στη Βιοτεχνολογία (και τη βιοπαραγωγή), με στόχο τη βελτίωση της βιομηχανικής παραγωγής (βιολιπάσματα, βιοδιασπώμενα), την προστασία του περιβάλλοντος (βιοαισθητήρες για περιβαλλοντικές εφαρμογές), κ.α. - Υποστήριξη σχημάτων συνεργασίας επιχειρήσεων σε τεχνολογικούς τομείς STEP με στόχο τη δημιουργία περιφερειακών clusters, τη
--	--	--	--	--	--	--	--	--

								διασύνδεση με ερευνητικούς φορείς και αλυσίδες αξίας (πχ. logistics, αγροδιατροφή, βιομηχανία), και την ανάπτυξη μεγαλύτερης τεχνολογικής αυτονομίας. 3.Διασυνοριακή βιομηχανική συνεργασία, πχ. reshoring/ nearshoring παραγωγικών δομών/δραστηριοτήτων που αφορούν ανάπτυξη/ παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών STEP, με στόχο να μειωθεί η εξάρτηση από τρίτες αγορές και να ενισχυθεί η αυτάρκεια σε κρίσιμα προϊόντα.
ΣΠ2	2	Βιώσιμη Διαχείριση Πόρων και Υποδομών	ΕΤΠΑ	116.466.087	20.552.839	137.018.926	85%	- Δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια / δημοτικά κτίρια περιφερειακής και τοπικής αρμοδιότητας σε τομείς όπως υγεία, εκπαίδευση, αθλητισμός, πολιτισμός, δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση κ.α. - Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης εκτός ΔΕΔ-Ε. - Κατασκευή έργων αντιπλημμυρικής προστασίας συμπεριλαμβανομένων των πράσινων υποδομών - Ενίσχυση υποδομών πολιτικής προστασίας για πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα. - Παρεμβάσεις προστασίας ακτών και εδαφών από διάβρωση. - Κατασκευή ή/και αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης (π.χ. κατασκευή νέων εξωτερικών δικτύων και έργων επέκτασης - ενίσχυσης υφιστάμενων εξωτερικών δικτύων μεταφοράς πόσιμου νερού, αναβάθμιση εσωτερικών δικτύων διανομής πόσιμου νερού με αντικατάσταση παλαιωμένων αγωγών, διασύνδεση αγωγών, ενίσχυση διατομών, κ.α., υποδομές αποθήκευσης και διανομής πόσιμου νερού ή αναβάθμισης υφιστάμενων, εγκαταστάσεις επεξεργασίας πόσιμου νερού, κλπ)

								- Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης και περιορισμός διαρροών με την εφαρμογή συστημάτων τηλεελέγχου – τηλεχειρισμού. - Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών - Δράσεις Θαλάσσιας Στρατηγικής & Ολοκλήρωση Θαλάσσιων Χωροταξικών Πλαισίων. Συμπεριλαμβάνονται σχέδια και παρεμβάσεις για την διασφάλιση της πρόσβαση σε ποιοτικούς πόρους πόσιμου νερού (Master Plan, Σχέδια Ασφάλειας Νερού, κ.α.) καθώς και των ακτών κολύμβησης. - Ανάπτυξη δικτύου παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων. - Δράσεις στον τομέα των στερεών αποβλήτων: 1.Πράσινα σημεία και γωνίες ανακύκλωσης 2.Εξοπλισμός διαλογής στην πηγή, συλλογής και μεταφοράς βιοαποβλήτων και μονάδες κομποστοποίησης τοπικής κλίμακας 3.Εξοπλισμός συλλογής και μεταφοράς πράσινων αποβλήτων και τυποποίηση (τεμαχισμός – δεματοποίηση) υλικού προεπεξεργασίας
2A	Βιώσιμη Διαχείριση και Ανθεκτικότητα των Υδάτων	ΕΤΠΑ	19.550.000	3.450.000	23.000.000	85%	Επενδύσεις για την ανθεκτικότητα των υδάτων της Π-ΑΜΘ: 1.Επέκταση και αναβάθμιση υποδομών δικτύων ύδρευσης 2.Εκσυγχρονισμός δικτύων ύδρευσης με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών 3.Εφαρμογή συστημάτων για την προστασία του υδάτινου οικοσυστήματος και την αποκατάσταση περιοχών υψηλής περιβαλλοντικής αξίας όπως οι περιοχές Natura 2000 4.Αειφόρος αφαλάτωση υδάτων	
2B	Στήριξη της Προσιτής Στέγασης στην Π-ΑΜΘ	ΕΤΠΑ	8.500.000	1.500.000	10.000.000	85%	Δράση ανακαίνισης παλαιών κατοικιών με ήπιες ενεργειακές παρεμβάσεις	

ΣΠ3	3	Βελτίωση της συνδεσιμότητας της Π-ΑΜΘ	ΕΤΠΑ	55.713.685	9.831.827	65.545.512	85%	- Κατασκευή / αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ. - Παρεμβάσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και της προσβασιμότητας των πολιτών.
	3Α	Βελτίωση της Ασφάλειας και Θωράκιση της Π-ΑΜΘ	ΕΤΠΑ	19.550.000	3.450.000	23.000.000	85%	- Ανάπτυξη / Αναβάθμιση Συνοριακών Σταθμών (ΣΣ) - Βελτίωση της ανθεκτικότητας του οδικού δικτύου για την ενίσχυση της κινητικότητας για στρατιωτικούς και πολιτικούς σκοπούς, καθώς και σκοπούς ασφαλείας. - Προμήθεια εξοπλισμού για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης
ΣΠ4	4Α	Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής	ΕΤΠΑ	54.997.514	9.705.444	64.702.958	85%	- Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. - Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. - Υποδομές και εξοπλισμοί στον τομέα της υγείας. - Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών. - Ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσβάσιμων τουριστικών προορισμών. - Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογων χώρων φυσικής κληρονομιάς και ενίσχυση υποδομών προσβασιμότητας σε αυτούς. - Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών (εναλλακτικού) τουρισμού - Δράσεις προβολής και ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς - Δράσεις προβολής τουριστικών πόρων και θεματικών μορφών τουρισμού
	4Β	Κοινωνική ενσωμάτωση και αντιμετώπιση της φτώχειας	ΕΚΤ+	138.829.539	24.499.331	163.328.870	85%	- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για ανέργους σε επιχειρήσεις (ΝΘΕ) κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3). - Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για ανέργους σε επιχειρήσεις (ΝΘΕ σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών (ΒΑΑ και ΟΧΕ)

								- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για ανέργους σε επιχειρήσεις (ΝΘΕ) σε κρίσιμες τεχνολογίες της πρωτοβουλίας STEP, καθώς και σε νέες στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης (αμυντική βιομηχανία, απανθρακοποίηση). - Συμβουλευτική – κατάρτιση – πιστοποίηση – πρακτική άσκηση – mentoring σε ανέργους. Επίσης, περιλαμβάνονται και σχετικές δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων σε ανέργους, σχετικές με την ανάπτυξη/παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών της πρωτοβουλίας STEP, καθώς και σε νέες στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης (αμυντική βιομηχανία, απανθρακοποίηση). - Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (ίδρυση επιχειρήσεων από ανέργους - Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες NEE) κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3. - Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (ίδρυση επιχειρήσεων από ανέργους - Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες NEE) σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών (BAA και ΟΧΕ). - Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (ίδρυση επιχειρήσεων από ανέργους - Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες NEE) σε κρίσιμες τεχνολογίες και τομείς για την Ένωση (πρωτοβουλία STEP, αμυντική βιομηχανία, απανθρακοποίηση). - Δράσεις στήριξης υφιστάμενων ή νέων κοινωνικών επιχειρήσεων (ΚΑΛΟ), συμπεριλαμβανομένων ενεργειών υποστήριξης/συμβουλευτικής/mentoring για τις νέες επιχειρήσεις για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους. - Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, κατά προτεραιότητα σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών (BAA και ΟΧΕ) και σε τομείς της στρατηγικής RIS3.
--	--	--	--	--	--	--	--	--

								• Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, σε κρίσιμες τεχνολογίες και τομείς για την Ένωση (πρωτοβουλία STEP, αμυντική βιομηχανία, απανθρακοποίηση). • Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες • Ενίσχυση κέντρων εκπαιδευτικής και συμβουλευτικής υποστήριξης (ΚΕΣΥ). • Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας (π.χ. προγράμματα ενίσχυσης και ανάπτυξης ψηφιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων, ενέργειες κοινωνικής ένταξης, επιδότηση ενοικίου, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών φορέων και οργανισμών) (νέο Ήλιος). • Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε υπηκόους τρίτων χωρών • Δράσεις ευαισθητοποίησης και διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης • Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ένταξης των Ρομά στην αγορά εργασίας (π.χ. παρεμβάσεις συμβουλευτικής κατάρτισης, επιδότησης ενοικίου συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού). Θα επιδιωχθεί συνέργεια με δράση προώθησης της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης (NEE, ΝΘΕ). • Υποστήριξη των Ρομά για βελτίωση συνθηκών διαβίωσης (Ομάδες διαχείρισης χώρων μετεγκατάστασης και Βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης). • Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων (2-4 ετών), παιδιών (4-12 ετών) και γονέων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις.
--	--	--	--	--	--	--	--	--

								• Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης. • Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση • Κέντρα Κοινότητας • Δομές Παροχής Αγαθών συμπεριλαμβανομένων και των Δομών Σίτισης • Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών • Δράσεις καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού για ηλικιωμένους • Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς • Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων • Ενίσχυση υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας • Ενίσχυση υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας • Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες, νέες εξαρτητικές συμπεριφορές κα), συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων πρόληψης • Νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας (LTC) • Προσωπικός βοηθός/ κοινωνικός φροντιστής • Δράσεις για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη ΟΧΕ και ΟΧΕ-ΣΒΑΑ • Δράσεις για τη συμμετοχή παιδιών από μειονεκτούσες ομάδες στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργό κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς • Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές. • Ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας με στόχο
--	--	--	--	--	--	--	--	--

								εξατομικευμένες παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς - πολιτικής (υγεία, εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στέγαση, διατροφή). Πρόκειται για νέα δράση η οποία αφορά στην υλοποίηση ολοκληρωμένων εξατομικευμένων παρεμβάσεων στο σύνολο των τομέων πολιτικής της Εγγύησης για το Παιδί (υγεία, εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στέγαση, διατροφή) και δύναται να αφορά παιδιά από μειονεκτούσες ομάδες πληθυσμού ή/και με συνθήκες φτώχειας ή σε οικογενειακά περιβάλλοντα με γονικά προβλήματα (πρώην φυλακισμένοι, άνεργοι γονείς η γονείς ΑμεΑ που χρήζουν υποστήριξης, κ.α.). - Δομές αστέγων, δράσεις στεγαστικής συνδρομής (πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση) για άτομα/οικογένειες που βρίσκονται σε αστεγία ή κίνδυνο αστεγίας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Επισημαίνεται, ότι δράσεις στεγαστικής συνδρομής (πχ. επιδότηση ενοικίου) θα πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων.
ΣΠ5	5	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Π-ΑΜΘ	ΕΤΠΑ	73.434.949	12.959.109	86.394.058	85%	6 Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης: Αλεξανδρούπολης, Καβάλας, Δράμας, Κομοτηνής, Ξάνθης και Ορεστιάδας: - Ανάδειξη περιοχών ιστορικού, εμπορικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος - Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός εμβληματικών κτηρίων (ιστορικών, χαρακτηρισμένων και μη) και απόδοση προς χρήση για όφελος των πολιτών - Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Ενδεικτικά: Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, - Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων

								- Δημιουργία Αναβάθμιση Εκσυγχρονισμός δημοτικών αγορών - Δημιουργία Αναβάθμιση Εκσυγχρονισμός δημοτικών χώρων άθλησης & αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών» - Δημιουργία διαδρομών επίσκεψης σε σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού - Υλική ανάπλαση και ασφάλεια δημόσιων χώρων, δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, αξιοποίηση αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων - υποβαθμισμένων δημοτικών χώρων - Κατασκευή Αναβάθμιση υποδομών ασφάλειας πεζών - πεζοδρομήσεις - πεζογέφυρες - αλλά και πρόσβασης ασφάλειας εξυπηρέτησης ΑμεΑ - Κατασκευή Επέκταση Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων - Πρωώθηση καθαρών αστικών μεταφορών. Σημειώνεται ότι οι επενδύσεις σε αστικές συγκοινωνίες θα βασίζονται στις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στα ΣΒΑΚ - Κατασκευή Επέκταση Αναβάθμιση αστικού οδικού δικτύου με στόχο την βελτίωση συνθηκών κυκλοφορίας, την ασφάλεια των πολιτών - Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (εξοπλισμός εργασίες) - Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων δράσης αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου - Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας και της διευθέτησης ρεμάτων. - Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων
--	--	--	--	--	--	--	--	---

								- Εισαγωγή, επέκταση της χρήσης ήπιων-εναλλακτικών μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους - Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου - πολιτών αλλά και ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός - Δομές στήριξης επιχειρηματιών-επαγγελματιών και νέων - Υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης - Κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα - Τοπικών χωρικών και πολεοδομικών σχεδίων 2 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις: ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού και ΟΧΕ Οροσειράς Ροδόπης & Νέστου: - Προστασία Ανάπτυξη Προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας των υπηρεσιών τουρισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και υπηρεσιών, της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού και σε περιοχές Natura 2000 - Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Π.χ Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, - Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων κα. - Δημιουργία Αναβάθμιση Εκσυγχρονισμός δημοτικών χώρων άθλησης αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών» - Υλική ανάπλαση και ασφάλεια δημόσιων χώρων. Αφορά ανοικτούς δημοτικούς χώρους αναψυχής, πρασίνου και χώρους στάθμευσης, αξιοποίηση
--	--	--	--	--	--	--	--	--

								αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων δημοτικών χώρων - Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου – πολιτών αλλά και ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός - Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων - Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας και της διευθέτησης ρεμάτων - Βελτίωσης της ποιότητας και ποσότητας ύδατος - Ανακατασκευές και εκσυγχρονισμοί οδών - Κοινωνικές υποδομές για την κοινωνική ένταξη στην κοινότητα - Κινητά στοιχεία του τομέα υγείας - Κατασκευή Αναβάθμιση υποδομών: ασφάλειας πεζών, πεζοδρομήσεις, πεζογέφυρες, πρόσβασης-ασφάλειας-εξυπηρέτησης ΑμεΑ - Κατασκευή Επέκταση Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων - Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, σχέδια δράσεων αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου - Εγκαταστάσεις Συστήματα διαλογής, ανακύκλωσης απορριμμάτων
	6	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	ΕΤΠΑ	5.940.984	1.048.409	6.989.393	85%	- Πληροφόρηση και επικοινωνία του προγράμματος. - Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος του Προγράμματος. - Λειτουργία Περιφερειακής Δομής υποστήριξης της στρατηγικής RIS3. - Αξιολόγηση, εκπόνηση μελετών και συλλογή δεδομένων. - Υποστήριξη της Διαχειριστικής Αρχής. - Ενίσχυσης της ικανότητας φορέων και δικαιούχων του Προγράμματος. - Στήριξη κοινωνικών εταίρων και κοινωνίας των πολιτών.

	7	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	ΕΚΤ+	1.906.750	336.486	2.243.236	85%	- Πληροφόρηση και επικοινωνία του προγράμματος. - Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος του Προγράμματος. - Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας - Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. - Αξιολόγηση, εκπόνηση μελετών και συλλογή δεδομένων. - Υποστήριξη της Διαχειριστικής Αρχής. - Ενίσχυση της ικανότητας των φορέων και δικαιούχων του Προγράμματος. Συμπεριλαμβάνονται δράσεις βελτίωσης της ικανότητας (Capacity building) φορέων σχετικών με την κοινωνική ένταξη. - Στήριξη κοινωνικών εταίρων και κοινωνίας των πολιτών.
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ				402.497.728,00	71.029.012	473.526.740	85%	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ+				140.736.289,00	24.835.817	165.572.106	85%	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ				543.234.017	95.864.829	639.098.846	85%	

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 (Ανακτήθηκε από: <https://www.eydamth.gr/index.php/to-programma/parousiasi/parousiasi-2th>) & Ιδία επεξεργασία

1.2.2. Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ως Ενδεικτική Δράση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 γίνεται μία αναφορά στο Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. Η ακόλουθη κατηγορία δράσης προτάθηκε για υλοποίηση στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 7, για Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+ (σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ). Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει πληροφορίες σχετικά με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο.

Πίνακας 2: Προτεραιότητα και Ενδεικτική Δράση σχετική με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027		
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ
7. Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	Η Τεχνική Βοήθεια αποτελεί ξεχωριστή Προτεραιότητα και περιλαμβάνει δράσεις που στοχεύουν στην: • έγκαιρη και άρτια ολοκλήρωση της προετοιμασίας των έργων που πρόκειται να υλοποιηθούν από το Πρόγραμμα, • αποτελεσματική υλοποίησή τους μέσω της παροχής τεχνικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, στην τεχνική στήριξη των εμπλεκόμενων φορέων-δικαιούχων στο πλαίσιο των δράσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν, • αξιολόγηση του Προγράμματος, • αποτελεσματική πληροφόρηση του κοινού - των δυνητικών δικαιούχων - των κοινωνικών εταίρων - των επιχειρήσεων και • διάχυση των καλών πρακτικών αξιοποιώντας την εμπειρία που έχει αποκτηθεί από τις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους. Στόχος της τεχνικής βοήθειας είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικής διαχείρισης και εφαρμογής του προγράμματος.	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ» 2021-2027 (Ανακτήθηκε από: <https://www.eydamth.gr/index.php/to-programma/parousiasi/parousiasi-2th>) & Ιδία επεξεργασία

1.3. Η σημασία της μέτρησης της ικανοποίησης στις κοινωνικές υπηρεσίες

Η αξιολόγηση του βαθμού ικανοποίησης των πολιτών που χρησιμοποιούν τις κοινωνικές υπηρεσίες είναι ένα βασικό μέσο για τον στρατηγικό σχεδιασμό και τον έλεγχο των κοινωνικών πολιτικών. Όπως προκύπτει από διεθνείς μελέτες, η τακτική καταγραφή των απόψεων των ωφελομένων παρέχει σημαντικά δεδομένα για την αναβάθμιση των παροχών. Τα ερευνητικά δεδομένα αποδεικνύουν πως αυτή η καταγραφή λειτουργεί ως ένας ξεκάθαρος δείκτης αποτελεσματικότητας: δίνει τη δυνατότητα στους αρμόδιους φορείς να κρίνουν κατά πόσο καλύπτουν τις απαιτήσεις του κοινού και να εντοπίζουν τα σημεία που επιδέχονται αλλαγές. Γι' αυτόν τον λόγο, η διαρκής βελτίωση της εμπειρίας των εξυπηρετούμενων αποτελεί βασική επιδίωξη πολλών προηγμένων κρατών και παρακολουθείται, μάλιστα, ως μέτρο διαφάνειας και επιτυχίας, όπως χαρακτηριστικά αποτυπώνεται στον 16ο Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για τη δημιουργία θεσμών χωρίς αποκλεισμούς.⁶

Στην Ελλάδα, η αξία αυτής της μεθοδολογίας έχει πλέον κατοχυρωθεί και σε θεσμικό επίπεδο. Ειδικότερα, μέσα από την πρόσφατη Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ 22127/2025, ΦΕΚ 1997/Β'/24-4-2025), θεσμοθετείται μια εξειδικευμένη «Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης». Όπως ορίζεται χαρακτηριστικά (άρθρ. 1), η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στην αναβάθμιση της ποιότητας των συναλλαγών του κοινού με τις κρατικές δομές και στην εξάλειψη των όποιων δυσλειτουργιών, αντλώντας δεδομένα από τη διαρκή αξιολόγηση των δημόσιων παροχών.⁷

1.3.1. Ευρωπαϊκές πρακτικές και επιτυχημένα παραδείγματα

Η αλλαγή προσέγγισης του κρατικού μηχανισμού προς μια πιο αποδοτική και ανθρωποκεντρική οργάνωση των κοινωνικών δομών δίνει πλέον κεντρικό ρόλο στη γνώμη των εξυπηρετούμενων. Σε αυτό το πλαίσιο, διάφορες διεθνείς πρακτικές αποδεικνύουν ότι η ενεργή συμμετοχή των χρηστών αναβαθμίζει σημαντικά τον σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητα των μέτρων κοινωνικής μέριμνας:

- Η Σουηδία, εφαρμόζει ένα δομημένο σύστημα ετήσιων ερευνών ικανοποίησης: η αντίστοιχη Εθνική Υπηρεσία Υγείας και Πρόνοιας διανέμει ερωτηματολόγια σε όλα τα άτομα που διαμένουν σε μονάδες φροντίδας (π.χ. οίκους ευγηρίας), με

⁶ Baredes, B. (2022). Serving citizens: Measuring the performance of services for a better user experience. *OECD Working Papers on Public Governance*, No. 52. Ανακτήθηκε από: https://www.oecd.org/en/publications/serving-citizens_65223af7-en.html#:~:text=Measuring%20the%20performance%20of%20services,additional%20measures%20are%20needed%20to

⁷ Απόφαση υπ' αριθμ. 22127. (2025). Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης. ΦΕΚ 1997/Β'/2025. Ανακτήθηκε από: <https://search.et.gr/el/fek/?fekId=780514>

σκοπό την τακτική αξιολόγηση των παροχών.⁸ Αυτές οι πληροφορίες αξιοποιούνται τόσο από την τοπική αυτοδιοίκηση όσο και από την επιστημονική κοινότητα. Μάλιστα, σχετικές έρευνες υπογραμμίζουν ότι παράγοντες όπως ο σεβασμός προς το άτομο και η ευκολία πρόσβασής του στην πληροφόρηση παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση του αισθήματος ικανοποίησης.

- > Στην Ισπανία, η συμμετοχή των ωφελουμένων θεωρείται κεντρικός παράγοντας για την αναβάθμιση της ποιότητας των κοινωνικών υπηρεσιών. Τοπικοί δήμοι πραγματοποιούν τακτικές μετρήσεις ικανοποίησης για να προσαρμόζουν τις δομές στις ανάγκες του πληθυσμού, ενώ σε εθνικό επίπεδο η Ένωση Διευθυντών και Διαχειριστών Κοινωνικών Υπηρεσιών δημιούργησε τον Δείκτη Δικαιωμάτων–Επένδυσης–Κάλυψης (REC), ο οποίος αξιολογεί την ποιότητα και την επάρκεια των κοινωνικών παροχών στις αυτόνομες κοινότητες.⁹ Οι πρωτοβουλίες αυτές δείχνουν ότι η ενεργή συμμετοχή των χρηστών αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών και την καλύτερη ανταπόκριση στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών.
- > Στην Ιταλία, το πρόγραμμα «Mettiamoci la Faccia» («Ας βάλουμε το πρόσωπό μας») εφαρμόστηκε το 2009 από το Υπουργείο Δημόσιας Διοίκησης και Καινοτομίας, με στόχο την άμεση καταγραφή της ικανοποίησης των πολιτών από τις κρατικές υπηρεσίες. Η αξιολόγηση γινόταν μέσω ενός απλού συστήματος με εικονίδια (χαμογελαστό, ουδέτερο, λυπημένο πρόσωπο), ενώ οι κριτικές συλλέγονταν σε πραγματικό χρόνο μέσω ψηφιακών εφαρμογών και οθονών αφής. Τα συνολικά δεδομένα αναρτώνταν άμεσα στο διαδίκτυο, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Μέχρι το 2012, πάνω από 1.000 φορείς συμμετείχαν, συγκεντρώνοντας περισσότερες από 17 εκατομμύρια αξιολογήσεις, με περίπου 80% θετικές. Τα αποτελέσματα αξιοποιήθηκαν για την αναβάθμιση διαδικασιών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ως κριτήριο αξιολόγησης των υπαλλήλων, προωθώντας μια συμμετοχική και διαφανή κουλτούρα στον κρατικό μηχανισμό.^{10 11}

⁸ Lundgren, D. et al. (2019). Small is beautiful? Explaining resident satisfaction in Swedish nursing home care. *BMC Health Services Research*, 19(861). Ανακτήθηκε από: <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12913-019-4694-9#:~:text=In%20Sweden%2C%20there%20is%20good,such%20as%20staffing%20and%20budget>

⁹ Asociación Estatal de Directoras y Gerentes de Servicios Sociales (2024). Índice DEC 2023: Derechos, Economía, Cobertura. Informe anual sobre el desarrollo de los servicios sociales en España. Madrid.

¹⁰ OECD Observatory of Public Sector Innovation (OPSI). (2014). Show Your Face (Mettiamoci la Faccia). Case study. Ανακτήθηκε από: <https://oecd-opsi.org/innovations/show-your-face/>

¹¹ Meneguzzo, M., Fiorani, G., & Lega, F. (2011). Evaluation and Transparency in PA Modernization: Monitoring the Main Mechanisms in Italy and Romania. In: Ongaro, E. (ed.), *Public Management Reform and Modernization: Trajectories of Administrative Change in Italy, France, Greece, Portugal and Spain*. Edward Elgar.

1.3.2. Στόχοι και σημασία της αξιολόγησης της ικανοποίησης

Τα παραπάνω παραδείγματα αντανakλούν μια ευρύτερη ευρωπαϊκή τάση: ο σχεδιασμός των υπηρεσιών γίνεται πλέον *μαζί* με τον εξυπηρετούμενο και *για* τον εξυπηρετούμενο, αξιοποιώντας τα βιώματά του ως βασικό οδηγό για μεταρρυθμίσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, οι κύριοι σκοποί της αξιολόγησης της ικανοποίησης από τις δομές κοινωνικής μέριμνας συνοψίζονται στα εξής:

- **Καταγραφή και κατανόηση των αναγκών των ωφελομένων:** Οι ίδιοι οι πολίτες προσφέρουν πληροφορίες για την καθημερινή τους εμπειρία σε δομές όπως ΚΔΑΠ, ΚΗΦΗ και Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης, αναδεικνύοντας κενά ή περιοχές που χρήζουν βελτίωσης. Αυτό επιτρέπει στους φορείς να εντοπίζουν κρυφά προβλήματα, όπως δυσκολίες πρόσβασης, ποιότητα εξυπηρέτησης ή επιπρόσθετες ανάγκες, και να προσαρμόζουν κατάλληλα τα προγράμματα.
- **Αναβάθμιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών:** Η ικανοποίηση των ωφελομένων αποτελεί άμεσο δείκτη της ποιότητας των υπηρεσιών. Υψηλά επίπεδα ικανοποίησης υποδηλώνουν επιτυχία της δομής, ενώ χαμηλά εντοπίζουν σημεία που χρειάζονται παρέμβαση. Η τακτική μέτρηση διευκολύνει την παρακολούθηση τάσεων, την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και την ορθολογική κατανομή πόρων.
- **Ενίσχυση της συμμετοχής και της διαφάνειας:** Μέσω της αξιολόγησης, οι πολίτες γίνονται ενεργοί συνδιαμορφωτές των κοινωνικών υπηρεσιών, αντί για παθητικοί δέκτες. Η διαδικασία αυτή ενισχύει την εμπιστοσύνη προς τις κοινωνικές δομές, προάγει τη λογοδοσία και δημιουργεί κουλτούρα διαλόγου και συνεχιζόμενης βελτίωσης των πολιτικών.
- **Προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και της καινοτομίας:** Η αναγνώριση και εισαγωγή των αναγκών των χρηστών ενδυναμώνει το αίσθημα ένταξης των ευάλωτων ομάδων. Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι δομές λειτουργούν ως «κόμβοι αποδοχής», αποτρέποντας την περιθωριοποίηση και ενθαρρύνοντας την κοινωνική ισότητα. Επιπλέον, η συστηματική συλλογή προτάσεων μπορεί να οδηγήσει σε καινοτομίες και νέες υπηρεσίες που ανταποκρίνονται πιο αποτελεσματικά στις σύγχρονες προκλήσεις.

1.3.3. Αναγκαιότητα και εφαρμογή της έρευνας στα Κέντρα Κοινότητας

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν βασικό σημείο πρώτης επαφής των πολιτών με το σύστημα κοινωνικής προστασίας, λειτουργώντας ως κόμβοι υποδοχής, ενημέρωσης και διασύνδεσης με ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών και παροχών. Ο ρόλος τους είναι πολυδιάστατος, καθώς δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή πληροφόρησης, αλλά επεκτείνεται στην εξατομικευμένη υποστήριξη των πολιτών, στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε επιδόματα και προγράμματα, καθώς και στη διασύνδεση με άλλες κοινωνικές δομές σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Ως εκ τούτου, η ποιότητα της

λειτουργίας τους επηρεάζει άμεσα την καθημερινότητα των ωφελούμενων και την αποτελεσματικότητα του συνολικού συστήματος κοινωνικής μέριμνας.

Η σημασία της αξιολόγησης της ικανοποίησης στα Κέντρα Κοινότητας καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη, αν ληφθεί υπόψη το προφίλ των εξυπηρετούμενων. Πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως άνεργοι, ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία, μετανάστες ή μέλη μειονοτικών πληθυσμών, τα οποία συχνά αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες. Για τις ομάδες αυτές, η εμπειρία εξυπηρέτησης δεν αποτελεί απλώς μια διοικητική διαδικασία, αλλά συνδέεται άμεσα με το αίσθημα αξιοπρέπειας, την κοινωνική ένταξη και την εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς.

Στο πλαίσιο αυτό, η συστηματική καταγραφή της ικανοποίησης των ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργεί ως κρίσιμο εργαλείο ανατροφοδότησης για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Μέσα από τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να αναδειχθούν ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, την ταχύτητα εξυπηρέτησης, την επάρκεια και σαφήνεια της πληροφόρησης, τη στάση και την υποστήριξη του προσωπικού, καθώς και την προσβασιμότητα των δομών. Η αξιοποίηση αυτών των δεδομένων επιτρέπει τον εντοπισμό δυσλειτουργιών και την υιοθέτηση στοχευμένων παρεμβάσεων, όπως η απλοποίηση διαδικασιών, η ενίσχυση των δεξιοτήτων του προσωπικού ή η βελτίωση της οργάνωσης των υπηρεσιών.

Επιπλέον, η ενεργή συμμετοχή των ωφελούμενων στη διαδικασία αξιολόγησης ενισχύει τον συμμετοχικό χαρακτήρα των κοινωνικών πολιτικών, μετατρέποντας τους πολίτες από παθητικούς αποδέκτες σε ουσιαστικούς συνδιαμορφωτές των υπηρεσιών που λαμβάνουν. Με τον τρόπο αυτό, τα Κέντρα Κοινότητας μπορούν να λειτουργήσουν όχι μόνο ως σημεία παροχής υπηρεσιών, αλλά και ως μηχανισμοί ενδυνάμωσης και κοινωνικής συνοχής, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός πιο ανθρωποκεντρικού και αποτελεσματικού μοντέλου κοινωνικής φροντίδας.

Επιπλέον, η συμμετοχή των στελεχών και συντονιστών των Κέντρων Κοινότητας στην έρευνα είναι εξίσου κρίσιμη. Τα στελέχη έχουν τη δυνατότητα να αποτυπώσουν την εμπειρία τους σχετικά με τον φόρτο εργασίας, την επάρκεια προσωπικού και υλικοτεχνικών υποδομών, τη διαθεσιμότητα απαραίτητων δεξιοτήτων, καθώς και τη συνεργασία με άλλες κοινωνικές δομές (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση, απασχόληση). Παράλληλα, μπορούν να αναδείξουν καλές πρακτικές και να προτείνουν βελτιώσεις στις διαδικασίες λειτουργίας των Κέντρων. Η συμμετοχή τους εξασφαλίζει ότι η έρευνα δεν περιορίζεται μόνο στην οπτική των πολιτών-ωφελούμενων, αλλά λαμβάνει υπόψη και τις πραγματικές συνθήκες υλοποίησης των υπηρεσιών, ενισχύοντας τη στοχευμένη σχεδίαση παρεμβάσεων, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και την ενδυνάμωση του προσωπικού ως βασικού παράγοντα επιτυχίας της κοινωνικής φροντίδας.

Μέσω του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης, η ΠΑΜΘ έχει θέσει ως απόλυτη προτεραιότητα τη βασισμένη σε δεδομένα χαρτογράφηση των κοινωνικών ζητημάτων και την αποτύπωση των βιωμάτων των εξυπηρετούμενων. Το

Παρατηρητήριο ιδρύθηκε ακριβώς για να συλλέγει και να αναλύει αυτά τα στοιχεία, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτικές στηρίζονται σε πραγματικά τεκμήρια.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η παρούσα έρευνα ικανοποίησης: λειτουργεί ως εργαλείο που προσφέρει έγκυρη πληροφόρηση για τις ανισότητες και τις ανάγκες των ευπαθών ομάδων της περιοχής, βοηθώντας την Περιφέρεια να σχεδιάσει στοχευμένες παρεμβάσεις. Τα ευρήματα μπορούν να κατευθύνουν την Περιφέρεια στο πού απαιτούνται άμεσες δράσεις (π.χ. σε ποια Περιφερειακή Ενότητα ή σε ποιο είδος δομής παρατηρείται χαμηλότερη ικανοποίηση) ή να αναδείξουν οριζόντια ζητήματα, όπως η ποιότητα του προσωπικού και η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών.

Επιπρόσθετα, η διεξαγωγή αυτής της έρευνας στην ΠΑΜΘ προωθεί τη συνεργασία σε πολλαπλά επίπεδα διακυβέρνησης. Το Παρατηρητήριο λειτουργεί συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού για την Κοινωνική Ένταξη, τροφοδοτώντας το κεντρικό σύστημα με δεδομένα και συμβάλλοντας στην εθνική αξιολόγηση. Έτσι, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συνδέει τα τοπικά στοιχεία με τις εθνικές πολιτικές, εξασφαλίζοντας ότι η φωνή των ωφελούμενων της περιοχής συμμετέχει ενεργά στον ευρύτερο σχεδιασμό.

Αξίζει να τονιστεί ότι η αξιολόγηση των κοινωνικών δομών εναρμονίζεται απόλυτα με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες. Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων κατοχυρώνει ρητά το δικαίωμα πρόσβασης σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες για όλους. Η αρχή αυτή επιτάσσει οι δομές όχι απλώς να υπάρχουν, αλλά να λειτουργούν αποδοτικά και ανθρώπινα, κάτι που απαιτεί τη διαρκή αξιολόγησή τους από τους χρήστες.

Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), υποστηρίζει ενεργά δράσεις βελτίωσης των υπηρεσιών. Μέσω του ΕΚΤ+ 2021–2027, έχουν διατεθεί σημαντικοί πόροι στις ελληνικές Περιφέρειες (π.χ. μέσω του Προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021–2027) για την αναβάθμιση της κοινωνικής φροντίδας. Αυτές οι στρατηγικές καθιερώνουν ουσιαστικά την αξιολόγηση βάσει αποτελεσμάτων (results-based evaluation), ωθώντας τις περιφέρειες να μετρούν τον πραγματικό κοινωνικό τους αντίκτυπο. Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, μέσω του Παρατηρητηρίου και της παρούσας έρευνας, ανταποκρίνεται ακριβώς σε αυτό το κάλεσμα: συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας πιο δίκαιης και συμμετοχικής πολιτικής, σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και την αξιοποίηση κάθε διαθέσιμου εργαλείου (ΕΠΚΔ, ΕΚΤ+) προς όφελος των πολιτών της.

1.4. Ο ρόλος των Κέντρων Κοινότητας ως βασικές δομές κοινωνικής προστασίας

1.4.1 Γενικά χαρακτηριστικά

Τα Κέντρα Κοινότητας είναι δομές που σχεδιάστηκαν από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ιδρύθηκαν σε Δήμους και χρηματοδοτούνταν από το ΕΣΠΑ 2014–2020.

Η δράση συνεχίζει την χρηματοδότησή της κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στο πλαίσιο των 13 Περιφερειακών Προγραμμάτων και πιο συγκεκριμένα του Ειδικού Στόχου 4.11 «Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης».

Το Κέντρο Κοινότητας είναι το πρώτο σημείο επαφής του πολίτη με την κοινωνική υπηρεσία του κάθε Δήμου. Από εκεί ο πολίτης ενημερώνεται για όλα τα επιδόματα που δικαιούται, όλους τους φορείς, υπηρεσίες και προγράμματα που του παρέχουν κοινωνική φροντίδα οποιαδήποτε μορφής, σε επίπεδο Δήμου, Περιφέρειας ή επικράτειας.

Στο Κέντρο Κοινότητας του κάθε Δήμου μπορούν να απευθύνονται όλοι οι πολίτες της περιοχής οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα οι ίδιοι ή μέλη της οικογένειάς τους (ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, προβλήματα διαβίωσης λόγω αναπηρίας ή γήρατος) και χρειάζονται τη συνδρομή της Πολιτείας.

Συγχρόνως τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα όπως η προσέγγιση της τοπικής αγοράς για εύρεση εργασίας, η δημιουργία ευκαιριών για νέους ώστε να ξεκινήσουν την επαγγελματική τους ζωή, προβλήματα ενδοοικογενειακής βίας η οικογενειακών δυσαρμονιών, ζητήματα νομικού χαρακτήρα, μαθησιακή στήριξη παιδιών και εφήβων, διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων με επιμορφωτικό, ενημερωτικό και κοινωνικό περιεχόμενο.

Πολλά Κέντρα Κοινότητας ορεινών ή νησιωτικών Δήμων διαθέτουν και κινητή μονάδα που εξυπηρετεί τους πολίτες των πιο απομακρυσμένων περιοχών οι οποίοι δεν χρειάζεται έτσι να μετακινηθούν στην έδρα του Δήμου.

Στα Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα για Ρομά και Μετανάστες οι αντίστοιχοι πληθυσμοί μπορούν να απευθύνονται για πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες οι οποίες έχουν σχέση με τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με στόχο την αναβάθμιση του βιοτικού τους επιπέδου και την πλήρη κοινωνική τους ένταξη.

Τα Κέντρα Κοινότητας, επομένως, είναι οι αισθητήρες κάθε Δήμου για όλες τις υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας που χρειάζεται ο πολίτης.

1.4.2 Στόχευση πολιτικής

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν μια εμβληματική δράση που θεσμοθετήθηκε με τον Ν. 4368 (ΦΕΚ Α' 21 /21.02.2016) και την Κοινή Υπουργική Απόφαση που ορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές λειτουργίας τους (ΦΕΚ 854 Β' /30.03.2016), όπως αυτή

τροποποιήθηκε το 2019 (ΦΕΚ 1344 Β'/19.04.2019) και το 2023 (ΦΕΚ 3322 Β'/19.05.2023).

Τα Κέντρα Κοινότητας με τα Παραρτήματα και τις Κινητές Μονάδες τους, αποτελούν βασικό «πυρήνα» διευρυμένων υπηρεσιών τύπου "Υπηρεσία μίας στάσης" και λειτουργούν ως δομές συμπληρωματικές των Κοινωνικών Υπηρεσιών των αντίστοιχων ΟΤΑ α' βαθμού και εποπτεύονται από αυτές.

Με τη λειτουργία τους επιδιώκεται η υποστήριξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στην ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα Κοινωνικά Προγράμματα και Υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή λειτουργίας τους.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των Κέντρων Κοινότητας εντάσσεται στον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (ΕΜ), ο οποίος συντονίζει τις πολιτικές κοινωνικής ένταξης, παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή τους, προσδιορίζει τις προτεραιότητες, με βάση τις εκάστοτε ανάγκες, ώστε να ενισχύει την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Ο ΕΜ συνδέεται επίσης με την Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού και συγκεκριμένα σε: α) Περιφερειακό επίπεδο: με τις Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας, τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης, τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειακών Προγραμμάτων και β) επίπεδο ΟΤΑ Α' Βαθμού: με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες και τα Κέντρα Κοινότητας.

Η παρακολούθηση, γίνεται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη λειτουργία του Ενιαίου Γεωπληροφοριακού Συστήματος (Ε.ΓΠ.Σ.), που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ΕΜ, και με την καθιέρωση συστήματος δεικτών. Οι δείκτες αυτοί, θα επιτρέπουν την συστηματική παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης κάθε προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ) και της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των επιμέρους παρεμβάσεων σε θέματα καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, συμβάλλοντας έτσι στην αξιολόγησή τους.

Το Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα είναι ο βασικός άξονας στήριξης της όλης προσπάθειας. Στο Ε.ΓΠ.Σ. τηρούνται τρία ενιαία μητρώα: το Μητρώο Ωφελούμενων, το Μητρώο Φορέων (παρόχων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας) και το Μητρώο Επιδομάτων και Προγραμμάτων, ενώ κατά την πλήρη ανάπτυξη και λειτουργία του θα διασυνδέεται με τα υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα των φορέων και υπηρεσιών.

Η δημιουργία των Κέντρων Κοινότητας έχει ως στόχο να συμβάλλει στην αντιμετώπιση της απουσίας ολοκληρωμένης προσέγγισης σχεδιασμού και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, στην αντιμετώπιση της αποσπασματικότητας των δράσεων μεμονωμένων φορέων χωρίς κεντρικό σχεδιασμό και της άνισης χωρικής κατανομής των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών στους Δήμους.

1.4.3 Βασικές αρχές λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας

Η λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας (Κ.Κ.) περιλαμβάνει υποχρεωτικά 2 κεντρικούς άξονες:

- A. Υποδοχή -Ενημέρωση - Υποστήριξη των πολιτών &
- B. Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές.

Το Κέντρο Κοινότητας ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού της περιοχής, δύναται να παρέχει:

- Γ. Υπηρεσίες που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων.

Τα Κέντρα Κοινότητας είναι δομές οι οποίες παρέχουν ολιστική υποστήριξη στους κατοίκους του οικείων Δήμων, μέσα από την παροχή ενός συνολικού πλέγματος υπηρεσιών με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και κάθε μορφής διακρίσεων καθώς και την προώθηση στην απασχόληση.

Επιπρόσθετα, τα Κ.Κ. δύναται να λειτουργούν και ως χώροι όπου συγκεντρώνεται η κοινότητα για ομαδικές δραστηριότητες, θέματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Το Κέντρο Κοινότητας προσφέρει πληροφόρηση, υπηρεσίες συμβουλευτικής, υπηρεσίες προώθησης στην απασχόληση, συμβάλει στην ανάπτυξη πολιτισμικών και διαπολιτισμικών δραστηριοτήτων, στην προώθηση της προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας, στην υποστήριξη παιδιών και ηλικιωμένων και γενικά στην ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής αρωγής και συμπαράστασης. Μέσω του Κέντρου δύναται να οργανωθεί η κοινότητα για τοπική αναπτυξιακή και κοινωνική δράση στους τομείς της υγείας, εκπαίδευσης, απασχόλησης, ψυχαγωγίας.

Ο στόχος της συγκεκριμένης δομής είναι διττός:

- ✓ παρέχει ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και άλλων υπηρεσιών ώστε να αποφευχθεί η διασπορά πόρων και να επιτευχθεί η ολιστική παρέμβαση σε πολλές ομάδες πληθυσμού,
- ✓ υποστηρίζει την Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας / Κοινωνική Υπηρεσία του οικείου Δήμου.

Το Κέντρο μέσω παραπομπών διασυνδέει τα ωφελούμενα άτομα με επιμέρους φορείς και υπηρεσίες (υπηρεσίες ΟΤΑ, δημόσιες υπηρεσίες, εθελοντικές οργανώσεις, οργανισμούς κοινωνικού χαρακτήρα, οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, διεθνείς οργανισμούς, κ.λπ.) για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους, συμβάλλοντας έτσι στην αξιοποίηση των εν λόγω φορέων και υπηρεσιών.

Με στόχο την επίτευξη των ανωτέρω, οι βασικές αρχές και η φιλοσοφία της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας βασίζονται:

→ στην εξατομικευμένη προσέγγιση, αρχικά χαρτογραφώντας τα απαραίτητα βήματα για την πορεία του ωφελούμενου προς την κοινωνική ένταξη ή/και την απασχόληση και στη συνέχεια υποστηρίζοντας και παρακολουθώντας τη διαδικασία αυτή,

→ στη σύνδεση με δημοτικές, τοπικές, περιφερειακές και υπερτοπικές (π.χ. κεντρικές) Υπηρεσίες που συμβάλλουν στην κοινωνική προστασία, την κοινωνική ένταξη και την προώθηση στην απασχόληση των ωφελούμενων,

→ στην ανάπτυξη διαδικασιών συνεργασίας με κάθε αρμόδιο φορέα και υπηρεσία,

→ στη δημιουργία δικτύων (και εν γένει, στη δικτύωση) μεταξύ του Κέντρου Κοινότητας και φορέων που υλοποιούν δράσεις ή ενέργειες σχετικές με το αντικείμενο για τη διασφάλιση, σε τοπικό επίπεδο, της ολιστικής προσέγγισης.

1.4.4 Ωράριο λειτουργίας

Τα Κέντρα Κοινότητας και τα Παραρτήματα αυτών λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, επί οκταώρου βάσεως πέντε ημέρες την εβδομάδα (Δευτέρα έως Παρασκευή). Το ωράριο ημερήσιας λειτουργίας, κατά την κρίση του οικείου ΟΤΑ α' βαθμού και με βάση τις δυνατότητές του σε ανθρώπινο δυναμικό, δύναται να εκτείνεται και πέραν της 17:00, προκειμένου να εξυπηρετεί τους πολίτες στο μεγαλύτερο δυνατό χρονικό εύρος.

Το ακριβές ωράριο του Κέντρου Κοινότητας καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και βάσει των αναγκών και των ιδιομορφιών του κάθε Δήμου. Κρίνεται σκόπιμο να υπάρχει μία ευελιξία στο ωράριο, ειδικά σε περιπτώσεις που λειτουργούν παραρτήματα, προκειμένου να είναι δυνατή η ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως π.χ. δημιουργική απασχόληση, σύσταση ομάδων κινητοποίησης του πληθυσμού, ημερίδες ή λοιπές απογευματινές δραστηριότητες.

Στην περίπτωση εφαρμογής διευρυμένου ωραρίου λαμβάνεται μέριμνα έγκαιρου προγραμματισμού των προβλεπόμενων βαρδιών του απασχολούμενου προσωπικού και αντίστοιχης ενημέρωσής του.

Τα Κέντρα διακόπτουν την λειτουργία τους κατά τις επίσημες αργίες και κατά τις αργίες λόγω εορτασμού εθνικού ή τοπικού γεγονότος ή εορτασμού του Πολιούχου Αγίου του Δήμου.

1.4.5 Ωφελούμενοι

Ως ωφελούμενο ορίζεται το άτομο που κάνει συστηματική χρήση των υπηρεσιών και παροχών των Κέντρων Κοινότητας και των παραρτημάτων αυτών, διαθέτει ΑΜΚΑ ή Π.Α.Α.Υ.Π.Α. και έχει καταγραφεί στο ηλεκτρονικό πληροφοριακό σύστημα (Εθνικό Μητρώο Ωφελούμενων).

Νέο ωφελούμενο άτομο είναι αυτό που προσέρχεται για πρώτη φορά στο Κ.Κ. με συγκεκριμένο αίτημα (π.χ. υποστήριξη για υποβολή ηλεκτρονικού αιτήματος επιδόματος, κοινωνική, ψυχολογική, συμβουλευτική υποστήριξη, κλπ.) και το στέλεχος του Κ.Κ. απασχολείται μαζί του τουλάχιστον για 15 λεπτά. Δεν καταχωρείται ως ωφελούμενο άτομο αυτό που προσήλθε στο Κ.Κ. για να κλείσει ραντεβού ή να λάβει σύντομες πληροφορίες/ενημέρωση /παραπομπή ή συμμετείχε σε δράση δημοσιότητας του Κ.Κ..

Ειδικότερα, ωφελούμενοι των Κ.Κ είναι τα άτομα που διαβιούν στην περιοχή παρέμβασης των Κέντρων Κοινότητας, και κατά προτεραιότητα, άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας ή διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, παιδιά που βιώνουν καταστάσεις αποκλεισμού, ηλικιωμένοι, ωφελούμενοι του Προγράμματος «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», καθώς και νόμιμα διαμένοντες μετανάστες, αιτούντες/δικαιούχοι διεθνούς και προσωρινής προστασίας, άτομα με αναπηρία, Ρομά και γενικότερα ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

Σημειώνεται ότι ως ωφελούμενοι των ΚΕΜ νοούνται:

1. Οι νόμιμα διαμένοντες πολίτες τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς, οι αιτούντες και οι δικαιούχοι διεθνούς και προσωρινής προστασίας, κάτοχοι όλων των τύπων αδειών διαμονής, σύμφωνα με τους Ν. 5038/2023 και Ν. 4939/2022.
2. Η τοπική κοινωνία: η κοινωνία μιας γεωγραφικής και διοικητικής ενότητας (Δήμου) στην οποία διαβιούν μόνιμα ή προσωρινά οι ως άνω αναφερόμενοι (σημείο 1) ωφελούμενοι.

Εξυπακούεται ότι οι παραπάνω αναφερόμενοι ωφελούμενοι των ΚΕΜ είναι και ωφελούμενοι των ΚΚ, ενώ σε περιπτώσεις που δεν έχει συσταθεί Παράρτημα ΚΕΜ, οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται από την κεντρική δομή του Κ.Κ.

Επίσης, το Κέντρο Κοινότητας, στο πλαίσιο της «Εγγύησης για το Παιδί», δύναται να εξυπηρετεί και να υποστηρίζει παιδιά και εφήβους σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και γενικότερα κάθε μέλος νοικοκυριού που προσέρχεται ζητώντας να λάβει τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Στις περιπτώσεις που υπάρχει αίτημα συμβουλευτικής υποστήριξης παιδιών καταχωρείται ο γονέας/κηδεμόνας και όχι τα παιδιά.

Ανάλογα με τις ιδιαίτερες τοπικές ανάγκες και περιστάσεις, η δράση κάθε Κέντρου Κοινότητας δύναται να εστιάζει περισσότερο σε μια ή περισσότερες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, χωρίς ωστόσο να αποκλείονται οι υπόλοιπες.

Η εξυπηρέτηση των ωφελούμενων γίνεται μέσω ηλεκτρονικού συστήματος καταγραφής το οποίο θα διασυνδέεται με τα αντίστοιχα συστήματα συνεργαζόμενων φορέων και υπηρεσιών που εφαρμόζουν προγράμματα σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Η συλλογή των δεδομένων που αφορούν στους ωφελούμενους, στη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και στις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τα ωφελούμενα άτομα, από την έναρξη μέχρι και τη λήξη της χρηματοδότησης πραγματοποιείται από το Κέντρο Κοινότητας. Όλα τα Κέντρα Κοινότητας έχουν πρόσβαση στο ενιαίο σύστημα καταχώρησης των στοιχείων των ωφελούμενων (Ε. ΓΠ. Σ.).

1.4.6 Παρεχόμενες Υπηρεσίες

Οι αρμοδιότητες του Κέντρου Κοινότητας, ανά άξονα λειτουργίας, είναι:

Α. Υποδοχή -Ενημέρωση - Υποστήριξη των πολιτών

- Πληροφόρηση για ή/και παραπομπή των πολιτών σε προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο (π.χ. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, προγράμματα για τη στήριξη όσων διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (Επισιτιστικής βοήθειας & Υλικής στήριξης) ή διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ/ΕΚΤ+, προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας κ.α.)
- Υποστήριξη των πολιτών για την ένταξή τους στα προαναφερόμενα προγράμματα και με ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή υποστήριξης κατά τη διαδικασία υποβολής της Πρόγραμμα «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», τα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης των Ατόμων με Αναπηρία/ίες, προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης οικογενειών, επίδομα παιδιού, επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων, επιδότηση ενοικίου και λοιπά στεγαστικά προγράμματα, κ.α. Τα στελέχη των Κέντρων Κοινότητας φροντίζουν τόσο για την ορθή συμπλήρωση των αιτήσεων, όσο και για την προσκόμιση και παραλαβή των κατά περίπτωση απαραίτητων συνοδευτικών εγγράφων και δικαιολογητικών.

Β. Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές

- Συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων σε άλλες δομές και υπηρεσίες που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας, π.χ. Κοινωνικοί Ξενώνες Αστέγων, Ξενώνες Κακοποιημένων Γυναικών και θυμάτων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, Κοινωνικά Φροντιστήρια, Δομές Ψυχικής Υγείας, Δομές για άτομα με αναπηρία, Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί, Προγράμματα για ηλικιωμένους, Προγράμματα για Ρομά, Προγράμματα για νόμιμα διαμένοντες μετανάστες, αιτούντες/δικαιούχους διεθνούς και προσωρινής προστασίας κλπ.
- Συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων: α) σε υπηρεσίες απασχόλησης (π.χ. ΔΥΠΑ) για την ένταξη των ωφελούμενων σε προγράμματα κατάρτισης, δράσεις απασχόλησης, επιμορφωτικά σεμινάρια καθώς φυσικά και σε θέσεις εργασίας και β) σε φορείς αρμόδιους για την εφαρμογή προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.
- Συνεργασία με την τοπική αγορά εργασίας με στόχο την ένταξη των ανέργων. Στόχος είναι η ανάπτυξη επαφών και τακτικής επικοινωνίας με φορείς εκπροσώπησης των εργοδοτών και των εργαζομένων (π.χ. Επιμελητήρια, ενώσεις και ομοσπονδίες εργαζομένων, συλλόγους επιχειρήσεων ή επιχειρηματικών ομάδων, κ.λπ.). Τα Κ.Κ. συνεργάζονται κυρίως με τα Γραφεία Προώθησης Απασχόλησης των Δήμων (όταν αυτά υφίστανται) για την ανάπτυξη των σχετικών συνεργειών.

Σημειώνεται ότι ο στόχος της εν λόγω ενέργειας δεν είναι η υποκατάσταση της λειτουργίας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ), αλλά κυρίως:

- ✓ η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του κόσμου των επιχειρήσεων για την αναγκαιότητα αντιμετώπισης της ανεργίας στην περιοχή / Δήμο και την ύπαρξη συγκεκριμένης δυναμικής όσον αφορά την προσφορά εργατικού δυναμικού και ειδικοτήτων
- ✓ η σύγκλιση του κόσμου των επιχειρήσεων με αυτή των ανέργων μέσα από τη συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες (π.χ. ημερίδες).

Γ. Παροχή Υπηρεσιών που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων

Ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού της περιοχής, τα Κέντρα Κοινότητας δύνανται να παρέχουν υπηρεσίες που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων. Ενδεικτικώς αναφέρονται οι κάτωθι υπηρεσίες:

- Παροχή γενικής συμβουλευτικής υποστήριξης για την ένταξη στην αγορά εργασίας, υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού κ.α.
- Παροχή συμβουλευτικής ψυχοκοινωνικής στήριξης σε παιδιά, οικογένειες, ενήλικες και ηλικιωμένους και εφαρμογή μεθοδολογίας και εργαλείων στήριξης της ευάλωτης οικογένειας σε επίπεδο κοινότητας.
- Παροχή πληροφόρησης αναφορικά με ζητήματα στέγασης και παραπομπή σε υλοποιούμενα στεγαστικά προγράμματα.
- Ανάπτυξη δράσεων δημιουργικής απασχόλησης και μαθησιακής στήριξης παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, σε συνέργεια με τα προγράμματα εκπαίδευσης που υλοποιούνται (εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μαθησιακή υποστήριξη, παροχή γευμάτων, υποστήριξη σχολικού περιβάλλοντος κ.α.)
- Παροχή πληροφόρησης αναφορικά με προγράμματα για συνδρομή στη δημιουργία ευκαιριών για νέους, π.χ. επαγγελματικός προσανατολισμός για εφήβους, βελτίωση δεξιοτήτων, πολιτισμικές και διαπολιτισμικές δραστηριότητες, προγράμματα νεανικής συμμετοχής και στήριξης, σε συνεργασία με το Συνήγορο του Παιδιού και άλλες υπηρεσίες και δομές.
- Διοργάνωση δράσεων ευαισθητοποίησης και εκδηλώσεων με επιμορφωτικό, επικοινωνιακό, κοινωνικό και διαπολιτισμικό περιεχόμενο όπως: οργάνωση ομάδων γειτονιάς για την ανάληψη κοινοτικών πρωτοβουλιών και την ενεργοποίηση των πολιτών, διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων προληπτικής ιατρικής και συνθηκών υγιεινής διαβίωσης, δράσεις εμβολιασμού σε συνέργεια με αρμόδιους φορείς, δικτύωση με φορείς της τοπικής κοινωνίας (σχολεία, πολιτιστικοί σύλλογοι, επαγγελματικοί φορείς, φορείς κοινωνίας πολιτών, διεθνείς οργανισμοί κ.λπ.) για μεικτές πρωτοβουλίες δράσεων για την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής κ.α.
- Διοργάνωση μεικτών δράσεων για την κοινωνικοποίηση και την κοινωνική ένταξη, ειδικότερα (αλλά όχι αποκλειστικά) για μαθητές με αναπηρία, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, Ρομά, παιδιά με μεταναστευτικό/προσφυγικό υπόβαθρο.

- Παροχή ενημερωτικής συνδρομής για νομικά θέματα ή ζητήματα σε σχέση με τις παρεχόμενες δυνατότητες, όργανα, διαδικασίες κ.λπ.
- Συγκέντρωση και διανομή βασικών αγαθών.
- Ανάπτυξη Δικτύου Εθελοντισμού που είτε θα συνδράμει το προσωπικό του Κέντρου Κοινότητας κατά περίπτωση, πάντοτε υπό την εποπτεία του συντονιστή του Κέντρου και με βάση τις οδηγίες και κατευθύνσεις του, είτε θα συμβάλλει στις δράσεις των υπολοίπων δομών αντιμετώπισης της φτώχειας, υπό τις οδηγίες και τον έλεγχο του τακτικού προσωπικού των δομών αυτών.

1.4.7 Παραρτήματα και Κινητές Μονάδες

Α. Παράρτημα Ρομά

Η διεύρυνση της δράσης του Κέντρου Κοινότητας με τη δημιουργία Παραρτήματος, λαμβάνει χώρα σε περιοχές όπου εντοπίζονται συγκεντρώσεις Ρομά. Στην περίπτωση αυτή, το Κέντρο Κοινότητας, μέσω του Παραρτήματος Ρομά, προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων, με σκοπό την υλοποίηση ενός ευρέως φάσματος δράσεων ένταξης, σε τοπικό επίπεδο με έμφαση στους τομείς απασχόλησης, εκπαίδευσης, υγείας, προστασίας και πρόνοιας, κοινωνικής ασφάλισης, ισότητας, ενίσχυσης της συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική ζωή και διαμεσολάβησης.

Για την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ενσωμάτωσης απαιτείται η διασύνδεση του Παραρτήματος Ρομά με όλες τις Υπηρεσίες και δομές Κοινωνικού Χαρακτήρα των ΟΤΑ και της Περιφέρειας ή ακόμα και κρατικές/κεντρικές Υπηρεσίες (όταν απαιτείται) που συμβάλλουν στην κοινωνική προστασία, στην κοινωνική ένταξη, στην εκπαίδευση και στην ενίσχυση της απασχόλησης των ωφελούμενων.

Επίσης, αναπτύσσει διαδικασίες συνεργασίας, οι οποίες αποβλέπουν στην επίτευξη της συνέργειας και συμπληρωματικότητας μεταξύ συναφών δράσεων και υπηρεσιών καθώς και τη δημιουργία δικτύων με φορείς οι οποίοι:

- ✓ έχουν ως αντικείμενο υπηρεσία/υπηρεσίες που σχετίζονται με θέματα που αφορούν τους Ρομά, ή/και
- ✓ υλοποιούν δράσεις ή ενέργειες σχετικές με το αντικείμενο.

Για την επίτευξη των παραπάνω, το Παράρτημα δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών μέσω εξατομικευμένης και μακροπρόθεσμης προσέγγισης στα ωφελούμενα άτομα, αρχικά χαρτογραφώντας τα απαραίτητα βήματα για την πορεία τους προς την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση, και στη συνέχεια υποστηρίζοντας και παρακολουθώντας τη διαδικασία αυτή μέσω των Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την Ένταξη, την Ισότητα και τη Συμμετοχή των Ρομά και του Πλάνου Ένταξης Ωφελούμενου. Επίσης, υποστηρίζει τα ωφελούμενα άτομα Ρομά του οικισμού/καταυλισμού/θύλακα στον οποίο το Παράρτημα είναι χωροθετημένο, ως προς τις διαδικασίες χορήγησης του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και υποστηρίζει τη συμμετοχή του σε προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης.

Συνίσταται το Παράρτημα Ρομά να χωροθετείται στην περιοχή συγκέντρωσης Ρομά (θύλακας, οικισμός, καταυλισμός, κ.λπ.).

Σε περιοχές όπου συναντώνται υψηλές συγκεντρώσεις Ρομά δύναται να λειτουργούν περισσότερα από ένα Παραρτήματα κοντά στα σημεία συγκέντρωσης των Ρομά.

Οι ειδικότερες/εξειδικευμένες υπηρεσίες που παρέχουν τα Παραρτήματα Ρομά, αφορούν στα εξής:

Υπηρεσίες στήριξης, ενδυνάμωσης και κοινωνικής ένταξης

- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ένταξη της οικογένειας (ιδιαίτερα των παιδιών), τη στήριξη και προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού και τη διασύνδεση και παραπομπή σε δημόσιες υπηρεσίες, όπως παιδείας, αθλητισμού, πολιτισμού, δημιουργικής απασχόλησης κ.λπ.)
- Υποστήριξη και παρακολούθηση της σχολικής φοίτησης και ανάπτυξη δράσεων μαθησιακής στήριξης παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας και ενηλίκων
- Στήριξη, ενδυνάμωση και ενεργοποίηση των νέων και των γυναικών
- Παροχή βοήθειας για τη διευκόλυνση και συνηγορία στην πρόσβαση των ωφελούμενων για την ρύθμιση προνοιακών αιτημάτων, δικαστικών, αστικοδημοτικών και νομικών εκκρεμοτήτων των ωφελούμενων. Επισημαίνεται ότι η θεσμική αρμοδιότητα και ο ελεγκτικός ρόλος των προνοιακών, δικαστικών κ.λπ. υπηρεσιών εκτελούνται από τους αρμόδιους θεσμούς της διοίκησης. Τα στελέχη των Κέντρων Κοινότητας και των Παραρτημάτων τους συνδράμουν, διευκολύνουν και συμπαραστέκονται, δεν εκτελούν.
- Εξατομικευμένη ενημέρωση για θέματα δημόσιας Υγείας (δράσεις προαγωγής και αγωγής υγείας) και υποστήριξη της πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες (και μέσω συνοδείας του ωφελούμενου, όπου κρίνεται απαραίτητο), καθώς και προάσπιση και προαγωγή της υγείας με την ανάπτυξη περαιτέρω δράσεων που κρίνονται κάθε φορά απαραίτητες.
- Παροχή πρωτοβάθμιας ιατρικής περίθαλψης από Ιατρό (μέσω συμβάσεως έργου ή κατ' αποκοπή παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών)
- Παρακολούθηση της πορείας των ωφελούμενων, καθώς και του πληθυσμού του οικισμού με ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία
- Συνδρομή στη σύνταξη και την παρακολούθηση του Τοπικού Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη, την Ισότητα και τη Συμμετοχή των Ρομά καθώς και του πλάνου ένταξης του ωφελούμενου.

Υπηρεσίες που αποσκοπούν στην προώθηση της απασχόλησης

- Συμβολή και υποστήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε.), συνεταιρισμών και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας
- Συμβολή και υποστήριξη σε ήδη απασχολούμενους για τη διεύρυνση των επαγγελματικών τους προσόντων
- Υποστήριξη για την ανεύρεση εργασίας
- Προώθηση σε δράσεις συμβουλευτικής και κατάρτισης

Υπηρεσίες ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και στήριξης

- Ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων και άρση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων
- Ενημέρωση /ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωση του πληθυσμού των ωφελούμενων για θέματα απασχόλησης, εκπαίδευσης, στέγασης και δημόσιας Υγείας (δράσεις προαγωγής και αγωγής υγείας)
- Επίτευξη συνέργειας και συμπληρωματικότητας συναφών δράσεων και υπηρεσιών με δράσεις που τυχόν υλοποιούνται από τη κοινωνία των πολιτών ή και σε σχέση με άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ε.Ε.
- Η χαρτογράφηση φορέων σε τοπικό επίπεδο και η δικτύωση με άλλα Παραρτήματα και υπηρεσίες/φορείς που σχετίζονται με την ένταξη των Ρομά.

Οι παραπάνω δράσεις υλοποιούνται με:

- ✓ Εξατομικευμένη, μακροπρόθεσμη και ευέλικτη προσέγγιση των ατόμων. Η εξατομικευμένη και μακροπρόθεσμη προσέγγιση των ατόμων για την επίτευξη του στόχου της προώθησης της απασχόλησης, της ενίσχυσης της μαθητικής φοίτησης στη προσχολική και σχολική εκπαίδευση και της κοινωνικής ένταξης συνίσταται στη διερεύνηση και αποτύπωση των αναγκών του ωφελούμενου ατόμου (και των εξαρτώμενων μελών αυτού) από το εξειδικευμένο προσωπικό του Κέντρου για την εκπόνηση εξατομικευμένου σχεδίου δράσης (πλάνου ένταξης ωφελούμενου). Οι ενέργειες και οι υπηρεσίες που δέχεται ο/η ωφελούμενος/-η αφορούν, είτε αμιγώς υπηρεσίες από το Παράρτημα Ρομά του Κέντρου Κοινότητας είτε παραπομπή σε άλλους εξειδικευμένους φορείς, π.χ. ΔΥΠΑ, φορείς εκπαίδευσης, υπηρεσίες πρόνοιας, υπηρεσίες και δομές πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας κ.λπ., είτε συνδυασμό αυτών.
- ✓ Συνεργασία με τις Σχολικές Μονάδες και τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τις Δομές Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, την ΔΥΠΑ και άλλους συναρμόδιους φορείς. Η προώθηση στην απασχόληση γίνεται μέσω της διασύνδεσης και συνεργασίας με τοπικούς φορείς και υπηρεσίες προώθησης της απασχόλησης ή/και της επιχειρηματικότητας (Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης της ΔΥΠΑ, Επιμελητήρια, κ.λπ.)
- ✓ Διευρυμένη Συμβουλευτική. Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής και υποστήριξης δύναται να αφορούν σε θέματα, όπως προώθηση της επιχειρηματικότητας, νομικές υπηρεσίες σχετικές με επαγγελματικές και επιχειρησιακές δραστηριότητες, υποστήριξη και συμβουλευτική για χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς και θέματα κοινωνικής ένταξης.

B. Κέντρο Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)

Η διεύθυνση της δράσης του Κέντρου Κοινότητας με τη δημιουργία του εν λόγω Παραρτήματος (ΚΕΜ) για την εξυπηρέτηση νόμιμα διαμενόντων μεταναστών, αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας, λαμβάνει χώρα σε περιοχές υψηλής συγκέντρωσης των εν λόγω ομάδων. Στην περίπτωση αυτή, το ΚΕΜ,

θα προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες ανάλογα με την ομάδα-στόχο, με σκοπό την υλοποίηση ενός ευρέως φάσματος δράσεων ένταξης, σε τοπικό επίπεδο με έμφαση στους τομείς της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού, της απασχόλησης, εκπαίδευσης, υγείας, προστασίας και πρόνοιας, διαπολιτισμικότητας, κοινωνικής ασφάλισης, διαπολιτισμικής μεσολάβησης, στέγασης.

Τα ΚΕΜ παρέχουν τις ίδιες υπηρεσίες που παρέχουν τα ΚΚ δίνοντας έμφαση στις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας πληθυσμού. Αναλυτικά οι παρεχόμενες Υπηρεσίες, ανά Άξονα, είναι οι εξής:

1. Ενημέρωση, εξυπηρέτηση, συμβουλευτική στήριξη για θέματα ένταξης νόμιμα διαμενόντων μεταναστών, αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας και δικτύωση
 - Η ενημέρωση και η παροχή κοινωνικοψυχολογικής στήριξης σε νόμιμα διαμένοντες μετανάστες και αιτούντες/δικαιούχους διεθνούς και προσωρινής προστασίας και ιδιαίτερα τις ευάλωτες ομάδες αυτών (π.χ. γυναίκες, παιδιά, κλπ.)
 - Η ανάπτυξη μαθησιακής στήριξης παιδιών νόμιμα διαμενόντων μεταναστών και αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας προσχολικής και σχολικής ηλικίας και η ενημέρωση για δράσεις γλωσσικής κατάρτισης ενηλίκων που υλοποιούνται στην περιοχή
 - Η ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και η καταπολέμηση της ξеноφοβίας, του ρατσισμού, της εμπορίας ανθρώπων, κ.λπ.
 - Η προαγωγή του εθελοντισμού και της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης
 - Η στήριξη της συμμετοχής των νόμιμα διαμενόντων μεταναστών και αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας σε ομάδες, σε συλλόγους, σε οργανώσεις διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου, κ.λπ.
 - Η δικτύωση με άλλα Κ.Ε.Μ και υπηρεσίες/φορείς που σχετίζονται με την ένταξη των νόμιμα διαμενόντων μεταναστών και αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας.
2. Συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων σε άλλες σχετικές δομές, υπηρεσίες και φορείς (Κοινωνικές Υπηρεσίες, Σ.Ε.Μ.Π., Συλλόγους Μεταναστών/Προσφύγων, ΜΚΟ, Διεθνείς Οργανισμούς κ.α.).
 - Η διάγνωση προβλημάτων και παραπομπή τους σε εξειδικευμένες δομές/ υπηρεσίες (Ξενώνες Αστέγων, Κακοποιημένων Γυναικών, θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, Δομές για άτομα με αναπηρία και Ψυχικής Υγείας, Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί, δομές παροχής βασικών αγαθών, δομές παροχής συσσιτίων, κοινωνικά φαρμακεία, ΚΗΦΗ, δημοτικά ιατρεία κ.α.)
 - Η παραπομπή αιτημάτων και η συνεργασία για ένταξη των ομάδων στόχου σε προγράμματα εκμάθησης γλώσσας, κατάρτισης,

απασχόλησης, στέγασης, αναγνώρισης δεξιοτήτων και τίτλων από αλλοδαπή κ.ο.κ. Η συνεργασία με την τοπική αγορά εργασίας για απόκτηση πρόσβασης μέσω συμβουλευτικής και υπηρεσιών συνοδείας (mentoring schemes).

3. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο των ΚΕΜ μπορεί να υλοποιούνται παράλληλες δράσεις για τους ωφελούμενους, όπως:

- μαθήματα ελληνικής γλώσσας και στοιχείων ελληνικής ιστορίας και ελληνικού πολιτισμού σε ενήλικες
- διαπολιτισμικές δράσεις με έμφαση τη συνύπαρξη αλλοδαπών και γηγενών όλων των ηλικιών
- δράσεις για την προώθηση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

Το ΚΕΜ μεθοδολογικά αναπτύσσει τις υπηρεσίες που παρέχει στη βάση των παρακάτω:

- ✓ Εξατομικευμένη προσέγγιση των νόμιμα διαμενόντων μεταναστών, αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας
- ✓ Σύνδεση του ΚΕΜ με το Δήμο, την Περιφέρεια ή ακόμα και κρατικές/κεντρικές Υπηρεσίες (όταν απαιτείται) που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη, την ενδυνάμωση και την προώθηση στην απασχόληση των ομάδων- στόχου
- ✓ Επίτευξη συνέργειας και συμπληρωματικότητας συναφών δράσεων και υπηρεσιών με δράσεις που τυχόν υλοποιούνται από τη κοινωνία των πολιτών (Μ.Κ.Ο. Διεθνείς ή άλλοι Οργανισμοί κ.α.) ή και σε σχέση με άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ε.Ε.
- ✓ Δημιουργία δικτύων με φορείς που υλοποιούν δράσεις στον τομέα της ένταξης μεταναστών και αιτούντων/δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας ή που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με την εν λόγω ομάδα στόχο, ειδικά στα πεδία της απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης.

Το ΚΕΜ μπορεί να είναι ένα διακριτό γραφείο / χώρος στα γραφεία που στεγάζεται το Κέντρο Κοινότητας. Η επιλογή αυτή συνιστάται προκειμένου να επιτευχθεί εξοικονόμηση πόρων (π.χ. λειτουργικά έξοδα) και οικονομίες κλίμακας εν γένει, αλλά και να διασφαλίζεται η ενοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τα ωφελούμενα άτομα. Στην περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, το Παράρτημα μπορεί να είναι χωροθετημένο σε ξεχωριστό κτίριο.

Γ. Κινητές Μονάδες

Με τον όρο «Κινητές Μονάδες» αναφερόμαστε στις περιπτώσεις εκείνες όπου η υπηρεσία προσεγγίζει το ωφελούμενο άτομο και όχι το ωφελούμενο άτομο στη Δομή/Κέντρο Κοινότητας. Με άλλα λόγια, «μετακινούμενα» Κέντρα Κοινότητας τα οποία έχουν ως στόχο να εξυπηρετούν άτομα απομακρυσμένων περιοχών ή και διαμερίσματα Δήμων.

Οι Κινητές Μονάδες διοικητικά ανήκουν στο οικείο Κέντρο Κοινότητας και υπεύθυνος της Κινητής Μονάδας είναι ο Συντονιστής του Κέντρου Κοινότητας. Οι Κινητές Μονάδες

παρέχουν ακριβώς τις ίδιες υπηρεσίες με τα Κέντρα Κοινότητας και εποπτεύονται από τις αντίστοιχες υπηρεσίες του Δήμου, όπως ορίζεται στην οικεία ΚΥΑ.

Για την υλοποίηση της ενέργειας, απαιτείται ο Δήμος να παραχωρήσει όχημα στο πρόγραμμα καθώς και οδηγό (σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες) στο ΚΚ, ώστε η λειτουργία της Κινητής Μονάδας να είναι συνεχής, λειτουργική και χωρίς πιθανές εμπλοκές.

Σε περίπτωση που ο Δήμος δεν μπορεί να παραχωρήσει οδηγό, το Κέντρο Κοινότητας μπορεί να προσλάβει οδηγό με σχέση εργασίας ΙΔΟΧ ή με σύμβαση έργου, ώστε να πληρούνται οι ελάχιστες απαιτούμενες ειδικότητες για τη λειτουργία της κινητής μονάδας, που είναι ο οδηγός και ο Κοινωνικός Λειτουργός.

Στην Κινητή Μονάδα δύνανται, ανάλογα με τις ανάγκες των ωφελούμενων των περιοχών παρέμβασης, να συμμετέχουν, κατά περίπτωση, και το υπόλοιπο προσωπικό του Κέντρου Κοινότητας ή και των Παραρτημάτων, όπου υφίστανται.

Το είδος του οχήματος που παραχωρείται εξαρτάται τόσο από τις υφιστάμενες δυνατότητες του κάθε Δήμου όσο και από τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής παρέμβασης.

Το κόστος λειτουργίας της Κινητής Μονάδας καλύπτεται είτε από τους πόρους του Δήμου είτε από τα λειτουργικά έξοδα του Κέντρου Κοινότητας.

Η πρώτη περίπτωση, αφορά Δήμους που διαθέτουν όχημα και έχουν ήδη οδηγό στο προσωπικό τους. Στην περίπτωση αυτή, ο δήμος αναλαμβάνει το κόστος συντήρησης, τα καύσιμα, και τη μισθοδοσία του οδηγού.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά Δήμους που δε διαθέτουν οδηγό, και το Κέντρο Κοινότητας προσλαμβάνει οδηγό, ενώ το κόστος συντήρησης και τα καύσιμα καλύπτονται είτε από τα λειτουργικά κόστη του Κέντρου Κοινότητας είτε από τον Δήμο.

Οι Κινητές Μονάδες οφείλουν να είναι εξοπλισμένες με φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή, ο οποίος θα είναι συνδεδεμένος με το πληροφοριακό σύστημα (με χρήση φορητού εξοπλισμού πρόσβασης στο διαδίκτυο (internet stick – mobile internet)), στο οποίο θα γίνεται η εγγραφή των ωφελούμενων και θα διατηρείται η καρτέλα του κάθε ωφελούμενου. Στις περιπτώσεις όπου δεν είναι εφικτό ο φορητός ηλεκτρονικός υπολογιστής να είναι συνδεδεμένος με το Ε.Γ.Π.Σ., ο κοινωνικός λειτουργός ανοίγει την καρτέλα των ωφελούμενων off line, και όταν επιστρέφει στο Κέντρο Κοινότητας εισάγει τα στοιχεία στο πληροφοριακό σύστημα.

1.4.8 Διανομή τροφίμων-σίτιση

Τα Κέντρα Κοινότητας δύνανται να μεριμνούν και για δράσεις που συνδέονται με τη διανομή τροφίμων και τη σίτιση των ωφελούμενων της περιοχής παρέμβασης. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με τους εξής τρόπους:

Α) Το Κ.Κ. ενεργεί για να φέρει σε επαφή/παραπέμψει τους ωφελούμενους σε δομές σίτισης και Κοινωνικά Παντοπωλεία του Δήμου, ή/και σε φορείς και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο αυτό (π.χ. συσσίτια εκκλησίας ή εθελοντικών

οργανώσεων κ.λπ., ή/και σε προγράμματα και δράσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας (π.χ. Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, Πρόγραμμα Επισιτιστικής βοήθειας & Υλικής στήριξης (πρώην ΤΕΒΑ), ΕΟΧ κ.λπ.),

Β) Το Κ.Κ. δύναται να υποστηρίξει, συμπληρωματικά και σε συνέργεια με τις υπόλοιπες δομές του δήμου, την διανομή τροφίμων και βασικών αγαθών, ενώ δύναται να προσφέρει και έτοιμα μικρογεύματα (π.χ. μέσω catering ή σνακς σε ομάδες ωφελούμενων που συμμετέχουν σε δράσεις του ΚΚ, όπως ενισχυτική διδασκαλία, κλπ.), στις περιπτώσεις που η σχετική πρόσκληση της ΕΥΔ Περιφερειακού Προγράμματος προβλέπει τις ενέργειες αυτές.

Στις περιπτώσεις που στο Δήμο υλοποιείται το στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 6 (Στήριξη των απόρων στο πλαίσιο του ειδικού στόχου ιγ) του κανονισμού ΕΚΤ+ (ESO.4.13)) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», οι δομές που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ δύναται να εξυπηρετούν και τους ωφελούμενους της Επισιτιστικής βοήθειας & Υλικής στήριξης (ΕΒΥΣ) ως προς τη διανομή των προϊόντων, συμπληρωματικά και σε συνέργεια με τις υπόλοιπες δομές του Δήμου που έχουν διατεθεί για την υλοποίησή του.

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι οι ωφελούμενοι της Επισιτιστικής βοήθειας & Υλικής στήριξης (ΕΒΥΣ) δύναται να ωφελούνται των υπηρεσιών που παρέχονται από τις δομές σίτισης και βασικών αγαθών.

1.4.9 Στελέχωση Κέντρου Κοινότητας - Γενικά καθήκοντα και αρμοδιότητες του προσωπικού του Κέντρου Κοινότητας

Το Κέντρο Κοινότητας στελεχώνεται ανάλογα με τον πληθυσμό του οικείου Δήμου και υποχρεωτικά τουλάχιστον από δύο υπαλλήλους, εκ των οποίων ο ένας θα πρέπει να είναι Κοινωνικός Λειτουργός, ΠΕ ή ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας με άδεια άσκησης επαγγέλματος, πλήρους απασχόλησης. Ο Κοινωνικός Λειτουργός θα εκτελεί χρέη συντονιστή και θα μεριμνά για την εύρυθμη λειτουργία του Κέντρου.

Στα Παραρτήματα Ρομά και στα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών ορίζεται συντονιστής, επίσης κοινωνικός λειτουργός, ο οποίος συνεργάζεται με το συντονιστή του Κέντρου Κοινότητας αναφοράς. Στις περιπτώσεις των Παραρτημάτων Ρομά όπου το ρόλο συντονιστή έχει Κοινωνιολόγος ή άλλος κοινωνικός επιστήμονας, τότε αυτός παραμένει συντονιστής του Παραρτήματος.

Τα στελέχη του Κέντρου Κοινότητας, όλων των προβλεπόμενων ειδικοτήτων, και ανεξαρτήτως από την ύπαρξη ή μη διοικητικού υπαλλήλου στο προσωπικό του Κέντρου:

- ✓ καλύπτουν, καθ' όλη τη διάρκεια του ωραρίου λειτουργίας του Κέντρου, και διοικητικά καθήκοντα, στα οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικά η καταγραφή ωφελούμενων και η υποβολή αιτήσεων για λογαριασμό τους, σε προγράμματα και υπηρεσίες, η τήρηση φυσικού αρχείου, όταν αυτό απαιτείται, καθώς και η παρακολούθηση του αιτήματος ή της παραπομπής μέχρι την ολοκλήρωσή του,
- ✓ υποδέχονται και ενημερώνουν τους ωφελούμενους,

- ✓ πληροφορούν ή/και παραπέμπουν τους ωφελούμενους σχετικά με τα προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο (π.χ. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, προγράμματα για τη στήριξη όσων διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (Επισιτιστικής βοήθειας & Υλικής στήριξης) ή διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ/ΕΚΤ+, προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας κ.λπ.),
- ✓ παρέχουν υποστήριξη στους πολίτες κατά τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων για την λήψη προνοιακών επιδομάτων, μεριμνώντας τόσο για την ορθή συμπλήρωση αυτών, όσο και για την προσκόμιση και παραλαβή των κατά περίπτωση απαραίτητων δικαιολογητικών,
- ✓ πληροφορούν ή/και παραπέμπουν τους ωφελούμενους σε δομές και υπηρεσίες που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του «Κέντρου Κοινότητας», π.χ. Κοινωνικοί Ξενώνες Αστέγων, Ξενώνες Κακοποιημένων Γυναικών και θυμάτων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, Κοινωνικά Φροντιστήρια, Δομές Ψυχικής Υγείας, Δομές για άτομα με αναπηρία, Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί, Προγράμματα για ηλικιωμένους, Προγράμματα για Ρομά, Προγράμματα για νόμιμα διαμένοντες μετανάστες, αιτούντες/δικαιούχους διεθνούς και προσωρινής προστασίας κ.λπ.,
- ✓ συνοδεύουν τους ωφελούμενους, όπου κρίνεται απαραίτητο για τη διεκπεραίωση της παρεχόμενης υπηρεσίας,
- ✓ δύναται να χρησιμοποιούν προσωπικούς κωδικούς ωφελούμενων κατόπιν έγγραφης συναίνεσής τους, εφόσον κρίνουν ότι πρόκειται για ιδιαίτερα ευάλωτες περιπτώσεις στις οποίες καθίσταται απαραίτητη η συνδρομή τους για την υποστήριξη της συμμετοχής τους σε προγράμματα κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής προστασίας συμπεριλαμβανομένης της σχολικής φοίτησης,
- ✓ ενημερώνουν και υποστηρίζουν τους ωφελούμενους σε θέματα απασχόλησης, όπως παραπομπή στην ΔΥΠΑ, Ατομικό Σχέδιο Ένταξης Ωφελούμενου, ανανεώσεις καρτών ανεργίας, δημιουργία βιογραφικών, προετοιμασία συνεντεύξεων, κλπ.,
- ✓ συμμετέχουν στη συγκέντρωση και διανομή βασικών αγαθών,
- ✓ συμμετέχουν σε συλλογικά όργανα του οικείου Δήμου αποκλειστικά για θέματα που ανακύπτουν στο πλαίσιο της δραστηριότητας των Κέντρων Κοινότητας, εξυπηρετούν αποκλειστικά τη λειτουργία και τον σκοπό τους και προκειμένου να εξασφαλιστεί η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ωφελούμενων του οικείου Κέντρου Κοινότητας και να διασφαλισθεί η κοινωνική τους ένταξη,
- ✓ συμμετέχουν στη διοργάνωση εκδηλώσεων, εκπαιδευτικών σεμιναρίων και δράσεων ευαισθητοποίησης με επιμορφωτικό, επικοινωνιακό και κοινωνικό περιεχόμενο όπως: διαβουλεύσεις, δράσεις ενδυνάμωσης, οργάνωση ομάδων γειτονιάς για την ανάληψη κοινοτικών πρωτοβουλιών και την ενεργοποίηση των πολιτών, που σχετίζονται με την κοινωνική ενσωμάτωση (όπως δράσεις

προληπτικής ιατρικής, αγωγής υγείας, ευαισθητοποίησης και διαπολιτισμικότητας, καταπολέμησης των διακρίσεων και των στερεοτύπων, συνθηκών υγιεινής διαβίωσης κ.ά.)

- ✓ αναπτύσσουν δράσεις, δικτύωσης με φορείς της τοπικής κοινωνίας (σχολεία, πολιτιστικοί σύλλογοι, επαγγελματικοί φορείς κ.λπ.) και φορείς της κοινωνίας των πολιτών για μεικτές πρωτοβουλίες δράσεων για την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της μαθητικής διαρροής, την ενίσχυση της απασχόλησης, την προαγωγή υγείας, τη διαπολιτισμική αλληλεπίδραση κ.ά.,
- ✓ συμμετέχουν στη διοργάνωση δράσεων ευαισθητοποίησης, διαπολιτισμικότητας και μεικτών δράσεων του Κέντρου Κοινότητας για την κοινωνικοποίηση, την ενδυνάμωση και την κοινωνική ένταξη, ειδικότερα (αλλά όχι αποκλειστικά) των μαθητών με αναπηρία, παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, Ρομά και παιδιών με μεταναστευτικό και προσφυγικό υπόβαθρο,
- ✓ αναπτύσσουν Δίκτυο Εθελοντισμού που είτε θα συνδράμει το προσωπικό του «Κέντρου Κοινότητας» κατά περίπτωση, πάντοτε υπό την εποπτεία του συντονιστή του Κέντρου και με βάση τις οδηγίες και κατευθύνσεις του, είτε θα συμβάλλει στις δράσεις των υπολοίπων δομών αντιμετώπισης της φτώχειας, υπό τις οδηγίες και τον έλεγχο του τακτικού προσωπικού των δομών αυτών,
- ✓ συμμετέχουν ισότιμα στις δραστηριότητες και τις διαδικασίες του Κέντρου Κοινότητας και συνεργάζονται μεταξύ τους για την εύρυθμη λειτουργία του και την προώθηση του σκοπού του,
- ✓ συνεργάζονται με τους δημοτικούς υπαλλήλους της Διεύθυνσης που ασκεί αρμοδιότητες κοινωνικής προστασίας δια της κοινωνικής υπηρεσίας,
- ✓ διατηρούν και ενημερώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα τους ατομικούς φακέλους των ωφελούμενων, οι οποίοι φυλάσσονται σε ασφαλή χώρο με ευθύνη τους, όταν αυτό απαιτείται,
- ✓ τηρούν τις σχετικές διατάξεις για το επαγγελματικό απόρρητο, όταν αυτό απαιτείται,
- ✓ διευκολύνουν την πρακτική άσκηση προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών φοιτητών της ειδικότητάς τους, τους οποίους δέχεται το Κέντρο Κοινότητας σε συνεννόηση με τον
- ✓ κοινωνικής υπηρεσίας, ύστερα από σχετική έγκριση της αρμόδιας υπηρεσίας του Δήμου έδρας,
- ✓ συνδράμουν στην παροχή στοιχείων στο πλαίσιο λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής,
- ✓ οι εργαζόμενοι, που από την επιστημονική τους ιδιότητα και την άδεια άσκησης επαγγέλματος νομιμοποιούνται να εκτελούν έρευνες και αυτοψίες για σύνταξη κοινωνικών εκθέσεων, ή διακρίβωση συνθηκών προς αντιμετώπιση περιστατικών, που εντάσσονται στο πλαίσιο των υπηρεσιών του άρθρου 2 παρ.2, μπορούν να διενεργούν επιτόπιες επισκέψεις εφόσον υπάρχει προς τούτο η έγγραφη άδεια του/της Υπευθύνου/ης Έργου της πράξης ή του/της

Προϊσταμένου της εποπτεύουσας Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Δήμου και υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνεται μέριμνα για την απρόσκοπτη λειτουργία του Κέντρου και την υλοποίηση όλων των υποχρεωτικών αρμοδιοτήτων.

1.4.10 Ο ρόλος των Κέντρων Κοινότητας στη σύνδεση πολιτών με υπηρεσίες πρόνοιας, απασχόλησης, υγείας, εκπαίδευσης

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν βασικό κρίκο στο σύστημα κοινωνικής προστασίας, λειτουργώντας ως πρώτα σημεία υποδοχής, πληροφόρησης και διασύνδεσης των πολιτών με το σύνολο των διαθέσιμων κοινωνικών υπηρεσιών. Η συμβολή τους είναι πολυεπίπεδη, καθώς συνδέουν τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες με κρίσιμους τομείς δημόσιας πολιτικής, όπως η πρόνοια, η υγεία, η εκπαίδευση και η απασχόληση. Μέσω αυτής της διαμεσολαβητικής λειτουργίας, τα Κέντρα Κοινότητας αναδεικνύονται σε καίριους μηχανισμούς ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και μείωσης του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στον τομέα της πρόνοιας, τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν εξατομικευμένη καθοδήγηση για την πρόσβαση σε επιδόματα, κοινωνικά προγράμματα και δομές στήριξης (π.χ. κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία, προγράμματα ΤΕΒΑ/ΕΒΥΣ), ενώ λειτουργούν ως διαύλους συνεργασίας με τις κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων και άλλους αρμόδιους φορείς. Η συμβολή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για πολίτες που βρίσκονται σε καθεστώς ακραίας φτώχειας ή στερούνται βασικά αγαθά.

Σχετικά με την απασχόληση, τα Κέντρα Κοινότητας συνδράμουν στην ενημέρωση για προγράμματα του ΟΑΕΔ (ΔΥΠΑ), στην προώθηση της συμβουλευτικής υποστήριξης για ανέργους και στη διασύνδεση με δράσεις κατάρτισης και διά βίου μάθησης. Μέσω συνεργασιών με τοπικούς φορείς, συμβάλλουν στην καλύτερη προετοιμασία των ανέργων για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας και στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ προσφοράς και ζήτησης δεξιοτήτων.

Στον τομέα της υγείας, τα Κέντρα Κοινότητας συνεργάζονται με τις Τοπικές Μονάδες Υγείας (ΤΟΜΥ), τα Κέντρα Υγείας και τα δημόσια νοσοκομεία, παρέχοντας παραπομπές, πληροφόρηση και διευκόλυνση στην πρόσβαση σε πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες υπηρεσίες υγείας. Η παρουσία κοινωνικών λειτουργών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ψυχολόγων και διαμεσολαβητών, επιτρέπει την έγκαιρη ανίχνευση προβλημάτων υγείας και την παραπομπή των πολιτών σε κατάλληλες δομές, προάγοντας την πρόληψη και την ολοκληρωμένη φροντίδα.

Όσον αφορά στην εκπαίδευση, τα Κέντρα Κοινότητας διαδραματίζουν ρόλο-γέφυρα ανάμεσα στους πολίτες και τις διαθέσιμες δομές της τυπικής και μη τυπικής μάθησης. Μέσω συνεργασίας με σχολεία, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και δομές κατάρτισης, προωθούν την πρόσβαση στην εκπαίδευση, ιδίως για παιδιά Ρομά, μετανάστες και ενήλικες που έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το εκπαιδευτικό σύστημα. Παράλληλα, υποστηρίζουν δράσεις ενημέρωσης γονέων και φροντίζουν για τη διασύνδεση με εκπαιδευτικά επιδόματα και προγράμματα στήριξης.

Συνολικά, τα Κέντρα Κοινότητας συνιστούν κομβικούς μηχανισμούς τοπικής διακυβέρνησης που ενοποιούν τις διάσπαρτες υπηρεσίες σε ένα συνεκτικό πλέγμα παρεμβάσεων, επιτρέποντας την ολιστική υποστήριξη των πολιτών. Μέσα από τη διασύνδεση με την πρόνοια, την εργασία, την υγεία και την εκπαίδευση, αναλαμβάνουν τον ρόλο του ενδιάμεσου φορέα που όχι μόνο εξασφαλίζει την πρόσβαση σε υπηρεσίες, αλλά και ενισχύει την ενεργή κοινωνική συμμετοχή, την πρόληψη φαινομένων αποκλεισμού και την καλλιέργεια κοινωνικής εμπιστοσύνης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

2.1. Η κοινωνική προστασία ως μέσο αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Η κοινωνική προστασία αποτελεί βασικό πυλώνα της κοινωνικής πολιτικής και αναφέρεται στο σύνολο των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην προστασία των ατόμων και των νοικοκυριών από κοινωνικούς κινδύνους, όπως η ανεργία, η ασθένεια, η αναπηρία και η γήρανση. Περιλαμβάνει πολιτικές κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικής πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης, οι οποίες διασφαλίζουν ένα ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης και συμβάλλουν στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής^{12 13}. Παράλληλα, λειτουργεί ως μηχανισμός αναδιανομής πόρων και μετριασμού των κοινωνικών ανισοτήτων.

Η φτώχεια αποτελεί βασικό αντικείμενο παρέμβασης της κοινωνικής προστασίας και προσεγγίζεται πλέον ως πολυδιάστατο φαινόμενο. Σύμφωνα με ελληνικές μελέτες, φτωχά θεωρούνται τα άτομα και τα νοικοκυριά που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, ώστε να συμμετέχουν ικανοποιητικά στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας^{14 15}. Η προσέγγιση αυτή συνάδει με τη θεωρία των δυνατοτήτων του Sen (1999)¹⁶, σύμφωνα με την οποία η φτώχεια σχετίζεται με τον περιορισμό των πραγματικών επιλογών και ευκαιριών των ατόμων, καθώς και με την έννοια της σχετικής αποστέρησης του Townsend (1979)¹⁷.

¹² Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Polity Press.

¹³ Barr, N. A. (2020). *The economics of the welfare state*. Oxford university press.

¹⁴ ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ. (2008). Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση: Ετήσια Έκθεση 2008. *Μέρος 8: Φτώχεια και εισοδηματικές ανισότητες στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση*

¹⁵ Ντούνης, Α. (2012). *Ορισμός της φτώχειας*. SocialPolicy.gr. Ανακτήθηκε από: <https://socialpolicy.gr/2012/11>

¹⁶ Sen, A. (1999). *Freedom. Development*, Oxford University Press, Oxford.

¹⁷ Townsend, P. (1979). *Poverty in the United Kingdom*. Allen Lane and Penguin Books.

Στο πλαίσιο αυτό, διακρίνονται δύο βασικές μορφές φτώχειας: η απόλυτη και η σχετική. Η απόλυτη φτώχεια συνδέεται με την αδυναμία κάλυψης βασικών αναγκών, όπως η τροφή, η στέγη και η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Αντίθετα, η σχετική φτώχεια αφορά τη σύγκριση του εισοδήματος και του επιπέδου διαβίωσης των ατόμων με τον μέσο όρο της κοινωνίας στην οποία ζουν και συχνά μετράται με βάση το 60% του διάμεσου εισοδήματος, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα¹⁸.

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού συνδέεται στενά με τη φτώχεια, αλλά την υπερβαίνει, καθώς εστιάζει στις διαδικασίες μέσω των οποίων άτομα ή ομάδες αποκλείονται από την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Ο κοινωνικός αποκλεισμός αφορά όχι μόνο την οικονομική στέρηση, αλλά και την περιορισμένη πρόσβαση σε θεσμούς, υπηρεσίες και κοινωνικά δίκτυα¹⁹. Στην ελληνική βιβλιογραφία, αναδεικνύεται επίσης η διάσταση της κοινωνικής περιθωριοποίησης και της αποδυνάμωσης των κοινωνικών δεσμών²⁰.

Η Silver (1994)²¹ προτείνει τρεις βασικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις του κοινωνικού αποκλεισμού: την προσέγγιση της αλληλεγγύης, που δίνει έμφαση στη διάρρηξη των κοινωνικών δεσμών, την προσέγγιση της εξειδίκευσης, που εστιάζει στις κοινωνικές διακρίσεις και τον καταμερισμό της εργασίας, και την προσέγγιση της κοινωνικής περιχαράκωσης, η οποία αναδεικνύει τον αποκλεισμό μέσω ελέγχου της πρόσβασης σε πόρους και ευκαιρίες.

Η σύγχρονη προσέγγιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού περιλαμβάνει και τη χωρική τους διάσταση. Η άνιση κατανομή πόρων, υπηρεσιών και υποδομών στον χώρο οδηγεί στη δημιουργία περιοχών με αυξημένη κοινωνική ευαλωτότητα, τόσο σε αστικά όσο και σε αγροτικά περιβάλλοντα^{22 23}. Οι χωρικές ανισότητες ενισχύουν τις κοινωνικές, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο αναπαραγωγής της φτώχειας.

Σε επίπεδο συστημάτων κοινωνικής προστασίας, η τυπολογία του Esping-Andersen (1990) διακρίνει τρία βασικά μοντέλα: το συντηρητικό-κορπορατιστικό, το σοσιαλδημοκρατικό και το φιλελεύθερο. Τα μοντέλα αυτά διαφοροποιούνται ως προς

¹⁸ Eurostat (2023). *Key figures on European living conditions*. Publications Office of the European Union doi: 10.2785/579925

¹⁹ Levitas, R., Pantazis, C., Fahmy, E., Gordon, D., Lloyd, E., & Patsios, D. (2007). *The multi-dimensional analysis of social exclusion*. University of Bristol.

²⁰ Ντούνης, Α. (2013). Κοινωνικός Αποκλεισμός και Κοινωνική Αλληλεγγύη: Τρία επιστημονικά παραδείγματα. SocialPolicy.gr. <https://socialpolicy.gr/2013/12>

²¹ Silver, H. (1994). Social exclusion and social solidarity: Three paradigms. *Int'l Lab. Rev.*, 133, 531.

²² Harvey, D. (2009). *Social Justice and the City*. The University of Georgia Press. (Αρχική έκδοση 1973)

²³ Musterd, S., & Ostendorf, W. (Eds.). (2013). *Urban segregation and the welfare state: Inequality and exclusion in western cities*. Routledge.

τον βαθμό καθολικότητας των παροχών και την αποτελεσματικότητά τους στη μείωση της φτώχειας.

Στην περίπτωση της Ελλάδας και γενικότερα των χωρών της νότιας Ευρώπης, το μοντέλο κοινωνικής προστασίας παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Όπως επισημαίνει ο Ferrera (1996)²⁴, τα συστήματα αυτά χαρακτηρίζονται από κατακερματισμό και σημαντικό ρόλο της οικογένειας ως άτυπου μηχανισμού κοινωνικής φροντίδας. Η εξάρτηση από τα οικογενειακά δίκτυα, αν και ενισχύει την κοινωνική συνοχή σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί ταυτόχρονα να αναπαράγει ανισότητες και να περιορίζει την αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών.

Συνολικά, η κοινωνική προστασία αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, συμβάλλοντας όχι μόνο στην ανακούφιση των ευάλωτων ομάδων αλλά και στην πρόληψη των κοινωνικών ανισοτήτων και στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης.

2.2. Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής

2.2.1. Θεμελιώδη Κοινωνικά Δικαιώματα και Αρχές της Ε.Ε.

2.2.1.1. Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού εντάσσεται στις ιδρυτικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κοινωνικής συνοχής. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια υιοθετήθηκε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο αρχών και χρηματοδοτικών εργαλείων για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης των πολιτικών:

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων²⁵ – που ανακηρύχθηκε το 2017 – αποτελεί το θεμελιώδες πολιτικό κείμενο της ΕΕ για δίκαιες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες. Αποτελείται από 20 βασικές αρχές και δικαιώματα, τα οποία εμπίπτουν σε τρεις θεματικούς τομείς:

1. **Ισότητα ευκαιριών και πρόσβαση στην αγορά εργασίας** (π.χ. δεξιότητες, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, ίσες ευκαιρίες, ισότητα των φύλων, και ενεργή υποστήριξη για την απασχόληση),
2. **Δίκαιες συνθήκες εργασίας** (π.χ. ασφαλής και προσαρμόσιμη απασχόληση, μισθοί, πληροφορίες για τους όρους απασχόλησης και την προστασία σε περίπτωση απόλυσης, κοινωνικός διάλογος, και ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής),

²⁴ Ferrera, M. (1996). The "Southern Model" of Welfare in Social Europe. *Journal of European Social Policy*, 6(1), 17-37.

²⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2017) 250 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC0250>

3. κοινωνική προστασία και ένταξη (π.χ. φροντίδα παιδιών, κατώτατος μισθός, επιδόματα ανεργίας, ένταξη ατόμων με αναπηρίες, βοήθεια για τους άστεγους, πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, υγεία και μακροχρόνια φροντίδα).

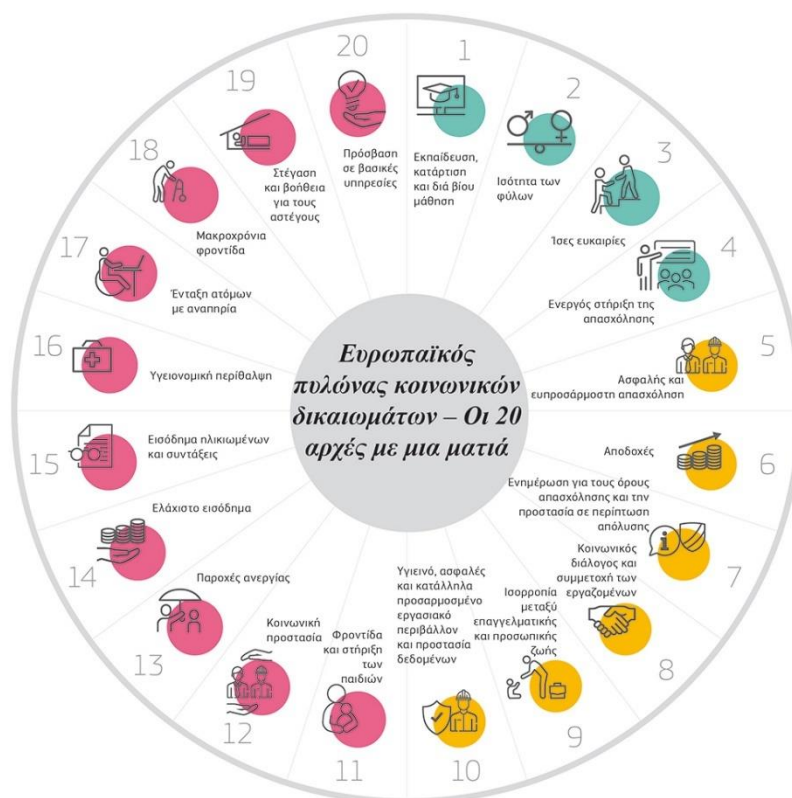
Εστιάζουν στον τρόπο με τον οποίο θα εκπληρωθεί η υπόσχεση των Συνθηκών να δημιουργηθεί μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο. Παρά το ότι οι αρχές και τα δικαιώματα είναι κοινά, η υλοποίησή τους δεν αναμένεται να προκύψει με ομοιόμορφο τρόπο: στον πυλώνα αναγνωρίζεται η πολυμορφία των καταστάσεων και των διαφόρων μέσων για την επίτευξη των κοινών αυτών στόχων.

Οι αρχές αυτές – όπως η πρόσβαση σε εκπαίδευση, οι δίκαιοι μισθοί, η ενεργητική στήριξη των ανέργων, το ελάχιστο εισόδημα, η υγειονομική περίθαλψη, η στέγαση και φροντίδα των αστέγων – συνιστούν κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη-μέλη. Αν και ο Πυλώνας δεν είναι νομικά δεσμευτικός, έχει ισχυρή πολιτική βαρύτητα: κατοχυρώνει ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συνοδεύεται από κοινωνική πρόοδο, μειώνοντας τις ανισότητες και παρέχοντας βασικά δικαιώματα σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες.

Για την υλοποίηση του Πυλώνα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το 2021 ένα Σχέδιο Δράσης (Action Plan)²⁶ με συγκεκριμένους στόχους-ορόσημα έως το 2030.

²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2021) 102 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102>

Εικόνα 1: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Πηγή: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102>

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τρεις πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ που θα πρέπει να επιτευχθούν έως το τέλος της δεκαετίας στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Μαζί με τους στόχους που κατοχυρώνονται στις αρχές του πυλώνα και την οικονομική υποστήριξη του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027 και του προγράμματος NextGenerationEU, οι στόχοι θα καθοδηγούν τις κοινές προσπάθειές μας προς μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη και την επίτευξη βιώσιμου αντικτύπου.

Οι κοινωνικοί στόχοι, οι οποίοι θα συμπληρώσουν τους τολμηρούς πολιτικούς στόχους της ΕΕ για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, θα βοηθήσουν ώστε οι πολιτικές προσπάθειες να εστιάσουν στην επίτευξη αποτελεσμάτων και θα αποτελέσουν σημαντικό κίνητρο για μεταρρύθμιση και επενδύσεις στα κράτη μέλη. Μπορούν να καθοδηγούν τις πολιτικές αποφάσεις στα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δυνάμει του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (RRF) και σύμφωνα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, καθώς και στο πλαίσιο του προγραμματισμού των ταμείων για την πολιτική συνοχής όσον αφορά την περίοδο 2021-2027. Δίνουν επίσης τη δυνατότητα μέτρησης και παρακολούθησης της προόδου για την υλοποίηση των φιλοδοξιών και της πολιτικής δέσμευσης του πυλώνα.

Οι τρεις στόχοι είναι:

- Τουλάχιστον το 78% του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να εργάζεται έως το 2030,
- Τουλάχιστον το 60% όλων των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχουν σε κατάρτιση κάθε χρόνο,
- Ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια έως το 2030

Αναλυτικότερα για τον τελευταίο στόχο, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός μειώθηκαν στην ΕΕ την τελευταία δεκαετία. Το 2019, περίπου 91 εκατομμύρια άτομα (από τα οποία τα 17,9 εκατομμύρια ήταν παιδιά ηλικίας 0-17 ετών) διέτρεχαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ, σχεδόν 12 εκατομμύρια λιγότερα από το 2008 και περίπου 17 εκατομμύρια λιγότερα από τη μέγιστη τιμή που σημειώθηκε το 2012. Ωστόσο, ο φιλόδοξος κοινωνικός στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση κατά 20 εκατομμύρια δεν επιτεύχθηκε. Η πανδημία της COVID-19 αναμένεται να επιδεινώσει την κατάσταση, οδηγώντας βραχυπρόθεσμα σε υψηλότερα επίπεδα χρηματοοικονομικής ανασφάλειας, φτώχειας και εισοδηματικής ανισότητας. Από τα 15 εκατομμύρια άτομα που πρέπει να απαλλαγθούν από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό, τουλάχιστον τα 5 εκατομμύρια θα πρέπει να είναι παιδιά. Η εστίαση στα παιδιά δεν θα δώσει απλώς τη δυνατότητα να τους παρασχεθεί πρόσβαση σε νέες ευκαιρίες, αλλά θα συμβάλει παράλληλα στο να διαρραγεί ο διαγενεακός κύκλος της φτώχειας, ώστε κατά την ενηλικίωσή τους να μην διατρέχουν τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, παράγοντας έτσι μακροπρόθεσμα συστημικά αποτελέσματα.

Αυτός ο φιλόδοξος στόχος συνάδει και με τη Διεθνή Ατζέντα 2030 (Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης 1: εξάλειψη της φτώχειας). Για την επίτευξή του, προωθούνται σε επίπεδο ΕΕ συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, όπως η πρόσφατη Σύσταση του Συμβουλίου για Επαρκές Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (2022) – ένα πλαίσιο που ενθαρρύνει τα κράτη να κατοχυρώσουν επαρκή δίκτυα ελάχιστων εισοδηματικών παροχών για τους απόρους – και η Οδηγία για Επαρκείς Κατώτατους Μισθούς (2022) που στοχεύει στη διασφάλιση αξιοπρεπών μισθολογικών επιπέδων και στη μείωση των εργαζόμενων φτωχών. Επιπλέον, η ΕΕ έχει θέσει στόχο “κανένας άστεγος έως το 2030”, υποστηρίζοντας τα κράτη-μέλη να υιοθετήσουν την αρχή «Housing First» και ενισχύοντας σχετικές δράσεις μέσω χρηματοδοτήσεων.

Εφαρμογή των αρχών του κοινωνικού πυλώνα – Κοινωνική προστασία και ένταξη

Για μια ζωή με αξιοπρέπεια

Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση της φτώχειας αποτελούν βασικές αξίες του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας. Αν και τα επίπεδα φτώχειας έχουν μειωθεί την τελευταία δεκαετία, οι ανισότητες δεν ακολούθησαν την ίδια τάση. Η σχετική εισοδηματική κατάσταση των πλέον ευάλωτων δεν έχει βελτιωθεί. Η πανδημία επιδεινώνει τις υφιστάμενες ανισότητες, υποδεικνύοντας πιθανά χάσματα στην επάρκεια και την κάλυψη της κοινωνικής προστασίας. Προκειμένου να επιτευχθεί έως

το 2030 ο στόχος της μείωσης του αριθμού των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, είναι απαραίτητη μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αναγκών σε όλα τα στάδια της ζωής και την καταπολέμηση των βασικών αιτίων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η διάσπαση των διαγενεακών κύκλων μειονεκτημάτων ξεκινά με την επένδυση στα παιδιά με στόχο να μειωθεί το χάσμα μεταξύ των παιδιών που έχουν ανάγκη και των συνομηλίκων τους που βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση όσον αφορά την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, να προαχθούν ίσες ευκαιρίες για όλα τα παιδιά στην ΕΕ, και τα παιδιά από φτωχές οικογένειες να μην κινδυνεύουν από φτώχεια κατά την ενηλικίωσή τους. Για τον σκοπό αυτό, απαιτούνται στοχοθετημένα εθνικά μέτρα και επενδύσεις προς αντιμετώπιση της φτώχειας, των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού μεταξύ των παιδιών. Η Επιτροπή υποστηρίζει τα κράτη μέλη σε αυτές τις προσπάθειες μέσω καθοδήγησης σε θέματα πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων ειδικών ανά χώρα συστάσεων, με σκοπό την ενίσχυση των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών, τις επενδύσεις σε κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνικές υποδομές, αλλά και την καλύτερη δυνατή χρήση της ενωσιακής χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, η νέα πρωτοβουλία «Δρόμοι προς τη σχολική επιτυχία» (Pathways to School Success) θα συμβάλει επίσης στην αποσύνδεση του μορφωτικού επιπέδου και των εκπαιδευτικών επιδόσεων από την κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική κατάσταση.

Είναι απαραίτητη η θέσπιση συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος ώστε να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν μένει πίσω. Μολονότι εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη, τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος ποικίλλουν σημαντικά ως προς την επάρκεια, την κάλυψη, την απορρόφηση και τη σύνδεσή τους με τα μέτρα ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας και τα βασικά αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών υπηρεσιών. Σε πολλές περιπτώσεις, τα κριτήρια επιλεξιμότητας και τα επίπεδα παροχών χρήζουν εκσυγχρονισμού.

Η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση προκαλεί αυξανόμενη ανησυχία σε πολλά κράτη μέλη, περιφέρειες και πόλεις. Η αστεγία αυξάνεται στα περισσότερα κράτη μέλη. Αν και οι πολιτικές για τον τερματισμό της αστεγίας μπορούν να επιτύχουν μόνο μέσω μιας ειδικά προσαρμοσμένης τοπικής ή περιφερειακής προσέγγισης, πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν ζητήσει ευρωπαϊκή ώθηση με στόχο τον τερματισμό της αστεγίας σε ολόκληρη την ΕΕ έως το 2030. Επιπλέον, η ενεργειακή φτώχεια πλήττει σχεδόν 34 εκατομμύρια Ευρωπαίους που δεν είναι σε θέση να διατηρήσουν τα σπίτια τους ζεστά, επισημαίνοντας την έλλειψη πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή ποιοτική στέγαση για πολλές οικογένειες. Η εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας μέσω της πρωτοβουλίας «Κύμα ανακαινίσεων», της σύστασης της Επιτροπής για την ενεργειακή φτώχεια, της μελλοντικής αναθεώρησης της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση και του συντονισμού και της καθοδήγησης για τοπική δράση του Παρατηρητηρίου Ενέργειας της ΕΕ, θα συμβάλει στην άμβλυνση της ενεργειακής φτώχειας και στη

βελτίωση της ποιότητας της στέγασης, ιδίως για τα νοικοκυριά μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος.

Η αποτελεσματική πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες επαρκούς ποιότητας, όπως ύδρευση, αποχέτευση, υγειονομική περίθαλψη, ενέργεια, μεταφορές, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και ψηφιακές επικοινωνίες, είναι κομβικής σημασίας για τη διασφάλιση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν επίσης να αποτελέσουν σημαντική πηγή για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ωστόσο, το εισόδημα, η ηλικία, οι εδαφικές ανισότητες και η έλλειψη υποδομών μπορούν να δυσχεράνουν την πρόσβαση. Οι επενδύσεις σε πράσινες, ψηφιακές και κοινωνικές υποδομές, μεταξύ άλλων μέσω της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, συμβάλλουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση του χωρικού διαχωρισμού και ενισχύουν την πρόσβαση σε ποιοτικές βασικές υπηρεσίες. Οι τομεακές πολιτικές της ΕΕ και τα κανονιστικά πλαίσια σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, τα οποία περιλαμβάνουν μέτρα προστασίας των καταναλωτών, πρακτικές δημοσίων συμβάσεων και υποχρεώσεις για ελάχιστη παροχή υπηρεσιών, πρέπει να υποστηρίξουν περαιτέρω τις παρεμβάσεις των κρατών μελών και να συμβάλουν στην ενίσχυση της πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και της προσβασιμότητάς τους. Η Επιτροπή αναλύει επί του παρόντος την ανάγκη αναθεώρησης του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία και του οδηγού για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

2.2.1.2. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁷

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα που απολαμβάνουν οι πολίτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Πρόκειται για ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο μέσο του δικαίου της ΕΕ, το οποίο προστατεύει και προάγει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ανθρώπων λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές στην κοινωνία, την κοινωνική πρόοδο, και τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις.

Ο χάρτης επιβεβαιώνει – λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις αρμοδιότητες και τις δράσεις της ΕΕ, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας – τα δικαιώματα που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις κοινές διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών της ΕΕ, που περιλαμβάνουν την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, τους κοινωνικούς χάρτες που έχουν ψηφιστεί από την ΕΕ και από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ο χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ.

²⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση (2016). Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 202, 7.6.2016, σ. 389–405. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT>

Ο χάρτης περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και 54 άρθρα που κατανέμονται σε επτά κεφάλαια.

- > **Κεφάλαιο I: αξιοπρέπεια** (ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας).
- > **Κεφάλαιο II: ελευθερία** (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας, ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, δικαίωμα εκπαίδευσης, επαγγελματική ελευθερία και δικαίωμα στην εργασία, ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης, δικαίωμα ιδιοκτησίας, δικαίωμα ασύλου, προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, επαναπροώθησης και απέλασης).
- > **Κεφάλαιο III: ισότητα** (ισότητα έναντι του νόμου, μη διάκριση, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία, ισότητα ανδρών και γυναικών, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των ηλικιωμένων, ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες).
- > **Κεφάλαιο IV: αλληλεγγύη** (δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη διαβούλευση με τους εργαζομένους στο πλαίσιο της επιχείρησης, δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών ενεργειών, δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των εργαζόμενων νέων, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία των καταναλωτών).
- > **Κεφάλαιο V: ιθαγένεια** (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής διαχείρισης, δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, δικαίωμα αναφοράς, ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, διπλωματική και προξενική προστασία).
- > **Κεφάλαιο VI: δικαιοσύνη** (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα υπεράσπισης, αρχές νομιμότητας και αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών, δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη).
- > **Κεφάλαιο VII: γενικές διατάξεις.**

Παρακάτω παρατίθενται Άρθρα που σχετίζονται άμεσα με την παρούσα μελέτη:

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ - ΙΣΟΤΗΤΑ

Άρθρο 20

Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

Άρθρο 21: Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνότητας, καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
2. Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

Άρθρο 22: Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία

Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

Άρθρο 23: Ισότητα γυναικών και ανδρών

Η ισότητα γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές.

Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

Άρθρο 25: Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

Άρθρο 26: Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΤΙΤΛΟΣ ΙV - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Άρθρο 34: Κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή

1. Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και στις κοινωνικές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.
2. Κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως εντός της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

3. Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 35: Προστασία της υγείας

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου.

2.2.2. Χρηματοδοτικά Εργαλεία και Πολιτικές Εισοδηματικής Ενίσχυσης

2.2.2.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)^{28 29}

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) είναι το κύριο μέσο με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό και στηρίζει την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Με προϋπολογισμό 142,7 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027, το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει να παρέχει σημαντική συνεισφορά στις πολιτικές της ΕΕ για την απασχόληση, την κοινωνία, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σ' αυτούς τους τομείς.

Το Ταμείο θα αποτελέσει επίσης έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της κοινωνικοοικονομικής ανάκαμψης της ΕΕ από την πανδημία του κορονοϊού. Η πανδημία έχει αναστρέψει τα οφέλη όσον αφορά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, έχει προκαλέσει προβλήματα στα εκπαιδευτικά συστήματα και τα συστήματα υγείας και έχει αυξήσει τις ανισότητες. Το ΕΚΤ+ θα αποτελέσει ένα από τα βασικά μέσα της ΕΕ που θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις.

Στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει επίσης την αποστολή του για στήριξη της οικονομικής, εδαφικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ, μειώνοντας τις ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών.

Το ΕΚΤ+ συγκεντρώνει τέσσερα χρηματοδοτικά μέσα που ήταν χωριστά την περίοδο προγραμματισμού 2014-20:

- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ),
- το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ),

²⁸ European Social Fund+. χ.η. What is the ESF+? & Main priorities;. Ανακτήθηκε από: <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/el/ti-einai-ekt>

²⁹ Ευρωπαϊκή Ένωση. (2021). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 231, 21–59. Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1057>

- την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων και
- το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI).

Κατά κύριο λόγο, τα κράτη μέλη διαχειρίζονται τη στήριξη που παρέχεται στο πλαίσιο του ΕΚΤ+, ενώ η Επιτροπή έχει εποπτικό ρόλο. Στο πλαίσιο αυτό, η χρηματοδότηση προέρχεται από τα εξής:

- > Το σκέλος της επιμερισμένης διαχείρισης – υλοποιείται από τα κράτη μέλη σε σύμπραξη με την Επιτροπή. Οι πόροι αυτοί διαθέτουν προϋπολογισμό 142 δισ. ευρώ για την περίοδο προγραμματισμού 2021-27 (εκ των οποίων 95,1 δισ. ευρώ προέρχονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ).
- > Το σκέλος «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία» (EaSI) Strand – υλοποιείται από την Επιτροπή με προϋπολογισμό περίπου 762 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027.

Οι 20 αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελούν τον φάρο που καθοδηγεί προς μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη η οποία να είναι δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς και γεμάτη ευκαιρίες. Συνδέονται σαφώς με το ΕΚΤ+ μέσω των κύριων στόχων του.

Κύριες προτεραιότητες

Το ΕΚΤ+ χρηματοδοτεί την εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω δράσεων στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης.

Το ΕΚΤ+ στηρίζει την εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ και τις εθνικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε αυτούς τους τομείς, συμβάλλοντας έτσι στις προσπάθειες των κρατών μελών να μειώσουν την ανεργία, να προωθήσουν την ποιότητα και τις ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και να βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση.

Σε όλες τις επενδύσεις του, το ΕΚΤ+ προωθεί τις οριζόντιες αρχές της ισότητας των φύλων, του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των ίσων ευκαιριών και της απαγόρευσης των διακρίσεων.

Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ θα είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψης της Ευρώπης και θα επικεντρωθεί στους ακόλουθους στόχους:

Κοινωνική ένταξη

- Ενεργός ένταξη
- Κοινωνικοοικονομική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών
- Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά

- Ίση πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας
- Κοινωνική ένταξη των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού
- Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης

Εκπαίδευση και δεξιότητες

- Βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα
- Ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση
- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων, επανειδίκευση και διά βίου μάθηση για όλους

Απασχόληση

- Πρόσβαση σε ποιοτική απασχόληση για όλους, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης των νέων
- Εκσυγχρονισμός των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας
- Ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στην αγορά εργασίας
- Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή

Μέσω του ΕΚΤ+ συγχρηματοδοτούνται εθνικά και περιφερειακά προγράμματα που:

- Προωθούν την απασχόληση και την εργασιακή ένταξη: π.χ. κατάρτιση ανέργων, στήριξη νέων για εργασία (Youth Guarantee), ενεργητικές πολιτικές αγοράς εργασίας.
- Βελτιώνουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση και διά βίου μάθηση: προγράμματα για ανάπτυξη δεξιοτήτων, καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, ενίσχυση ψηφιακών ικανοτήτων.
- Ενισχύουν την κοινωνική ένταξη και καταπολεμούν τη φτώχεια: χρηματοδότηση κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικών δομών και προγραμμάτων για ευάλωτες ομάδες (παιδιά, ΑμεΑ, άστεγοι, Ρομά, μετανάστες). Στο πλαίσιο αυτό, ένα μέρος του ΕΚΤ+ διατίθεται υποχρεωτικά για την αντιμετώπιση υλικής στέρησης – π.χ. συνέχιση της παροχής τροφίμων και βασικής υλικής βοήθειας στους απόρους (πρώην Ταμείο FEAD).
- Υποστηρίζουν τις κοινωνικές καινοτομίες και την ανάπτυξη ικανοτήτων των φορέων κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνίας των πολιτών.

Με το ΕΚΤ+ η ΕΕ απαιτεί από κάθε κράτος να διαθέσει ένα ελάχιστο μερίδιο πόρων σε προτεραιότητες κοινωνικής ένταξης. Για παράδειγμα, η Ελλάδα στο νέο ΕΣΠΑ 2021–2027 μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» διοχετεύει σημαντικούς πόρους του ΕΚΤ+ σε δράσεις για τη μείωση της φτώχειας, την

ένταξη μακροχρόνια ανέργων, την αποϊδρυματοποίηση και την παιδική προστασία. Το EKT+ λειτουργεί συμπληρωματικά με άλλες πρωτοβουλίες, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης (NextGenerationEU) που επίσης χρηματοδοτεί κοινωνικές μεταρρυθμίσεις (π.χ. στην υγεία, την πρόνοια) μετά την πανδημία. Συνολικά, η ΕΕ έχει δημιουργήσει ένα πολυεπίπεδο πλαίσιο στήριξης, όπου οι εθνικές στρατηγικές κοινωνικής ένταξης συντονίζονται και ενισχύονται οικονομικά από την ΕΕ, ενώ παράλληλα η πρόοδος παρακολουθείται μέσω του Κοινωνικού Πίνακα Αποτελεσμάτων (Social Scoreboard) του Πυλώνα.

2.2.2.2. Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη [SWD(2022) 313 final]³⁰

Η διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης κάθε ατόμου στην Ένωση είναι ουσιαστικής σημασίας για την οικοδόμηση δίκαιων και ανθεκτικών οικονομιών και κοινωνιών. Στις πολιτικές κατευθύνσεις της, η πρόεδρος της Επιτροπής κα Ursula von der Leyen εξέφρασε την προσδοκία για μια Ευρώπη που επιδιώκει περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη και ευημερία. Η πρωτοβουλία αυτή υλοποιεί τη φιλοδοξία και τη δέσμευση της Ένωσης να προωθήσει πιο συμπεριληπτικές οικονομίες και να διασφαλίσει ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο. Παρά τις πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας και τις βελτιώσεις κατά την τελευταία δεκαετία, το 2021 ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έπληξε πάνω από 95,4 εκατομμύρια Ευρωπαίους.

Σε πολλά κράτη μέλη, κατά την τελευταία δεκαετία, σημειώθηκε αύξηση του κινδύνου φτώχειας για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων, επιδείνωση του βάθους και της διάρκειας της φτώχειας και ελάττωση του αντικτύπου των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας. Έως το 2020 η οικονομία της Ένωσης συνέχισε να επεκτείνεται, η απασχόληση έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ και η ανεργία επέστρεψε στα επίπεδα πριν από το 2008. Ωστόσο, η πανδημία COVID-19 προκάλεσε οικονομικούς κλυδωνισμούς. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ενίσχυσαν σημαντικά την κοινωνική προστασία, αντιμετωπίζοντας με ολοκληρωμένο τρόπο τις πρωτοφανείς κοινωνικές προκλήσεις που προέκυψαν. Ωστόσο, τα μέτρα εγκλεισμού είχαν δυσανάλογες επιπτώσεις στις γυναίκες και στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, ιδίως όσον αφορά τη μεγαλύτερη επιβάρυνση που υπέστησαν από την άτυπη εργασία παροχής φροντίδας και την πιο περιορισμένη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και τις σχετικές κοινωνικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα επίσης να επιδεινώνονται οι προϋπάρχοντες περιορισμοί της πρόσβασης στην απασχόληση.

Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και το δικαίωμα σε επαρκές ελάχιστο εισόδημα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η αρχή 14 του πυλώνα ορίζει ότι «Κάθε άνθρωπος που δεν

³⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη (COM(2022) 490 final, 28.9.2022). Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0490>

διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε επαρκείς παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος οι οποίες διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, και αποτελεσματική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Για όσους μπορούν να εργαστούν, οι παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος θα πρέπει να συνδυάζονται με κίνητρα για (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας». Στις 4 Μαρτίου 2021 η Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, το οποίο έγινε δεκτό με ικανοποίηση από τους ηγέτες της Ένωσης κατά τη σύνοδο κορυφής του Πόρτο στις 8 Μαΐου 2021. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε πρωταρχικούς στόχους για το 2030 στους τομείς της φτώχειας, της απασχόλησης, καθώς και στον τομέα των δεξιοτήτων. Έως το 2030, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 5 εκατομμυρίων παιδιών· τουλάχιστον το 78 % των ατόμων ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να εργάζεται· και το 60 % των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχουν σε κατάρτιση κάθε χρόνο. Τον Ιούνιο του 2022 τα κράτη μέλη παρουσίασαν τους εθνικούς τους στόχους για τη στήριξη αυτού του στόχου.

Ο ρόλος των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας

Τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας συμβάλλουν στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και των διαφορών στο εσωτερικό των κρατών μελών, ενισχύοντας την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και προωθώντας παράλληλα την ένταξη στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν. Τα σχεδιασμένα με κατάλληλο τρόπο δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας αποσκοπούν στην εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου πόρων για όλους με στόχο τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και τη δυνατότητα συμμετοχής στην οικονομική και κοινωνική ζωή, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς εργασίας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, δηλαδή εκείνα που διαθέτουν ανεπαρκείς, μη σταθερούς ή αβέβαιους χρηματικούς και υλικούς πόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την υγεία και την ευημερία τους, καθώς και για την κοινωνική ένταξη και την ένταξη στην αγορά εργασίας. Για τον σκοπό αυτό, τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας περιλαμβάνουν εισοδηματική στήριξη και διάφορες παροχές σε είδος, καθώς και υπηρεσίες που παρέχονται σε όσους έχουν ανάγκη.

Στο πλαίσιο των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας και πέραν των χρηματικών παροχών, τα κράτη μέλη χορηγούν επίσης παροχές σε είδος. Σε αυτές περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η κοινωνική στέγαση, τα μειωμένα τέλη για ορισμένες υπηρεσίες (π.χ. δημόσιες συγκοινωνίες, αέριο, ενέργεια και άλλες δαπάνες υπηρεσιών κοινής ωφέλειας) ή η στοχευμένη στήριξη για την κάλυψη των εξόδων της παιδικής φροντίδας ή της υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης για μητέρες και βρέφη. Μολονότι οι δικαιούχοι ελάχιστου εισοδήματος είναι πιθανό να επωφεληθούν από τις εν λόγω παροχές, αυτές δεν ενσωματώνονται πάντα στο ελάχιστο εισόδημα και δεν λαμβάνονται από όλους τους δικαιούχους ελάχιστου εισοδήματος. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η αξιοποίηση ορισμένων

από αυτές τις υπηρεσίες (π.χ. παιδική φροντίδα) βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος παρά την πρόσθετη στήριξη που παρέχεται.

Παρόλο που όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας, δεν έχει σημειωθεί παντού ίδια πρόοδος όσον αφορά την πρόσβαση σ' αυτά και την επάρκειά τους. Ενώ ο σχεδιασμός διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, αντικατοπτρίζοντας τις διαφορετικές εθνικές παραδόσεις και τη συνολική αρχιτεκτονική των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις, όπως καταδεικνύεται από τις τακτικές ειδικές ανά χώρα αναλύσεις και συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επιπλέον, οι θεματικές συζητήσεις στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού επισήμαναν τις αμοιβαίες προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά τη μη αξιοποίηση των παροχών και τη στήριξη των δικαιούχων στη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και την ένταξή τους στην κοινωνία.

2.2.3. Ευρωπαϊκό και Διεθνές Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά

2.2.3.1. Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021 – 2030³¹

Το νέο Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030 εγκαινιάσθηκε με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 7ης Οκτωβρίου 2020 «Μια Ένωση Ισότητας - Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά». Το νέο πλαίσιο βασίζεται στο προηγούμενο πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά έως το 2020 και ανανεώνει και ενισχύει τη δέσμευση της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, μέσω μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων Ρομά, δίνοντας επιπλέον έμφαση στην προώθηση της ισότητας και ενίσχυσης της συμμετοχής.

³¹ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2023). Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ). Ανακτήθηκε από: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Σχήμα 3. Η νέα προσέγγιση του Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030.

Πηγή: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Η Επιτροπή θέτει επτά στόχους σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την περίοδο έως το 2030:

- Τρεις νέους οριζόντιους στόχους στους τομείς της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής.
- Τέσσερις τομεακούς στόχους στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της στέγασης και της υγείας.

Στόχος του νέου δεκαετούς πλαισίου για τη στήριξη των Ρομά στην ΕΕ είναι η επίτευξη της πλήρους ισότητας, θέτοντας ελάχιστους ποσοτικούς στόχους για το 2030 σε ευρωπαϊκό επίπεδο με βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στο προηγούμενο πλαίσιο 2011 - 2020.

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι εξής:

- > Μείωση του ποσοστού των Ρομά που έχουν υποστεί διακρίσεις τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- > Διπλασιασμός του ποσοστού των Ρομά που προβαίνουν σε καταγγελία όταν αντιμετωπίζουν διακρίσεις·
- > Μείωση του χάσματος φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- > Μείωση του χάσματος όσον αφορά τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- > Μείωση του ποσοστού των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε διαχωρισμένα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά το ήμισυ στα κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά·
- > Μείωση του χάσματος απασχόλησης και του χάσματος μεταξύ των φύλων στην απασχόληση τουλάχιστον κατά το ήμισυ·

- > Μείωση του χάσματος όσον αφορά στο προσδόκιμο ζωής τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- > Μείωση του χάσματος στη στέγασση τουλάχιστον κατά ένα τρίτο·
- > Εξασφάλιση ότι τουλάχιστον το 95 % των Ρομά έχουν πρόσβαση σε τρεχούμενο/ πόσιμο νερό.

ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ, ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΕΩΣ ΤΟ 2030

Κόκκινο: Στόχος σε επίπεδο ΕΕ για την ελάχιστη πρόοδο που θα επιτευχθεί ως το 2030

Πράσινο: Ελάχιστη επιτευχθείσα πρόοδος για τους Ρομά έως το 2030

Μπλε: Πρόσφατα δεδομένα μέτρησης της προόδου

1. Καταπολέμηση και πρόληψη του αντιτισιγανισμού και των διακρίσεων

Μείωση του ποσοστού των Ρομά που βίωσαν διάκριση τουλάχιστον κατά το ήμισυ

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από το 13% των Ρομά βιώνουν διακρίσεις
- Εμπειρίες διακρίσεων σε Ρομά: 26% (τους τελευταίους 12 μήνες), 41% (τα τελευταία 5 χρόνια).

Μείωση του ποσοστού του γενικού πληθυσμού που αισθάνεται άβολα έχοντας Ρομά γείτονες κατά τουλάχιστον στο 1/3

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από το 30% του πληθυσμού θα νιώθουν άβολα έχοντας Ρομά γείτονες
- Ποσοστό του γενικού πληθυσμού που αισθάνονται άβολα να έχουν Ρομά γείτονες: 46%

2. Μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού προς γεφύρωση του κοινωνικοοικονομικού κενού ανάμεσα στους Ρομά και στο γενικό πληθυσμό

Περιοπή του χάσματος της φτώχειας ανάμεσα στους Ρομά και το γενικό πληθυσμό τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά θα απέχει από συνθήκες φτώχειας
- Ποσοστό κινδύνου φτώχειας : 80% Ρομά, 16,8% γενικός πληθυσμός (απόσταση: 63,2%)

Περιοπή του χάσματος της φτώχειας ανάμεσα σε παιδιά Ρομά και μη Ρομά τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των παιδιών Ρομά θα απέχει από συνθήκες φτώχειας
- Παιδιά Ρομά: 85% παιδιά μη Ρομά :19,6% (απόσταση: 65,4%)

3. Προώθηση συμμετοχής μέσω της ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης

Εξουσιοδότηση και συμμετοχή τουλάχιστον 90 ΜΚΟ στην ΕΕ- συντονισμένη παρακολούθηση της κοινωνίας των Πολιτών των Ρομά

- ΜΚΟ που συμμετέχουν στο σχέδιο παρακολούθησης των πολιτών Ρομά: 85

Διασφάλιση συμμετοχής των ΜΚΟ Ρομά ως πλήρες μέλος στις εθνικές επιτροπές παρακολούθησης για όλα τα προγράμματα που απευθύνονται στις ανάγκες των κοινοτήτων των Ρομά

Διπλασιασμό των Ρομά που υποβάλλουν καταγγελία όταν υφίστανται διακρίσεις

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 30% των θυμάτων Ρομά θα καταγγέλει διακρίσεις
- Ποσοστό που κατήγγειλε το τελευταίο περιστατικό διάκρισης που αντιμετώπισαν (σε οποιοδήποτε τομέα) τα τελευταία 5 χρόνια: 16%

Ενθάρρυνση της συμμετοχής των Ρομά στην πολιτική ζωή σε τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά επίπεδα (σε κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμιακό αριθμό Ρομά)

- Να διασφαλιστεί ότι εγγράφονται ως ψηφοφόροι, ότι ψηφίζουν, κατεβαίνουν ως υποψήφιοι.

ΤΟΜΕΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

4. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική βασική εκπαίδευση

Μείωση του χάσματος με τη συμμετοχή από προσχολική ηλικία στην εκπαίδευση και την φροντίδα τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 70% των παιδιών Ρομά θα συμμετέχουν στη προσχολική εκπαίδευση
- Προσχολική εκπαίδευση και κέντρα φροντίδας (3+): Ρομά 42%, γενικός πληθυσμός 92.2% (απόσταση 50.2 ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του χάσματος στην ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον στο 1/3

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των νέων Ρομά θα ολοκληρώσει τουλάχιστον τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Ολοκληρωμένη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή ανώτερη: Ρομά 28%, γενικός πληθυσμός 83.5% (απόσταση 55.5 ποσοστιαίες μονάδες)

Να εργαστούν για την εξάλειψη του διαχωρισμού, μειώνοντας τουλάχιστον στο μισό το ποσοστό των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε ξεχωριστά δημοτικά σχολεία (σε Κράτη Μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά)

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερα από ένα στα πέντε Ρομά παιδιών θα φοιτούν σε σχολεία όπου τα περισσότερα ή όλα τα παιδιά είναι Ρομά
- Τα παιδιά Ρομά που φοιτούν σε σχολεία όπου τα περισσότερα ή όλα τα παιδιά είναι Ρομά: 44%

5. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση

Περιοχή στο εργασιακό χάσμα τουλάχιστον στο μισό

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 60% των Ρομά βρίσκονται σε καθεστώς αμειβόμενης εργασίας
- Αμειβόμενη απασχόληση: Ρομά 43%, γενικός πληθυσμός 73.1% (απόσταση 30.1 ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του εργασιακού χάσματος των φύλων τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 45% των γυναικών Ρομά βρίσκονται σε καθεστώς αμειβόμενης εργασίας
- Εργασιακό χάσμα φύλων- Ρομά: 27π.μ. (γυναίκες: 29%, άντρες: 56%) χάσμα γενικού πληθυσμού: 11.7 π.μ. (γυναίκες: 67.2%, άντρες 78.9%)

Μείωση του χάσματος στον δείκτη NEET τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από ένας στους τρεις νέους Ρομά δεν βρίσκεται σε καθεστώς εκπαίδευσης, εργασίας ή κατάρτισης
- Δείκτης NEET (16-24 χρονών): Ρομά 62% γενικός πληθυσμός 10.1% (απόσταση 51.9 ποσοστιαίες μονάδες)

6. Βελτίωση της υγείας των Ρομά και ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες

Μείωση του χάσματος του προσδόκιμου ζωής τουλάχιστον στο μισό

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 γυναίκες και άνδρες Ρομά θα ζουν 5 (πέντε) χρόνια περισσότερο
- Χάσμα προσδόκιμου ζωής κατά τη γέννηση (γενικός πληθυσμός έναντι Ρομά): Γυναίκες Ρομά 10.4 χρόνια άνδρες Ρομά 10.2 χρόνια

7. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε επαρκή μεικτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες

Μείωση του χάσματος αποστέρησης της στέγασης τουλάχιστον στο 1/3

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά δεν αντιμετωπίζει έλλειψη στέγασης
- Έλλειψη στέγασης: Ρομά 61% γενικός πληθυσμός 17.9% (απόσταση: 43.1 ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του χάσματος του υπερπληθυσμού τουλάχιστον στο μισό

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά δεν διαβίει πλέον σε πολυπληθή νοικοκυριά
- Υπερπληθυσμός: Ρομά 78% γενικός πληθυσμός 17.1% (απόσταση: 60.9 ποσοστιαίες μονάδες)

Να διασφαλιστεί ότι τουλάχιστον το 95% των Ρομά έχουν πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό
Πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό στην κατοικία: Ρομά 70%, γενικός πληθυσμός: 97.7%

Σχήμα 4. Οριζόντιοι και τομεακοί Στόχοι του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως το 2030.

Πηγή: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο προωθεί, επίσης, τη συλλογή δεδομένων, την υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση και προτείνει μια νέα δέσμη δεικτών, διευκρινίζοντας ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν δείκτες από ένα χαρτοφυλάκιο δεικτών για τη μέτρηση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά, το οποίο έχει καταρτισθεί από κοινού από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

Ο βασικός μηχανισμός προώθησης των οριζόντιων και τομεακών στόχων του νέου Πλαισίου είναι η εκπόνηση και εφαρμογή Εθνικών Στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά με βάση τις εθνικές ιδιαιτερότητες και κοινωνικοπολιτικές επιλογές των κρατών μελών. Επισημαίνεται, μάλιστα, ότι για πρώτη φορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη με σημαντικούς πληθυσμούς Ρομά να συμπεριλάβουν στο Εθνικό τους Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις, σύμφωνα με τις οποίες:

- α) θα προβλέψουν ένα σχέδιο ή σύνολο μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων, του διαχωρισμού στην εκπαίδευση και τη στέγαση και των προκαταλήψεων και στερεοτύπων σε βάρος των Ρομά,
- β) θα ενσωματώνουν στις γενικές πολιτικές την ισότητα και την ένταξη των Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,
- γ) θα αξιοποιήσουν τα ενωσιακά και εθνικά κονδύλια και χρηματοδοτικά μέσα για μεταρρυθμίσεις γενικών πολιτικών με στόχο την ενσωμάτωση και τη λήψη στοχευμένων μέτρων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να υποβάλουν τις Εθνικές Στρατηγικές τους έως τον Σεπτέμβριο του 2021 και να υποβάλουν έκθεση σχετικά με την εφαρμογή τους ανά διετία. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο για την επίτευξη των στόχων για το 2030, αντλώντας στοιχεία από τις τακτικές δημοσκοπήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και από πληροφορίες Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Θα υπάρξει, επίσης, σε βάθος ενδιάμεση αξιολόγηση του νέου δεκαετούς σχεδίου στο σύνολό του.

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά συνδέεται με το έργο της Επιτροπής σε άλλους τομείς, όπως το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ κατά του Ρατσισμού 2020-2025, τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Θυμάτων και τη Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων.

Μαζί με το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021-2030, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση νέας Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, η οποία συμπληρώνει το νέο πλαίσιο με συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ.

2.2.3.2. Η Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά

Η νέα Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (2021/C 93/01) αντικαθιστά τη Σύσταση του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 2013 και προωθεί αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη, με βάση τους νέους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030, εστιάζοντας στο ζήτημα της άρσης των διακρίσεων και του αντιτισιγανισμού.

Η Σύσταση παρέχει νέες και ενισχυμένες κατευθυντήριες γραμμές για τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές συνθήκες και ανάγκες και εστιάζοντας στους τέσσερις τομείς κοινωνικοοικονομικής ένταξης: την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση. Αντικατοπτρίζει και επιβεβαιώνει τη προσήλωση που επιδεικνύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις πολιτικές ισότητας, ένταξης και συμμετοχής των Ρομά στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για την προστασία και την υποστήριξη ομάδων που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού και στο πλαίσιο του δικτύου εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, του δικτύου της ΕΕ για τους Ρομά, της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για τους Ρομά, της προπαρασκευαστικής δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την παρακολούθηση της Κοινωνίας των Πολιτών και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Φορέων για την Ισότητα (Equinet). Η νέα Σύσταση συμβάλλει, επίσης, στη βιώσιμη ανάπτυξη ισότιμων και συμπεριληπτικών δημοκρατικών κοινωνιών, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, η Σύσταση συνδέεται με και ενισχύει τον αναγκαίο όρο διαμόρφωσης ενός Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για τους Ρομά που τέθηκε για το ΕΚΤ+ 2021-2027 και την υλοποίηση προγραμμάτων από τα κράτη μέλη για την κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.

Η Σύσταση θέτει οριζόντιους και τομεακούς στόχους με έμφαση στην ισότητα, την ένταξη και συμμετοχή των Ρομά και συνοπτικά προτρέπει τα κράτη μέλη για τα εξής:

- ☞ Καταπολέμηση των ανισοτήτων και των πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος των Ρομά, του αντιτισιγανισμού, των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, της ρητορικής μίσους και της βίας κατά των Ρομά, του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού, του κινδύνου της φτώχειας και της υλικής και κοινωνικής στέρησης των Ρομά.
- ☞ Θέσπιση και υλοποίηση μέτρων για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και δημιουργία θετικών αφηγημάτων και προτύπων ρόλων σχετικά με τους Ρομά μέσα από τα ΜΜΕ, τα σχολικά προγράμματα καθώς και μέσα από καμπάνιες πολυπολιτισμικής ευαισθητοποίησης στα σχολεία, δράσεις κατάρτισης εκπαιδευτικών, ευαισθητοποίησης δημόσιων υπαλλήλων και φορέων, και προώθησης της κουλτούρας, της γλώσσας και της ιστορίας των Ρομά.
- ☞ Θέσπιση και υλοποίηση μέτρων για την καταπολέμηση της φτώχειας και της υλικής αποστέρησης των Ρομά, με έμφαση στην εξασφάλιση επαρκών

επενδύσεων για ανάπτυξη υποδομών και στέγασης καθώς και πολιτικών κοινωνικής συνοχής, την πρόσβαση σε συστήματα κοινωνικής προστασίας και εισοδηματικής στήριξης σε συνδυασμό με μέτρα προώθησης της συμμετοχής των Ρομά στην αγορά εργασίας και στήριξης της απασχόλησης, καταπολέμησης της διαγενεακής φτώχειας, στήριξης των παιδιών Ρομά και των οικογενειών τους και προώθησης χρηματοοικονομικού προγραμματισμού για νεαρούς ενήλικες και οικογένειες Ρομά.

- ☞ Μέτρα ενίσχυσης της διαβούλευσης της Κοινωνίας των Πολιτών των Ρομά και ενεργού συμμετοχής τους στα κοινά, προωθώντας την ισότιμη κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική συμμετοχή τους, καθώς και τη συμμετοχή τους σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στρατηγικών για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά.
- ☞ Οριζόντια πρόβλεψη για τη στήριξη των ευάλωτων/μη προνομιούχων Ρομά, όπως γυναίκες, νέοι, παιδιά, ΛΟΑΤΚΙ+, ηλικιωμένοι, Ρομά με αναπηρία και νομάδες, ταξιδευτές Ρομά στην ΕΕ.
- ☞ Έμφαση σε τομεακούς στόχους και μέτρα που αφορούν:
 - Πρόσβαση σε ποιοτική και συμπεριληπτική εκπαίδευση σε όλες τις μορφές και τα στάδιά της, από την προσχολική εκπαίδευση και την παιδική φροντίδα μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης δεύτερης ευκαιρίας, της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθησης.
 - Πρόσβαση σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση.
 - Υγεία και πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικές υπηρεσίες.
 - Πρόσβαση σε κατάλληλη και χωρίς διαχωρισμούς στέγαση και βασικές υπηρεσίες.
- ☞ Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των κρατών μελών μέσα από την υποστήριξη των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, τη συνεργασία και συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων σε εθνικό επίπεδο για την προώθηση ίσης μεταχείρισης των Ρομά, την κινητοποίηση ενδιαφερόμενων φορέων και συνεργειών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, τη συνεργασία με την Κοινωνία των Πολιτών και τη διεύρυνση της διακρατικής συνεργασίας και αμοιβαίας μάθησης ως προς τα ζητήματα της ισότητας, ένταξης και συμμετοχής των Ρομά.
- ☞ Βέλτιστη χρήση και αξιοποίηση ενωσιακών και εθνικών πηγών χρηματοδότησης για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της καταπολέμησης των διακρίσεων σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες των κοινοτήτων των Ρομά και κάλυψη αναγκών χρηματοδότησης σε τοπικό επίπεδο για τη στήριξη των μετακινούμενων Ρομά στην ΕΕ.
- ☞ Θέσπιση Εθνικών Στρατηγικών Πλαισίων με ολοκληρωμένες δέσμες μέτρων πολιτικής για τους Ρομά και κοινοποίησή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έως

τα τέλη Σεπτεμβρίου 2021, συμπεριλαμβάνοντας εθνικούς ποσοτικούς ή/και ποιοτικούς στόχους καθώς και δείκτες βάσει του χαρτοφυλακίου δεικτών που έχει αναπτύξει ο FRA με τη συμμετοχή των εθνικών σημείων επαφής. Εν συνεχεία, απαιτείται παρακολούθηση και αξιολόγηση των Εθνικών Στρατηγικών Πλαισίων, γνωστοποίηση στην Επιτροπή τυχόν μέτρων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή της παρούσας Σύστασης έως τον Ιούνιο του 2023 και υποβολή εκθέσεων παρακολούθησης ανά διετία. Ο FRA θα διενεργήσει τακτική έρευνα για τους Ρομά για τα έτη 2020, 2024 και 2028, αποτυπώνοντας τυχόν αλλαγές στην κατάσταση των Ρομά στην ΕΕ.

2.2.3.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ ως το 2030 και Κοινωνική Ένταξη των Ρομά

Το Θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030, που υιοθετήθηκε από όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2015, περιλαμβάνει 17 Στόχους και 169 υπό-στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης ως το 2030 (Sustainable Development Goals – SDGs) και αποτελεί ορόσημο για τη διεθνή κοινότητα καθώς για πρώτη φορά τέθηκαν «οικουμενικοί» ειδικοί και γενικοί στόχοι για την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας χωρίς αποκλεισμούς, την αντιμετώπιση της φτώχειας και των ανισοτήτων καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινωνική ένταξη των Ρομά εμπίπτει ιδίως στους ακόλουθους γενικούς και ειδικούς στόχους που τέθηκαν στο Θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030:

Πίνακας 3: Γενικοί και Ειδικοί στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική ένταξη των Ρομά.

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
Γενικός στόχος 1: Μηδενική φτώχεια	- Ειδικός στόχος 1.1. Έως το 2030, εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού, η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα. - Ειδικός στόχος 1.2. Έως το 2030, μείωση του ποσοστού των ανδρών, γυναικών και παιδιών κάθε ηλικίας που ζουν σε συνθήκες φτώχειας —σε όλες τις διαστάσεις της σύμφωνα με τους εθνικούς ορισμούς— τουλάχιστον στο μισό. - Ειδικός στόχος 3. Υλοποίηση εθνικά κατάλληλων συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας για όλους, περιλαμβανομένων ελάχιστων επιπέδων και έως το 2030, επίτευξη ευρείας κάλυψης των φτωχών και ευάλωτων.
Γενικός στόχος 2: Μηδενική Πείνα	- Ειδικός στόχος 2.1. Έως το 2030, τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες

	καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. - Ειδικός στόχος 2.2. Έως το 2030, τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2025, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.
Γενικός Στόχος 3: Καλή υγεία και Ευημερία	- Ειδικός Στόχος: 3.5 Ενίσχυση της πρόληψης και της θεραπείας της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ. - Ειδικός Στόχος: 3.7 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα. - Ειδικός Στόχος: 3.8 Επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από οικονομικούς κινδύνους, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια. - Ειδικός Στόχος 3.9 Έως το 2030 διασφάλιση της ουσιαστικής μείωσης του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.
Γενικός Στόχος 4. Εξασφάλιση συμπεριληπτικής και δίκαιης ποιότητας εκπαίδευσης και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους	- Ειδικός στόχος 4.5. Μέχρι το 2030 εξάλειψη των ανισοτήτων των φύλων στην εκπαίδευση και εξασφάλιση ίσης πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των ευάλωτων παιδιών. - Ειδικός στόχος 4.7. Μέχρι το 2030 διασφάλιση ότι όλοι οι μαθητές αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται μέσω της εκπαίδευσης για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και του βιώσιμου τρόπου ζωής, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων, της προώθησης μιας κουλτούρας ειρήνης και απουσίας βίας, της παγκόσμιας πολιτεότητας, της εκτίμησης της πολιτιστικής πολυμορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Γενικός Στόχος 5. Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών	- Ειδικός στόχος 5.1. Εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων εις βάρος όλων των γυναικών και των κοριτσιών σε όλους τους τομείς. - Ειδικός στόχος 5.2. Εξάλειψη κάθε μορφής βίας εναντίον όλων των γυναικών και κοριτσιών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης της εμπορίας, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης καθώς και άλλων μορφών εκμετάλλευσης. - Ειδικός στόχος 5.3. Εξάλειψη όλων των επιβλαβών πρακτικών, όπως του παιδικού, του πρώιμου και του αναγκαστικού γάμου και του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.
Γενικός στόχος 6: Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους.	- Ειδικός στόχος 6.1. Έως το 2030 επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό για όλους. - Ειδικός στόχος 6.2. Έως το 2030 επίτευξη ισότιμης πρόσβασης σε επαρκείς υποδομές αποχέτευσης και υγιεινής για όλους και τερματισμός της αφόδευσης στο ύπαιθρο, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και κάθε ευάλωτου ατόμου.
Γενικός Στόχος 7. Εξασφάλιση πρόσβασης σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους.	- Ειδικός Στόχος 7.1 Έως το 2030 εξασφάλιση καθολικής πρόσβασης σε οικονομικές, αξιόπιστες και σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες.
Γενικός στόχος 8: Προαγωγή της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.	- Ειδικός στόχος 8.5. Έως το 2030 επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους τους άνδρες και όλες τις γυναίκες, μη εξαιρουμένων των νέων και των ατόμων με αναπηρία καθώς και ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας. - Ειδικός στόχος 8.6. Έως το 2030, σημαντική μείωση του ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. - Ειδικός στόχος 8.8. Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης

Γενικός στόχος 10: Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ χωρών.	- Ειδικός στόχος 10.1. Έως το 2030 προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού. - Ειδικός στόχος 10.2. Έως το 2030 ενίσχυση και προαγωγή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας, οικονομικής ή άλλης κατάστασης. - Ειδικός στόχος 10. 3. Διασφάλιση ίσων ευκαιριών με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων, με κατάργηση νόμων, πολιτικών και πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις και προώθηση της κατάλληλης νομοθεσίας, πολιτικών και δράσεων σε αυτό το πεδίο.
Γενικός στόχος 11: Επίτευξη ασφαλών, ανθεκτικών, βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς πόλεων.	- Ειδικός στόχος 11.1. Έως το 2030 διασφάλιση πρόσβασης σε επαρκή, ασφαλή και προσιτή στέγη για όλους καθώς και στις βασικές υπηρεσίες και αναβάθμιση των «παραγκουπόλεων».
Γενικός στόχος 16: Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί	- Ειδικός Στόχος 16.1. Σημαντική εξάλειψη των ποσοστών όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού. - Ειδικός Στόχος 16.2. Τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά. - Ειδικός Στόχος 16.3. Προαγωγή του κράτους δικαίου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους. - Ειδικός Στόχος 16.4. Έως το 2030 σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ενίσχυση της ανάκτησης και επιστροφής παρανόμως αφαιρεθέντων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος. - Ειδικός Στόχος 16.7. Διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. - Ειδικός Στόχος 16.9 Έως το 2030 παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.

Πηγή: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-

[%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf](#)

2.2.4. Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

2.2.4.1. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένωση ισότητας: στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 (COM/2021/101 final)³²

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την Ανακοίνωσή της της 3ης Μαρτίου 2021 (COM(2021) 101 final), παρουσίασε τη νέα Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021–2030, ως συνέχεια του προηγούμενου στρατηγικού πλαισίου 2010–2020. Η νέα στρατηγική στοχεύει στην ενίσχυση της ισότητας, της συμμετοχής και της ανεξαρτησίας των ατόμων με αναπηρία σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εναρμονιζόμενη πλήρως με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (CRPD), την οποία η Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν κυρώσει.

Η στρατηγική υιοθετεί ολιστική προσέγγιση με επίκεντρο τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική ένταξη και την καθολική προσβασιμότητα, αντιμετωπίζοντας τις συνεχείς προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, όπως οι διακρίσεις, τα εμπόδια στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στις υπηρεσίες υγείας και στην άσκηση πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Μεταξύ των βασικών πρωτοβουλιών που προτείνονται περιλαμβάνονται:

- η σύσταση της πλατφόρμας AccessibleEU, ενός ευρωπαϊκού πόλου τεχνογνωσίας για την προσβασιμότητα σε υποδομές, υπηρεσίες και ψηφιακά περιβάλλοντα,
- η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Κάρτας Αναπηρίας, που θα εξασφαλίζει την αναγνώριση της ιδιότητας του ατόμου με αναπηρία σε όλα τα κράτη μέλη για σκοπούς πρόσβασης σε δικαιώματα και παροχές,
- η προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης και της αποϊδρυματοποίησης, με στόχο τη μεταστροφή από την ιδρυματική φροντίδα σε υπηρεσίες ενταγμένες στην κοινότητα,
- η ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, με μέτρα για ίσες ευκαιρίες πρόσβασης και καταπολέμηση των προκαταλήψεων,
- η ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές και τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ (mainstreaming),

³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένωση ισότητας – Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021–2030 (COM/2021/101 final, 3.3.2021). Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0101>

- και η βελτίωση της συλλογής δεδομένων και της παρακολούθησης των πολιτικών για την αναπηρία σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παιδική αναπηρία, με την προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης, της προστασίας από την ιδρυματοποίηση και της οικοδόμησης συστημάτων υποστήριξης εντός της οικογένειας και της κοινότητας. Η στρατηγική αναγνωρίζει πως τα παιδιά με αναπηρία διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού, κακοποίησης και αδυναμίας πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, και προωθεί στοχευμένες παρεμβάσεις για την άρση των αποκλεισμών.

Η στρατηγική λειτουργεί ως σημείο αναφοράς και δέσμευσης για τα κράτη μέλη, τα οποία καλούνται να αναθεωρήσουν τις εθνικές τους πολιτικές, θεσμικά πλαίσια και διοικητικές πρακτικές ώστε να διασφαλίσουν τη συστηματική προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου ή καθεστώτος διαμονής.

2.2.5. Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη

2.2.5.1 Council of Europe Action Plan on Protecting Vulnerable Persons in the Context of Migration and Asylum in Europe (2021-2025) (2021) - Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ευάλωτων ατόμων στο πλαίσιο της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ευρώπη (2021-2025) (2021)³³

Το Σχέδιο Δράσης (2021–2025) του Συμβουλίου της Ευρώπης διαμορφώθηκε με σκοπό την ενίσχυση της προστασίας των ευάλωτων προσώπων που βρίσκονται σε συνθήκες μετανάστευσης και ασύλου στην Ευρώπη, οικοδομώντας πάνω στα διδάγματα του προηγούμενου σχεδίου δράσης για τα προσφυγόπουλα (2017–2019). Η πρωτοβουλία αυτή εντάσσεται στον πυρήνα του θεσμικού ρόλου του Συμβουλίου –την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου– και απαντά στην αυξανόμενη ανάγκη για ενίσχυση της συνοχής, της συνέργειας και της διακυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

Το σχέδιο δράσης υιοθετεί μια τετραπυλωνική δομή:

1. Προστασία και διασφάλιση των ευάλωτων προσώπων: Προωθείται η πρόωπη και αποτελεσματική αναγνώριση ευάλωτοτητας και η ενεργοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων, με οδηγίες για τους επαγγελματίες, ενίσχυση της φροντίδας ασυνόδευτων ανηλίκων, προώθηση εναλλακτικών της διοικητικής κράτησης, πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και δράσεις σε περιπτώσεις κρίσεων όπως η πανδημία.
2. Πρόσβαση στο δίκαιο και στη δικαιοσύνη: Στοχεύει στην ενίσχυση της νομικής προστασίας των ευάλωτων ομάδων, με έμφαση στη νομική συνδρομή, τη

³³ Council of Europe. (2021). Council of Europe Action Plan on Protecting Vulnerable Persons in the Context of Migration and Asylum in Europe (2021-2025). Ανακτήθηκε από: <https://edoc.coe.int/en/refugees/10241-council-of-europe-action-plan-on-protecting-vulnerable-persons-in-the-context-of-migration-and-asylum-in-europe-2021-2025.html>

δικαστική εκπροσώπηση, την παιδοκεντρική προσέγγιση στη δικαιοσύνη, την εφαρμογή εναλλακτικών λύσεων για την απώλεια ιθαγένειας και την αντιμετώπιση των εμποδίων στη δικαστική προσφυγή.

3. Συμμετοχή και ένταξη: Δίνεται προτεραιότητα στην κοινωνική ένταξη, την εκπαίδευση, την ενίσχυση της γλωσσικής επάρκειας και τη συμμετοχή σε δημοκρατικούς θεσμούς και δραστηριότητες. Ενθαρρύνεται η ανάπτυξη θετικών αφηγήσεων για τη μετανάστευση, η ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον και η υποστήριξη μεταβατικών σταδίων προς την ενηλικίωση για τους νέους πρόσφυγες.
4. Οριζόντια συνεργασία: Μέσω του Δικτύου Σημείων Επαφής για τη Μετανάστευση (NFPM), προωθείται η δι-υπηρεσιακή συνεργασία και η διακρατική ανταλλαγή γνώσης, καλών πρακτικών και εργαλείων, ιδιαίτερα για τη φροντίδα παιδιών και γυναικών σε κατάσταση ευαλωτότητας.

Η έννοια της “ευαλωτότητας” στηρίζεται σε ατομική αξιολόγηση και αναφέρεται σε άτομα που, λόγω της κατάστασής τους, απαιτούν πρόσθετη προστασία και υποστήριξη από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις. Το Σχέδιο Δράσης δεν εισάγει νέα νομικά δεσμευτικά κριτήρια, αλλά παρέχει ένα σύνολο στοχευμένων μέτρων, εργαλείων και πολιτικών κατευθύνσεων, ώστε τα κράτη να μπορούν να αναγνωρίσουν και να ανταποκριθούν πιο αποτελεσματικά στις ανάγκες των ευάλωτων ατόμων.

Η στρατηγική του Σχεδίου Δράσης προάγει μια διατομεακή προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη την έμφυλη διάσταση, την παιδική προστασία, την ένταξη νέων και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Η εφαρμογή του υποστηρίζεται από θεσμικά όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, περιλαμβανομένων των επιτροπών εμπειρογνομόνων, των οργάνων παρακολούθησης, της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, του Κογκρέσου Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών και της Αναπληρώτριας Ειδικής Αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες (SRSG).

Επιπλέον, ενισχύεται η πολυμερής συνεργασία με βασικούς διεθνείς φορείς, όπως η Ε.Ε., η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και ο ΟΑΣΕ.

Η διάρκεια του σχεδίου (2021–2025) συντονίζεται με τις δημοσιονομικές και προγραμματικές περιόδους των οργανισμών και παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο δράσης για την ενίσχυση των κρατών μελών στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών και προσφύγων, με ιδιαίτερη μέριμνα στις ευάλωτες ομάδες, όπως τα παιδιά, οι γυναίκες, οι ΑμεΑ και τα ασυνόδευτα ανήλικα.

2.2.5.2. Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, 17 Δεκεμβρίου 2020, των FRA και ΕΔΔΑ (Έκδοση 2020)³⁴

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια εκτενή και επικαιροποιημένη παρουσίαση της σχετικής ευρωπαϊκής και διεθνούς νομικής τάξης για ζητήματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επικεντρώνεται στη νομική προστασία μεταναστών και αιτούντων άσυλο, μεταξύ των οποίων και οι ασυνόδετοι ανήλικοι, ως μια από τις πιο ευάλωτες ομάδες.

Βασικά σημεία που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους:

1. Θεμελιώδεις αρχές και διεθνείς υποχρεώσεις

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται από τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού (best interests of the child) αποτελεί καθοδηγητική αρχή σε κάθε σχετική διοικητική ή δικαστική απόφαση.
- Το δικαίωμα σε νομική εκπροσώπηση, συμμετοχή, και προστασία από αυθαίρετη κράτηση είναι κατοχυρωμένα στο ενωσιακό δίκαιο και τη νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ.

2. Ειδική προστασία στο πλαίσιο του ασύλου

- Η Οδηγία 2011/95/ΕΕ (Οδηγία Προσφυγικής Ιδιότητας) και η Οδηγία 2013/33/ΕΕ (Οδηγία Υποδοχής) προβλέπουν:
 - Εξειδικευμένες διαδικασίες για τους ανηλίκους,
 - Υποχρέωση για διορισμό επιτρόπου,
 - Πρόσβαση σε εκπαίδευση, ψυχοκοινωνική στήριξη και υπηρεσίες υγείας.

3. Αξιολόγηση ηλικίας

- Η εκτίμηση ηλικίας πρέπει να γίνεται με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα του παιδιού, με το τεκμήριο υπέρ του ανήλικου σε περίπτωση αμφιβολίας.
- Η διαδικασία πρέπει να είναι πολυπαραγοντική, διαφανής και ανεξάρτητη.

4. Απαγόρευση κράτησης ανηλίκων

- Η κράτηση παιδιών είναι αντίθετη στις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας, και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να δικαιολογηθεί, με απόλυτο σεβασμό στα δικαιώματα του παιδιού.

³⁴ FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2020). Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration - Edition 2020. Ανακτήθηκε από: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration-edition-2020>

5. Σύνορα και επιστροφές

- Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και η νομολογία του ΕΔΔΑ απαγορεύουν επιστροφή (refoulement) που θα εξέθετε τον ανήλικο σε κίνδυνο.
- Τα κράτη οφείλουν να εξετάζουν ατομικά κάθε περίπτωση και να αξιολογούν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πριν αποφασίσουν για την επιστροφή του.

6. Δικαστικός έλεγχος και ένδικα μέσα

- Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δικαιούνται πλήρη πρόσβαση στη δικαιοσύνη με παροχή νομικής βοήθειας, μετάφρασης και κατάλληλης πληροφόρησης.
- Τονίζεται η ανάγκη για παιδοκεντρικές διαδικασίες με κατάλληλη εκπαίδευση των αρχών.

2.2.5.3. Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union - Θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών που βρίσκονται σε αντικανονική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Υπηρεσία Εκδόσεων, 7 Απριλίου 2017 του FRA (2011)³⁵

Η παρούσα έκθεση καταγράφει τη νομική κατάσταση και τα εμπόδια στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών που βρίσκονται σε παράτυπη ή ακανόνιστη κατάσταση στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Σκοπός της είναι να εντοπίσει κενά εφαρμογής, να καταδείξει πρακτικές αποκλεισμού και να προτείνει λύσεις, στη βάση της ανάγκης προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.

Κύρια σημεία της έκθεσης:

1. Βασική αρχή: όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα

Η έκθεση υπογραμμίζει ότι το νομικό καθεστώς δεν αναιρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως:

- Η προστασία από βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση,
- Η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση για παιδιά),
- Το δικαίωμα προσφυγής και ένδικης προστασίας.

2. Ασυνόδευτοι ανήλικοι σε παράτυπη κατάσταση

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, ακόμη και χωρίς καθεστώς προστασίας ή άδειας παραμονής, πρέπει να αντιμετωπίζονται πρωτίστως ως παιδιά και όχι ως παράτυποι μετανάστες.

- Πρέπει να έχουν πλήρη πρόσβαση σε εκπαίδευση, υγεία, φροντίδα και επιτροπεία.
- Η κράτησή τους για λόγους μετανάστευσης είναι ασύμβατη με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

³⁵ FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2011). Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union. Ανακτήθηκε από: <https://fra.europa.eu/en/publication/2012/fundamental-rights-migrants-irregular-situation-european-union>

3. Φόβος απέλασης ως εμπόδιο στην πρόσβαση

Πολλοί μετανάστες δεν προσφεύγουν σε αρχές ή υπηρεσίες λόγω του φόβου σύλληψης και απέλασης. Η έλλειψη διαχωρισμού μεταξύ παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και ελέγχου μετανάστευσης αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

- Η έκθεση καλεί τα κράτη να διασφαλίσουν ότι υπηρεσίες όπως νοσοκομεία, σχολεία, κοινωνικοί λειτουργοί δεν λειτουργούν ως μηχανισμοί καταγγελίας.

4. Πρακτικές καλής εφαρμογής

Αναφέρονται θετικά παραδείγματα κρατών που:

- Παρέχουν ανώνυμη ή απροϋπόθετη πρόσβαση σε υγειονομικές υπηρεσίες.
- Επιτρέπουν σε όλα τα παιδιά την εγγραφή στο σχολείο, ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.
- Διαχωρίζουν σαφώς τις υπηρεσίες πρόνοιας από τις αρχές μετανάστευσης.

5. Συστάσεις πολιτικής

Η FRA προτείνει:

- Την αποποινικοποίηση της παράτυπης εισόδου,
- Την αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως μη εξαρτώμενων από το καθεστώς παραμονής,
- Τη δημιουργία ασφαλών διαύλων πρόσβασης σε βοήθεια, ιδίως για παιδιά και ευάλωτα άτομα.

2.2.5.4 Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ε.Ε.

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (Asylum, Migration and Integration Fund - AMIF) αποτελεί το κεντρικό χρηματοδοτικό μηχανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου. Η στρατηγική σημασία του προγράμματος αντικατοπτρίζεται στη συνολική του δομή, η οποία αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος υποστήριξης για τα κράτη μέλη της Ένωσης. Μέσω της παρούσας ανάλυσης, επιχειρείται η παρουσίαση μιας εκτενούς εικόνας του προγράμματος, με ιδιαίτερη έμφαση στην κρίσιμη σύνδεσή του με τις υπηρεσίες προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν μία από τις πιο ευάλωτες ομάδες στο πλαίσιο των μεταναστευτικών ροών.

Ιστορική Εξέλιξη και Νομικό Πλαίσιο

Η εξέλιξη του AMIF εντάσσεται σε μια μακρόχρονη πορεία ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο. Οι ρίζες του προγράμματος ανάγονται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων (European Refugee Fund), το οποίο αποτέλεσε το πρώτο συστηματικό εργαλείο χρηματοδότησης της ΕΕ στον τομέα του ασύλου κατά την περίοδο 2008-2013. Η πρώτη φάση του AMIF υλοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της

προγραμματικής περιόδου 2014-2020, αποτελώντας μια σημαντική εξέλιξη στην προσέγγιση της Ένωσης για τη διαχείριση της μετανάστευσης.

Το ισχύον νομικό πλαίσιο του AMIF για την περίοδο 2021-2027 καθορίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1147 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2021, ο οποίος αντικατέστησε τον προηγούμενο Κανονισμό (ΕΕ) 516/2014. Αυτή η νομοθετική αλλαγή αντικατοπτρίζει τη συνεχή προσπάθεια της Ένωσης να προσαρμόσει τα εργαλεία της στις εξελισσόμενες προκλήσεις του μεταναστευτικού φαινομένου. Η συμμετοχή της Ιρλανδίας στο πρόγραμμα επιβεβαιώθηκε με την Απόφαση (ΕΕ) 2022/1928, η οποία επικύρωσε τη συμμετοχή της στον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/585, γεγονός που αποδεικνύει τη σταδιακή επέκταση του προγράμματος σε όλο και περισσότερα κράτη μέλη.

Η θέσπιση του νέου νομικού πλαισίου πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο αυξημένων μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη, γεγονός που καθιστά τη σημασία του προγράμματος ακόμη πιο κρίσιμη. Η νομοθετική αρχιτεκτονική του AMIF αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση από πλευράς της Ένωσης ότι η αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει τη χρηματοδότηση με την πολιτική συνοχή και τη διαμόρφωση κοινών προτύπων.

Στόχοι του Προγράμματος

Η στρατηγική φιλοσοφία του AMIF αρθρώνεται γύρω από τέσσερις θεμελιώδεις στόχους που αντιμετωπίζουν τις διαφορετικές διαστάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου με συνολική και συντονισμένη προσέγγιση.

Ο πρώτος στόχος, που αφορά στο άσυλο, επικεντρώνεται στην ενίσχυση και ανάπτυξη όλων των πτυχών του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ), συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής διάστασής του. Αυτός ο στόχος περιλαμβάνει τη διεξαγωγή διαδικασιών ασύλου σύμφωνα με τα υψηλά ευρωπαϊκά πρότυπα, τη βελτίωση της ποιότητας των αποφάσεων ασύλου μέσω της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης ικανοτήτων, την ενίσχυση των εθνικών συστημάτων για τη διαχείριση αυξημένων αφίξεων, καθώς και την ειδική προστασία των ευάλωτων ομάδων, μεταξύ των οποίων προεξέχουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι. Η προσέγγιση αυτή αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση ότι η αποτελεσματικότητα του συστήματος ασύλου δεν μετράται μόνο σε όρους διαδικαστικής αποδοτικότητας, αλλά και σε όρους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο δεύτερος στόχος του προγράμματος αφορά στη νόμιμη μετανάστευση και την ένταξη. Αυτός ο τομέας επικεντρώνεται στην υποστήριξη και ανάπτυξη της νόμιμης μετανάστευσης στα κράτη μέλη, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές και δημογραφικές ανάγκες κάθε χώρας. Παράλληλα, προωθεί την αποτελεσματική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω προγραμμάτων γλωσσικής εκπαίδευσης, πολιτιστικής προσαρμογής και επαγγελματικής κατάρτισης. Η ολιστική προσέγγιση της ένταξης αναγνωρίζει ότι η επιτυχημένη ένταξη των μεταναστών αποτελεί προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανάπτυξη των κρατών μελών.

Ο τρίτος στόχος σχετίζεται με τις επιστροφές και αποσκοπεί στην ενίσχυση δικαιών και αποτελεσματικών συστημάτων επιστροφής, με έμφαση στη βιωσιμότητα των επιστροφών και την αποτελεσματική επανένταξη στις χώρες προέλευσης. Αυτός ο στόχος υλοποιείται πάντα σε πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η προσέγγιση αυτή αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση ότι οι επιστροφές πρέπει να πραγματοποιούνται με τρόπο που σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα.

Ο τέταρτος στόχος αφορά στην αλληλεγγύη και επικεντρώνεται στην ενίσχυση της αλληλεγγύης και του μοιράσματος των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών. Αυτός ο στόχος υλοποιείται ιδίως μέσω του μηχανισμού έκτακτης βοήθειας και της μετεγκατάστασης, καθώς και μέσω της ανάπτυξης μηχανισμών αμοιβαίας υποστήριξης σε περιόδους αυξημένης πίεσης. Η φιλοσοφία της αλληλεγγύης αντικατοπτρίζει τη συλλογική φύση των μεταναστευτικών προκλήσεων και την ανάγκη για συντονισμένη ευρωπαϊκή απάντηση.

Είδος Πόρων και Χρηματοδότηση

Η χρηματοδοτική διάσταση του AMIF αντικατοπτρίζει τη στρατηγική σημασία που αποδίδει η Ευρωπαϊκή Ένωση στη διαχείριση της μετανάστευσης. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος για την περίοδο 2021-2027 ανέρχεται σε €9,88 δισεκατομμύρια, ποσό που το καθιστά ένα από τα μεγαλύτερα χρηματοδοτικά εργαλεία της ΕΕ στον τομέα αυτό. Αυτή η σημαντική αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση των αυξημένων αναγκών που προκύπτουν από τις σύγχρονες μεταναστευτικές προκλήσεις.

Η κατανομή των πόρων ακολουθεί δύο κύρια μοντέλα διαχείρισης. Το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού, περίπου 70%, διατίθεται μέσω του συστήματος κοινής διαχείρισης (Shared Management) στα κράτη μέλη για την υλοποίηση των εθνικών τους προγραμμάτων. Αυτή η προσέγγιση αναγνωρίζει τη σημασία της εθνικής αυτονομίας στη διαμόρφωση προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες και προκλήσεις κάθε χώρας. Το υπόλοιπο 30% του προϋπολογισμού διαχειρίζεται άμεσα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Direct Management) και προορίζεται για δράσεις της Ένωσης, έκτακτη βοήθεια και τεχνική υποστήριξη.

Το σύστημα συγχρηματοδότησης του προγράμματος προβλέπει ευρωπαϊκή συμμετοχή στο ύψος του 75% των συνολικών δαπανών, ενώ το υπόλοιπο 25% καλύπτεται από εθνικούς πόρους των κρατών μελών. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις ή εφαρμόζουν καινοτόμες προσεγγίσεις, η ευρωπαϊκή συγχρηματοδότηση μπορεί να αυξηθεί έως το 90%. Αυτό το ευέλικτο σύστημα χρηματοδότησης αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση ότι οι μεταναστευτικές προκλήσεις δεν κατανέμονται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη και ότι χρειάζεται ειδική υποστήριξη για τις περιπτώσεις αυξημένης πίεσης.

Δομή και Διαχείριση

Η διαχειριστική αρχιτεκτονική του AMIF αντικατοπτρίζει τη φιλοσοφία της επικουρικότητας, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Κάθε κράτος μέλος αναπτύσσει ένα Εθνικό Πρόγραμμα (National Programme) για την περίοδο 2021-2027, το οποίο αποτελεί το βασικό εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και καθορίζει τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το AMIF. Η ανάπτυξη αυτών των εθνικών προγραμμάτων πραγματοποιείται σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διασφαλίζοντας τη συμβατότητα με τους γενικούς στόχους της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Η διαχειριστική δομή κάθε κράτους μέλους περιλαμβάνει αρκετές εξειδικευμένες αρχές. Η Αρχή Διαχείρισης φέρει τη συνολική ευθύνη για τη διαχείριση του προγράμματος και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους ευρωπαϊκούς κανόνες. Οι Εντεταλμένες Αρχές αναλαμβάνουν την ευθύνη για συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας, όπως το άσυλο, την ένταξη ή τις επιστροφές, επιτρέποντας την εξειδίκευση και την αποτελεσματικότερη διαχείριση. Η Αρχή Πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των δαπανών και τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής αξιοπιστίας, ενώ η Αρχή Ελέγχου διενεργεί τους απαραίτητους ελέγχους για τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών.

Αυτή η πολύπλοκη διαχειριστική δομή αντικατοπτρίζει τη συνειδητοποίηση ότι η αποτελεσματική διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων απαιτεί ισορροπία μεταξύ της εθνικής αυτονομίας και της ευρωπαϊκής εποπτείας. Η διαχωρισμένη δομή αρχών διασφαλίζει επίσης τη λειτουργία αρκετών επιπέδων ελέγχου, μειώνοντας τον κίνδυνο παρατυπιών και διασφαλίζοντας την αποτελεσματική χρήση των δημόσιων πόρων.

Υπηρεσίες που Προσφέρονται στα Κράτη Μέλη

Το AMIF προσφέρει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών στα κράτη μέλη, οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση των εθνικών ικανοτήτων για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου. Η τεχνική υποστήριξη αποτελεί έναν από τους πλέον κρίσιμους τομείς της προσφοράς υπηρεσιών και περιλαμβάνει την ανάπτυξη ικανοτήτων και την εκπαίδευση του προσωπικού των εθνικών αρχών. Αυτή η υποστήριξη καλύπτει τομείς όπως η διαχείριση διαδικασιών ασύλου, η εκτίμηση χωρών προέλευσης, η ταυτοποίηση και προστασία ευάλωτων ομάδων, καθώς και η ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων για τη βελτίωση της αποδοτικότητας.

Η μεταφορά βέλτιστων πρακτικών αποτελεί άλλον κρίσιμο τομέα υποστήριξης, όπου το AMIF διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών και τη διάδοση καινοτόμων προσεγγίσεων μεταξύ των κρατών μελών. Αυτή η προσέγγιση αναγνωρίζει ότι οι προκλήσεις της μετανάστευσης είναι συχνά κοινές σε όλα τα κράτη μέλη και ότι η συνεργασία και η αμοιβαία μάθηση μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας. Η τεχνική βοήθεια για την ανάπτυξη συστημάτων αφορά τόσο στην ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων όσο και στη δημιουργία διοικητικών διαδικασιών που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών.

Η υποστήριξη για τη συμμόρφωση με το ευρωπαϊκό *acquis* αποτελεί σημαντικό τομέα δραστηριότητας, ιδίως για τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην

εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών και κανονισμών. Αυτή η υποστήριξη περιλαμβάνει τόσο τη νομική συμβουλευτική όσο και την πρακτική βοήθεια για την προσαρμογή των εθνικών συστημάτων στις ευρωπαϊκές απαιτήσεις.

Σε περιπτώσεις αυξημένης πίεσης ή έκτακτης ανάγκης, το AMIF παρέχει έκτακτη βοήθεια (Emergency Assistance) που αποσκοπεί στην άμεση ανταπόκριση σε κρίσιμες καταστάσεις. Αυτή η υποστήριξη μπορεί να περιλαμβάνει την αντιμετώπιση μαζικών αφίξεων, την ενίσχυση των υπηρεσιών υποδοχής, την προσωρινή στήριξη των συστημάτων ασύλου, καθώς και τη γενική υποστήριξη σε καταστάσεις κρίσης. Η ευελιξία αυτού του μηχανισμού επιτρέπει την ταχεία κινητοποίηση πόρων όταν τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν απρόβλεπτες προκλήσεις.

Η μετεγκατάσταση αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς μηχανισμούς αλληλεγγύης που υποστηρίζει το AMIF. Μέσω αυτής της διαδικασίας, αιτούντες άσυλο μεταφέρονται από κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν αυξημένη πίεση σε άλλα κράτη μέλη, συμβάλλοντας στη δίκαιη κατανομή των ευθυνών και στη μείωση της πίεσης στα κράτη πρώτης γραμμής. Αυτός ο μηχανισμός αντικατοπτρίζει τη φιλοσοφία της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και τη συλλογική ευθύνη για τη διαχείριση της μετανάστευσης.

Σύνδεση με τις Υπηρεσίες Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων

Η προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων αποτελεί έναν από τους πλέον κρίσιμους και ευαίσθητους τομείς δραστηριότητας του AMIF. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αναγνωρίζονται ως ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα που χρήζει εξειδικευμένης προστασίας και υποστήριξης, τόσο λόγω της ηλικίας τους όσο και λόγω της ιδιαίτερης κατάστασης αβεβαιότητας και έλλειψης οικογενειακής υποστήριξης στην οποία βρίσκονται. Το AMIF προσφέρει εξειδικευμένη χρηματοδότηση για ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ευημερίας και της προστασίας αυτών των παιδιών.

Στον τομέα των υπηρεσιών υποδοχής και στέγασης, το AMIF υποστηρίζει την ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών φιλοξενίας που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τις ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων. Αυτές οι δομές διαφέρουν σημαντικά από τις γενικές δομές υποδοχής, καθώς πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών σε όρους ασφάλειας, εκπαίδευσης, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προετοιμασίας για την ενήλικη ζωή. Η χρηματοδότηση προγραμμάτων όπως το ESTIA (Emergency Support to Integration and Accommodation) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της προσέγγισης.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η υποστήριξη για τη δημιουργία ημιαυτόνομων διαμερισμάτων για ανήλικους άνω των 16 ετών, τα οποία αποσκοπούν στη σταδιακή προετοιμασία των νέων για την ανεξάρτητη ζωή. Αυτή η προσέγγιση αναγνωρίζει ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι χρήζουν διαφορετικών επιπέδων υποστήριξης ανάλογα με την ηλικία τους και τις ατομικές τους ανάγκες, και επιδιώκει να διασφαλίσει μια ομαλή μετάβαση στην ενηλικίωση.

Η νομική προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων αποτελεί άλλον κρίσιμο τομέα όπου το ΑΜΙΦ παρέχει σημαντική υποστήριξη. Η χρηματοδότηση συστημάτων αποτελεσματικού διορισμού κηδεμόνων αποτελεί προτεραιότητα, καθώς ο κηδεμόνας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση των συμφερόντων του ανηλίκου σε όλες τις διαδικασίες.

2.3. Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: Νομοθεσία και Βασικές Κοινωνικές Δομές

Η Ελλάδα, ιδίως μετά την οικονομική κρίση, έχει αναδιαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας της με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως φαίνεται παρακάτω και από τις νομοθεσίες και στρατηγικές που ακολουθούν:

2.3.1 Εθνικοί Νόμοι και Αποφάσεις για την κοινωνική προστασία των πολιτών

2.3.1.1 Νόμος υπ' αριθμ. 4445 - Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν. 4387/2016 (Α' 85) και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 236/Α/2016)³⁶

Ο Νόμος 4445/2016 θεσπίζει τον Εθνικό Μηχανισμό για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και συνοχής. Πρόκειται για μια μεταρρύθμιση-τομή που δημιούργησε μια πολυεπίπεδη δομή: Στο κεντρικό επίπεδο, συγκροτήθηκε Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής και ενισχύθηκαν οι αρμόδιες Διευθύνσεις του Υπουργείου Εργασίας (π.χ. Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης & Συνοχής, Διεύθυνση Καταπολέμησης Φτώχειας).

Παράλληλα, ο νόμος όρισε Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας – ένα όργανο συντονισμού με συμμετοχή συναρμόδιων υπουργείων, ευθυγραμμισμένο και με την αντίστοιχη Επιτροπή ΕΕ (SPC). Στο περιφερειακό επίπεδο, κάθε Περιφέρεια απέκτησε Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας και συστάθηκε σε κάθε έδρα Περιφέρειας ένα Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. Αυτά τα Παρατηρητήρια λειτουργούν ως κόμβοι συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης των κοινωνικών δεικτών σε περιφερειακό επίπεδο, συμβάλλοντας στον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων.

Σε επίπεδο Δήμων, ενισχύθηκε ο ρόλος των κοινωνικών υπηρεσιών (κάθε Δήμος πρέπει να διαθέτει οργανωμένη κοινωνική υπηρεσία) και δημιουργήθηκε ο θεσμός των Κέντρων Κοινότητας σε πολλούς Δήμους της χώρας. Τα Κέντρα Κοινότητας – χρηματοδοτούμενα από το ΕΣΠΑ – αποτελούν τοπικά σημεία «μιας στάσης» όπου οι

³⁶ Νόμος υπ' αριθμ. 4445. (2016). Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν. 4387/2016 (Α' 85) και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 236/19.12.2016. Ανακτήθηκε από: <https://search.et.gr/el/fek/?fekId=539155>

πολίτες (ιδίως οι ευάλωτοι) μπορούν να ενημερώνονται για προνοιακές παροχές, να παραπέμπονται σε κοινωνικές δομές και να λαμβάνουν βασικές υπηρεσίες (συμβουλευτική, υποστήριξη ένταξης κλπ.).

Ο Νόμος 4445/2016, πέραν του μηχανισμού συντονισμού, εισήγαγε και το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ) ως εθνικό πρόγραμμα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος – ένα σημαντικό μέτρο ενίσχυσης χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριών, που έκτοτε μετεξελίχθηκε στο σημερινό Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Αναλυτικότερα:

Άρθρο 1: Ορισμοί

Ως «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής» (Εθνικός Μηχανισμός), ορίζεται ο ενιαίος οργανικός σχηματισμός, ο οποίος έχει ως αντικείμενο το σχεδιασμό, την ενημέρωση, το συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση οριζόντιων συνεκτικών πολυτομεακών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής και δρα συνεκτικώς μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και των λοιπών Υπουργείων, που ασκούν κοινωνική πολιτική, χωρίς να μεταβάλλει τις αρμοδιότητές τους ως προς την υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της πολιτικής αυτής.

Άρθρο 2: Σκοπός σύστασης

Ο Εθνικός Μηχανισμός:

- α) διαπιστώνει τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών,
- β) συντονίζει τη χάραξη πολιτικών κοινωνικής ένταξης και συνοχής,
- γ) παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή τους,
- δ) προσδιορίζει τις προτεραιότητες της κοινωνικής αλληλεγγύης με βάση τις εκάστοτε έκτακτες ανάγκες,
- ε) συμβάλλει στην ενίσχυση της πληροφόρησης, της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος κοινωνικής προστασίας,
- στ) τεκμηριώνει και εξειδικεύει πολιτικές και δράσεις, μμε γνώμονα τα σωρευτικά χαρακτηριστικά των ατόμων, που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας, ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και
- ζ) σχεδιάζει, εποπτεύει και αξιολογεί το θεσμικό πλαίσιο της πλήρους εθνικής εφαρμογής του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (εδάφιο 2.5.3, παρ. Γ', άρθρο 3 του ν. 4336/2015, Α' 94).

Άρθρο 13: Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας

1. Στο αυτοδιοικητικό επίπεδο λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού, η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της κάθε Περιφέρειας είναι αρμόδια για:

- α) την κατηγοριοποίηση, ιεράρχηση και επεξεργασία παρεμβάσεων, προτάσεων και επιμέρους αναγκών, όπως αυτές προκύπτουν από τη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης και τις σχετικές εισηγήσεις των Περιφερειακών και Δημοτικών Συμβουλίων και των αρμόδιων για θέματα κοινωνικής προστασίας υπηρεσιών τους,
- β) τη διατύπωση εισηγητικών προτάσεων για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών και την υποβολή τους στο Περιφερειακό Συμβούλιο για έγκριση,
- γ) τη σύνταξη της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠΕ.Σ.Κ.Ε.), σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας,
- δ) το συντονισμό των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης και τη μέριμνα για την εφαρμογή των οριζόντιων μέτρων πολιτικής και την ανάπτυξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης ειδικών τοπικών αναγκών,
- ε) την κατάλληλη υποστήριξη και διάθεση τεχνογνωσίας στους Δήμους για την εφαρμογή και παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης,
- στ) τη δικτύωση όμορων Δήμων με επιδιωκόμενο σκοπό την αντιμετώπιση κοινών αναγκών,
- ζ) την παρακολούθηση σε περιφερειακό επίπεδο των ΠΕ.Σ.Κ.Ε., με έμφαση στην πρόοδο, που έχει επιτευχθεί κατά την εφαρμογή των επιμέρους δράσεων και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας, όσο και σε επίπεδο Δήμων,
- η) την αξιοποίηση στοιχείων και πληροφοριών από τα πληροφοριακά συστήματα και τις εισηγήσεις των Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων, καθώς και την εξέταση της μεταβολής των δεικτών κοινωνικού αποκλεισμού, σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα,
- θ) τη διενέργεια τακτικών συναντήσεων με εκπροσώπους της οικείας Περιφέρειας, των Δήμων, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών, των φορέων υλοποίησης παρεμβάσεων κοινωνικού χαρακτήρα, της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης στο πλαίσιο Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.-Π.Ε.Π.), του Τμήματος Κοινωνικών Υποθέσεων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σχετικά με την υλοποίηση των επιμέρους παρεμβάσεων και γενικότερα τη διενέργεια κοινωνικού διαλόγου - διαβούλευσης σε περιφερειακό επίπεδο,
- ι) τη δικτύωση των φορέων υλοποίησης προνοιακών παρεμβάσεων και κοινωνικών υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο,
- ια) την καταγραφή των βέλτιστων πρακτικών και τον εντοπισμό αποκλίσεων στην υλοποίηση,

- ιβ) τη διαβίβαση στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών προς το Ε.Γ.Π.Σ. του Εθνικού Μηχανισμού, και
- ιγ) τη σύνταξη και υποβολή ετήσιας έκθεσης, κατόπιν έγκρισης από το οικείο Περιφερειακό Συμβούλιο, προς τις αρμόδιες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας της Γενικής Διεύθυνσης Πρόνοιας.

Άρθρο 14: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης

1. Στην έδρα κάθε Περιφέρειας συνιστάται Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (Παρατηρητήριο). Η λειτουργία του Παρατηρητηρίου αποσκοπεί:

- α) στην αποτελεσματική παρακολούθηση και το συντονισμό των στόχων, οι οποίοι εξειδικεύονται στο πλαίσιο της ΠΕ.Σ.Κ.Ε.,
- β) στην ανάδειξη τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης,
- γ) στη διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο Ε.Γ.Π.Σ. του Εθνικού Μηχανισμού,
- δ) στην αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2. Ως πυλώνας της κοινωνικής ένταξης σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, το Παρατηρητήριο προωθεί ιδίως τις ακόλουθες δράσεις:

- α) την εκπόνηση ετήσιας Περιφερειακής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης για τη διαπίστωση των επιπτώσεων συγκεκριμένων πολιτικών στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της οικείας Περιφέρειας,
- β) την ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείων και δεικτών παρακολούθησης των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης των ωφελούμενων της ΠΕ.Σ.Κ.Ε., ιδίως σε ζητήματα, που άπτονται της ένταξης στην αγορά εργασίας και της ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας,
- γ) την παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων, όπως ακραία φτώχεια, υπερχρεωμένα νοικοκυριά και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων,
- δ) Τη δημιουργία διαδικτυακής πύλης για την καταγραφή της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τη συλλογή, επεξεργασίας και ανάλυση συγκεντρωτικών στοιχείων στατιστικού χαρακτήρα και αναφορών κοινωνικών φαινομένων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και δράσεων της περιφερειακής στρατηγικής.

3. Κατά τα λοιπά, τα ζητήματα, που σχετίζονται με την οργανωτική διάρθρωση και το προσωπικό των Παρατηρητηρίων, ρυθμίζονται με τους Οργανισμούς των Περιφερειών, κατά τη διαδικασία του άρθρου 241 του ν. 3852/2010.

2.3.1.2 Απόφαση υπ' αριθμ. 22127 - Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης (ΦΕΚ 1997/Β'/2025)³⁷

Η Απόφαση υπ' αριθμ. 22127/2025 (ΦΕΚ Β' 1997/24.04.2025) θεσπίζει την «Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης». Στόχος της είναι η συστηματική συλλογή ανατροφοδότησης από τους πολίτες σχετικά με την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και την εξυπηρέτηση που λαμβάνουν κατά τις συναλλαγές τους με τη δημόσια διοίκηση. Η εφαρμογή παρέχει τη δυνατότητα άμεσης αξιολόγησης των υπηρεσιών μέσω φιλικών προς τον χρήστη εργαλείων (π.χ. ψηφιακών φορμών), ενώ τα συγκεντρωτικά δεδομένα χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό δυσλειτουργιών, την άρση διοικητικών εμποδίων και τη βελτίωση της παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Με τον τρόπο αυτό, η ρύθμιση ενισχύει τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό της δημόσιας διοίκησης, συνδέοντας την καθημερινή εμπειρία των πολιτών με τον στρατηγικό σχεδιασμό πολιτικών ποιότητας. Αναλυτικότερα:

Άρθρο 1: Σκοπός

Σκοπός της παρούσας είναι η βελτίωση των συναλλαγών των πολιτών με τη δημόσια διοίκηση και η άρση δυσλειτουργιών της, μέσω της μέτρησης της ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης.

Άρθρο 2: Αντικείμενο

Αντικείμενο της παρούσας είναι η λειτουργία ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής και η ρύθμιση των σχετικών με αυτή θεμάτων για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης.

Άρθρο 3: Λειτουργία ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής για τη μέτρηση της ικανοποίησης από την παροχή δημόσιων υπηρεσιών

Λειτουργεί με ευθύνη του Υπουργείου Εσωτερικών ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή «Μέτρηση ικανοποίησης των πολιτών από την παροχή δημόσιων υπηρεσιών» στον ιστότοπο <https://axiologisi.yypes.gov.gr>, η οποία υλοποιείται με ευθύνη του Εθνικού Δικτύου Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας - Ε.Δ.Υ.Τ.Ε. Α.Ε. και είναι προσβάσιμη μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (ΕΨΠ-gov.gr), (εφεξής «εφαρμογή»).

Στην ως άνω εφαρμογή, υφίσταται λειτουργικότητα που τιτλοφορείται «Αξιολόγηση Δημόσιας Διοίκησης» για την υποβολή των απόψεων των πολιτών σχετικά με το επίπεδο ικανοποίησής τους από τη χρήση υπηρεσιών επιλεγμένων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143) μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου. Η εφαρμογή είναι προσβάσιμη από τα άτομα με

³⁷ Απόφαση υπ' αριθμ. 22127. (2025). Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης. ΦΕΚ 1997/Β'/2025. Ανακτήθηκε από: <https://search.et.gr/el/fek/?fekId=780514>

αναπηρία, δύναται δε να λειτουργεί σύμφωνα με τις Οδηγίες για την προσβασιμότητα του περιεχομένου του ιστού (Web Content Accessibility Guidelines - WCAG).

2.3.2 Εθνικά Σχέδια Δράσης και Στρατηγικές για την Κοινωνική προστασία των πολιτών

2.3.2.1 Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας³⁸

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας δια της αρμόδιας Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (ΔΚΕΚΣ), σε συνέχεια της επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του 2018.

Στόχος της νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η οριοθέτηση και τεκμηρίωση των στρατηγικών επιλογών του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, μέσω της ανάπτυξης μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, που διαβιούν στην Ελλάδα.

Οι συνθήκες υπό τις οποίες καθορίστηκε το όραμα της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τη Φτώχεια είναι ιδιαίτερες. Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον σχεδιασμό σήμερα αλλά και στο μέλλον, καθώς οι επιπτώσεις, αν δεν αντιμετωπιστούν μεθοδικά, θα είναι αρνητικές για την οικονομία και την κοινωνία. Το πλαίσιο πολιτικής που έχει διαμορφωθεί στην ΕΕ δίνει ένα πλέγμα μέσα στο οποίο μπορεί να διαμορφωθεί το Στρατηγικό Σχέδιο, μαθαίνοντας από την προηγούμενη εμπειρία και τροποποιώντας την προτεραιοποίηση βάσει των αναγκών του σήμερα και του αύριο.

Τρεις είναι οι άξονες που καθορίζουν το όραμα της Στρατηγικής:

- > Να αμβλυνθούν κάθε μορφής ανισότητες, δίνοντας προτεραιότητα στις πιο ευάλωτες ομάδες. Η πολυμορφία/ποικιλομορφία (diversity) και η κοινωνική ένταξη αποτελούν πλεονεκτήματα για την κοινωνία στο σύνολο της.
- > Το κράτος πρέπει να στηρίζει ενεργά τους πολίτες και τις πιο ευπαθείς ομάδες, όχι μόνο με παθητικές παρεμβάσεις, όπως γινόταν μέχρι πρόσφατα, αλλά και με εφόδια ώστε οι πολίτες να ωφεληθούν και να αποκτήσουν (ξανά) ενεργό ρόλο στην κοινωνία και την οικονομία.
- > Να υπάρχει ανοικτός διάλογος κράτους και πολιτών, ώστε ο σχεδιασμός να αντανακλά τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Απαραίτητος είναι και ο διάλογος των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης και φορέων που ασκούν κοινωνική πολιτική.

³⁸ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας. Ανακτήθηκε από: <https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/>

Το κείμενο δομείται σε τέσσερις επιχειρησιακούς άξονες, οι οποίοι εξειδικεύονται σε επιμέρους μέτρα και δράσεις. Οι τέσσερις επιχειρησιακοί άξονες είναι:

1. Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά αγαθά,
2. Πρόσβαση σε Υπηρεσίες,
3. Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση,
4. Διακυβέρνηση της Στρατηγικής.

Στην Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, οι Ομάδες Στόχου είναι οι ακόλουθες:

Εικόνα 2: Ομάδες Στόχου της ΕΣΚΕ 2021-2027.

ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΑΡΟΠΕ	ΑΜΕΑ	ΠΑΙΔΙΑ	ΡΟΜΑ
				
ΑΝΕΡΓΟΙ	ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΟΙ	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ / ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ
				
(ΑΠΟ)ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΕΣ	(ΑΠ) ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ	ΑΣΤΕΓΟΙ		ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ
				
ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΟΡΕΙΝΩΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΩΝ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΝΕΟΙ / ΦΟΙΤΗΤΕΣ
				

Πηγή: <https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/>

2.3.2.2 Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η Επικαιροποίηση)³⁹

Τα τελευταία χρόνια η κοινωνική ένταξη των Ρομά παραμένει σημαντικό θέμα για την ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για πολλά από τα κράτη μέλη της. Σε

³⁹ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2023). Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ). Ανακτήθηκε από: <https://egroma.gov.gr/wp->

ευρωπαϊκό επίπεδο, παρά τις προσπάθειες, οι Ρομά βιώνουν ακόμη διακρίσεις, ανισότητες, περιθωριοποίηση και πολλαπλές μορφές αποστέρησης και αποκλεισμού από τα θεμελιώδη δικαιώματα της εκπαίδευσης, της εργασίας, της αξιοπρεπούς στέγασης και των βασικών υπηρεσιών υγείας.

Οι διακρίσεις και ο ρατσισμός σε βάρος των Ρομά αποτελούν μία από τις βαθύτερες αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού τους, ενώ είναι επιζήμιες για το σύνολο της κοινωνίας. Η αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής περιθωριοποίησης των Ρομά δεν αποτελεί μόνο ηθικό καθήκον που συνάδει με τις θεμελιώδεις αξίες της Ε.Ε., αλλά και υποχρέωση που προκύπτει από τις δεσμεύσεις της Πολιτείας για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βάσει διεθνών συνθηκών.

Παράλληλα, η κοινωνική ένταξη των Ρομά αναμένεται να επιφέρει μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη για τις γειτονικές ευρωπαϊκές κοινωνίες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εκτιμάται ότι, μακροπρόθεσμα, η αποτελεσματική κοινωνική ένταξη των Ρομά θα επιφέρει δημοσιονομικά, ατομικά και κοινωνικά οφέλη. Μεταξύ αυτών είναι η αύξηση εισφορών στον κρατικό προϋπολογισμό, η μείωση της χρήσης κοινωνικών παροχών, ο θετικός αντίκτυπος στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στην αγορά εργασίας, μέσω της μείωσης των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και της βελτίωσης της αποδοτικότητας, καθώς και της απασχολησιμότητας.

Στην Ελλάδα, οι συνθήκες διαβίωσης, το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και επίπεδο υγείας, καθώς και το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής στην εκπαίδευση και την απασχόληση, παρά τις προσπάθειες βελτίωσης από την Πολιτεία, αποτελούν μέχρι και σήμερα σημαντικά εμπόδια για την κοινωνική ένταξη, συμπερίληψη, ίση κοινωνική συμμετοχή και ευημερία των Ρομά.

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030) αντανάκλα τις αρχές του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους με στόχο την προώθηση αναπτυξιακά προσανατολισμένων πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Με βάση τις θεμελιώδεις αξίες της Ε.Ε. για μια κοινωνία ίσης μεταχείρισης, ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών για όλους, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021- 2030 εστιάζει στην κοινωνική ένταξη, την ομαλή συνύπαρξη, τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την ισότιμη συμμετοχή των Ρομά στον κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό ιστό της χώρας. Επικεντρώνεται στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την ενεργή συμμετοχή των Ρομά στα κοινωνικά δρώμενα ως Ελλήνων και Ευρωπαίων πολιτών και για την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ζωή τους. Βασικός της πυρήνας είναι η ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ενεργούς πολιτειότητας, της άρσης των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων.

content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Ειδικότερα, στόχος της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 είναι να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι πολλαπλές μορφές αποστέρησης που βιώνουν οι Ρομά και να προωθηθεί η ολοκληρωμένη ένταξή τους στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό ιστό της χώρας, με στοχευμένες (targeted) παρεμβάσεις στους τομείς της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης και της ενίσχυσης της πρόσβασης σε γενικές (mainstream) πολιτικές ένταξης. Η καταπολέμηση φαινομένων χωρικού διαχωρισμού, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, η στεγαστική αποκατάσταση, καθώς και η πρόσβαση σε βασικά κοινωνικά αγαθά αποτελούν κομβικούς στρατηγικούς στόχους. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενδυνάμωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των Ρομά, ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων ομάδων, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, αποβλέποντας στην ενεργή συμμετοχή τους στην τοπική κοινωνία. Επιπλέον, προωθείται η θέσπιση ρεαλιστικών και μετρήσιμων δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων και δράσεων κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Μεθοδολογία εκπόνησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως επιτελικού φορέα για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο (π.δ. 84/2019 – Α' 123, π.δ.134/2017 – Α' 168) και ως Εθνικού Σημείου Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά. Αποτελεί το αποτέλεσμα εις βάθος μελέτης με την επιστημονική υποστήριξη του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ), σε συνέχεια αποτίμησης και επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 είναι ο νέος θεσμικός οδικός χάρτης της Ελληνικής Πολιτείας, που συστηματοποιεί τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά στην ελληνική κοινωνία, στη βάση της ισότιμης και αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Η διαμόρφωση του πλαισίου της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 - 2030 αποτέλεσε μία σύνθετη συμμετοχική διαδικασία οριοθέτησης αρχών, στόχων και κοινωνικοπολιτικών προτεραιοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα ανάλυσης των βασικών αξόνων του εσωτερικού και εξωτερικού της περιβάλλοντος (όπως καταγράφηκαν με την χρήση της ανάλυσης PESTEL [P(olitical), E(conomic), S(ocio-cultural), T(echnological), E(nvironmental), L(egislative)] μέσω:

- της προκαταρκτικής διαβούλευσης με επιλεγμένους φορείς και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινότητας των Ρομά,
- της μελέτης των κύριων εμποδίων και μορφών κοινωνικού αποκλεισμού της ομάδας στόχου στην Ελλάδα(μέσω δικτυακής ανάλυσης/βιβλιογραφικής έρευνας / έρευνας πεδίου),

- της αποτίμησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 και του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021,
- της κριτικής αξιοποίησης κρίσιμων συμπερασμάτων από την εφαρμογή των θεσμικών, επιχειρησιακών και χρηματοδοτικών παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της ένταξης των Ρομά σύμφωνα με το πλαίσιο της ΕΕ για τις Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά 2011-2020,
- της ενσωμάτωσης των νέων κατευθύνσεων, προτεραιοτήτων και στόχων σύμφωνα με το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030,
- της ανάλυσης SWOT [S(trengths), W(eaknesses), O(pportunities), T(hreats) analysis].

Επιπλέον, ελήφθησαν υπόψη οι γενικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις προς την κατεύθυνση της ανασυγκρότησης της χώρας και της αναβάθμισης του κοινωνικού της ιστού, οι νέες στρατηγικές προτεραιότητες για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και οι νέοι στόχοι και γενικές κατευθύνσεις της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 αποτελεί αναγκαίο πρόσφορο όρο (enabling condition) στο πλαίσιο της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 για τον ειδικό στόχο "Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά" του ΕΚΤ. Η παρούσα Στρατηγική βασίζεται στη συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και φορείς, καθώς και τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Τομεακών Προγραμμάτων.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 ευθυγραμμίζεται με τις κατευθύνσεις και προτεραιότητες που έχουν τεθεί στο ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, 2020-2030, στη Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 (2021/C 93/01), καθώς και στις αρχές και στόχους του Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 αποτυπώνει και τεκμηριώνει τις στρατηγικές επιλογές του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με στόχο την αντιμετώπιση των διαπιστωμένων και χρόνιων ζητημάτων κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά στην Ελλάδα. Επιπλέον, για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις εθνικές και ευρωπαϊκές προκλήσεις που μπορεί να ανακύψουν και οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τις μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης, η νέα Στρατηγική έχει δυναμικό χαρακτήρα: προβλέπει στοχευμένα μέτρα μη εξαντλητικού χαρακτήρα ανά κατηγορία παρέμβασης, παρέχοντας τη δυνατότητα για αναγκαίες τροποποιήσεις ή και προσθήκη νέων παρεμβάσεων και διασφαλίζει την επίκαιρη προσαρμογή της νέας Στρατηγικής στις εκάστοτε κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες προς όφελος της ομάδας στόχου. Εν τέλει, η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 μετουσιώνει σε

στοχευμένες δράσεις και στόχους τη βούληση της Πολιτείας να αντιμετωπίσει ουσιαστικά και ριζικά όλα τα ανωτέρω.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά διαρθρώνεται σε τέσσερις Πυλώνες που οριοθετούν τις βασικές προτεραιότητες δράσης της ελληνικής Πολιτείας την περίοδο 2021-2030:

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι. «Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. «Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙV. «Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή».

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 υιοθετεί μακροπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους, οι οποίοι μετουσιώνονται σε στοχευμένα μέτρα που αφορούν αποκλειστικά στους Ρομά σε συνδυασμό με την ισότιμη συμμετοχή τους σε γενικά μέτρα υφιστάμενων και σχεδιαζόμενων στρατηγικών που αφορούν στις ευάλωτες ομάδες, αλλά και το γενικό πληθυσμό.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει επικουρική πρόσβαση σε δημόσια προγράμματα εισοδηματικής ενίσχυσης.

Κάθε παιδί Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε προσχολική αγωγή και υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση.

Κάθε νέος/α Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται για να αποκτήσει επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και ανώτατη εκπαίδευση.

Κάθε Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται στην πρόσβαση σε απασχόληση και άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει ισότιμη πρόσβαση σε επαρκή και βιώσιμη στέγαση μέσω δημόσιων πολιτικών κοινωνικής κατοικίας.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στέγασης (ύδρευση, ενέργεια, αποχέτευση).

Κάθε Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται σε διαδικασίες διεκδίκησης των δικαιωμάτων του σε περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος του/της.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχής σε ζητήματα ενδιαφέροντος του/της.

2.3.2.3 Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 "Μια Ελλάδα με όλους, για όλους" ⁴⁰

Η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030, με τίτλο "Μια Ελλάδα με όλους, για όλους", αποτελεί ένα εμβληματικό εγχείρημα που αποσκοπεί στην πλήρη συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας.

Θεμελιακές Αρχές της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030

Η Ελληνική Πολιτεία αναγνωρίζει την ισότητα, την ελευθερία, την κοινωνική δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα και τη μη διάκριση ως θεμελιακές της αξίες, οι οποίες, ως εκ τούτου, αποτελούν τη βάση της Εθνικής

⁴⁰ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2024). Μια Ελλάδα με Όλους για Όλους: Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Ανακτήθηκε από: <https://amea.gov.gr/strategy/strategy-2024-2030>

Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Η θεώρηση της αναπηρίας που υιοθετεί η Εθνική Στρατηγική και το σύνολο των δράσεων που την συγκροτούν ακολουθεί τις προβλέψεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, αναφορικά με την αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία. Η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 στηρίζεται σε τρεις θεμελιακές αρχές που αποτελούν τη βάση για όλες τις δράσεις και πολιτικές που προτείνονται. Αυτές οι αρχές είναι οι εξής:

1. Προσβασιμότητα και Καθολικός Σχεδιασμός: Η αρχή της προσβασιμότητας αφορά στην ανάγκη εξασφάλισης ισότιμης πρόσβασης για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως αναπηρίας, σε όλες τις εκφάνσεις του κοινωνικού, οικονομικού, πολιτικού και πολιτιστικού βίου. Η προσβασιμότητα σε όλες τις εκφάνσεις αποτελεί αυτοτελές δικαίωμα αλλά και αναγκαία συνθήκη για την άσκηση των υπολοίπων δικαιωμάτων και για την ισότιμη και πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο. Η παρεμπόδιση -ακούσια ή εκούσια- που αποτρέπει την πρόσβαση σε υποδομές και εξοπλισμούς, αγαθά και υπηρεσίες, ενημέρωση, επικοινωνία και πληροφόρηση, διαδικασίες και πολιτικές, σε κάθε περίπτωση συμπεριλαμβανομένων των έκτακτων συνθηκών, σε όλη την επικράτεια, αποτελεί στην πράξη αναίρεση θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Ο καθολικός σχεδιασμός (universal design) είναι η μεθοδολογία που υιοθετείται για τη δημιουργία αγαθών, υπηρεσιών, υποδομών και διαδικασιών που είναι προσβάσιμες σε όλους. Ο καθολικός σχεδιασμός διασφαλίζει ότι οι πολιτικές και τα νομοθετήματα αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία εξ αρχής, αντί να επιδιώκεται η προσαρμογή τους εκ των υστέρων.

2. Ετερογένεια της Αναπηρίας: Η δεύτερη θεμελιακή αρχή αναγνωρίζει ότι η αναπηρία δεν είναι ομοιογενής έννοια, αλλά περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων και αναγκών. Αυτές μπορεί να είναι σωματικές, κινητικές, ψυχοκοινωνικές, νοητικές/γνωστικές/αναπτυξιακές και αισθητηριακές, χρόνιες παθήσεις ή/και περιπτώσεις συνδυασμών αυτών (πολλαπλές αναπηρίες), ορατές και μη, μόνιμες αλλά και προσωρινές, καθώς και συσχετιζόμενες με την ηλικία. Η Εθνική Στρατηγική αναγνωρίζει την ανάγκη οι πολιτικές και οι στρατηγικές να προσαρμόζονται σε αυτή την ποικιλομορφία, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη όλες οι μορφές αναπηρίας. Αυτό σημαίνει ότι οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι ευέλικτες και να προσαρμόζονται στις διαφορετικές ανάγκες και περιστάσεις κάθε ατόμου.
3. Πολλαπλότητα Αναπηρίας και Διακρίσεων: Η τρίτη θεμελιακή αρχή της στρατηγικής αναγνωρίζει ότι πολλά άτομα με αναπηρία βιώνουν πολλαπλές και διαθεματικές διακρίσεις. Οι πολλαπλές και διατομεακές (intersectional) διακρίσεις αποτελούν βάση, επί της οποίας στοιχειοθετείται η απαίτηση για αυξημένες και στοχευμένες προσαρμογές, για την ουσιαστική άσκηση και απόλαυση δικαιωμάτων, όταν υφίστανται πολλαπλές και διασταυρωμένες ιδιότητες ευαλωτότητας και μορφές διακρίσεων στο ίδιο πρόσωπο. Η προαγωγή

των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία ανεξαρτήτως φύλης, θρησκευτικών πεποιθήσεων, εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης, χαρακτηριστικών φύλου ή/και οικογενειακής κατάστασης, χρήζει αυξημένης μέριμνας, για την επίτευξη μιας κοινωνίας ίσων ευκαιριών, ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής.

Σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής

Βασικός σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής είναι η διπλή σύγκλιση, δηλαδή η υλοποίηση δράσεων που θα επιφέρουν απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα ως προς τη σταθερή μείωση -με στόχο την εξάλειψη- των διαφορών που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία στους σχετικούς εθνικούς και ευρωπαϊκούς δείκτες που αποτυπώνουν το επίπεδο διαβίωσης, πρόσβασης και ισότητας, με:

- (1) τα άτομα με αναπηρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά μέσο όρο, και
- (2) τον γενικό πληθυσμό εντός της χώρας.

Μεθοδολογία της Εθνικής Στρατηγικής

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 βασίζεται σε μια ολιστική προσέγγιση, η οποία αντλεί άμεσα από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική "Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030". Η Εθνική Στρατηγική υιοθετεί τη φιλοσοφία, τη βασική διάρθρωση και το περιεχόμενο της Ευρωπαϊκής προσέγγισης, ενώ παράλληλα εναρμονίζεται με τις βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού κεκτημένου και συντάσσεται με τους Ευρωπαϊκούς δείκτες παρακολούθησης που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της υλοποίησής της.

Για την ανάπτυξη της Στρατηγικής, αξιοποιήθηκαν στατιστικά στοιχεία που συλλέγονται και επεξεργάζονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακρίβεια και η αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται.

Η Στρατηγική υιοθετεί την παρουσίαση συγκεκριμένων δράσεων υλοποίησης και αναγνωρίζει ορισμένες από αυτές ως "Εμβληματικές Δράσεις", δίνοντας έμφαση σε βασικούς πυλώνες πολιτικής, όπως η καθολική προσβασιμότητα, η αποϊδρυματοποίηση και η δημιουργία συνθηκών αυτόνομης και ανεξάρτητης διαβίωσης στη βάση της ισοτιμίας και της μη διάκρισης. Εντός αυτής της προσέγγισης και υπό τη στοχοθεσία της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, η Εθνική Στρατηγική αναπτύσσεται σε επτά πυλώνες στρατηγικής προτεραιότητας, που περιλαμβάνουν:

1. Καθολική προσβασιμότητα
2. Ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα
3. Πρόσβαση στην υγεία
4. Συμπερίληψη, καινοτομία και νέα προγράμματα σπουδών, επιμόρφωση και κατάρτιση

5. Πρόσβαση στην εργασία
6. Ορατότητα, αφύπνιση, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση
7. Στήριξη της οικογένειας ατόμων με αναπηρία

Η ελαχιστοποίηση και η οριστική απαλοιφή των περιορισμών, εμποδίων και φραγμών που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποτελεί βασικό στόχο της Εθνικής Στρατηγικής για το 2030.

2.3.2.4 Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση

Η Αποϊδρυματοποίηση εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο στηρίζεται στις αρχές της ισότιμης συμμετοχής, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής και στο δικαίωμα λήψης υποστήριξης σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά των ωφελουμένων.

Το όραμα της στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης είναι η ανάπτυξη ενός σταθερού πλαισίου συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης, έτσι ώστε τα παιδιά - με ιδιαίτερη έμφαση στα παραμελημένα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρίες - οι ενήλικες με αναπηρία και οι ηλικιωμένοι με διάφορες ανάγκες υποστήριξης να μπορούν να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία μέσω της παροχής υπηρεσιών στην κοινότητα. Προτεραιότητα θα δοθεί στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών και των ατόμων με αναπηρία.

Οι στρατηγικοί στόχοι καθορίζονται στην βάση των τριών διακριτών ωφελουμένων: στα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρίες, στους ενήλικες με αναπηρία και τους ηλικιωμένους. Κάθε προτεραιότητα εξειδικεύεται σε επιμέρους δράσεις.

Οι προτεραιότητες που τίθενται για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία είναι:

1. Εξασφάλιση μιας σταθερής βάσης υπηρεσιών υποστήριξης με στόχο την ενίσχυση και ενδυνάμωση των οικογενειών, παιδιών και παιδιών με αναπηρία.
2. Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας για τα παιδιά που στερούνται γονικής μέριμνας - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία - σε ένα οικογενειακό περιβάλλον που προσομοιάζει με αυτό της φυσικής οικογένειας που στερούνται.
3. Σταδιακή μείωση υπηρεσιών κλειστής φροντίδας, επανένταξη των παιδιών και παιδιών με αναπηρία στο οικογενειακό τους περιβάλλον ή μετάβασή τους από τα ιδρύματα σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα.
4. Ενίσχυση, προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά και παιδιά με αναπηρία.
5. Ανάπτυξη προγραμμάτων υποστήριξης των παιδιών και παιδιών με αναπηρία που εγκαταλείπουν τα ιδρύματα, καθώς και την μετέπειτα υποστήριξή τους.

Οι Προτεραιότητες που τίθενται για τους ενήλικες με αναπηρία είναι:

1. Σταδιακή μείωση των ιδρυμάτων και μετάβαση των ενηλίκων με αναπηρία σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα.
2. Ανάπτυξη μιας σειράς υπηρεσιών στο πλαίσιο της κοινότητας.
3. Πρόληψη της δραματοποίησης.
4. Ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση της συμμετοχής των ενηλίκων με αναπηρία στην κοινότητα.

Οι Προτεραιότητες που τίθενται για τους ηλικιωμένους είναι:

1. Ανάπτυξη προγράμματος-πλαισίου που θα αναδείξει τις ανάγκες των ηλικιωμένων και τις σχετικές υπηρεσίες που τις καλύπτουν.
2. Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης του εργατικού δυναμικού με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων αναγκών των ηλικιωμένων εργαζομένων.

2.3.2.5 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη⁴¹

Τον Απρίλιο του 2013 εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών η πρώτη Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη πολιτών τρίτων χωρών με στόχο την οροθέτηση των βασικών αρχών και εθνικών στρατηγικών προτεραιοτήτων και πολιτικών του Υπουργείου για την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την ένταξη των νομίμως διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία. Υπόβαθρο της Εθνικής Στρατηγικής αποτέλεσαν οι διεθνείς διαστάσεις που λάμβανε το μεταναστευτικό φαινόμενο με κεντρικό άξονα τις ανάγκες της ελληνικής πολιτείας, της ελληνικής αγοράς εργασίας και οικονομίας, καθώς και την εναρμόνιση με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αρχών και αξιών.

Πλέον η ανάγκη για μια εκ βάθρων αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη γίνεται επιτακτική στο πλαίσιο των νέων αναγκών που προκύπτουν από διεθνείς και εσωτερικές συγκυρίες. Τα νέα αυτά δεδομένα αντικατοπτρίζονται σε πλήθος κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων και δημιουργούν μια νέα βάση για την άσκηση μιας σύγχρονης πολιτικής για την υποδοχή και την ένταξη, με διαφορετικές προτεραιότητες και στοχεύσεις.

Συγκεκριμένα, η νέα Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη αντικατοπτρίζει τις εξής πραγματικότητες που διαμορφώθηκαν πριν την εκπόνησή της και έθεσαν τις βάσεις της:

α) τη μαζική ροή μεικτών μεταναστευτικών ρευμάτων καθώς και αιτούντων/αιτουσών διεθνούς προστασίας και μεταναστών/μεταναστριών από εμπόλεμες περιοχές που

⁴¹ Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. (2024). Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη. Ανακτήθηκε από: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%926.-%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-2019.pdf>

αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας και φτώχειας, με αυξημένο αριθμό ευάλωτων ατόμων (παιδιά, γυναίκες, άτομα με μετατραυματικές διαταραχές),

β) τη σύσταση και τη λειτουργία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής (Π.Δ. 123/2016), υπό το φως των νέων εξελίξεων στον τομέα της μετανάστευσης, με βασικές αρμοδιότητές του τη δημιουργία ενός συστήματος υποδοχής και υποστήριξης μεταναστών/μεταναστριών, αιτούντων/αιτουσών διεθνούς προστασίας και των δικαιούχων αυτής, τη διασφάλιση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα, καθώς και την πρόβλεψη και το σχεδιασμό δράσεων και προγραμμάτων με στόχο την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία, διατηρώντας και προστατεύοντας παράλληλα την κοινωνική συνοχή,

γ) την οικονομική ύφεση στην οποία βρίσκεται η χώρα κατά την τελευταία δεκαετία, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας των νόμιμων μεταναστών/μεταναστριών, τη γενικότερη συρρίκνωση των θέσεων εργασίας και τη δυσκολία ένταξης στην αγορά εργασίας των νεοεισελθόντων ατόμων,

δ) την ανάγκη μεγαλύτερης και πιο ενεργούς συμμετοχής και άλλων θεσμικών και μη συμμετεχόντων στη διαδικασία της υποδοχής και της ένταξης, και ειδικότερα τοπικών παραγόντων όπως είναι οι δήμοι, οι οποίοι καλούνται να παίξουν κομβικό και καίριο ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια,

ε) τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (Τ.Α.Μ.Ε.), καθώς και της λειτουργίας Ειδικής Γραμματείας για τη διαχείρισή του εντός του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (Ν. 4375/2016), με στόχο τη χρηματοδοτική υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών-μελών για την υιοθέτηση και ανάπτυξη ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και μετανάστευσης (Common European Asylum System), μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ένταξης νομίμων μεταναστών/μεταναστριών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας καθώς και μιας αποτελεσματικής πολιτικής επιστροφών, τηρώντας τις αρχές της αξιοπρέπειας και της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,

στ) τη βούληση της πολιτικής ηγεσίας για τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου για την υποδοχή και την ένταξη πολιτών τρίτων χωρών με όρους ισότητας και νομιμότητας, το οποίο θα καλλιεργεί την ουσιαστική ανταλλαγή ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες, θα ενισχύει το θετικό αντίκτυπο των ενταξιακών παρεμβάσεων στην τοπική οικονομία και κοινωνία, και, εν τέλει, θα θέτει τις βάσεις για μια κοινωνία ανοιχτή, δυναμική και ποικιλόμορφη,

θ) τη θέσπιση και σύσταση θεσμικών οργάνων οριζόντιου χαρακτήρα με στόχο το συντονισμό και την εποπτεία της υλοποίησης σχεδίων δράσης τα οποία διασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή, επιχειρούν να καταπολεμήσουν την ξενοφοβία και το ρατσισμό και προωθούν το σχεδιασμό δράσεων κοινωνικής πολιτικής, όπως ο Εθνικός Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, και το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΥ.Σ.ΚΟΙ.Π.),

η) την ανάγκη για την εξασφάλιση του γενικού συντονισμού και της ευρύτερης πολιτικής συνοχής μεταξύ συναρμόδιων Υπουργείων και λοιπών φορέων έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η δυναμική και η αποτελεσματικότητα της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη.

Τα νέα αυτά δεδομένα υπαγόρευαν μια επανεξέταση των στοχεύσεων της ελληνικής πολιτείας στον τομέα της μετανάστευσης, η οποία αντικατοπτρίζεται στην Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη.

Η Στρατηγική ορίζει τη μετανάστευση ως πολυδιάστατο φαινόμενο που συνδέεται με κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές μεταβολές. Δίνει έμφαση στη διάκριση μεταξύ μεταναστών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, ενώ αναδεικνύει την πολυπλοκότητα της ένταξης ως διαδικασίας που περιλαμβάνει πρόσβαση σε βασικά αγαθά (στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, εργασία) αλλά και προσαρμογή σε νέες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες.

Στο θεωρητικό επίπεδο παρουσιάζονται τα μοντέλα ένταξης:

- το αφομοιωτικό,
- το πολυπολιτισμικό (φιλελεύθερο/κοινωνικό),
- το ευρωπαϊκό μοντέλο κοινωνικής ένταξης, που προωθεί τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Για την Ελλάδα υιοθετείται ένα νέο κοινωνικό μοντέλο ένταξης, προσαρμοσμένο στις εγχώριες ιδιαιτερότητες, με τελικό στόχο τη διαπολιτισμικότητα και την κοινωνική συνοχή. Κεντρικοί πυλώνες είναι η ενεργός συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η συνεργασία με ΜΚΟ και διεθνείς οργανισμούς και η ισότιμη συμμετοχή των μεταναστών στην κοινωνία.

Η στρατηγική οργανώνεται σε δύο επίπεδα:

1. Υποδοχή (αιτούντες άσυλο) – εξασφάλιση στέγασης, υγειονομικής περίθαλψης και βασικών συνθηκών διαβίωσης.
2. Ένταξη (δικαιούχοι διεθνούς προστασίας και μετανάστες) – πρόσβαση στην εκπαίδευση, εργασία, κοινωνική ασφάλιση, συμμετοχή στα κοινά.

Οι άξονες πολιτικής περιλαμβάνουν:

- συνεργασία με την Αυτοδιοίκηση,
- ισότιμη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες,
- προώθηση της εκπαίδευσης και της απασχόλησης,
- ενίσχυση της διαπολιτισμικότητας,
- συμμετοχή στα κοινά,
- καταπολέμηση ρατσισμού και ξενοφοβίας,

- στοχευμένες πολιτικές για ευάλωτες ομάδες (παιδιά, γυναίκες, ασυνόδευτοι ανήλικοι, δεύτερη γενιά).

Τέλος, προβλέπονται μέσα υλοποίησης: αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων (ιδίως του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ), διυπουργικός συντονισμός, συνεργασία με κοινωνικούς και ιδιωτικούς φορείς, καθώς και συστηματική αξιολόγηση της εφαρμογής.

Η στρατηγική επιδιώκει τη διαμόρφωση μιας ανοιχτής, δυναμικής και πολυπολιτισμικής κοινωνίας, όπου η ένταξη δεν αποτελεί μονομερή διαδικασία αλλά αμφίδρομη προσαρμογή μεταναστών και κοινωνίας υποδοχής, με βασική αρχή τον σεβασμό των δικαιωμάτων, της ισότητας και της κοινωνικής συνοχής.

2.3.2.6 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Αστεγίας 2023-2027⁴²

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Αστεγίας 2023-2027 πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που διαρθρώνεται σε επτά πυλώνες. Περιλαμβάνει δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 72 εκατ. ευρώ που εκτιμάται ότι θα βοηθήσουν περί τα 5.700 νοικοκυριά και θα υλοποιηθούν από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

Το Σχέδιο προδιαγράφει παρεμβάσεις που αφενός διευκολύνουν την πρόσβαση σε κατάλληλη και αξιοπρεπή στέγαση για ευάλωτους πολίτες, αφετέρου στοχεύουν στην πρόληψη του φαινομένου της αστεγίας. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η μόνιμη αντιμετώπιση των προβλημάτων στέγασης για όλους τους Έλληνες, με αξιοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων (ΕΣΠΑ, Ταμείο Ανάκαμψης).

Στις σημαντικότερες δράσεις του σχεδίου περιλαμβάνονται οι παρακάτω τρεις:

1. Το Πρόγραμμα «Κάλυψη» μέσω του οποίου θα αξιοποιηθεί το υφιστάμενο απόθεμα διαμερισμάτων του προγράμματος «ΕΣΤΙΑ» για την υλοποίηση προγράμματος κοινωνικής κατοικίας. Στόχος είναι η διάθεση τουλάχιστον 1.000 διαμερισμάτων ως κοινωνικές κατοικίες σε νέους ηλικίας 25-39 ετών, δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, χωρίς ιδιόκτητη πρώτη κατοικία. Το πρόγραμμα που έχει προϋπολογισμό 21,5 εκατ. ευρώ θα καλύπτει το κόστος μίσθωσης της κατοικίας για διάστημα τριών ετών και τυχόν δαπάνες επισκευών, όπου απαιτείται. Οι πρώτες κατοικίες θα παραδοθούν εντός του Μαρτίου.
2. Το πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους» που μετατράπηκε από πιλοτικό σε μόνιμο εργαλείο κοινωνικής πολιτικής και λειτουργεί σε 43 Δήμους σε όλη τη χώρα παρέχοντας επιδότηση ενοικίου στους ωφελούμενους για δυο χρόνια. κάλυψη βασικών δαπανών για οικοσκευές και πληρωμή λογαριασμών ΔΕΚΟ και επιδότηση του μισθού και των ασφαλιστικών εισφορών

⁴² Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2023). Τι περιλαμβάνει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη στήριξη των αστέγων. Ανακτήθηκε από: <https://ypergasias.gov.gr/ti-perilamvanei-to-ethniko-schedio-drasis-gia-ti-stirixi-ton-astegon/>

για ένα χρόνο για εξεύρεση εργασίας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ή για τη δημιουργία επιχείρησης. Στόχος, είναι η επανένταξη 800 ωφελούμενων.

Το πιλοτικό πρόγραμμα Κοινωνικής Κατοικίας που και θα υλοποιηθεί στους Δήμους Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Στοχεύει στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του αποκλεισμού από κατοικία ευάλωτων ομάδων που απειλούνται ή αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγης, κάνοντας χρήση μέρους του ιδιωτικού και δημόσιου στεγαστικού αποθέματος που δεν χρησιμοποιείται. Προβλέπεται μάλιστα η επέκτασή και σε άλλους μεγάλους δήμους της χώρας μέσω της ένταξής του στο νέο ΕΣΠΑ 2021-2027.

2.4. Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας – ΠΕΠ Ανατολική Μακεδονία-Θράκη 2014-2020

Η φτώχεια στην Ελλάδα αυξήθηκε σημαντικά μετά το 2009 λόγω της οικονομικής κρίσης, με έντονη επιδείνωση το 2012 εξαιτίας της ανεργίας. Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταγράφεται διαχρονικά υψηλότερος κίνδυνος φτώχειας από τον εθνικό μέσο όρο, ενώ τα στοιχεία δείχνουν συνεχή αύξηση της φτωχοποίησης και της ζήτησης κοινωνικών υπηρεσιών. Οι φτωχότερες περιοχές εντοπίζονται κυρίως σε ορεινές και μεθοριακές ζώνες, αλλά πλέον εμφανίζονται θύλακες φτώχειας και στα αστικά κέντρα. Ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι κοινότητες Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας 2024-2020, εξειδικεύοντας και συμπληρώνοντας την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, σχεδιάστηκε δίνοντας προτεραιότητα σε άτομα τα οποία αδυνατούν αντικειμενικά να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης.

Οι επωφελούμενοι της ΠεΣΚΕ της ΠΑΜΘ 2024-2020 είναι οι εξής:

- ☞ Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας εξαιτίας της έλλειψης πόρων που θα εξα□ σφάλιζαν την κάλυψη των κύριων αναγκών τους, λόγω της αυξανόμενης φτωχοποίησης του πληθυσμού της Περιφέρειας, όπως αποτυπώθηκε παραπάνω
- ☞ Παιδιά ηλικίας 0□17 ετών που απειλούνται ή έχουν εγκλωβιστεί σε καταστάσεις αποκλεισμού, μέσω δράσεων που συνδυάζουν την υποστήριξη προς τους γονείς τους, ώστε να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας παρέχοντάς τους ικανοποιητικό εισόδημα. Ταυτόχρονα, επιτυγχάνεται η πρόσβαση των ίδιων των παιδιών σε υπηρεσίες απαραίτητες για την εξέλιξή τους, όπως προσχολική εκπαίδευση, υγεία, στέγη, κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και ευκαιρίες συμμετοχής και άσκησης των δικαιωμάτων τους.
- ☞ Πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν είτε σωρευτικά, είτε διαζευκτικά χαρακτηριστικά και ιδιότητες που τα καθιστούν ομάδες υψηλής προτεραιότητας της Στρατηγικής και είναι:
 - Άνεργοι: Ειδική έμφαση δίνεται στους μακροχρόνια ανέργους

- Παλιννοστούντες άνω των 65 ετών: Μια εξαιρετικά ευάλωτη κατηγορία, καθώς στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση, βιώνοντας απόλυτη ένδεια
- Ρομά και πληθυσμοί υποβαθμισμένων περιοχών: Αντιμετωπίζουν ακραία κοινωνική εξαθλίωση και στεγαστικό αποκλεισμό
- Λοιπές ομάδες: ΑμεΑ, μονογονεϊκές/πολύτεκνες οικογένειες, μετανάστες, πρόσφυγες, κακοποιημένες γυναίκες, εξαρτημένα άτομα και αποφυλακισμένοι.

Η Περιφερειακή Στρατηγική για την κοινωνική ένταξη αρθρώνεται σε (4) τέσσερις Πυλώνες, που είναι σε απόλυτη συμφωνία με τους Επιχειρησιακούς Άξονες της ΕΣΚΕ, οι οποίοι παρουσιάζονται πιο κάτω:

Πίνακας 4. Πυλώνες ΠεΣΚΕ Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (2014-2020)

1. Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας (Πυλώνας 1 / Πυλώνας 2 ΕΣΚΕ):
☐ Ανάπτυξης υποδομών Υγείας ☐ Ανάπτυξης δομών και υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας ☐ Ενίσχυση των υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας ☐ Αποκατάσταση οικιστικού περιβάλλοντος σε περιοχές που διαβίει πληθυσμός που βιώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό, (αποχετευτικά έργα, παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης)
2. Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών (Πυλώνας 1 / Πυλώνας 2 ΕΣΚΕ):
☐ Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης (ΕΤΠΑ) ☐ Ενίσχυση των υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας, για την Βελτίωση του επιπέδου παρεχομένων υπηρεσιών ☐ Κοινωνική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά μέσω ☐ Λειτουργίας Κέντρων Στήριξης Ευπαθών Ομάδων σε θύλακες φτώχειας, με διευρυμένες υπηρεσίες όπως αυτές θα προκύπτουν κατά την πορεία υλοποίησης (ΕΚΤ, ΕΟΧ, FEAD) ☐ Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος
3. Προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων (Πυλώνας 1 / Πυλώνας 2 / Πυλώνας 3 ΕΣΚΕ):

- ☐ Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας των ευπαθών ομάδων με έμφαση στην ενίσχυση της απασχόλησης και ιδιαίτερα της αυτοαπασχόλησης, σε τομείς που έχουν επιλεγεί για την δυναμική τους από την Περιφέρεια μέσα από την εκπόνηση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης RIS (EKT, URBACT III Θ.Σ 8).
- ☐ Ενίσχυση της Κοινωνικής Οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας και επιχειρηματικότητας (ΕΚΤ, ΕΤΠΑ, EASI)
- ☐ Απόκτηση πιστοποίησης προσόντων για μακροχρόνια ανέργους, άτομα που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες, ΑμεΑ κλπ (ΕΚΤ)
- ☐ Άρση της απομόνωσης περιθωριοποιημένων ατόμων και ένταξης τους στην αγορά εργασίας (ΕΚΤ)

4. Καλή διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης

- ☐ Δημιουργία Περιφερειακού Παρατηρητηρίου που θα συνδέεται με τον Εθνικό Μηχανισμό, στο πλαίσιο της διασφάλισης του συντονισμού, της καλής διακυβέρνησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και της αποτελεσματικής εφαρμογής της Στρατηγικής (ΕΚΤ Τεχνική Βοήθεια). Στόχος του παρατηρητηρίου θα είναι ο συντονισμός των κοινωνικών υπηρεσιών των ΟΤΑ, ΜΚΟ, εθελοντικών φορέων σε συνεργασία με τον Εθνικό Μηχανισμό για την Ένταξη και καταπολέμηση της Φτώχειας ώστε να εξασφαλίζεται συνεχής ροή πόρων για την τροφοδοσία κοινωνικών παντοπωλείων, συσσιτίων, δομών φιλοξενίας ηλικιωμένων, ΑμεΑ κλπ. Παράλληλα αντικείμενο του παρατηρητηρίου θα είναι η παρακολούθηση της σχολικής διαρροής και σχεδιασμός δράσεων για την αντιμετώπιση της (ΕΚΤ Τεχνική Βοήθεια, URBACT III)

Πηγή: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας – ΠΕΠ Ανατολική Μακεδονία-Θράκη 2014-2020.

Συμπερασματικά, η αρχιτεκτονική των τεσσάρων αυτών Πυλώνων διαμορφώνει ένα ολοκληρωμένο και πολυεπίπεδο δίκτυο κοινωνικής προστασίας για την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη. Καθίσταται σαφές ότι η Περιφερειακή Στρατηγική (ΠεΣΚΕ) δεν περιορίζεται αποκλειστικά στην παθητική και άμεση ανακούφιση των ατόμων που βιώνουν ακραία φτώχεια ή των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο. Αντιθέτως, συνδυάζει την άμεση υποστήριξη με «ενεργητικές πολιτικές» προώθησης στην απασχόληση και ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας, επιδιώκοντας την οριστική έξοδο των ευπαθών ομάδων από τον κύκλο του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπρόσθετα, μέσω του πυλώνα της καλής διακυβέρνησης, η Περιφέρεια εγγυάται ότι αυτό το φιλόδοξο σχέδιο θα εφαρμοστεί με αποτελεσματικό συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων τοπικών φορέων (δημόσιων και ιδιωτικών), αποφεύγοντας τις αλληλεπικαλύψεις, μεγιστοποιώντας την αποδοτικότητα των διαθέσιμων πόρων και διασφαλίζοντας, εν τέλει, τη μακροπρόθεσμη κοινωνική συνοχή της περιοχής.

2.5. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται το Θεσμικό και Κανονιστικό πλαίσιο των Κέντρων Κοινότητας, σύμφωνα με τον Οδηγό Εφαρμογής και Λειτουργίας Κέντρων Κοινότητας – 2024:

- > Ο Ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015», όπως ισχύει
- > Ο Ν. 4074/2013 «Κύρωση της σύμβασης για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρίες και του προαιρετικού πρωτοκόλλου της σύμβασης για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρίες», όπως ισχύει
- > Το Άρθρο 4 του Ν.4368/2016 (ΦΕΚ 21/Α/21-2-2016), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει
- > Η υπ' αριθμ. Δ23/ΟΙΚ. 14435/1135/29.03.2016 (ΦΕΚ Β' 854/30-3-2016) κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός ελάχιστων προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας», όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. Δ14/15834/237/2019 κοινή υπουργική απόφαση (ΦΕΚ1344 Β' /19.04.2019)
- > Η υπ' αριθμ. Δ14.49744/16.05.2023 (ΦΕΚ Β' 3322/19-5-2023) κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας»
- > Τα άρθρα 7 και 16 του Ν.4445/2016 «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν.4387/2016 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α'236)
- > Ο Ν.4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 137)
- > Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων
- > Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013

- > Οδηγίες σχετικά με τις απλουστευμένες επιλογές κόστους (ΕΑΚ) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:C:2021:200:TOC>
- > Το εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027», αρ. απόφασης C(2021)5617/29 Ιουλ 2021 (CCI2021EL16FFPA001)
- > Η υπ' αριθμ. 114947 ΥΑ (ΦΕΚ Β 6132/01.12.2022) με τίτλο: «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027»
- > Το «Ενημερωτικό Σημείωμα σχετικά με τους δείκτες απάτης για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΑ - COCOF 09/0003/00-EL»
- > Ο Ν.4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022): Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.» και άλλες διατάξεις
- > Η Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030 (Φεβρουάριος 2022).
- > Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας (Ιούλιος 2022)
- > Το άρθρο 101 του Ν.5041/2023 «Φαρμακευτικοί Σύλλογοι- Πανελλήνιος Φαρμακευτικός Σύλλογος- Ινστιτούτο Φαρμακευτικών Επιστημονικών Ερευνών και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις» (ΦΕΚ Α' 87).
- > Υποστηρικτική Λίστα στην αξιολόγηση και επιλογή των προτάσεων και στην επαλήθευση των πράξεων βάσει του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.
- > Οδηγός Επικοινωνίας ΕΣΠΑ 2021-2027
- > Έντυπο 1b_O.I.1_1_ΠΑΡΑΡΤ_II_ΠΡΟΣΒ_ΑΜΕΑ 21-27_v1_141122 για την προσβασιμότητα / διευκολύνσεις για ΑμεΑ.

Συμπληρωματικά, για τα διευρυμένα Κέντρα Κοινότητας που λειτουργούν Παράρτημα Κέντρου Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο συμπεριλαμβάνει και τα παρακάτω:

- > Ο Ν. 4375/2016 (ΦΕΚ Α' 51/03.04.2016) «Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
- > Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1147 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2021 για τη θέσπιση του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης & Ένταξης.
- > Το Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

- > Η Εθνική Στρατηγική για την ένταξη αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας (Νοέμβριος 2021)
- > Ο Ν. 4939/2022 (ΦΕΚ 111/Α/10.06.2022) «Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών»
- > Ο Ν. 5038/2023 (ΦΕΚ Α' 81/01.04.2023) «Κώδικας Μετανάστευσης».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

3.1. Υφιστάμενη κατάσταση στην ΠΑΜΘ

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΠΑΜΘ) αποτελεί μία από τις δεκατρείς διοικητικές περιφέρειες της Ελλάδας, με διοικητικό κέντρο την Κομοτηνή και μεγαλύτερη πόλη την Αλεξανδρούπολη. Ο μόνιμος πληθυσμός⁴³ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ για το 2021, ανέρχεται σε 562.069 κατοίκους και αντιστοιχεί περίπου στο 5,4% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας εκτιμάται σε περίπου 39,7 κατοίκους ανά τ.χλμ., γεγονός που αντανάκλα τη σχετικά αραιή κατανομή του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Εκτείνεται σε συνολική έκταση περίπου 14.157 τ.χλμ., αντιπροσωπεύοντας περίπου το 10,7% της συνολικής έκτασης της χώρας.

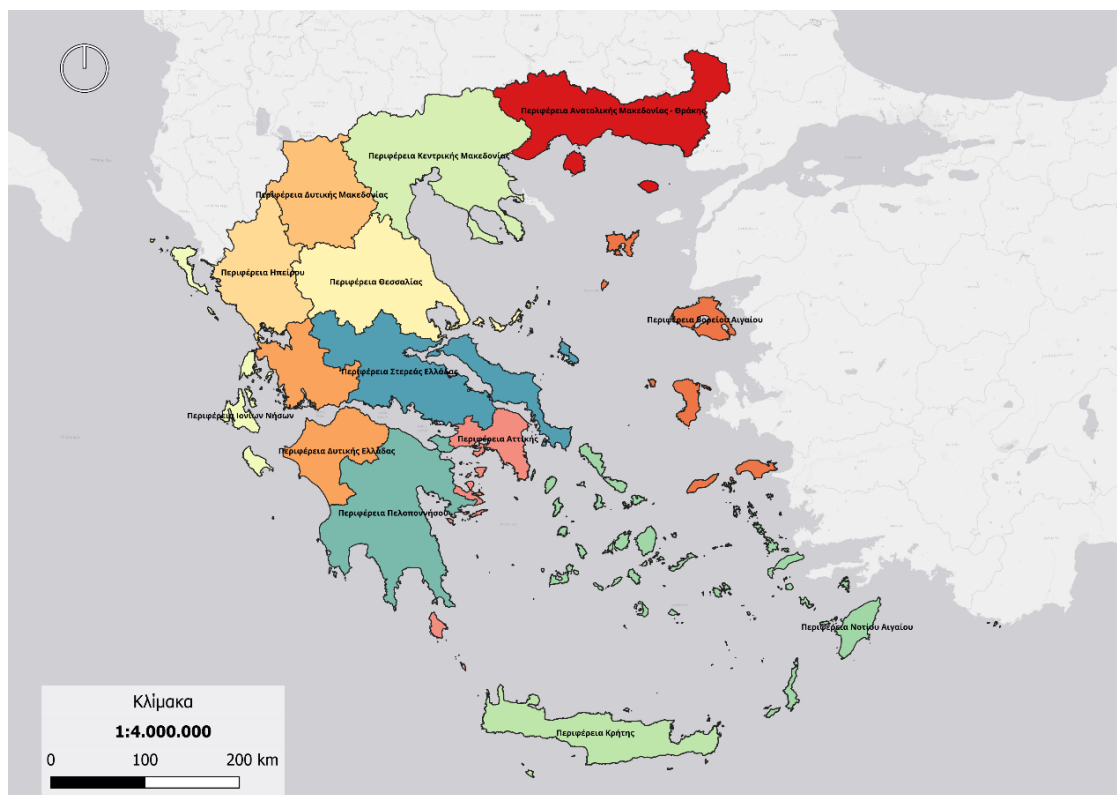
Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της ελληνικής επικράτειας. Συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία, βόρεια με τη Βουλγαρία και δυτικά με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ στο νότιο τμήμα της βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος και ειδικότερα από το Θρακικό Πέλαγος. Η γεωγραφική αυτή θέση προσδίδει στην Περιφέρεια ιδιαίτερη γεωστρατηγική σημασία, καθώς αποτελεί μία από τις κύριες συνοριακές ζώνες της χώρας.

Κεντρικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας αποτελεί ο έντονα διασυνοριακός της χαρακτήρας. Η περιοχή βρίσκεται στα βορειοανατολικά σύνορα της Ελλάδας και ταυτόχρονα στα νοτιοανατολικά εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, καθώς συνορεύει άμεσα με τη Βουλγαρία (Κράτος-Μέλος της ΕΕ) και με την Τουρκία. Παράλληλα, η γεωγραφική της θέση χαρακτηρίζεται από σχετική «εκκεντρικότητα» σε σχέση με τους παραδοσιακούς αναπτυξιακούς άξονες της χώρας, οι οποίοι ιστορικά συγκεντρώνονται

⁴³ Ως μόνιμος πληθυσμός ορίζεται ο συνολικός πληθυσμός που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία του κατά την απογραφή του τον συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το πού βρέθηκε και απογράφηκε στην επικράτεια της χώρας.

κυρίως στον άξονα Αθήνας–Θεσσαλονίκης. Ο Χάρτης που ακολουθεί παρουσιάζει τη θέση της ΠΑΜΘ στον ελλαδικό χώρο.

Χάρτης 1: Η θέση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στην Ελλάδα.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Κατά την τελευταία δεκαετία η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης παρουσιάζει σταδιακή μετατόπιση του αναπτυξιακού της ρόλου. Μετασχηματίζεται από μία κατεχοχίν «ακριτική» περιφέρεια σε σημαντική πύλη εισόδου και διασύνδεσης της Ελλάδας και της ΕΕ με την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Καθοριστικοί παράγοντες προς αυτή την κατεύθυνση υπήρξαν αφενός, η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού, η οποία ενίσχυσε τη διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνδεσιμότητα και αφετέρου, η διεύρυνση της ΕΕ προς τα Βαλκάνια, που αναβάθμισε τον ρόλο της περιοχής ως κόμβου μεταφορών, εμπορίου και διασυνοριακής συνεργασίας.⁴⁴

Το ανάγλυφο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης χαρακτηρίζεται από σημαντική ποικιλία γεωμορφολογικών στοιχείων. Μεγάλο μέρος της έκτασής της αποτελείται από ορεινές και ημιορεινές περιοχές κυρίως στο βόρειο τμήμα της, όπου εκτείνονται ορεινοί όγκοι της οροσειράς της Ροδόπης, ενώ σημαντικές πεδινές εκτάσεις αναπτύσσονται κατά μήκος των μεγάλων ποταμών και των παράκτιων ζωνών. Η

⁴⁴ Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (2016). ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ 2014-2019. Ενότητα 1: Στρατηγικός Σχεδιασμός. Διαθέσιμο στο: <https://www.pamth.gov.gr/wp-content/uploads/images/diavoulefsi/2016/ΣΧΕΔΙΟ%20ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ%20ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ%20ΠΑΜΘ.pdf>

Περιφέρεια διαθέτει εκτεταμένο παραλιακό μέτωπο στο Θρακικό Πέλαγος του Αιγαίου, καθώς και σημαντικά υδρογραφικά στοιχεία, όπως οι ποταμοί Έβρος και Νέστος και τα δέλτα τους, τα οποία αποτελούν περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής αξίας.

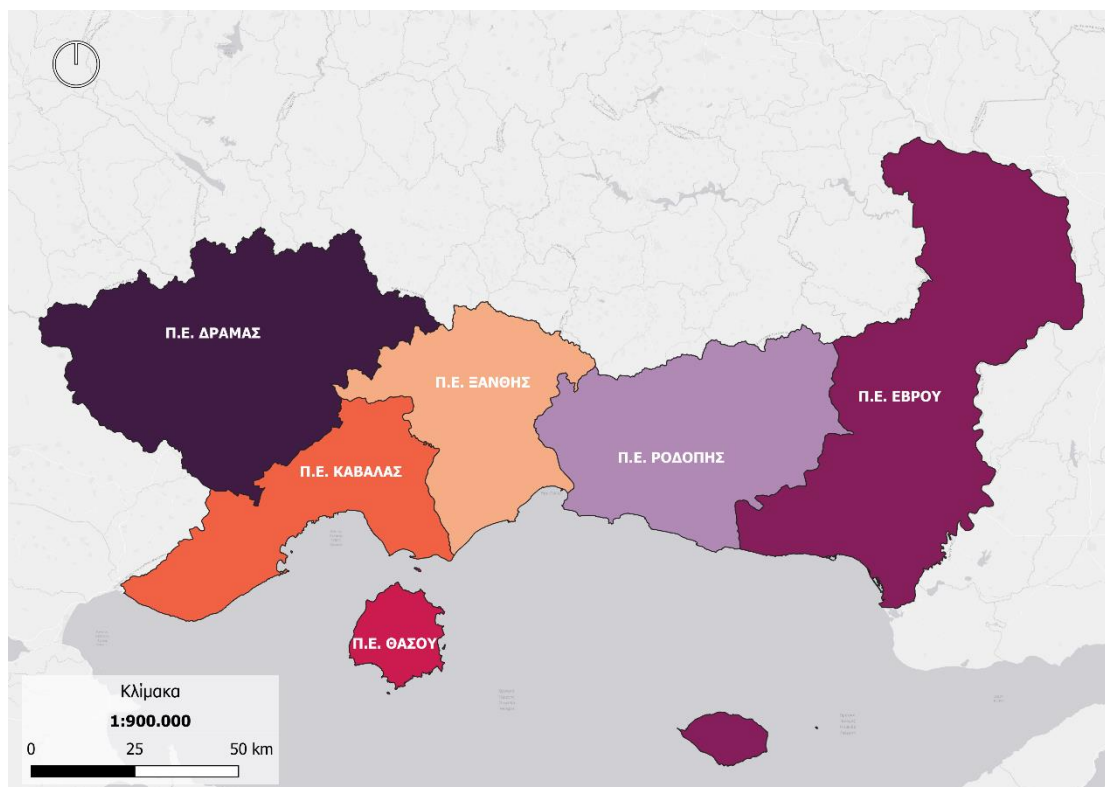
Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελείται από 6 ΠΕ και 22 Δήμους. Οι ΠΕ ταυτίζονται γεωγραφικά με τους αντίστοιχους τέως Νομούς, εκτός από τις ΠΕ Καβάλας και Θάσου που προέκυψαν από τη διάσπαση του Νομού Καβάλας σε ηπειρωτικό και νησιωτικό τμήμα αντίστοιχα⁴⁵. Οι Περιφερειακές Ενότητες και οι Δήμοι της Περιφέρειας ΑΜΘ είναι οι εξής:

- > ΠΕ Δράμας: 5 Δήμοι (Κάτω Νευροκοπίου, Προσοτσάνης, Δράμας, Παρανεστίου και Δοξάτου)
- > ΠΕ Καβάλας: 3 Δήμοι (Παγγαίου, Καβάλας και Νέστου)
- > ΠΕ Θάσου: 1 Δήμος (Θάσου)
- > ΠΕ Ξάνθης: 4 Δήμοι (Ξάνθης, Τοπείρου, Μύκης και Αβδηρών)
- > ΠΕ Ροδόπης: 4 Δήμοι (Κομοτηνής, Ιάσμου, Μαρωνείας-Σαπών και Αρριανών)
- > ΠΕ Έβρου: 5 Δήμοι (Σαμοθράκης, Αλεξανδρούπολης, Σουφλίου, Διδυμοτείχου και Ορεστιάδας)

Ο Χάρτης που ακολουθεί παρουσιάζει τη χωρική αποτύπωση των ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

⁴⁵ Πρόκειται για το νόμο 3852/2010 (ΦΕΚ 87Α) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης». Με τον συγκεκριμένο νόμο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας το 2011 και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους. Ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή το Μάιο του 2010 και η πλήρη μορφή του τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 2011. Η δομή της Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, βάσει του Προγράμματος Καλλικράτη είναι: Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Περιφέρεια, Περιφερειακή Ενότητα, Δήμος, Δημοτική Ενότητα, Δημοτική Κοινότητα, Τοπική Κοινότητα (www.ypes.gr).

Χάρτης 2: Οι Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο ακόλουθος Πίνακας αποτυπώνει τις Περιφερειακές Ενότητες και τους Δήμους (συμπεριλαμβανομένων των εδρών τους) της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Πίνακας 5: Περιφερειακές Ενότητες, Δήμοι και Έδρες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

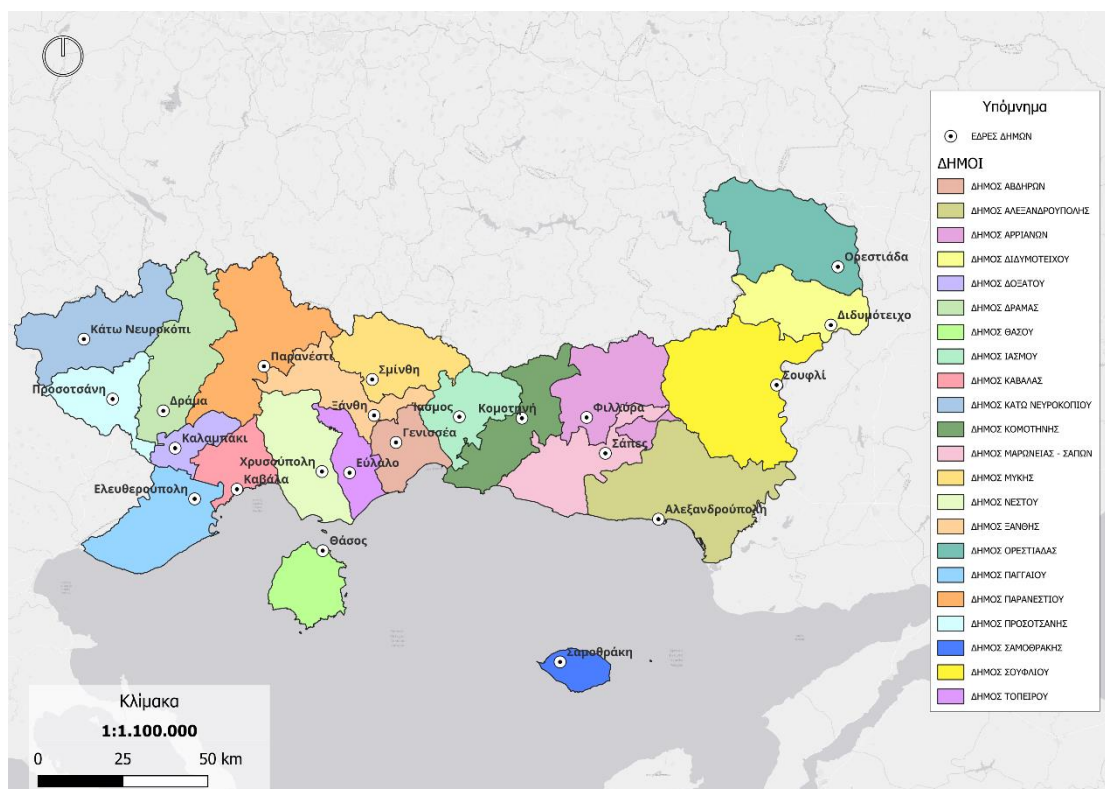
Περιφερειακή ενότητα	Δήμος	Έδρα
Δράμας	Κάτω Νευροκοπίου	Κάτω Νευροκόπι
	Προσοτσάνης	Προσοτσάνη
	Δράμας	Δράμα
	Παρανεστίου	Παρανέστι
	Δοξάτου	Καλαμπάκι
Καβάλας	Παγγαίου	Ελευθερούπολη
	Καβάλας	Καβάλα

	Νέστου	Χρυσούπολη
Θάσου	Θάσου	Λιμένας
Ξάνθης	Ξάνθης	Ξάνθη
	Τοπείρου	Εύλαλο
	Μύκης	Σμίνθη
	Αβδήρων	Γενισέα
Ροδόπης	Κομοτηνής	Κομοτηνή
	Ιάσμου	Ίασμος
	Μαρωνείας-Σαπών	Σάπες
	Αρριανών	Φιλλύρα
Έβρου	Σαμοθράκης	Σαμοθράκη (Χώρα)
	Αλεξανδρούπολης	Αλεξανδρούπολη
	Σουφλίου	Σουφλί
	Διδυμοτείχου	Διδυμότειχο
	Ορεστιάδας	Ορεστιάδα

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης & ίδια επεξεργασία.

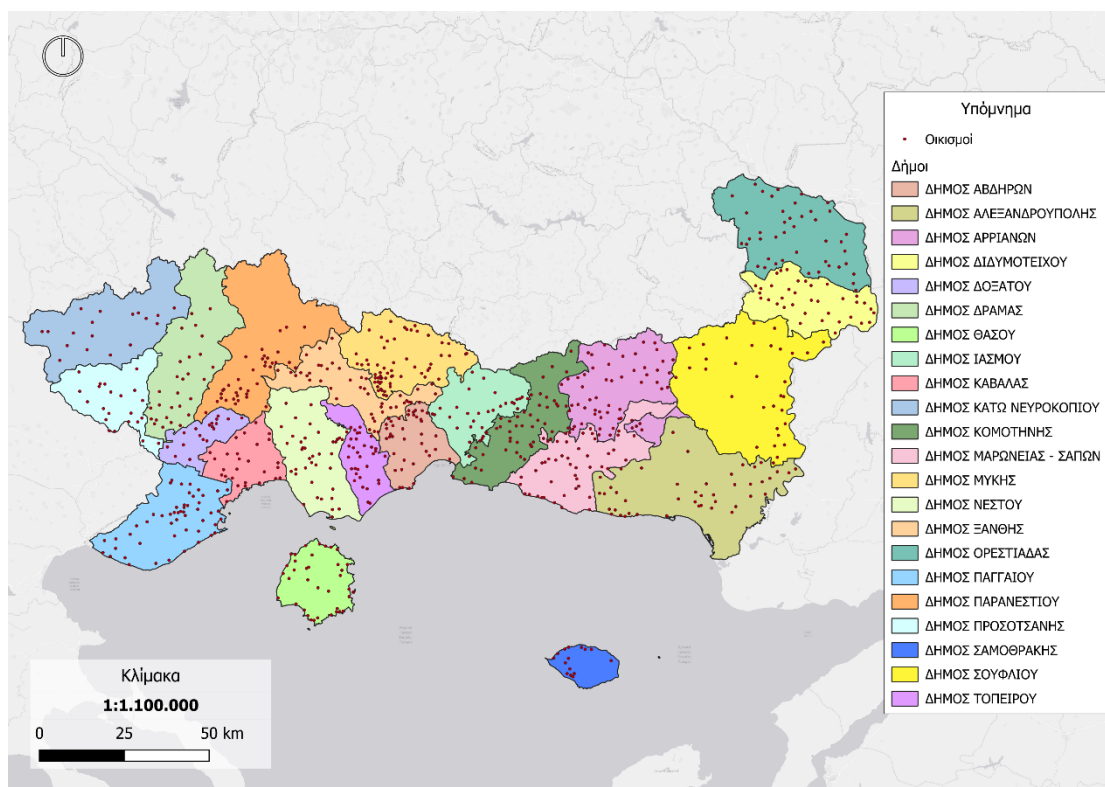
Για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι Δήμοι και οι έδρες παρουσιάζονται στον Χάρτη 3 και το βασικό οικιστικό δίκτυο στον Χάρτη 4.

Χάρτης 3: Οι Δήμοι και οι έδρες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 4: Το βασικό οικιστικό δίκτυο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Α. Πληθυσμιακά και κοινωνικά χαρακτηριστικά

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης παρουσιάζει ιδιαίτερα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τα οποία επηρεάζουν άμεσα τόσο τη συνολική αναπτυξιακή της πορεία όσο και τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού της. Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 562.201 κατοίκους (περίπου το 5,4% του συνολικού πληθυσμού της χώρας). Η μέση πληθυσμιακή πυκνότητα διαμορφώνεται σε περίπου 39,7 κατοίκους ανά τ.χλμ., στοιχείο που αντανακλά τον εκτεταμένο γεωγραφικά χώρο της Περιφέρειας και τον έντονα αγροτικό χαρακτήρα σημαντικού μέρους της. Μεγαλύτερη πόλη και διοικητικό κέντρο της Περιφέρειας είναι η Κομοτηνή, η οποία διαδραματίζει κομβικό ρόλο στη διοικητική, κοινωνική και οικονομική οργάνωση του περιφερειακού χώρου.

Ένα από τα πλέον κρίσιμα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας είναι η διαχρονική πληθυσμιακή συρρίκνωση, η οποία αποδίδεται τόσο στο αρνητικό φυσικό ισοζύγιο, δηλαδή στην υπεροχή των θανάτων έναντι των γεννήσεων, όσο και στις μεταναστευτικές εκροές, εσωτερικές και εξωτερικές. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τη σταδιακή μείωση του συνολικού πληθυσμού, αλλά και με την εντεινόμενη γήρανση της ηλικιακής του σύνθεσης. Ειδικότερα, ο δείκτης γήρανσης, δηλαδή η αναλογία του πληθυσμού ηλικίας 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό ηλικίας έως 14 ετών, ακολουθεί διαρκώς αυξητική πορεία, γεγονός που επιβαρύνει τη δημογραφική δυναμική της Περιφέρειας. Παράλληλα, παρατηρείται σταθερή τάση μετακίνησης πληθυσμού από τις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές προς τα ημιαστικά και αστικά κέντρα, με αποτέλεσμα την περαιτέρω ερήμωση της υπαίθρου και την ενίσχυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Η δημογραφική κατάσταση δεν αποτελεί απλώς ένα σύνολο στατιστικών μεγεθών, αλλά συνιστά κρίσιμο παράγοντα που αλληλοεπιδρά με την αναπτυξιακή διαδικασία. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής αποτυπώνουν σε μεγάλο βαθμό τη μακροχρόνια κοινωνική και οικονομική της εξέλιξη, ενώ η επιδείνωσή τους αποτελεί ένδειξη βαθύτερων διαρθρωτικών προβλημάτων. Στην περίπτωση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η δυσμενής εξέλιξη βασικών δημογραφικών δεικτών σε μακροχρόνια βάση αντανακλά χρόνιες αναπτυξιακές αδυναμίες, όπως η περιορισμένη παραγωγική διαφοροποίηση, η ανεπάρκεια ποιοτικών ευκαιριών απασχόλησης και η αδυναμία συγκράτησης του νεότερου και παραγωγικού πληθυσμού. Όταν οι αρνητικές τάσεις γίνονται εμφανείς ακόμη και στα δημογραφικά μεγέθη, καθίσταται σαφές ότι οι κοινωνικές και οικονομικές πιέσεις έχουν υπερβεί τα όρια αντοχής σημαντικών τμημάτων του πληθυσμού και έχουν περιορίσει τη δυνατότητα ενεργητικής προσαρμογής στις νέες συνθήκες.

Οι συνέπειες της πληθυσμιακής απομείωσης είναι πολλαπλές και εκτείνονται σε κρίσιμους τομείς της περιφερειακής ζωής. Η μείωση του πληθυσμού επηρεάζει αρνητικά την κοινωνική συνοχή, περιορίζει το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό, αποδυναμώνει την τοπική καταναλωτική βάση και συμπιέζει τη συνολική αγοραστική

δύναμη. Ως αποτέλεσμα, περιορίζονται οι αναπτυξιακές δυνατότητες της Περιφέρειας και ενισχύεται ένας φαύλος κύκλος συρρίκνωσης, στον οποίο οι δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις τροφοδοτούν την οικονομική στασιμότητα και αντιστρόφως. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η επίδραση της δημογραφικής απίσχνασης στη λειτουργία της τοπικής και περιφερειακής αγοράς, καθώς η μείωση του πληθυσμού και της αγοραστικής δύναμης καθιστούν τη βιωσιμότητα υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων ολοένα και περισσότερο εξαρτημένη από αγορές εκτός της Περιφέρειας. Το γεγονός αυτό επηρεάζει τόσο τις επενδυτικές αποφάσεις όσο και τη σύνθεση της παραγωγής, την τεχνολογική αναβάθμιση και τις δυνατότητες επιχειρηματικής ανανέωσης (Νικολαΐδης, Ροδουσάκης & Γκιάλης, 2026).

Η εξέλιξη του πληθυσμού κατά την περίοδο 2016–2025 καταδεικνύει με σαφήνεια τις διαφοροποιημένες δημογραφικές δυναμικές που αναπτύσσονται σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-27), ο συνολικός πληθυσμός εμφανίζει ήπια αλλά σταθερή αύξηση, από 444,0 εκατομμύρια κατοίκους το 2016 σε περίπου 450,6 εκατομμύρια το 2025. Παρά τη μικρή πτώση που καταγράφεται το 2021, η οποία συνδέεται με διακοπή στη χρονοσειρά και μεθοδολογικές προσαρμογές των στατιστικών δεδομένων, από το 2022 και εξής επανέρχεται ανοδική τάση. Η εικόνα αυτή αποτυπώνει τη σχετική δημογραφική σταθερότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στις μεταναστευτικές ροές και στις διαφοροποιημένες πληθυσμιακές εξελίξεις μεταξύ των κρατών-μελών.

Σε αντίθεση με τη συνολική ευρωπαϊκή εικόνα, η Ελλάδα παρουσιάζει σαφή τάση πληθυσμιακής συρρίκνωσης καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Ο πληθυσμός της χώρας μειώνεται από 10,78 εκατομμύρια κατοίκους το 2016 σε περίπου 10,37 εκατομμύρια το 2025, με την πτωτική πορεία να καθίσταται ακόμη πιο εμφανής μετά το 2021, έτος κατά το οποίο ενσωματώνονται και τα αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού. Ακόμη εντονότερη εμφανίζεται η μείωση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου ο πληθυσμός μειώνεται από 604.504 κατοίκους το 2016 σε 558.835 το 2023. Η εξέλιξη αυτή αντανάκλα τις ισχυρές δημογραφικές πιέσεις που ασκούνται στην Περιφέρεια, όπως η γήρανση του πληθυσμού, η χαμηλή γεννητικότητα και η μετακίνηση πληθυσμού προς μεγαλύτερα αστικά κέντρα ή άλλες περιοχές με περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Παρότι καταγράφεται μια μικρή αύξηση το 2025, με τον πληθυσμό να ανέρχεται σε 565.195 κατοίκους, η συνολική εικόνα επιβεβαιώνει τη διαχρονική τάση πληθυσμιακής απομείωσης σε περιφερειακό επίπεδο.

Συνολικά, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συνιστούν κρίσιμο πεδίο ανάλυσης για την κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης και των προκλήσεων που καλείται να αντιμετωπίσει η περιοχή. Η συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού, σε συνδυασμό με τις εσωτερικές και εξωτερικές μεταναστευτικές ροές, δεν επηρεάζουν μόνο τη δημογραφική σύνθεση, αλλά και τις προοπτικές κοινωνικής συνοχής, οικονομικής ανθεκτικότητας και βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, η συστηματική παρακολούθηση των

δημογραφικών μεταβολών είναι αναγκαία προϋπόθεση για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών δημόσιων πολιτικών, τόσο στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης όσο και στον ευρύτερο αναπτυξιακό προγραμματισμό της Περιφέρειας.

Πίνακας 6: Χρονολογική εξέλιξη πληθυσμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (27 χώρες-από το 2020), Ελλάδας και Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2016-2025)⁴⁶.

Χρονολογία/ Διοικητική Ενότητα	Ευρωπαϊκή Ένωση – 27 χώρες (από το 2020)	Ελλάδα	Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης
2016	444.003.268 (e)	10.783.748	604.504
2017	444.670.605 (be)	10.768.193	602.799
2018	445.301.376 (e)	10.741.165	601.175
2019	446.149.924	10.724.599	599.723
2020	447.030.024 (e)	10.718.565	598.613
2021	445.891.011 (bep)	10.678.632	594.905
2022	445.972.024 (ep)	10.461.627 (b)	560.787 (b)
2023	447.695.350 (bep)	10.413.982	558.835
2024	449.306.184 (ep)	10.375.764	:
2025	450.646.971 (ep)	10.372.335	565.195

Σημάνσεις παρατηρήσεων:

(b): διακοπή στη χρονοσειρά

(be): διακοπή στη χρονοσειρά, εκτίμηση

(bep): διακοπή στη χρονοσειρά, εκτίμηση, προσωρινό

(e): εκτίμηση

(ep): εκτίμηση, προσωρινό

(p): προσωρινό

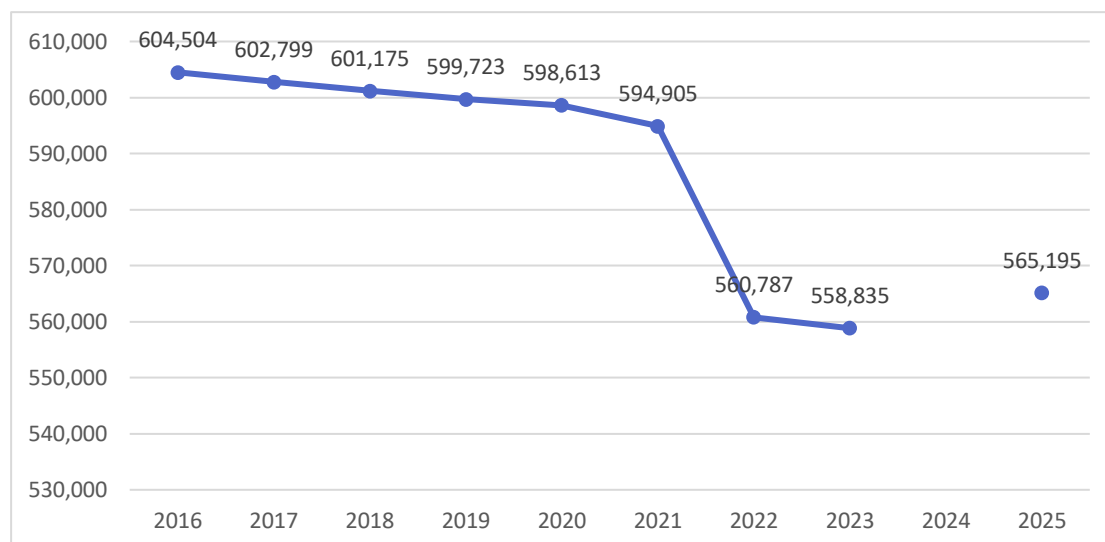
(:): μη διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_r_d2jan/default/table?lang=en&category=demo.demopreg

⁴⁶ Eurostat. (2026). Population on 1 January by age, sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_r_d2jan/default/table?lang=en&category=demo.demopreg

Διάγραμμα 1: Χρονολογική εξέλιξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2016-2025).

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2024.

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_r_d2jan/default/table?lang=en&category=demo.demopreg

Παρακάτω παρουσιάζεται πίνακας με τον μόνιμο πληθυσμό της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο για το έτος 2021, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ.

Πίνακας 7: Μόνιμος Πληθυσμός της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κατά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο (2021).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.482.487
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	562.201
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	104.263
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	65.245
ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ	14.903
ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	12.247
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ – ΣΑΠΩΝ	11.865
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	86.641
ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	55.677
ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	12.061
ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	5.319
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	2.841
ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	10.736
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ	133.803
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	71.752
ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	16.060
ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	31.685
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	2.597
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	11.709
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	13.103
ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	13.103

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	116.196
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	66.373
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	20.310
ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	29.508
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	108.198
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	66.873
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	17.612
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	14.239
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	9.471

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης μεταξύ των απογραφών 2011 και 2021, τόσο σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων όσο και σε επίπεδο Δήμων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας μειώθηκε από 608.182 κατοίκους το 2011 σε 562.201 κατοίκους το 2021, καταγράφοντας μείωση της τάξης του -7,6%, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από τη συνολική μείωση του πληθυσμού της χώρας (-3,1%). Η πληθυσμιακή συρρίκνωση παρατηρείται σχεδόν σε όλες τις Περιφερειακές Ενώτητες, με μεγαλύτερη μείωση να καταγράφεται στην Π.Ε. Δράμας (-11,8%) και στην Π.Ε. Έβρου (-9,6%), ενώ μικρότερη είναι η μείωση στην Π.Ε. Ξάνθης (-2,7%). Αντίστοιχα, η Π.Ε. Ροδόπης εμφανίζει μείωση -6,9%, η Π.Ε. Καβάλας -7,0% ενώ η Π.Ε. Θάσου κατέγραψε μείωση της τάξης του -4,8%.

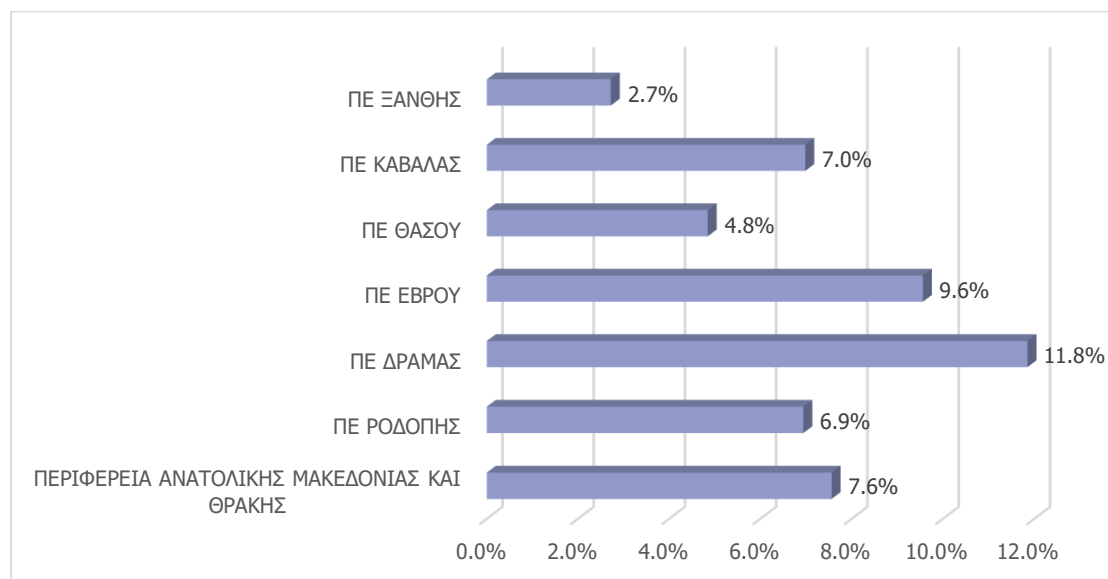
Πίνακας 8: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και των Περιφερειακών Ενοτήτων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2011- 2021 (%)
	2011	2021	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	608.182	562.201	-7,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	112.039	104.263	-6,9%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	98.287	86.641	-11,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ	147.947	133.803	-9,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	13.770	13.103	-4,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	124.917	116.196	-7,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	111.222	108.198	-2,7%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011- 2021 & ίδια επεξεργασία.

Για τη διευκόλυνση της ανάγνωσης των διαγραμμάτων, οι ποσοστιαίες μεταβολές του πληθυσμού μεταξύ των απογραφών 2011 και 2021 αποτυπώνονται με χρωματική διάκριση, όπου οι αρνητικές μεταβολές επισημαίνονται με μπορντό-κόκκινο χρώμα, ενώ οι θετικές μεταβολές με πράσινο.

Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και των Περιφερειακών Ενοτήτων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011- 2021 & ίδια επεξεργασία.

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα που ακολουθούν παρουσιάζουν την ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού σε επίπεδο Δήμου, για την ΠΑΜΘ. Η πλειονότητά τους παρουσιάζει αρνητική πληθυσμιακή μεταβολή, αντανakλώντας ευρύτερες δημογραφικές τάσεις. Οι εντονότερες μειώσεις καταγράφονται, κυρίως, σε ορεινούς και απομακρυσμένους Δήμους, όπως ο Δήμος Κάτω Νευροκοπίου (-32,3%) και ο Δήμος Παρανεοστίου (-27,2%). Αντίθετα, σε ορισμένους αστικούς Δήμους παρατηρούνται περιορισμένες αυξήσεις, με χαρακτηριστική περίπτωση τον Δήμο Ξάνθης (+2,7%). Οι τάσεις αυτές αναδεικνύουν τις έντονες δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ιδιαίτερα στις λιγότερο αστικοποιημένες και απομακρυσμένες περιοχές της.

Πίνακας 9: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού του συνόλου της χώρας, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, των Περιφερειακών Ενοτήτων και των Δήμων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).

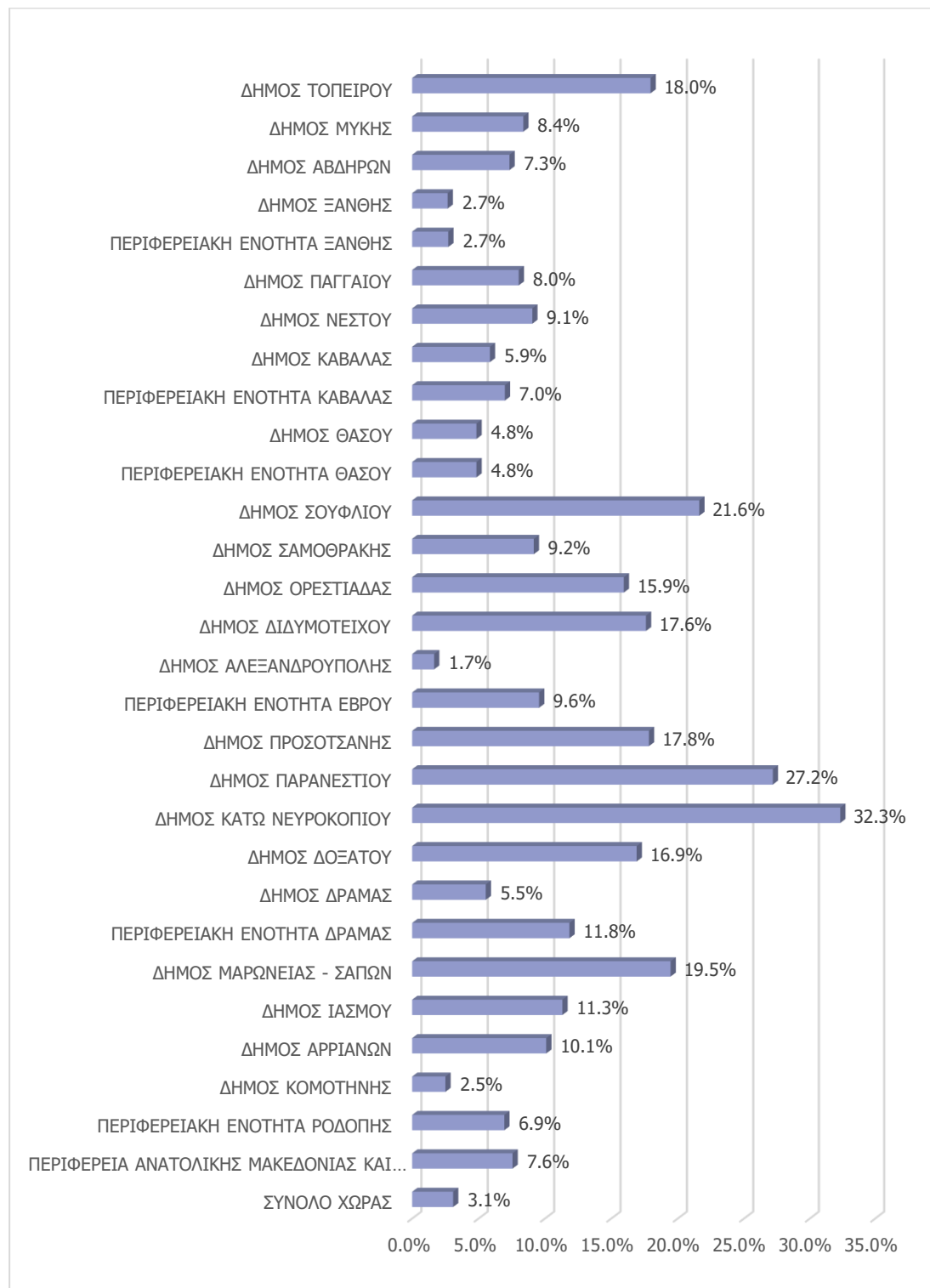
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2011-2021 (%)
	2011	2021	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	10.482.487	-3,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	608.182	562.201	-7,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	112.039	104.263	-6,9%
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	66.919	65.245	-2,5%
ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ	16.577	14.903	-10,1%
ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	13.810	12.247	-11,3%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ	14.733	11.865	-19,5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	98.287	86.641	-11,8%
ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	58.944	55.677	-5,5%

ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	14.516	12.061	-16,9%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	7.860	5.319	-32,3%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	3.901	2.841	-27,2%
ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	13.066	10.736	-17,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ	147.947	133.803	-9,6%
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	72.959	71.752	-1,7%
ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	19.493	16.060	-17,6%
ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	37.695	31.685	-15,9%
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	2.859	2.597	-9,2%
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	14.941	11.709	-21,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	13.770	13.103	-4,8%
ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	13.770	13.103	-4,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	124.917	116.196	-7,0%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	70.501	66.373	-5,9%
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	22.331	20.310	-9,1%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	32.085	29.508	-8,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	111.222	108.198	-2,7%
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	65.133	66.873	2,7%
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	19.005	17.612	-7,3%
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	15.540	14.239	-8,4%
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	11.544	9.471	-18,0%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011- 2021 & ίδια επεξεργασία.

Το παρακάτω Διάγραμμα απεικονίζει τη μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής, των ΠΕ, των Δήμων της και του συνόλου της χώρας για το διάστημα 2011-2021.

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού του συνόλου της χώρας, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, των Περιφερειακών Ενοτήτων και των Δήμων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).

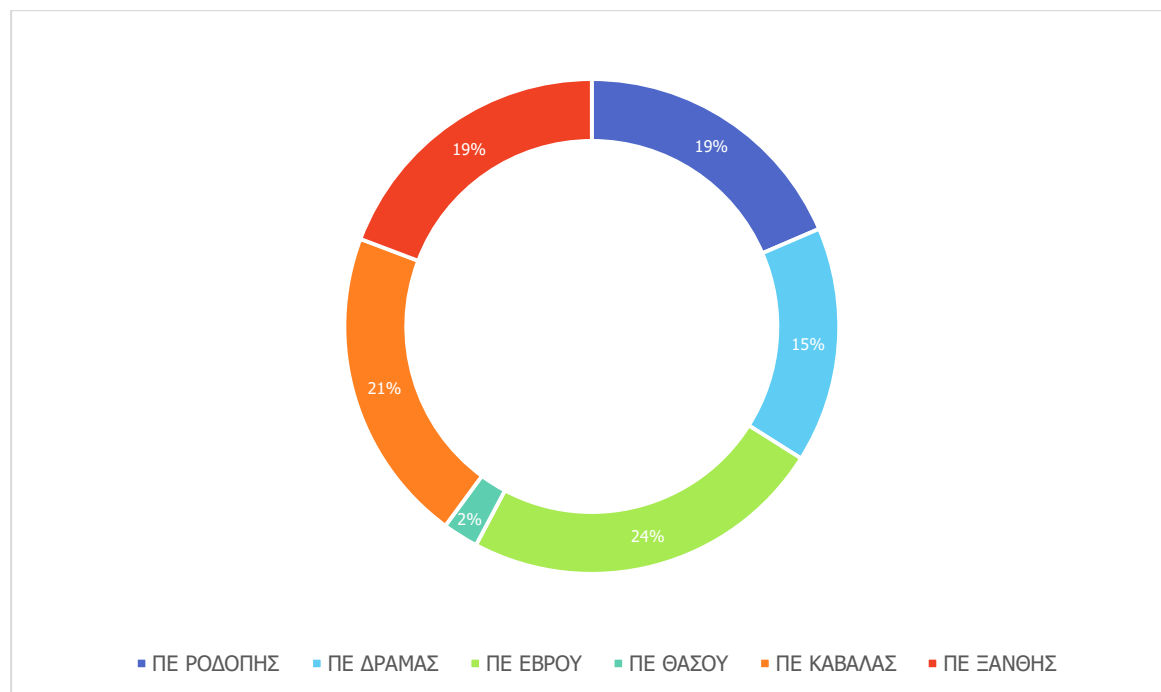

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία*.

Σχετικά με την ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού για το 2021, η ΠΕ Έβρου αντιπροσωπεύει το 24% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, δηλαδή σχεδόν το ¼ των μόνιμων κατοίκων. Ακολουθούν με

τη σειρά η ΠΕ Καβάλας με 21%, η ΠΕ Ροδόπης και η ΠΕ Ξάνθης με ποσοστό 19% εκάστη, η ΠΕ Δράμας (15%) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην ΠΕ Θάσου, η οποία κατέχει μόλις το 2%.

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Πυκνότητα

Η πυκνότητα πληθυσμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανέρχεται σε 39,6 κατοίκους/τ.χλμ. και είναι σημαντικά χαμηλότερη από τον εθνικό ΜΟ (79,4 κατοίκων/τ.χλμ.), γεγονός που αντανάκλα τον αραιοκατοικημένο χαρακτήρα της. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων καταγράφονται έντονες διαφοροποιήσεις. Υψηλότερες τιμές εμφανίζουν η ΠΕ Καβάλας (66,9 κατ./τ.χλμ.) και η ΠΕ Ξάνθης (60,2 κατ./τ.χλμ.), ενώ ενδιάμεσες τιμές παρουσιάζουν η ΠΕ Ροδόπης (40,9 κατ./τ.χλμ.) και η ΠΕ Θάσου (34,0 κατ./τ.χλμ.). Αντίθετα, οι χαμηλότερες πυκνότητες εντοπίζονται στην ΠΕ Δράμας (25,0 κατ./τ.χλμ.) και στην ΠΕ Έβρου (31,5 κατ./τ.χλμ.). Οι διαφοροποιήσεις αυτές συνδέονται με τη γεωμορφολογία της περιοχής και την άνιση χωρική κατανομή του πληθυσμού μεταξύ αστικών, παράκτιων, νησιωτικών και ορεινών ή απομακρυσμένων περιοχών.

Πίνακας 10: Πυκνότητα της Ελλάδας, της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και των Περιφερειακών Ενοτήτων της (2021).

Διοικητική Ενότητα	Πληθυσμός 2021	Έκταση	Πυκνότητα (κάτοικοι/τ.χλμ.)
Σύνολο χώρας	10.482.487	132.049	79,4
Περιφέρεια Ανατολικής	562.201	14.180	39,6

Μακεδονίας - Θράκης			
ΠΕ Ροδόπης	104.263	2.551	40,9
ΠΕ Δράμας	86.641	3.465	25,0
ΠΕ Έβρου	133.803	4.246	31,5
ΠΕ Θάσου	13.103	385	34,0
ΠΕ Καβάλας	116.196	1.737	66,9
ΠΕ Ξάνθης	108.198	1.796	60,2

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Ηλικιακή διάρθρωση & φύλο

Η πληθυσμιακή σύνθεση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης χαρακτηρίζεται από αυξητικές τάξεις του γηραιού πληθυσμού, αυξανόμενο δείκτη εξάρτησης, υψηλό ποσοστό αγροτικού πληθυσμού και χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Ο «Δείκτης Γήρανσης⁴⁷», ο οποίος εκφράζει την αναλογία των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό ηλικίας 0–14 ετών, διαμορφώνεται σε υψηλότερα επίπεδα για την Περιφέρεια σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο. Συγκεκριμένα, το έτος 2021 στην ΠΑΜΘ αντιστοιχούσαν 176,9 ηλικιωμένοι ανά 100 παιδιά (έναντι 168,6 στο Σύνολο της Χώρας), με ιδιαίτερα υψηλές τιμές να καταγράφονται στις ΠΕ Δράμας (209,7), Θάσου (195,7), Καβάλας (192,6) και Ροδόπης (190,5), ενώ χαμηλότερη τιμή εμφανίζει η Ξάνθη (118,1).

Ο «Δείκτης Εξάρτησης⁴⁸» αποτυπώνει τη σχέση μεταξύ μη παραγωγικού και παραγωγικού πληθυσμού και διαμορφώνεται σε δυσμενέστερα επίπεδα στην Περιφέρεια. Το 2021 αντιστοιχούσαν 60,2 άτομα παραγωγικής ηλικίας (15–64 ετών) ανά 100 εξαρτώμενα άτομα, έναντι 57,0 στο σύνολο της χώρας. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, υψηλότερες τιμές καταγράφονται στη Δράμα (65,0), τον Έβρο (64,8) και τη Θάσο (64,1), ενώ χαμηλότερη τιμή εμφανίζει η Ξάνθη (52,3).

Ο κατωτέρω Πίνακας απεικονίζει τον δείκτη γήρανσης και εξάρτησης για το Σύνολο της Χώρας και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ανά Περιφερειακή Ενότητα, για το έτος 2021.

Πίνακας 11: Δείκτης γήρανσης και δείκτης εξάρτησης για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Δείκτης γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης
Σύνολο χώρας	168,6	57,0

⁴⁷ Δείκτης γήρανσης: Απλός δημογραφικός λόγος και συγκεκριμένα ο λόγος (πηλίκιο) των ατόμων 65+ ετών προς τον πληθυσμό των 0-14 ετών. Επομένως, ο αναλογών αριθμός ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω επί 100 παιδιών (Κοτζαμάνης Β. χ.χ.).

⁴⁸ Δείκτης εξάρτησης: Δημογραφικό μέτρο που υπολογίζει τον αριθμό των ατόμων σε μια χώρα ή περιοχή που θεωρούνται μη παραγωγικά (π.χ. παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) σε σχέση με τον πληθυσμό ηλικίας εργασίας (15-64 ετών). Υπολογίζεται διαιρώντας το άθροισμα του πληθυσμού των εξαρτώμενων (παιδιά και ηλικιωμένοι) με τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, και στη συνέχεια πολλαπλασιάζοντας το αποτέλεσμα επί 100 (Κοτζαμάνης Β. χ.χ.).

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	176,9	60,2
ΠΕ Ροδόπης	190,5	55,5
ΠΕ Δράμας	209,7	65,0
ΠΕ Έβρου	187,3	64,8
ΠΕ Θάσου	195,7	64,1
ΠΕ Καβάλας	192,6	63,3
ΠΕ Ξάνθης	118,1	52,3

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού σε επίπεδο συνόλου χώρας, Περιφέρειας και Περιφερειακών Ενοτήτων, ενώ στη συνέχεια παρατίθενται τα αντίστοιχα διαγράμματα για τη γραφική αποτύπωση των στοιχείων.

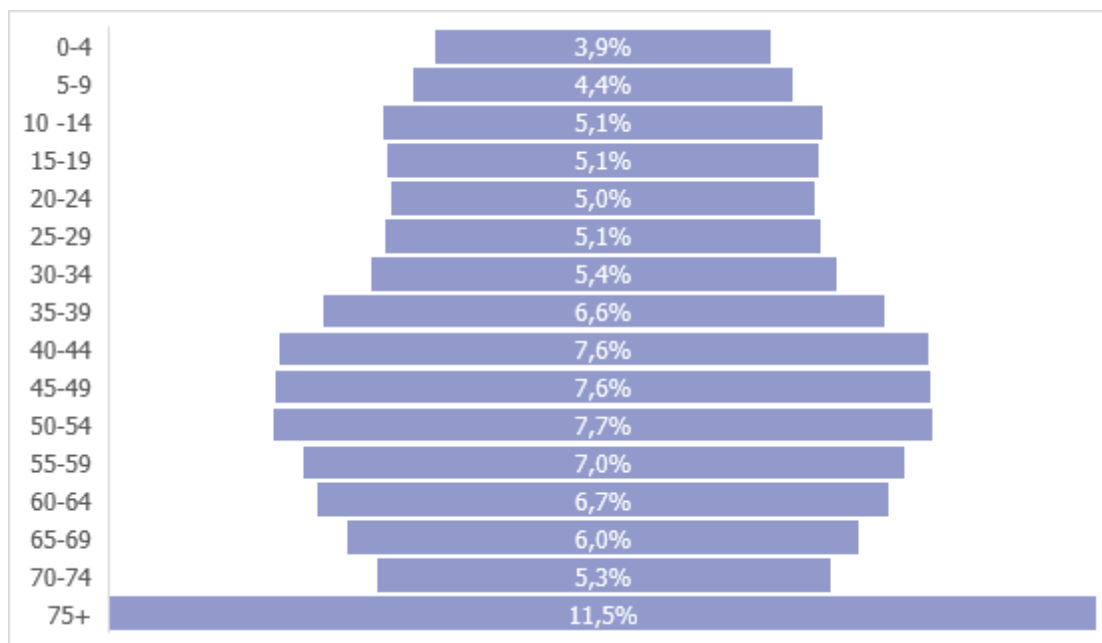
Πίνακας 12: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Σύνολο	0-4	5-9	10 - 14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Σύνολο χώρας	10.482.487	412.752	465.740	538.490	529.726	520.619	532.682	569.596	686.797	794.315	801.716	807.125	736.214	698.206	626.429	555.556	1.206.521
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	562.201	21.763	24.965	29.578	31.640	30.707	27.208	28.007	35.505	40.032	40.169	40.473	39.274	37.899	34.766	30.363	69.854
ΠΕ Ροδόπης	104.263	3.634	4.187	4.983	6.938	6.877	4.939	5.253	6.620	7.532	7.235	7.324	7.269	7.069	6.468	5.592	12.333
ΠΕ Δράμας	86.641	3.164	3.734	4.126	4.224	4.063	4.217	3.838	4.982	5.714	6.040	6.706	6.518	6.213	5.585	5.022	12.507
ΠΕ Έβρου	133.803	5.355	5.977	6.992	7.334	7.384	6.355	6.549	8.523	9.659	9.038	8.854	8.426	9.052	8.765	6.953	18.596
ΠΕ Θάσου	13.103	494	540	696	580	516	573	666	817	991	1.035	1.068	916	821	767	802	1.816
ΠΕ Καβάλας	116.196	4.249	5.120	6.020	5.574	5.264	5.356	5.522	6.909	8.044	8.865	8.980	8.698	7.949	7.332	6.992	15.317
ΠΕ Ξάνθης	108.198	4.869	5.411	6.759	6.993	6.600	5.765	6.177	7.656	8.099	7.959	7.543	7.445	6.793	5.846	5.001	9.283

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

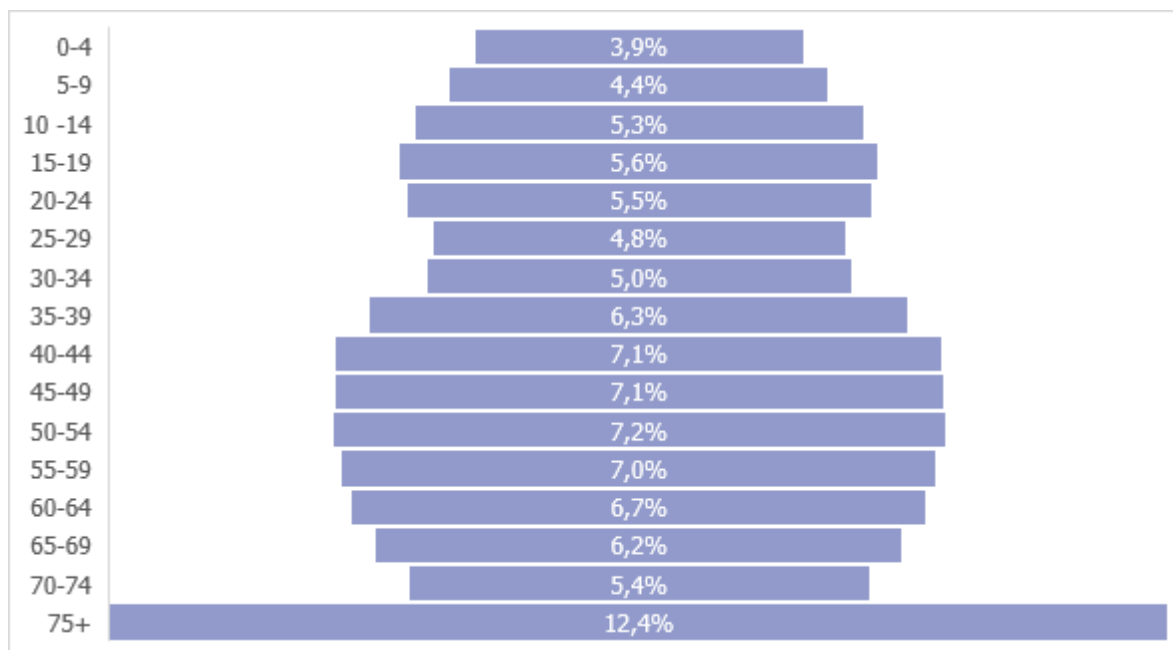
Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2021), η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού καταδεικνύει την ενίσχυση της δημογραφικής γήρανσης. Σε επίπεδο χώρας, το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 75 ετών και άνω (11,5%), ενώ το χαμηλότερο στα παιδιά ηλικίας 0–4 ετών (3,9%). Αντίστοιχη εικόνα παρατηρείται και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 75+ ανέρχεται σε 12,4%, ενώ η ηλικιακή ομάδα 0–4 ετών παραμένει στο 3,9%.

Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων του συνόλου της χώρας (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

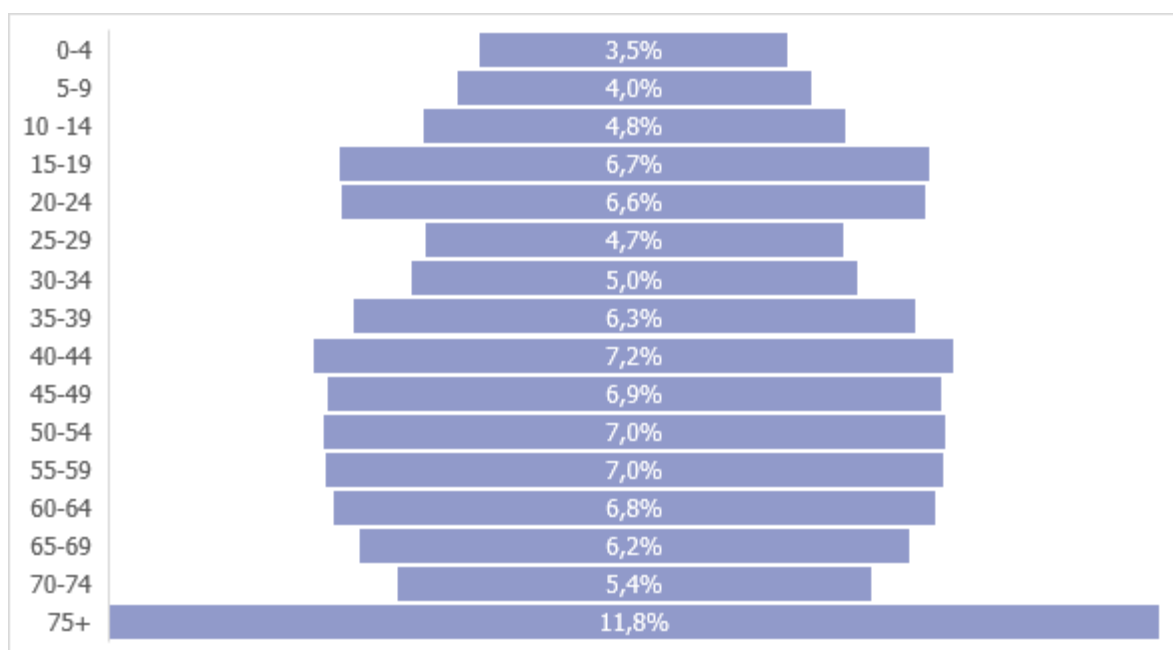
Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

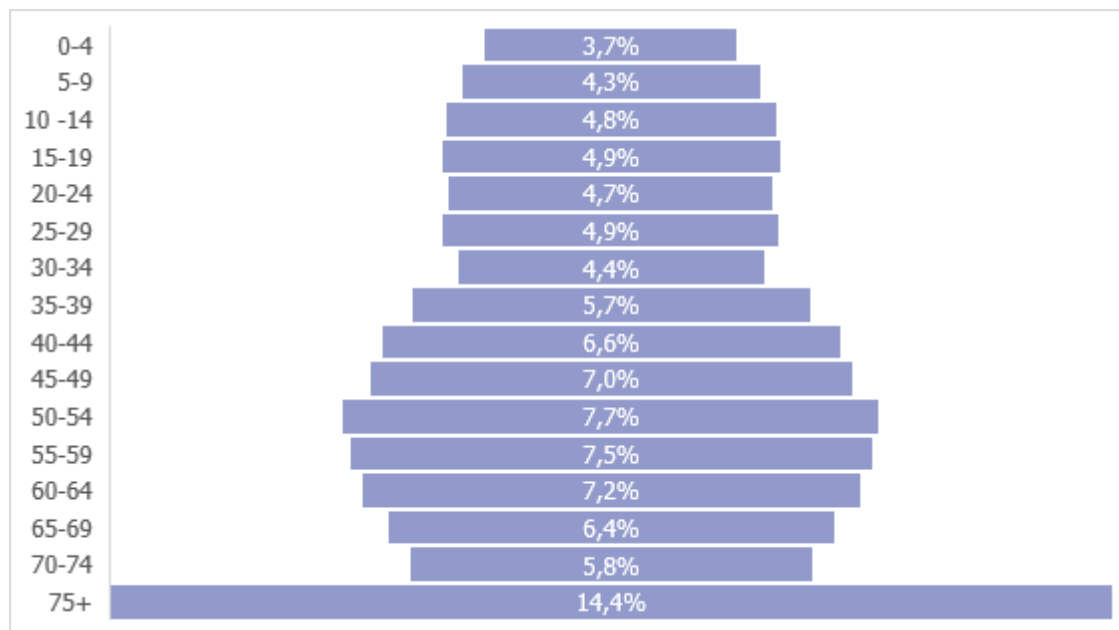
Η εξέταση της ηλικιακής διάρθρωσης του μόνιμου πληθυσμού ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταδεικνύει ομοιομορφία ως προς την κατανομή των ηλικιακών ομάδων, σε ευθυγράμμιση με τα πρότυπα που παρατηρούνται τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Ειδικότερα, τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στην ηλικιακή ομάδα των 75 ετών και άνω, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στα παιδιά ηλικίας έως 4 ετών.

Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης (% , 2021).

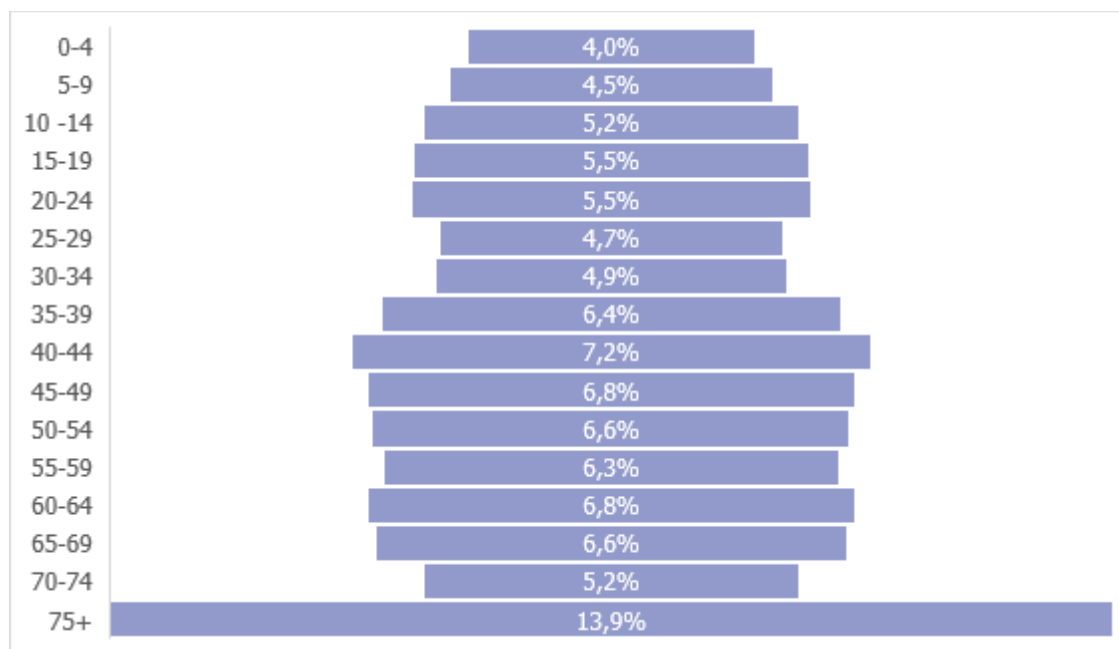
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Δράμας (% , 2021).

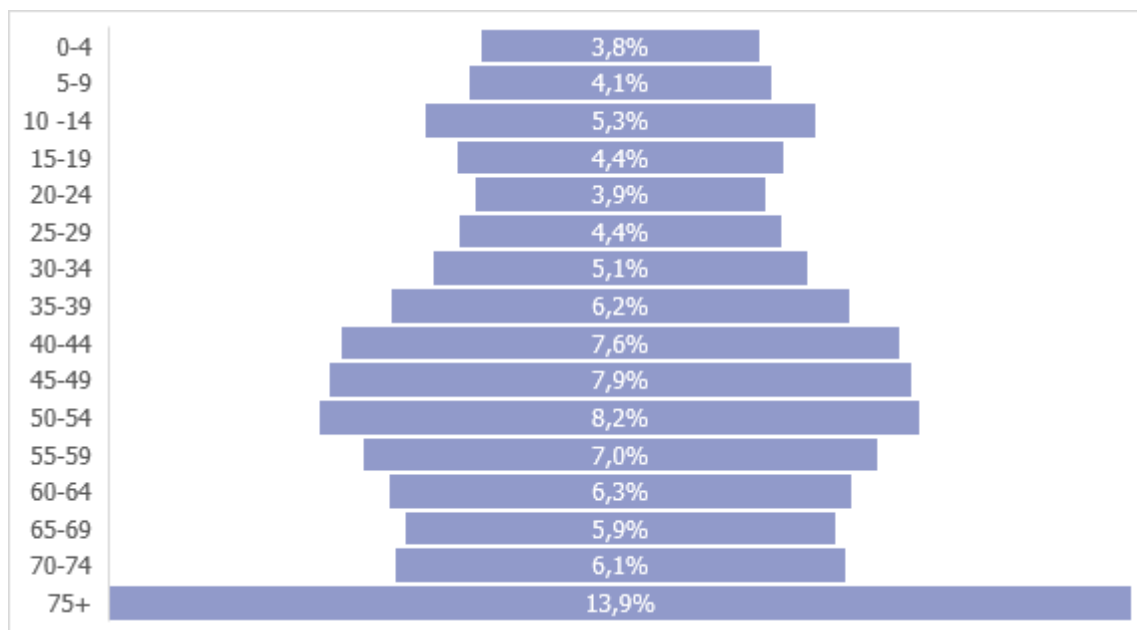
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου (% , 2021).

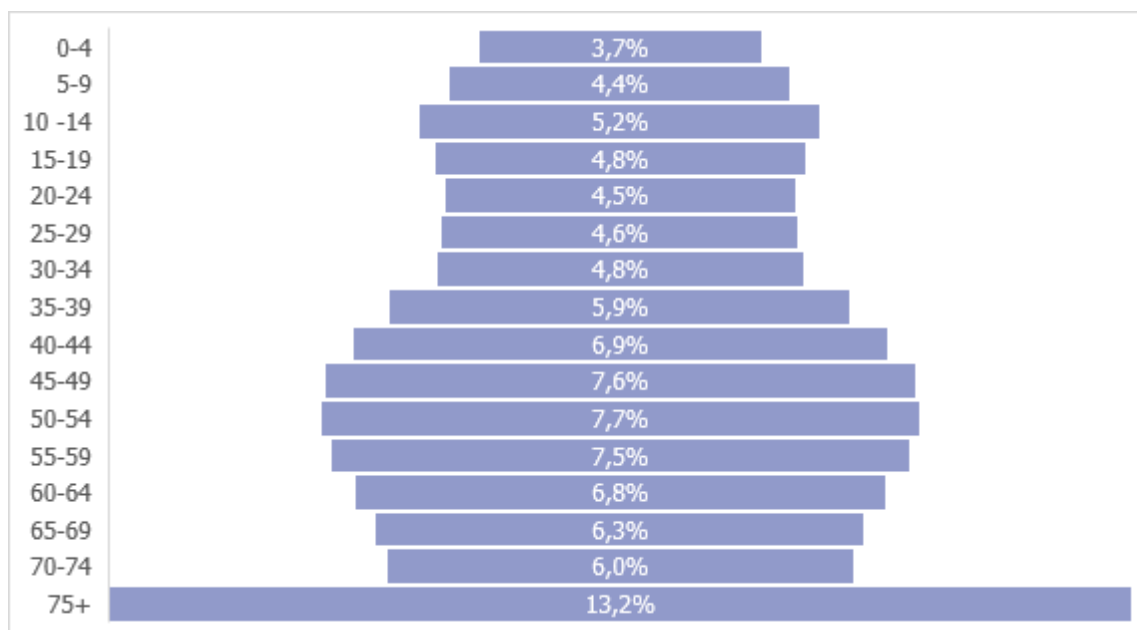
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Θάσου (% , 2021).

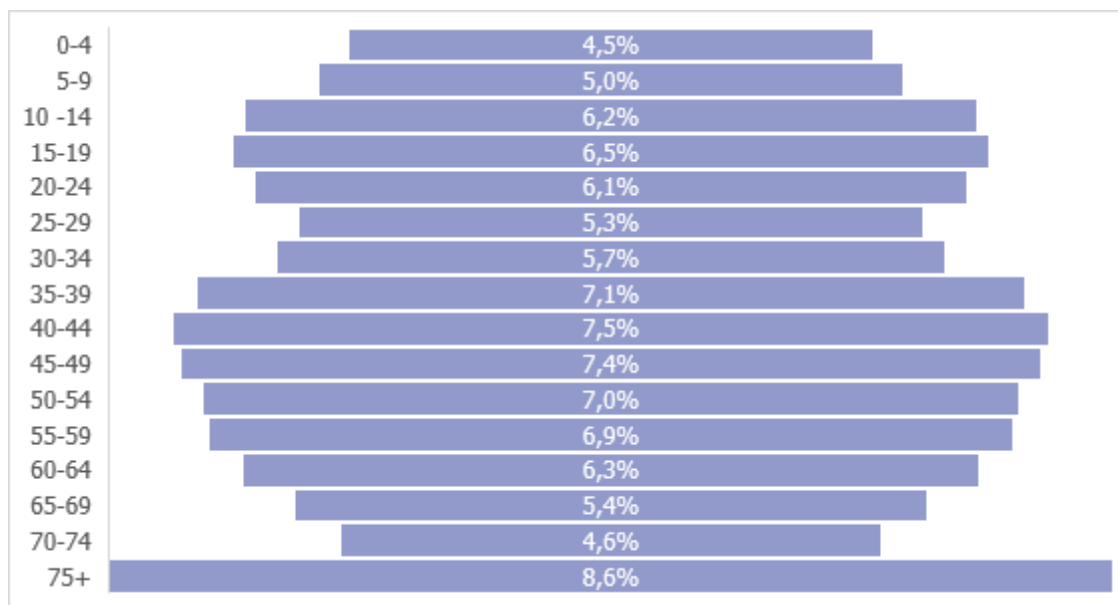
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης (% , 2021).

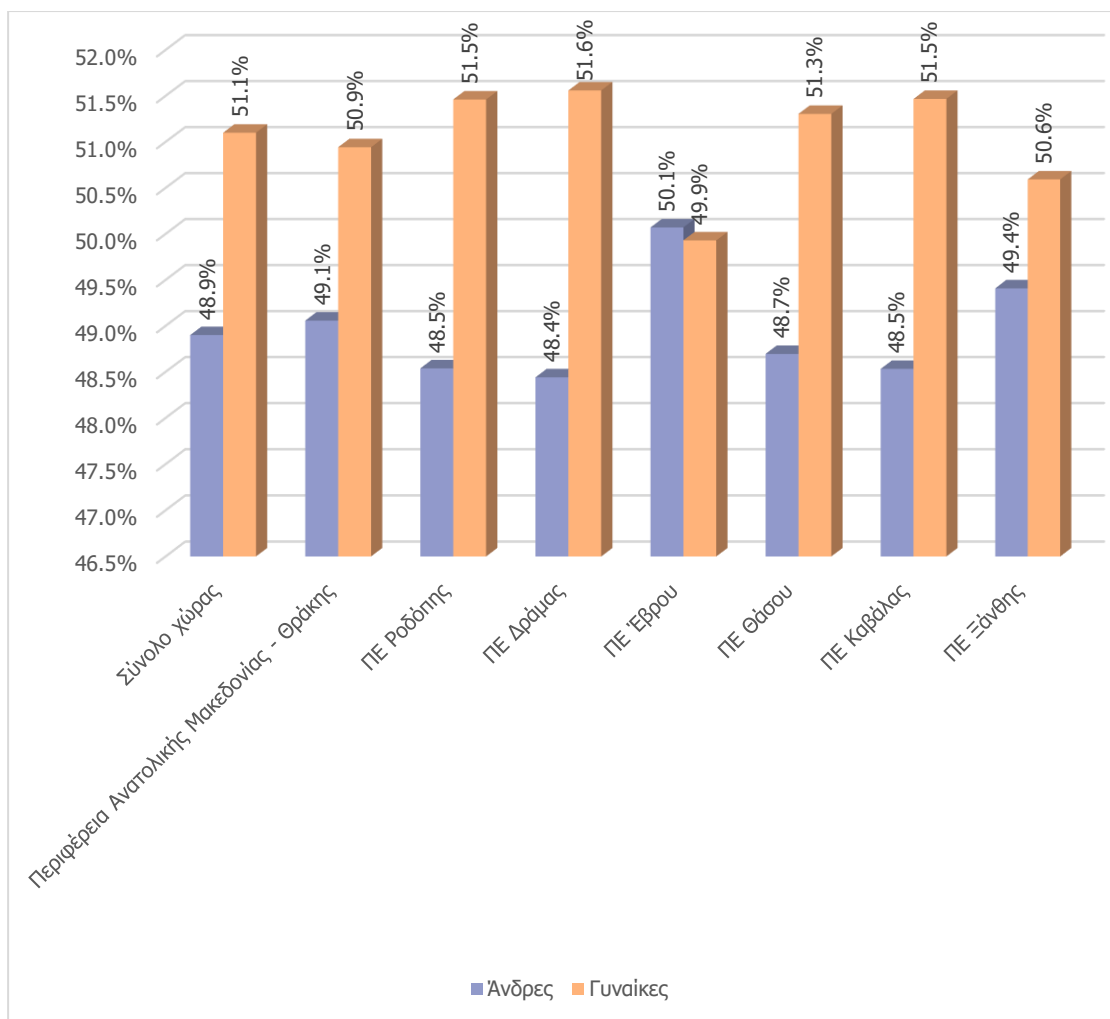

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Συνολικά, η ηλικιακή διάρθρωση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταδεικνύει έντονη τάση δημογραφικής γήρανσης, καθώς τα υψηλότερα ποσοστά συγκεντρώνονται στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες και ιδίως στην κατηγορία 75+ (12,4%). Η τάση αυτή είναι εντονότερη σε Περιφερειακές Ενότητες όπως η Δράμα (14,4%), ο Έβρος (13,9%) και η Καβάλα (13,2%). Αντίθετα, οι νεότερες ηλικιακές ομάδες εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά, αντανakλώντας τη διαχρονική υπογεννητικότητα και τη μετακίνηση νεότερου πληθυσμού, με εξαίρεση την Ξάνθη, όπου καταγράφεται σχετικά μεγαλύτερη συμμετοχή νεότερων ηλικιών.

Όσον αφορά την κατανομή κατά φύλο, η Περιφέρεια ακολουθεί το εθνικό πρότυπο, με ήπια υπεροχή των γυναικών (50,9%), έναντι των ανδρών (49,1%). Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων η εικόνα είναι παρόμοια, με τις γυναίκες να υπερέχουν ελαφρώς στις περισσότερες περιοχές. Εξαίρεση αποτελεί ο Έβρος, όπου οι άνδρες εμφανίζονται οριακά περισσότεροι.

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού για το έτος 2021 κατά ηλικιακές ομάδες και φύλο. Σημειώνεται ότι οι κατηγορίες ηλικιών που επιλέχθηκαν γι' αυτόν τον πίνακα είναι πιο συγκεντρωτικές σε σχέση με τις προηγούμενες αναλύσεις, όπου η παρουσίαση γινόταν σε μικρότερα ηλικιακά διαστήματα (π.χ. 0–4, 5–9 έτη), καθώς εδώ οι ομάδες έχουν συγχωνευθεί σε μεγαλύτερα ηλικιακά εύρη (π.χ. 0–9 έτη) για λόγους συνοπτικής αποτύπωσης της ηλικιακής διάρθρωσης του πληθυσμού.

Ο Πίνακας και τα Διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζει την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού για το 2021 κατά ηλικιακές ομάδες και φύλο, με χρήση ευρύτερων ηλικιακών κατηγοριών για λόγους συνοπτικής αποτύπωσης. Η ηλικιακή διάρθρωση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει παρόμοια χαρακτηριστικά με το Σύνολο της Χώρας, με μεγαλύτερη συγκέντρωση στις παραγωγικές ηλικίες 40–59 ετών. Παράλληλα, στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες (70+), καταγράφεται υψηλότερη συμμετοχή των γυναικών, γεγονός που συνδέεται με το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής τους. Σε επίπεδο ΠΕ, παρατηρούνται επιμέρους διαφοροποιήσεις, με την Ξάνθη και τον Έβρο να εμφανίζουν σχετικά μεγαλύτερη παρουσία νεότερων ηλικιών, ενώ στη Δράμα και την Καβάλα εντοπίζεται μεγαλύτερη

συγκέντρωση ηλικιωμένου πληθυσμού. Συνολικά, τα δεδομένα επιβεβαιώνουν τη σταδιακή γήρανση του πληθυσμού

Πίνακας 13: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

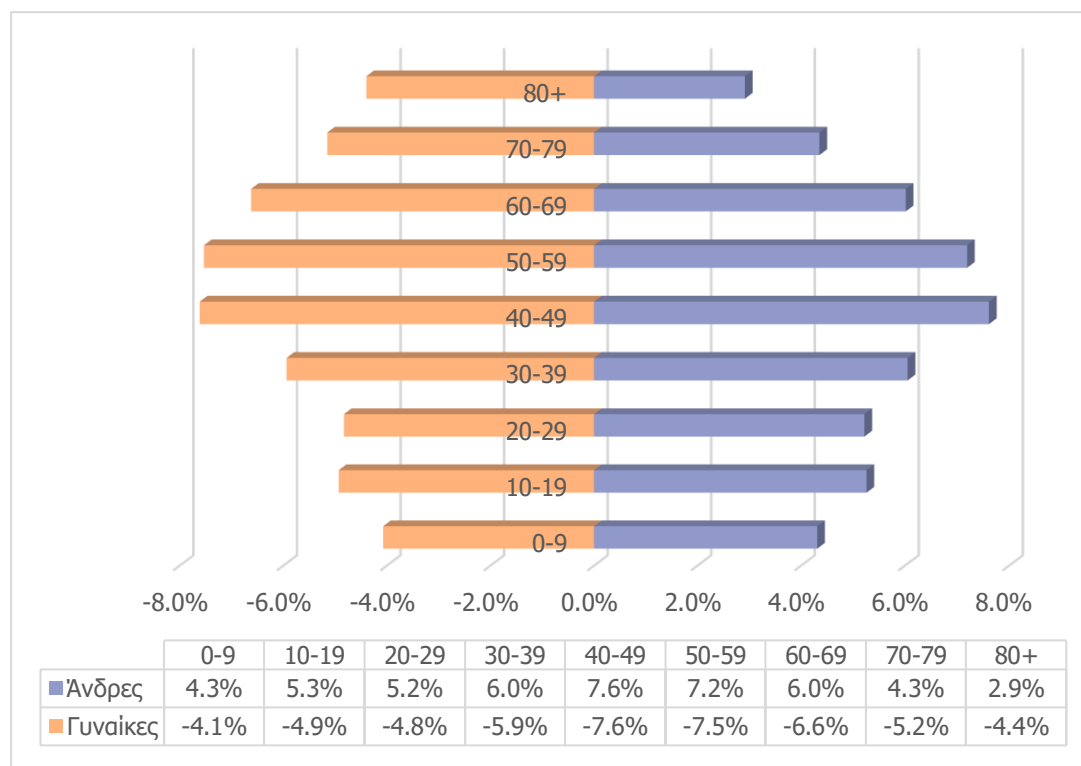
Διοικητική Ενότητα	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
Σύνολο χώρας	Άνδρες								
	4,3%	5,3%	5,2%	6,0%	7,6%	7,2%	6,0%	4,3%	2,9%
	Γυναίκες								
	4,1%	4,9%	4,8%	5,9%	7,6%	7,5%	6,6%	5,2%	4,4%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	Άνδρες								
	4,3%	5,7%	5,5%	5,7%	7,2%	6,9%	6,2%	4,4%	3,2%
	Γυναίκες								
	4,0%	5,2%	4,8%	5,6%	7,1%	7,2%	6,7%	5,3%	4,9%
ΠΕ Ροδόπης	Άνδρες								
	4,0%	5,7%	5,7%	5,6%	7,2%	6,9%	6,2%	4,4%	2,8%
	Γυναίκες								
	3,5%	5,8%	5,6%	5,8%	7,0%	7,1%	6,8%	5,6%	4,3%
ΠΕ Δράμας	Άνδρες								
	4,1%	5,1%	5,1%	5,1%	6,7%	7,4%	6,6%	4,5%	3,8%
	Γυναίκες								
	3,9%	4,6%	4,4%	5,0%	6,8%	7,9%	7,0%	5,5%	6,4%
ΠΕ Έβρου	Άνδρες								
	4,4%	5,8%	6,0%	5,7%	7,1%	6,3%	6,5%	4,7%	3,6%
	Γυναίκες								
	4,1%	4,9%	4,3%	5,5%	6,9%	6,6%	6,8%	5,5%	5,4%
ΠΕ Θάσου	Άνδρες								
	3,8%	4,9%	4,3%	5,5%	7,9%	7,5%	6,0%	4,8%	4,0%

	Γυναίκες								
	4,0%	4,9%	4,0%	5,8%	7,6%	7,6%	6,1%	6,1%	5,2%
ΠΕ Καβάλας	Άνδρες								
	4,1%	5,2%	4,9%	5,3%	7,2%	7,5%	6,3%	4,6%	3,4%
	Γυναίκες								
	3,9%	4,8%	4,3%	5,4%	7,3%	7,7%	6,9%	5,7%	5,4%
ΠΕ Ξάνθης	Άνδρες								
	4,8%	6,7%	6,0%	6,4%	7,4%	6,7%	5,6%	3,6%	2,1%
	Γυναίκες								
	4,7%	6,0%	5,4%	6,4%	7,4%	7,1%	6,1%	4,3%	3,2%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

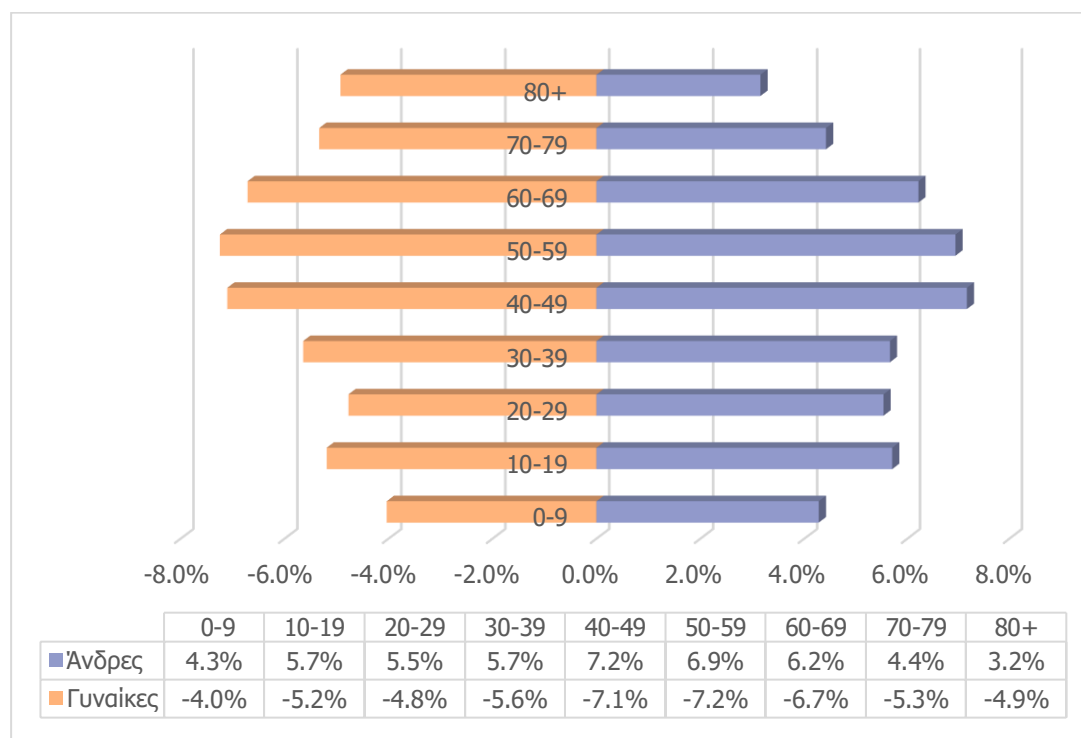
Ακολουθούν τα σχετικά διαγράμματα ανά χωρική ενότητα.

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας (% , 2021).

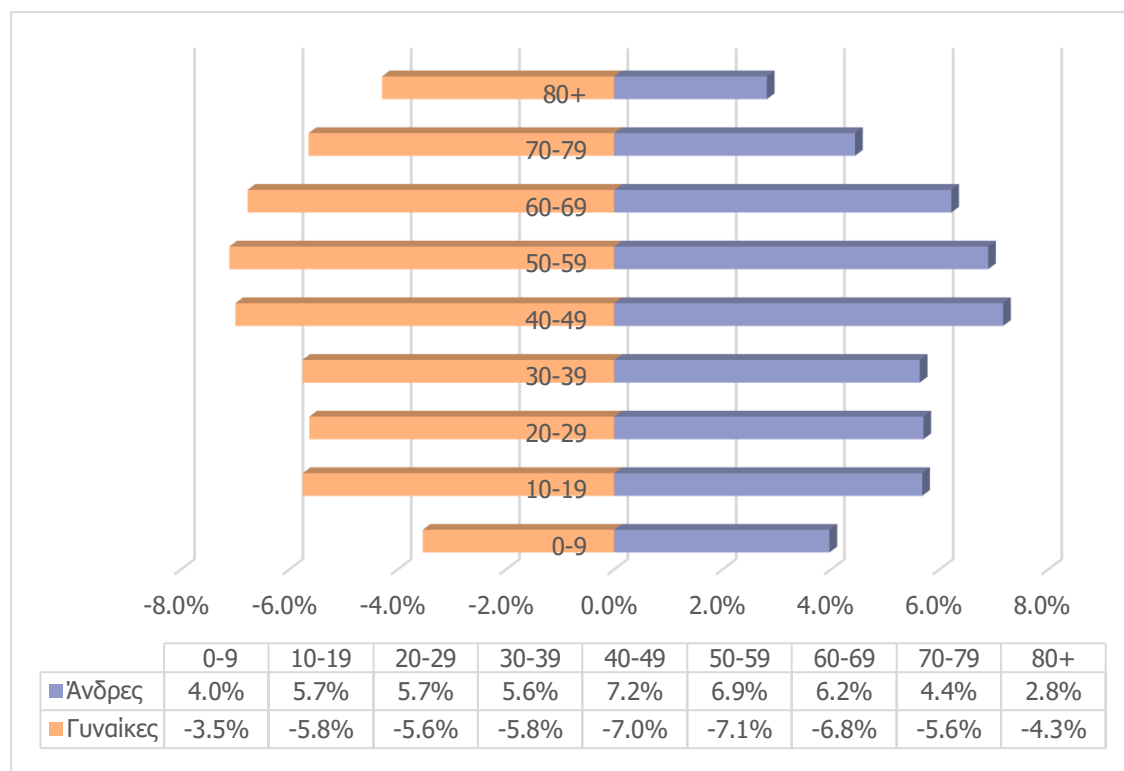
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

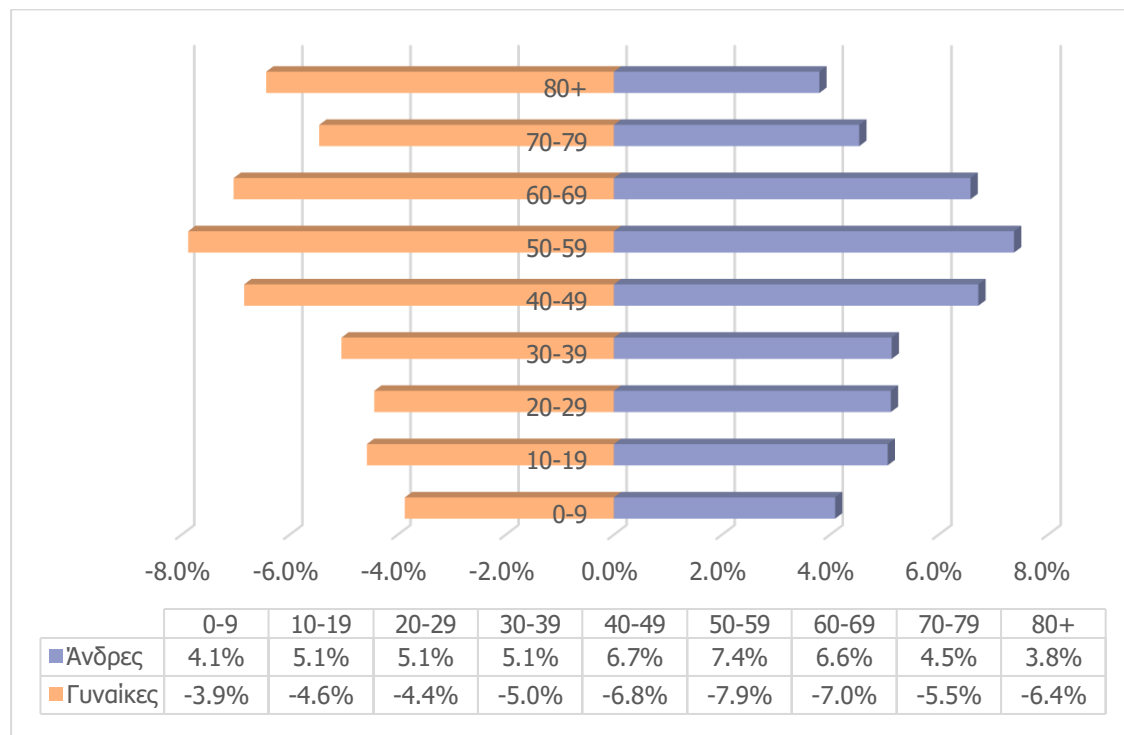
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης (% , 2021).

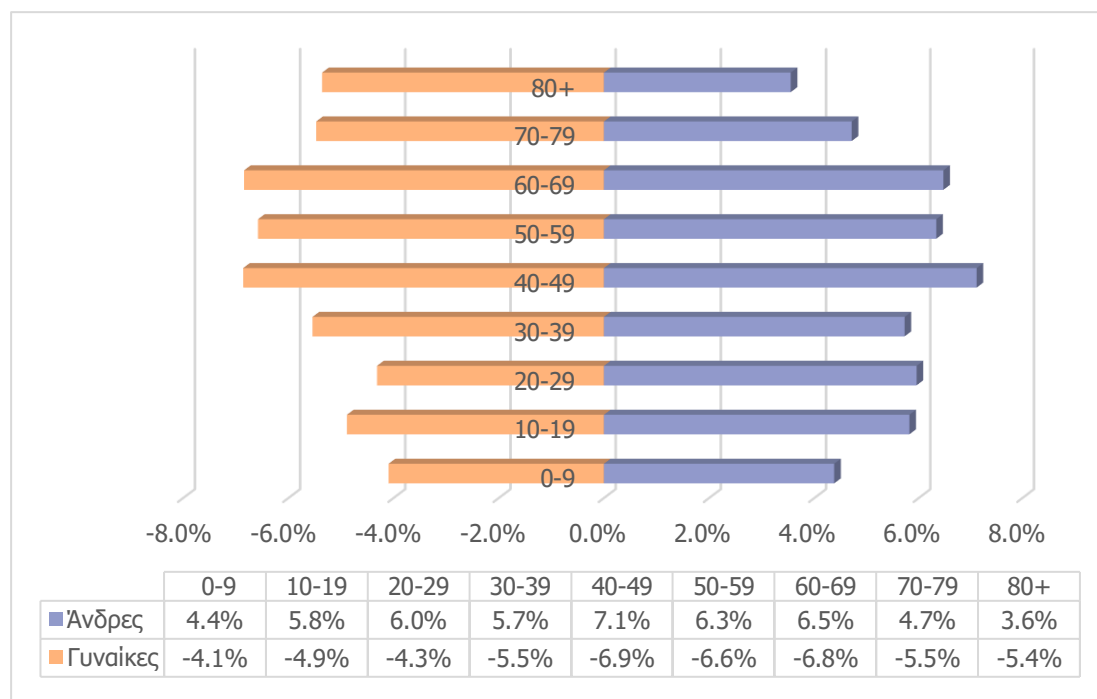
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Δράμας (% , 2021).

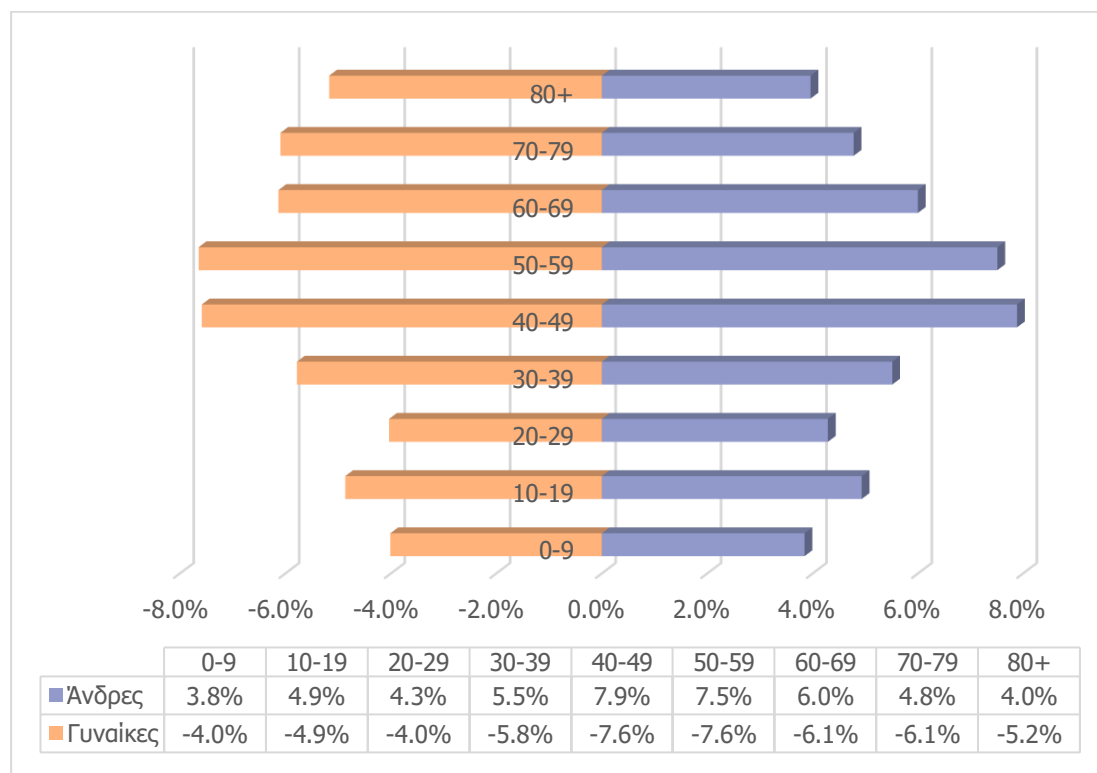
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Έβρου (% , 2021).

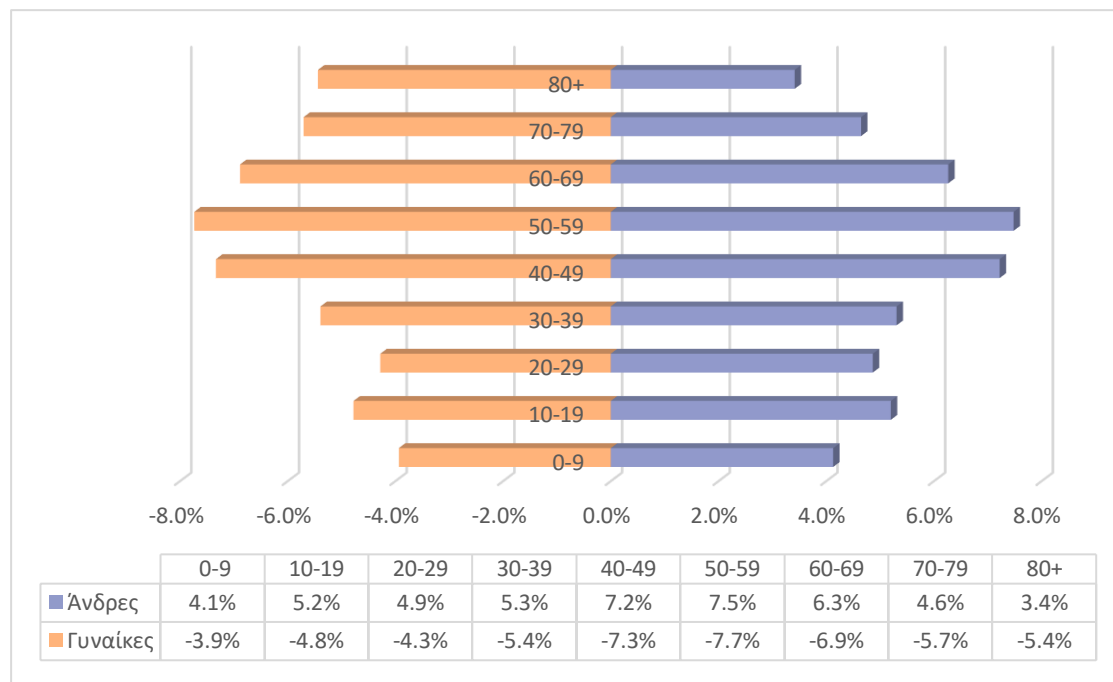
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Θάσου (% , 2021).

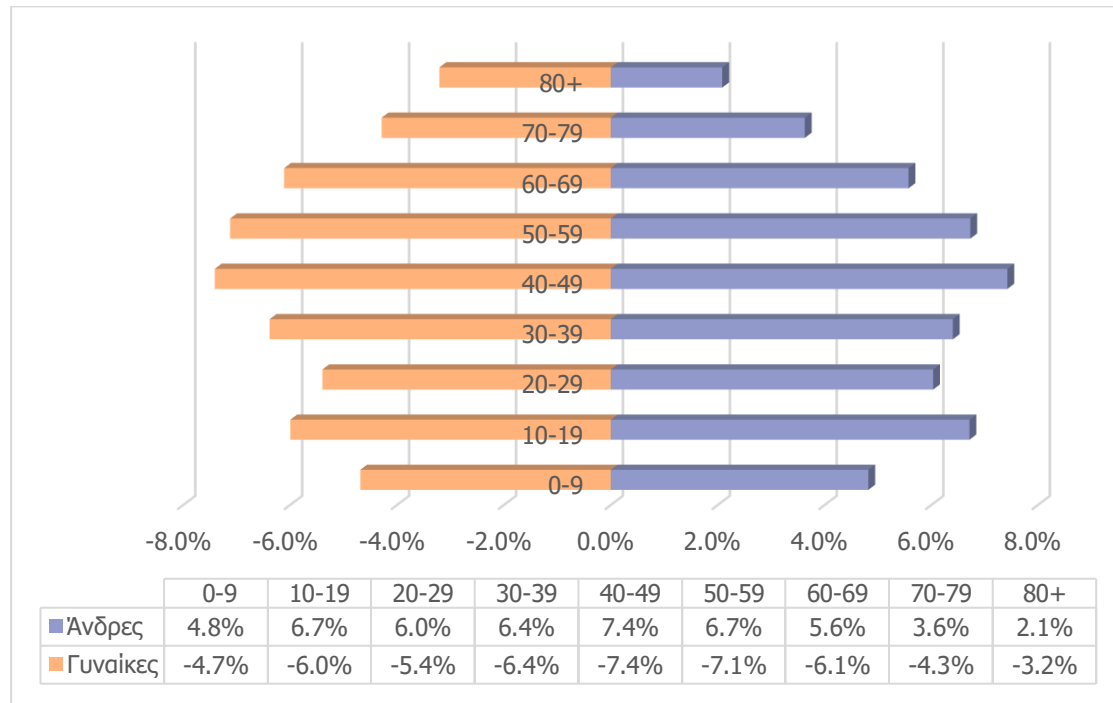
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Νοικοκυριά

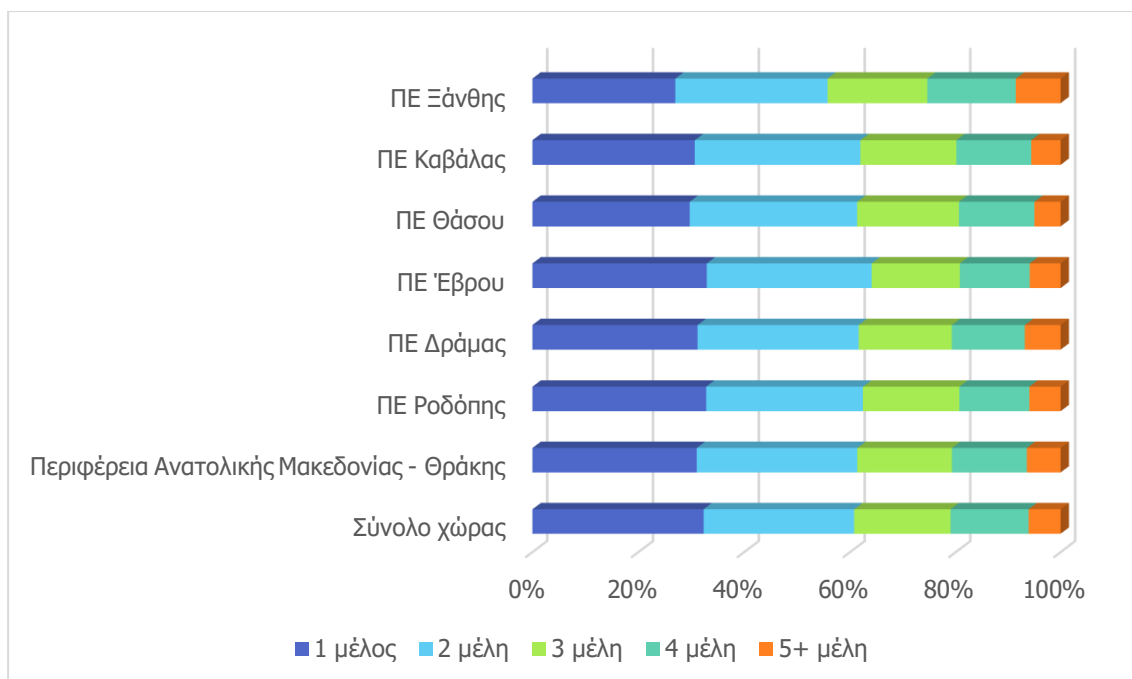
Η εξέταση της δομής και του μεγέθους των νοικοκυριών αποτελεί βασικό στοιχείο για την κατανόηση των κοινωνικών και δημογραφικών τάσεων, καθώς αποτυπώνει μεταβολές στα πρότυπα διαβίωσης και στη μορφή της οικογένειας. Ο κατωτέρω Πίνακας παρουσιάζει τη διάρθρωση των νοικοκυριών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και ανά Περιφερειακή Ενότητα. Σε επίπεδο χώρας καταγράφονται 4,33 εκατ. νοικοκυριά με μέσο μέγεθος 2,4 άτομα, με κυριαρχία των μονοπρόσωπων και διμελών νοικοκυριών. Αντίστοιχα, στην Περιφέρεια ΑΜΘ (229.621 νοικοκυριά, 547.379 μέλη), το μέσο μέγεθος παραμένει ίδιο (2,4 άτομα) και η δομή εμφανίζει παρόμοια χαρακτηριστικά, με τα νοικοκυριά ενός και δύο μελών να υπερέχουν. Σε επίπεδο ΠΕ, οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις νοικοκυριών εντοπίζονται στον Έβρο και την Καβάλα, ενώ διαφοροποιήσεις παρατηρούνται ως προς το μέσο μέγεθος και τη σύνθεση. Η Ξάνθη εμφανίζει μεγαλύτερο μέσο μέγεθος (2,6 άτομα) και υψηλότερη παρουσία πολυμελών νοικοκυριών, ενώ στη Ροδόπη και τον Έβρο καταγράφονται υψηλότερα ποσοστά μονοπρόσωπων νοικοκυριών. Συνολικά, η Περιφέρεια ακολουθεί την εθνική τάση, με επικράτηση μικρών νοικοκυριών και περιορισμένη παρουσία πολυμελών σχημάτων, ενώ οι επιμέρους διαφοροποιήσεις αντανakλούν τα ιδιαίτερα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά των περιοχών.

Πίνακας 14: Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ αυτής (2021).

Διοικητική Ενότητα	Σύνολο Νοικοκυριών	Σύνολο μελών των νοικοκυριών	Μέσο μέγεθος νοικοκυριού	Νοικοκυριά κατά αριθμό μελών				
				1 μέλος	2 μέλη	3 μέλη	4 μέλη	5+ μέλη
Σύνολο χώρας	4.332.448	10.270.092	2,4	32%	28%	18%	15%	6%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	229.621	547.379	2,4	31%	30%	18%	14%	6%
ΠΕ Ροδόπης	43.632	101.799	2,3	33%	30%	18%	13%	6%
ΠΕ Δράμας	35.478	84.405	2,4	31%	30%	18%	14%	7%
ΠΕ Έβρου	55.539	128.559	2,3	33%	31%	17%	13%	6%
ΠΕ Θάσου	5.449	12.837	2,4	30%	32%	19%	14%	5%
ΠΕ Καβάλας	48.078	113.245	2,4	31%	31%	18%	14%	6%
ΠΕ Ξάνθης	41.449	106.526	2,6	27%	29%	19%	17%	9%

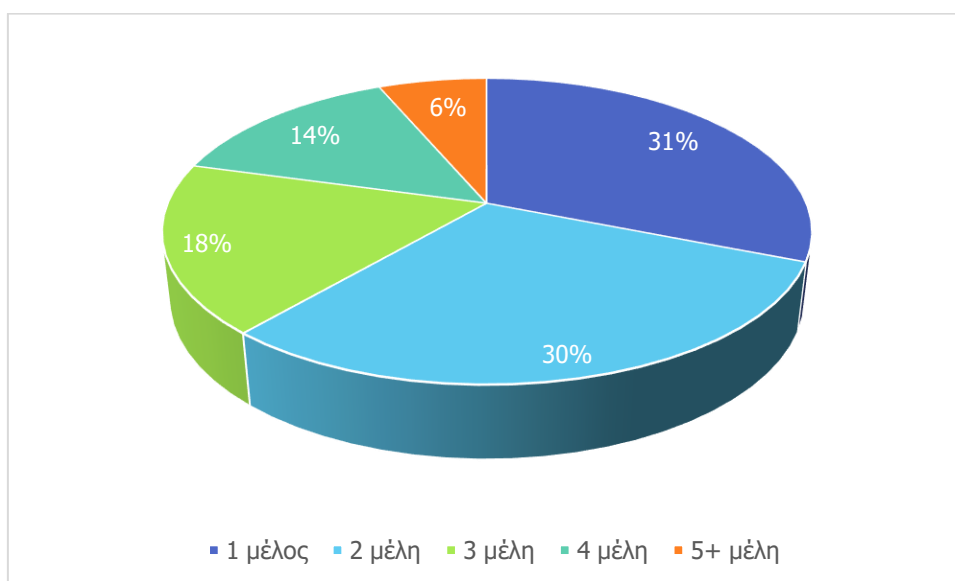
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών κατά αριθμό μελών στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ αυτής (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών κατά αριθμό μελών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

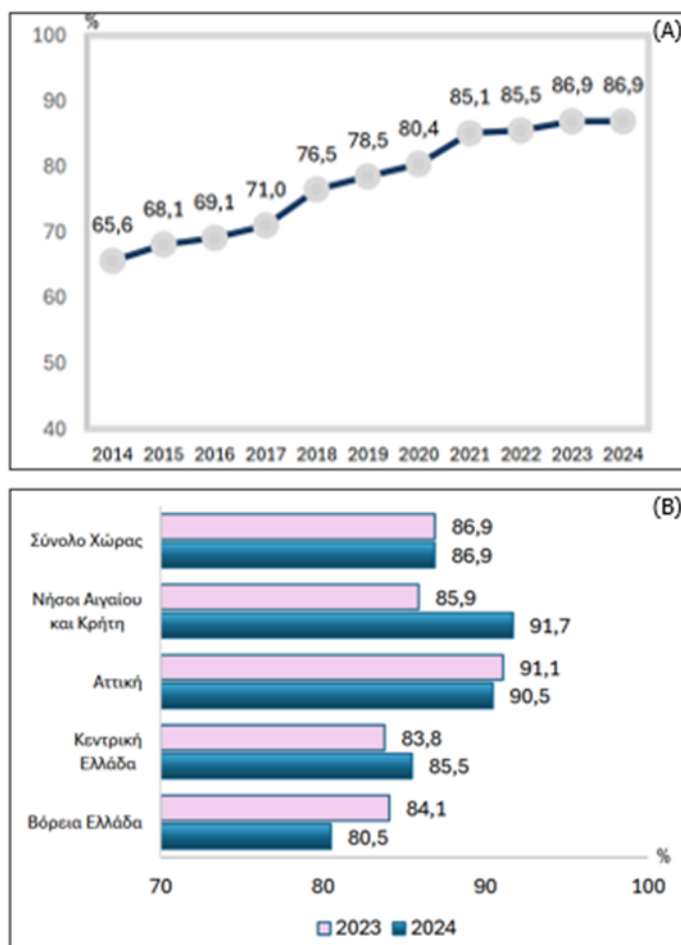
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) από τα νοικοκυριά και τα μέλη τους σε εθνικό επίπεδο και στη Βόρεια Ελλάδα⁴⁹. Η δειγματοληπτική «Έρευνα Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας από Νοικοκυριά και Άτομα» της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (20240, καλύπτει 3.585 ιδιωτικά

⁴⁹ Μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS 1): α) Βόρεια Ελλάδα: Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος. β) Κεντρική Ελλάδα: Θεσσαλία, Ιόνιοι Νήσοι, Δυτική Ελλάδα, Λοιπή Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος. γ) Αττική: Αττική. δ) Νήσοι Αιγαίου και Κρήτη: Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη.

νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα μέλος ηλικίας 16–74 ετών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το 86,9% των νοικοκυριών διαθέτει πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία του, παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση κατά 32,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2014. Στη Βόρεια Ελλάδα⁵⁰, όπου περιλαμβάνονται η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, το 2024 η πρόσβαση στο διαδίκτυο ξεπερνάει το 80,5%.

Διάγραμμα 24: Πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία σε επίπεδο Χώρας για το διάστημα 2014-2024 (Α) και κατά μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS1) στο διάστημα 2023-2024 (Β).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2024. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/929ceecb-9d23-70df-762f-286cca4a81da>.

Το διαθέσιμο εισόδημα των ιδιωτικών νοικοκυριών (Disposable income of private households) αποτελεί βασικό δείκτη των περιφερειακών λογαριασμών⁵¹. Ουσιαστικά, αποτυπώνει το εισόδημα που απομένει για κατανάλωση ή αποταμίευση μετά τη

⁵⁰ NUTS1: Μεγάλη Γεωγραφική Ενότητα

⁵¹ Ο δείκτης προκύπτει από το ισοζύγιο του πρωτογενούς εισοδήματος (αμοιβές εργασίας, μικτό εισόδημα από αυτοαπασχόληση και εισοδήματα από περιουσία) και της αναδιανομής του εισοδήματος σε χρήμα μέσω φόρων, κοινωνικών εισφορών και κοινωνικών παροχών.

φορολογία και τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Στην παρούσα ανάλυση εκφράζεται σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS), επιτρέποντας συγκρίσεις μεταξύ Περιφερειών.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, το διαθέσιμο εισόδημα κατά την περίοδο 2013–2023 ακολουθεί συνολικά ανοδική πορεία, με επιμέρους διακυμάνσεις. Από 5.394,87 εκ. PPS το 2013 αυξάνεται έως το 2017 (6.042,05 εκ.), ενώ σημειώνονται μικρές υποχωρήσεις το 2018 και το 2020. Από το 2021 και έπειτα καταγράφεται εκ νέου ενίσχυση, με το εισόδημα να φθάνει τα 7.574,76 εκ. PPS το 2023 (προσωρινά στοιχεία). Συνολικά, παρατηρείται σταδιακή ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος μετά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, εξέλιξη που συνδέεται με μεταβολές στα εισοδήματα από εργασία και αυτοαπασχόληση, καθώς και με τις αλλαγές στη φορολογία και τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Πίνακας 15: Διαθέσιμο εισόδημα ιδιωτικών νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023)⁵².

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
5.394,87	5.771,77	5.825,16	5.805,90	6.042,05	5.984,31	6.460,62	5.983,88	6.653,51	6.848,78	7.574,76 (p)

(p): προσωρινό

Χρονική συχνότητα: Ετήσια

Μονάδα μέτρησης: Εκατομμύρια μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS, ΕΕ-27 από το 2020).

Κατεύθυνση ροής: Ισοζύγιο

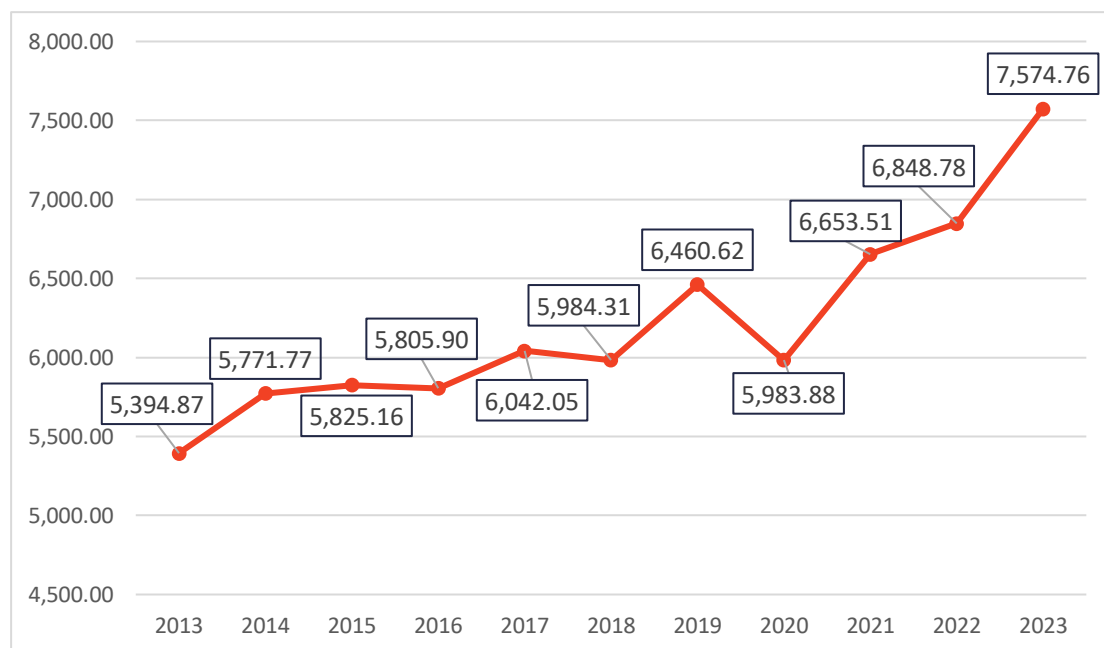
Δείκτης εθνικών λογαριασμών (ΕΕΚ 2010): Διαθέσιμο εισόδημα, καθαρό.

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco

⁵² Eurostat. (2026). Disposable income of private households by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco

Διάγραμμα 25: Διαθέσιμο εισόδημα ιδιωτικών νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco

Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αποτελεί βασικό δείκτη του βιοτικού επιπέδου και της αγοραστικής δύναμης, αποτυπώνοντας τους πόρους που διατίθενται για κατανάλωση. Η περιφερειακή της ανάλυση αναδεικνύει σημαντικές χωρικές διαφοροποιήσεις, που συνδέονται με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Για το 2023, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει μέση μηνιαία δαπάνη 85,1 μονάδων, χαμηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (91,0), καταλαμβάνοντας την τέταρτη χαμηλότερη θέση μεταξύ των περιφερειών. Αντίθετα, υψηλότερα επίπεδα καταγράφονται σε περισσότερο ανεπτυγμένες και αστικοποιημένες περιφέρειες, όπως η Αττική, το Νότιο Αιγαίο και η Κρήτη, επιβεβαιώνοντας τις υφιστάμενες περιφερειακές ανισότητες.

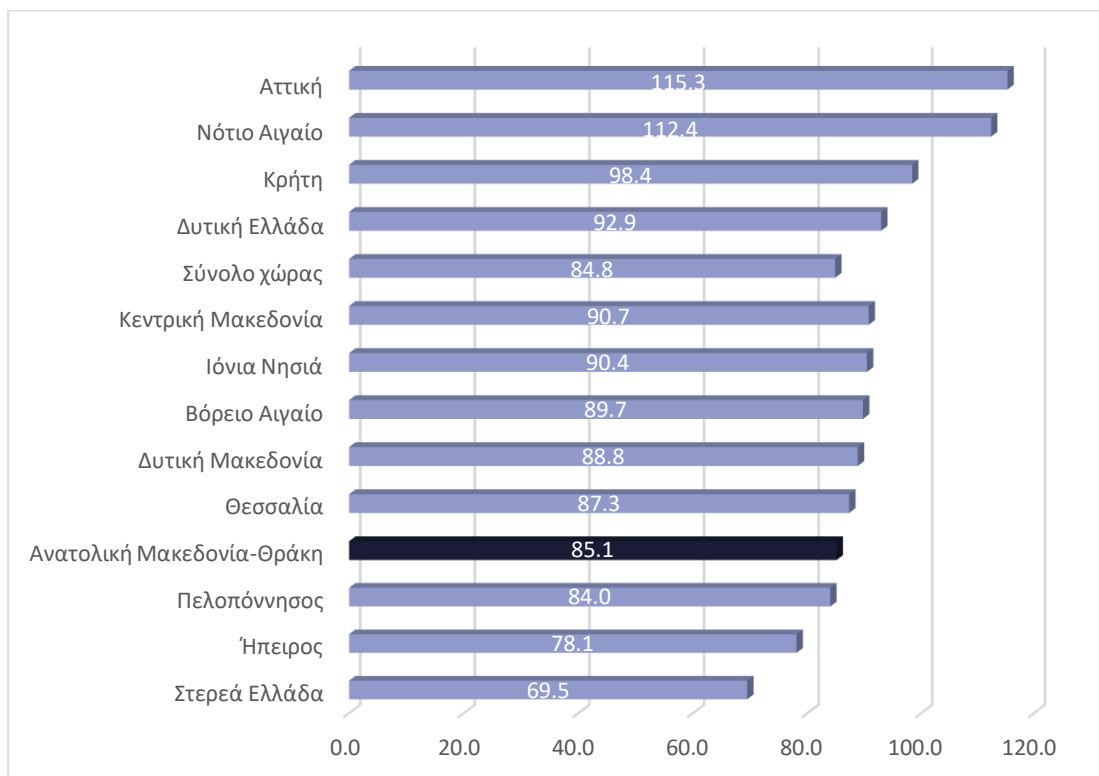
Πίνακας 16: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια και για το σύνολο της χώρας (2023).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	85,1
Αττική	115,3
Βόρειο Αιγαίο	89,7
Δυτική Ελλάδα	92,9
Δυτική Μακεδονία	88,8
Ήπειρος	78,1
Θεσσαλία	87,3
Ιόνια Νησιά	90,4
Κεντρική Μακεδονία	90,7
Κρήτη	98,4

Νότιο Αιγαίο	112,4
Πελοπόννησος	84,0
Στερεά Ελλάδα	69,5
Σύνολο χώρας	91,0

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2023. Διαθέσιμο στο: <https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/>.

Διάγραμμα 26: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια και για το σύνολο της χώρας (2023).

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2023. Διαθέσιμο στο: <https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/>.

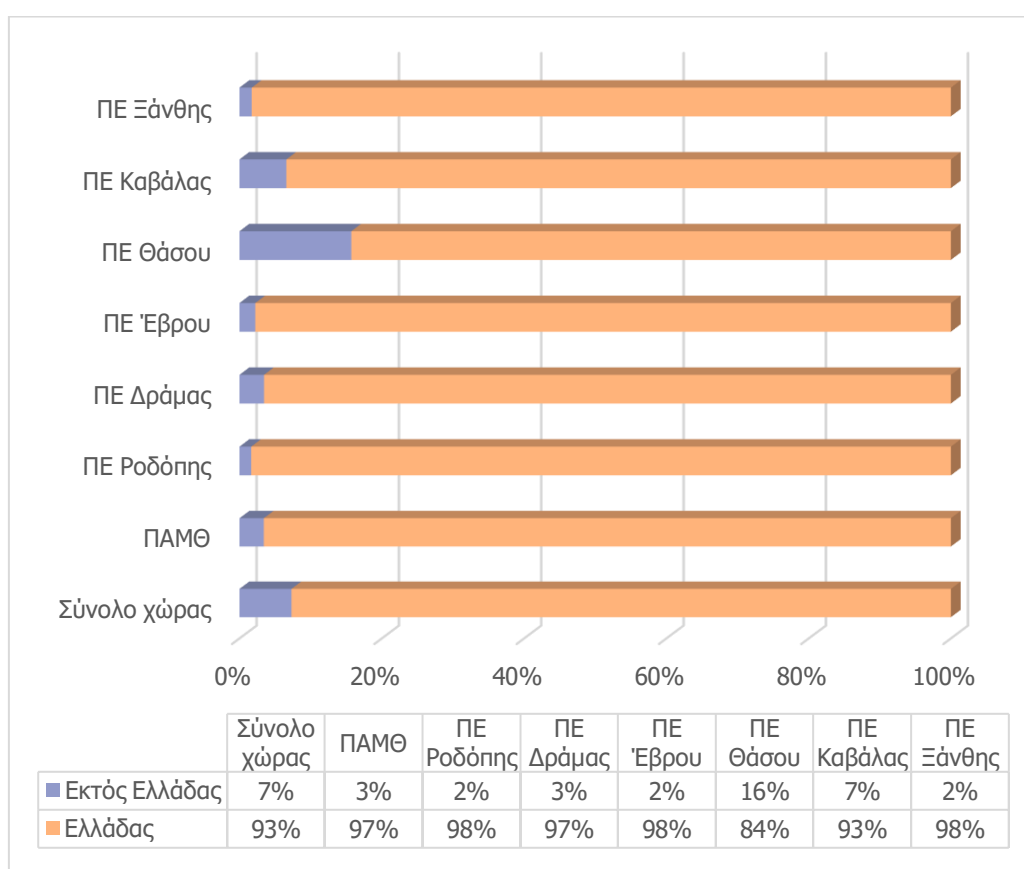
Ιθαγένεια

Η κατανομή του πληθυσμού με βάση την ιθαγένεια αποτελεί βασικό δείκτη για την κατανόηση της δημογραφικής σύνθεσης και του βαθμού παρουσίας αλλοδαπού πληθυσμού σε μια περιοχή. Η ανάλυση των στοιχείων επιτρέπει την αποτύπωση των διαφοροποιήσεων τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Περιφέρειας και Περιφερειακών Ενοτήτων. Σε επίπεδο Συνόλου Χώρας, το 93% του πληθυσμού διαθέτει ελληνική ιθαγένεια, ενώ το 7% αποτελείται από άτομα με ιθαγένεια άλλης χώρας. Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το ποσοστό των ατόμων με ελληνική ιθαγένεια είναι υψηλότερο και ανέρχεται στο 97%, ενώ το ποσοστό των κατοίκων με ιθαγένεια εκτός Ελλάδας περιορίζεται στο 3%, γεγονός που υποδηλώνει σχετικά μικρότερη παρουσία αλλοδαπού πληθυσμού σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο.

Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, οι περισσότερες περιοχές εμφανίζουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά πληθυσμού με ελληνική ιθαγένεια. Συγκεκριμένα, στις Π.Ε. Ροδόης,

Έβρου και Ξάνθης το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 98%, ενώ στις Π.Ε. Δράμας και Καβάλας διαμορφώνεται στο 97% και 93% αντίστοιχα. Αντίθετα, η Π.Ε. Θάσου παρουσιάζει σαφώς υψηλότερη παρουσία πληθυσμού με ιθαγένεια εκτός Ελλάδας, η οποία φτάνει το 16%, ποσοστό σημαντικά μεγαλύτερο τόσο από τον περιφερειακό όσο και από τον εθνικό μέσο όρο. Συνολικά, τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό πληθυσμού με ελληνική ιθαγένεια και σχετικά περιορισμένη παρουσία αλλοδαπών, με εξαίρεση την περίπτωση της Π.Ε. Θάσου όπου η συμμετοχή πληθυσμού με ιθαγένεια εκτός Ελλάδας εμφανίζεται αισθητά αυξημένη.

Διάγραμμα 27: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες ιθαγένειας για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Η κατανομή του αλλοδαπού πληθυσμού, ανά γεωγραφική περιοχή προέλευσης, αναδεικνύει βασικά μεταναστευτικά πρότυπα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε επίπεδο χώρας, κυριαρχούν τα άτομα προερχόμενα από χώρες της Ευρώπης εκτός ΕΕ (57,4%), ενώ ακολουθούν η Ασία (20,7%) και οι χώρες της ΕΕ (15,2%). Στην Περιφέρεια ΑΜΘ παρατηρείται αντίστοιχη εικόνα, με κυρίαρχη την προέλευση από χώρες της Ευρώπης εκτός ΕΕ (54,9%), ενώ σημαντική είναι και η συμμετοχή χωρών της ΕΕ (21,2%) και της Ασίας (19,3%).

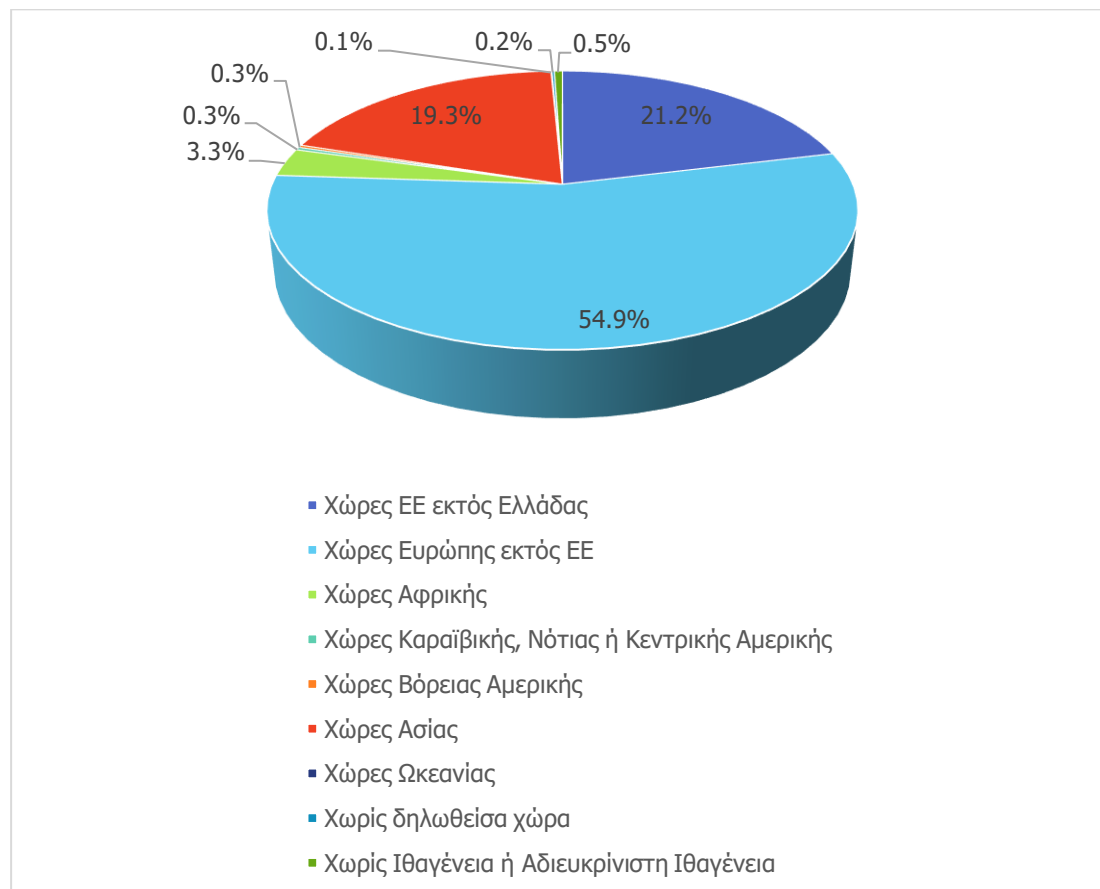
Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων καταγράφονται επιμέρους διαφοροποιήσεις, με ορισμένες περιοχές (π.χ. Καβάλα, Θάσος) να εμφανίζουν μεγαλύτερη συγκέντρωση από χώρες εκτός ΕΕ, ενώ σε άλλες (π.χ. Έβρος, Ξάνθη) παρατηρείται πιο ισορροπημένη κατανομή μεταξύ Ευρώπης και Ασίας. Συνολικά, ο αλλοδαπός πληθυσμός της Περιφέρειας προέρχεται κυρίως από ευρωπαϊκές και ασιατικές χώρες, ενώ η παρουσία άλλων γεωγραφικών περιοχών παραμένει περιορισμένη.

Πίνακας 17: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Χώρες ΕΕ εκτός Ελλάδας	Χώρες Ευρώπης εκτός ΕΕ	Χώρες Αφρικής	Χώρες Καραϊβικής, Νότιας ή	Χώρες Βόρειας Αμερικής	Χώρες Ασίας	Χώρες Ωκεανίας	Χωρίς δηλωθείσα χώρα	Χωρίς Ιθαγένεια ή Αδιευκρίνιστη Ιθαγένεια
Σύνολο χώρας	15,2%	57,4%	4,4%	0,5%	0,7%	20,7%	0,2%	0,4%	0,5%
ΠΑΜΘ	21,2%	54,9%	3,3%	0,3%	0,3%	19,3%	0,1%	0,2%	0,5%
ΠΕ Ροδόπης	32,0%	42,2%	0,9%	0,2%	0,5%	23,4%	0,0%	0,5%	0,2%
ΠΕ Δράμας	18,4%	52,0%	2,5%	0,3%	0,2%	26,0%	0,0%	0,0%	0,5%
ΠΕ Έβρου	30,7%	29,7%	2,6%	0,7%	0,5%	34,3%	0,2%	0,4%	1,0%
ΠΕ Θάσου	25,6%	68,3%	0,8%	0,4%	0,3%	4,1%	0,0%	0,2%	0,3%
ΠΕ Καβάλας	14,4%	66,3%	5,4%	0,2%	0,3%	12,8%	0,1%	0,1%	0,4%
ΠΕ Ξάνθης	22,8%	49,8%	2,1%	0,4%	0,0%	23,8%	0,0%	0,2%	1,0%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 28: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία.*

Φυσικό και μεταναστευτικό ισοζύγιο

Το «Φυσικό ισοζύγιο» (ΦΙ)⁵³ ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ γεννήσεων και θανάτων, ενώ το «Μεταναστευτικό ισοζύγιο» (ΜΙ)⁵⁴ ως η διαφορά μεταξύ εισροών και εκροών πληθυσμού. Ο συνδυασμός των δύο μεγεθών καθορίζει τη συνολική δημογραφική εξέλιξη μιας περιοχής⁵⁵. Όταν και τα δύο είναι αρνητικά, η πληθυσμιακή συρρίκνωση

⁵³ **Φυσικό ισοζύγιο γεωγραφικής περιοχής:** Η διαφορά μεταξύ γεννήσεων και θανάτων.

⁵⁴ **Μεταναστευτικό ισοζύγιο γεωγραφικής περιοχής:** Η διαφορά μεταξύ εισροών και εκροών πληθυσμού. Τα μεταναστευτικά ισοζύγια (είσοδοι-έξοδοι) υπεισέρχονται και παίζουν συχνά καθοριστικό ρόλο.

⁵⁵ Τα ισοζύγια αυτά σε εθνικό επίπεδο δίνουν μεν σχεδόν 185.000 περισσότερες εξόδους από εισόδους (είναι δηλαδή αρνητικά), αλλά στην πλειοψηφία των Περιφερειακών Ενοτήτων (32/51) είναι θετικά. Είναι προφανές ότι όπου τόσο το Φ.Ι όσο και το Μ.Ι είναι αρνητικά, προστιθέμενα, οδηγούν σε ακόμη μεγαλύτερες μειώσεις του πληθυσμού. Αντιθέτως, όταν τα Μ.Ι είναι θετικά α) είτε υπερτερούν των αρνητικών Φ.Ι και οδηγούν σε αύξηση του πληθυσμού, είτε β) υπολείπονται των Φ.Ι και στην περίπτωση αυτή οι μειώσεις είναι μικρότερες.

εντείνεται, ενώ θετικό μεταναστευτικό ισοζύγιο μπορεί να μετριάσει ή και να αντιστρέψει τις απώλειες (Παππάς, Κοτζαμάνης & DIRAP, 2021)⁵⁶.

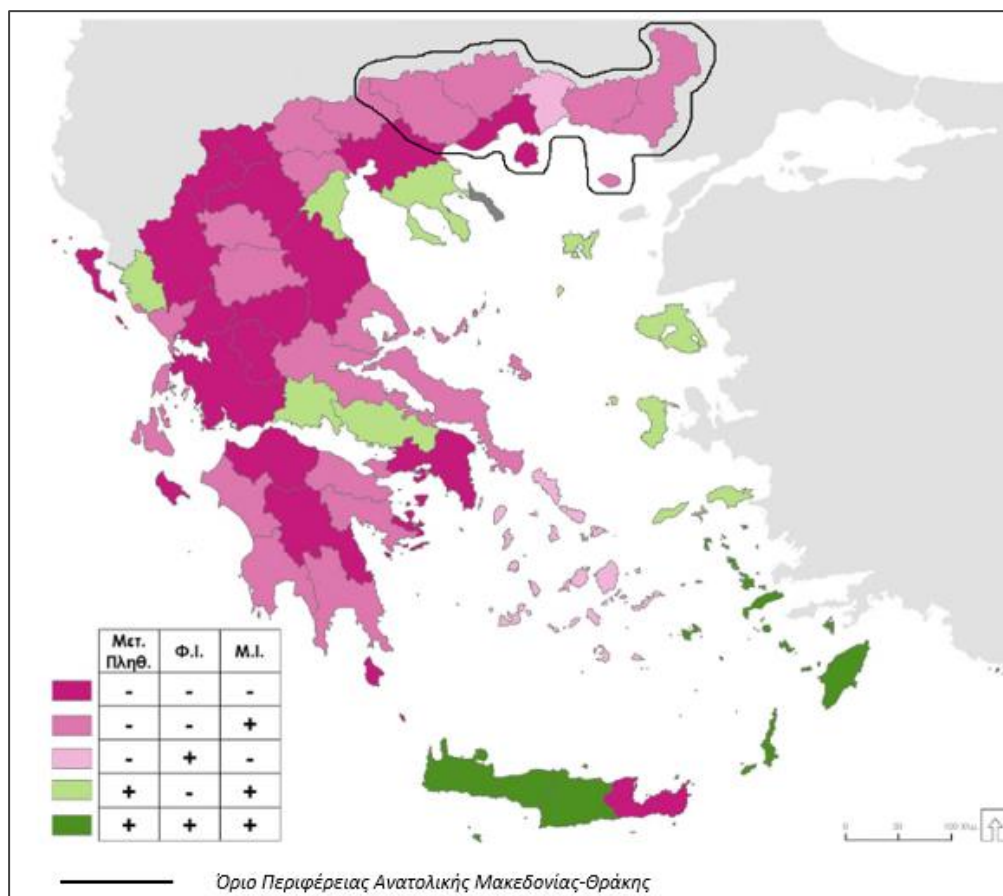
Ο παρακάτω Χάρτης δίνει μια συνθετική εικόνα ταξινομώντας τις Περιφερειακές Ενότητες με βάση τρία κριτήρια: την μεταβολή του πληθυσμού, τα ΦΙ και τα ΜΙ τους. Σε εθνικό επίπεδο, το μεταναστευτικό ισοζύγιο είναι συνολικά αρνητικό, αν και στην πλειονότητα των Περιφερειακών Ενότητων εμφανίζεται θετικό. Ωστόσο, σημαντικός αριθμός περιοχών παρουσιάζει ταυτόχρονα αρνητικά φυσικά και μεταναστευτικά ισοζύγια, οδηγώντας σε έντονη πληθυσμιακή μείωση.

Στην ΠΑΜΘ, το ΦΙ είναι αρνητικό σχεδόν σε όλες τις ΠΕ, με εξαίρεση την Ξάνθη. Ως προς το ΜΙ παρατηρείται διαφοροποίηση, είναι αρνητικό σε Θάσο και Ξάνθη, ενώ στις υπόλοιπες ΠΕ εμφανίζεται θετικό. Ωστόσο, η θετική αυτή συμβολή δεν επαρκεί για να αντισταθμίσει το αρνητικό φυσικό ισοζύγιο, με αποτέλεσμα τη συνολική πληθυσμιακή μείωση στις περισσότερες περιοχές της Περιφέρειας.

⁵⁶ Παππάς, Κοτζαμάνης & DIRAP. (2021). Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται συνεχώς, οι μεταβολές του όμως σε περιφερειακό επίπεδο διαφέρουν σημαντικά: ο ρόλος των Φυσικών (γεννήσεις- θάνατοι) και των Μεταναστευτικών Ισοζυγίων (είσοδοι- έξοδοι). FLASH NEWS, Τεύχος 4. (Διαθέσιμο στο:

https://x-demography.gr/Content/Upload/News/Files/Flash/DIIRAP%20FLASH%20NEWS%204_2021.pdf)

Χάρτης 5: Μεταβολές του πληθυσμού, Φυσικά και Μεταναστευτικά Ισοζύγια Περιφερειακών Ενοτήτων (2011-2020).

Πηγή: Παππάς & Κοτζαμάνης, 2021. (Διαθέσιμο στο: https://x-demography.gr/Content/Upload/News/Files/Flash/DIIRAP%20FLASH%20NEWS%204_2021.pdf)

Εκπαιδευτικό επίπεδο

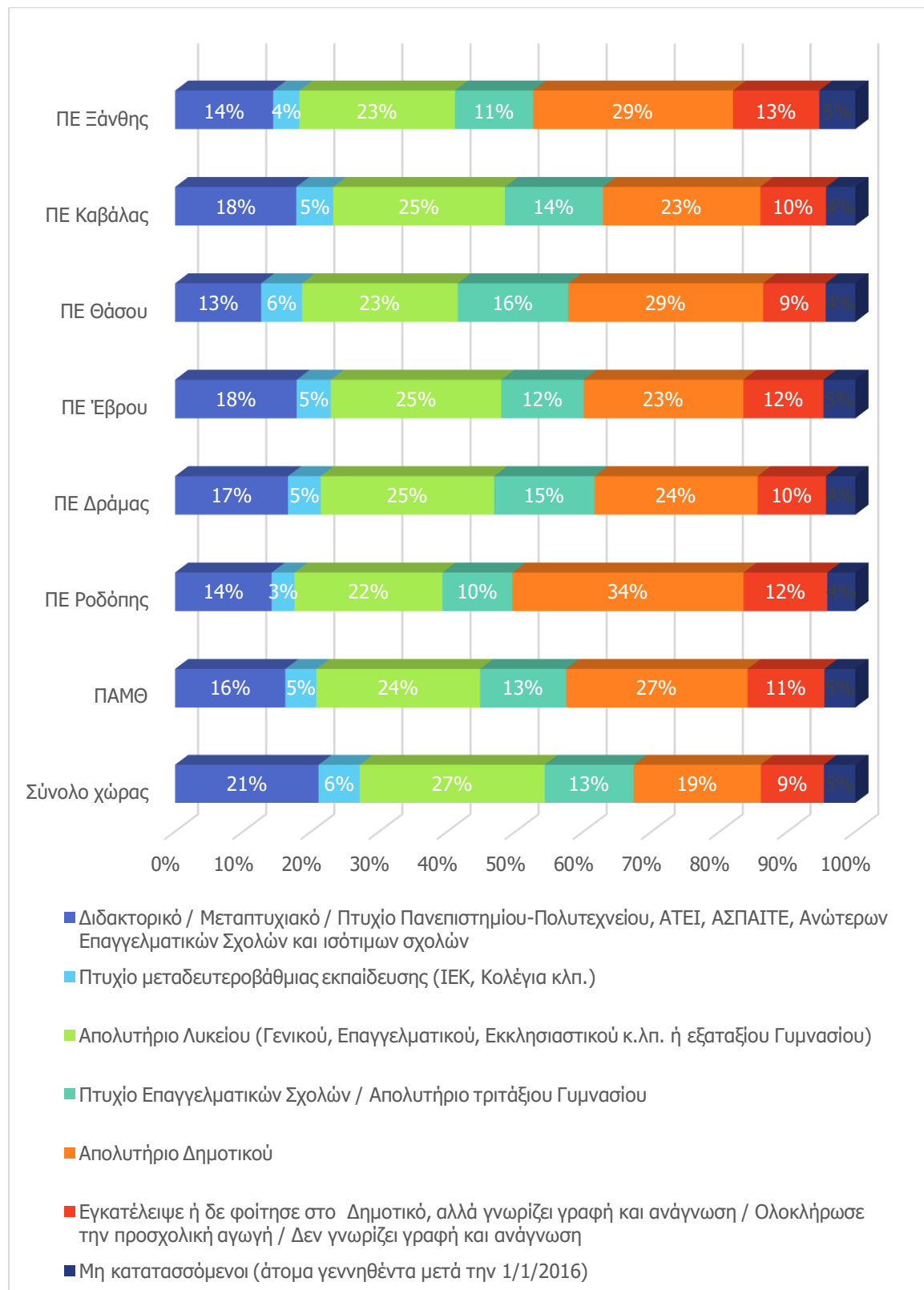
Η ανάλυση του επιπέδου εκπαίδευσης αποτελεί κρίσιμο δείκτη για την κατανόηση των κοινωνικών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών μιας περιοχής, καθώς συνδέεται με την απασχολησιμότητα και τις παραγωγικές δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού. Στην ΠΑΜΘ καταγράφεται χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο σε σύγκριση με το εθνικό μέσο όρο, με μικρότερη συμμετοχή αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης (16% έναντι 21%) και υψηλότερα ποσοστά αποφοίτων Δημοτικού (27%). Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, η Ροδόπη εμφανίζει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού χαμηλής εκπαίδευσης, ενώ Έβρος και Καβάλα παρουσιάζουν σχετικά υψηλότερα ποσοστά ανώτατης εκπαίδευσης. Συνολικά, η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από ενισχυμένη παρουσία χαμηλότερων μορφωτικών επιπέδων, γεγονός που επηρεάζει τη δομή του ανθρώπινου δυναμικού. Παράλληλα, η διαρροή καταρτισμένου προσωπικού συνδέεται κυρίως με την έλλειψη αντίστοιχων ευκαιριών απασχόλησης και τη περιορισμένη ερευνητική δραστηριότητα.

Πίνακας 18: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

Διοικητική Ενότητα	ΣΥΝΟΛΟ	Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών	Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)	Απολυτήριο Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου)	Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών / Απολυτήριο τριτάξιου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Εγκατέλειψε ή δε φοίτησε στο Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2016)
Σύνολο χώρας	10.482.487	21%	6%	27%	13%	19%	9%	5%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	562.201	16%	5%	24%	13%	27%	11%	5%
ΠΕ Ροδόπης	104.263	14%	3%	22%	10%	34%	12%	4%
ΠΕ Δράμας	86.641	17%	5%	25%	15%	24%	10%	4%
ΠΕ Έβρου	133.803	18%	5%	25%	12%	23%	12%	5%
ΠΕ Θάσου	13.103	13%	6%	23%	16%	29%	9%	4%
ΠΕ Καβάλας	116.196	18%	5%	25%	14%	23%	10%	4%
ΠΕ Ξάνθης	108.198	14%	4%	23%	11%	29%	13%	5%

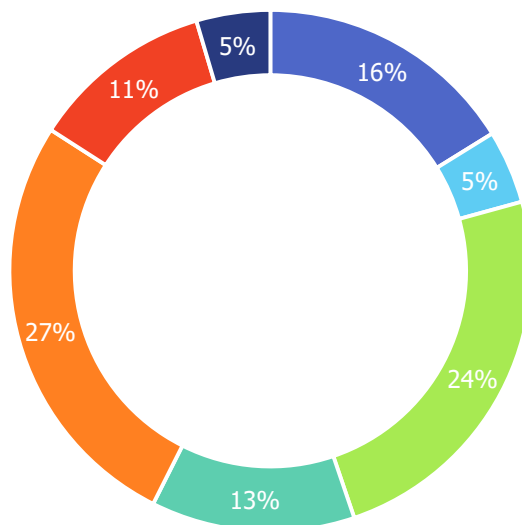
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 30: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

- Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών
- Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)
- Απολυτήριο Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου)
- Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών / Απολυτήριο τριτάξιου Γυμνασίου
- Απολυτήριο Δημοτικού
- Εγκατέλειψε ή δε φοίτησε στο Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση
- Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2016)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Απασχόληση & Ανεργία

Κατωτέρω παρουσιάζεται συγκεντρωτικός Πίνακας με στοιχεία για τον οικονομικά ενεργό και μη ενεργό πληθυσμό, τους απασχολούμενους ανά τομέα και τους ανέργους, τόσο για το σύνολο της χώρας όσο και για την Περιφέρεια και τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες, με αναφορά στο έτος 2021.

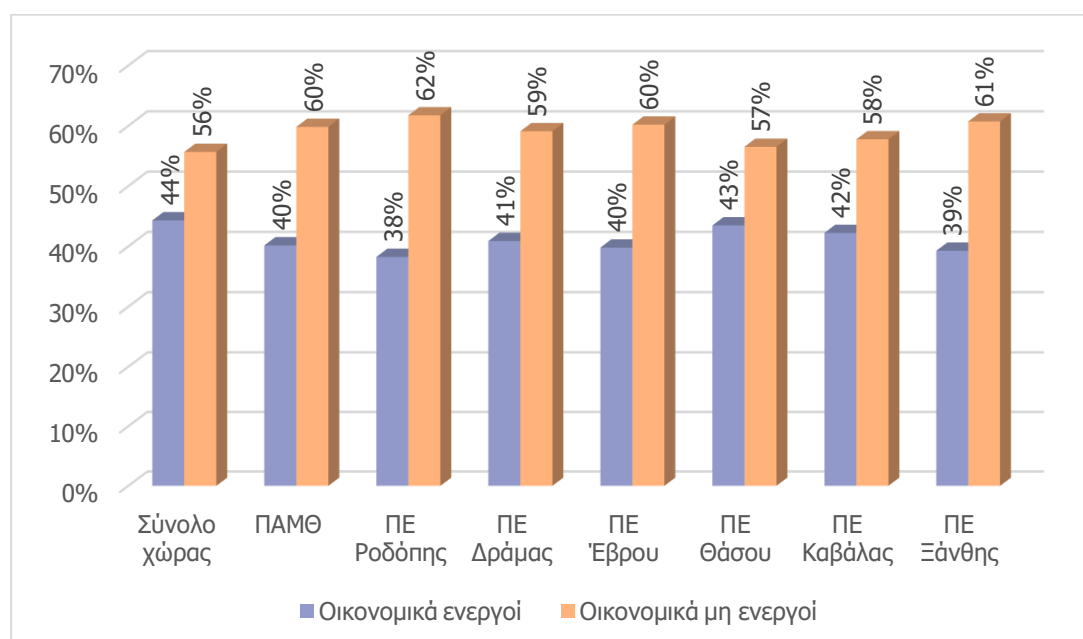
Πίνακας 19: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Σύνολο	Κατάσταση ασχολίας						
		Οικονομικά ενεργοί						Οικονομικά μη ενεργοί
		Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι	
			Σύνολο	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας		
Σύνολο χώρας	10.482.487	4.645.760	3.986.515	364.124	594.601	3.027.790	659.248	5.836.726
ΠΑΜΘ	562.201	225.845	190.532	34.478	32.861	123.189	35.316	336.359
ΠΕ Ροδόπης	104.263	39.888	33.279	9.912	4.835	18.532	6.607	64.377
ΠΕ Δράμας	86.641	35.432	29.772	5.070	5.843	18.859	5.663	51.212
ΠΕ Έβρου	133.803	53.255	46.095	7.077	4.953	34.066	7.157	80.551
ΠΕ Θάσου	13.103	5.696	4.785	705	779	3.301	913	7.405
ΠΕ Καβάλας	116.196	49.077	41.405	6.952	7.268	27.185	7.675	67.122
ΠΕ Ξάνθης	108.198	42.500	35.194	4.760	9.185	21.248	7.304	65.694

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

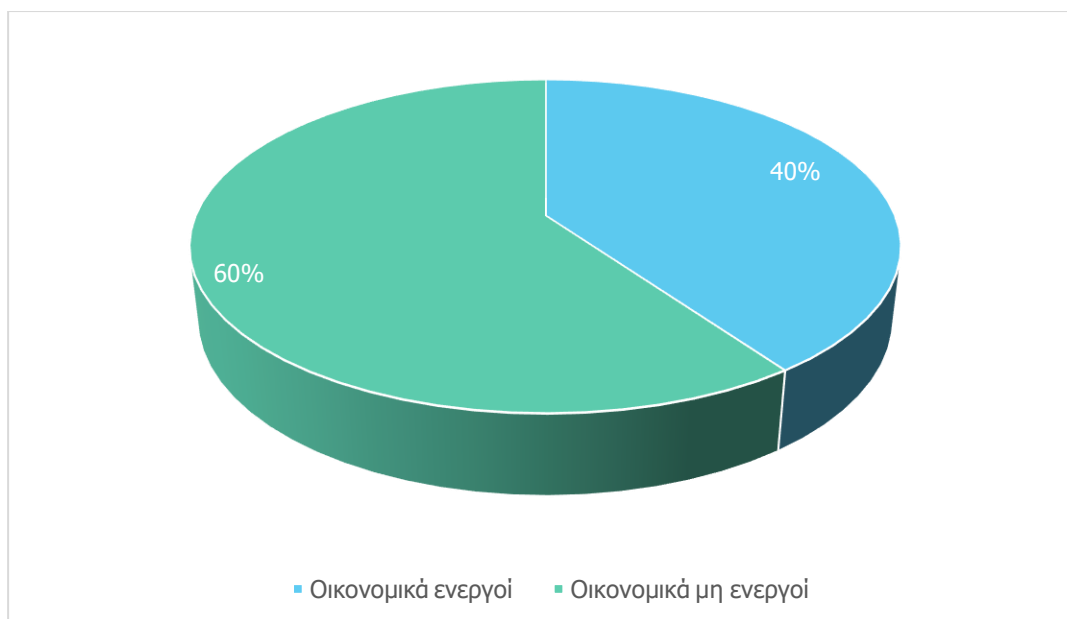
Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η πλειονότητα του πληθυσμού ανήκει στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Στο σύνολο της χώρας, οι οικονομικά μη ενεργοί ανέρχονται στο 56%, έναντι 44% των οικονομικά ενεργών, ενώ στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο (60% έναντι 40%). Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενότητων, οι διαφοροποιήσεις είναι περιορισμένες, με το ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών να κυμαίνεται μεταξύ 57% και 62%. Χαμηλότερη τιμή καταγράφεται στη Θάσο (57%) και υψηλότερη στη Ροδόπη (62%), ενώ οι υπόλοιπες ενότητες κινούνται σε ενδιάμεσα επίπεδα. Συνολικά, η Περιφέρεια εμφανίζει σταθερά υψηλότερο ποσοστό οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού, γεγονός που συνιστά κρίσιμο χαρακτηριστικό της τοπικής αγοράς εργασίας.

Διάγραμμα 31: Ποσοστιαία κατανομή οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

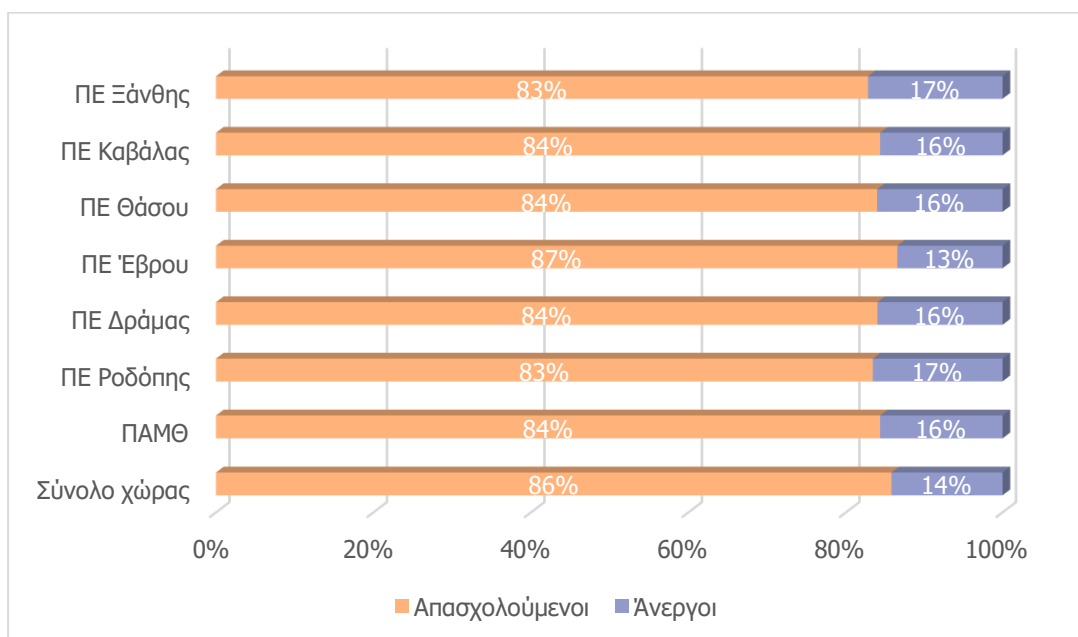
Διάγραμμα 32: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία*.

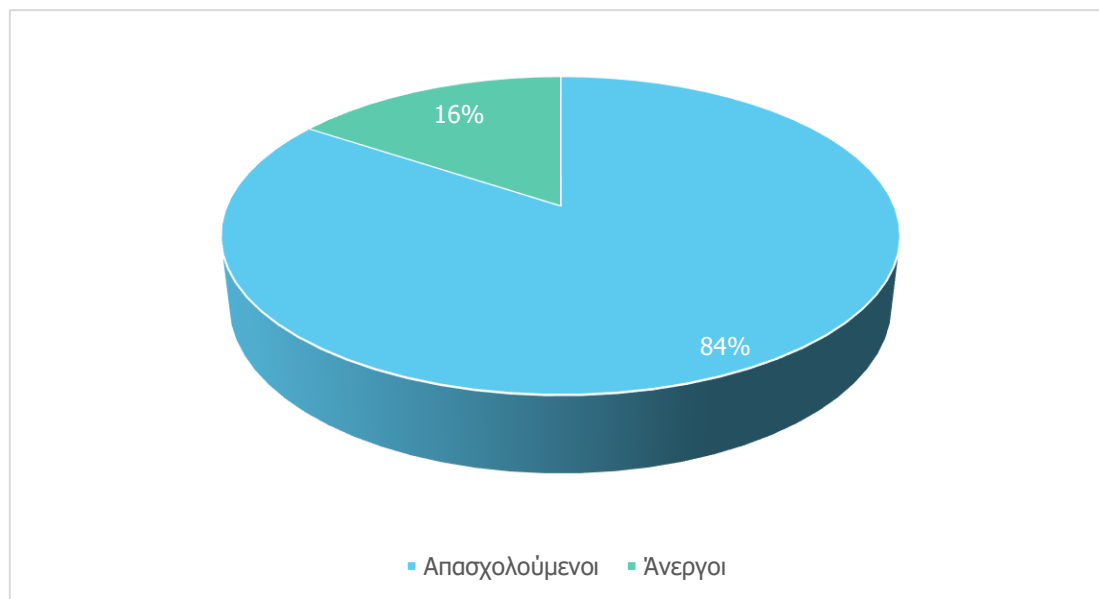
Διαπιστώνεται ότι το 84% των οικονομικά ενεργών της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελείται από απασχολούμενους, ενώ το 16% αντιστοιχεί σε ανέργους. Το συγκεκριμένο ποσοστό, παρότι εμφανίζεται συγκριτικά χαμηλότερο, εξακολουθεί να είναι σημαντικό. Τα αντίστοιχα ποσοστά των ΠΕ που ανήκουν σ' αυτήν κυμαίνονται από 83% για τους απασχολούμενους στις ΠΕ Ροδόπης και Ξάνθης και φτάνουν το 87% στην ΠΕ Έβρου.

Διάγραμμα 33: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων και ανέργων στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & *ιδία επεξεργασία*.

Διάγραμμα 34: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων και ανέργων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΥΠΑ (2025), η ανεργία στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης παρουσιάζει σημαντικές χωρικές διαφοροποιήσεις, αντανakλώντας τις ιδιαιτερότητες των τοπικών αγορών εργασίας και τη διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι εγγεγραμμένοι άνεργοι αυξάνονται από 46.245 τον Ιούνιο σε 49.452 τον Δεκέμβριο (+7%), εξέλιξη που συνδέεται και με εποχικές διακυμάνσεις. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ανέργων εντοπίζεται στην Ξάνθη, ενώ σημαντική συμμετοχή καταγράφουν η Καβάλα και η Ροδόπη. Αύξηση της ανεργίας παρατηρείται κυρίως στην Καβάλα και τη Δράμα, ενώ μικρή μείωση καταγράφεται στον Έβρο και σχετική σταθερότητα στη Ροδόπη. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η Θάσος, όπου σημειώνεται πολύ έντονη αύξηση των ανέργων, πιθανότατα λόγω της έντονης εποχικότητας της απασχόλησης. Συνολικά, τα δεδομένα αναδεικνύουν την άνιση χωρική κατανομή της ανεργίας και τις διαφοροποιημένες τάσεις μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας.

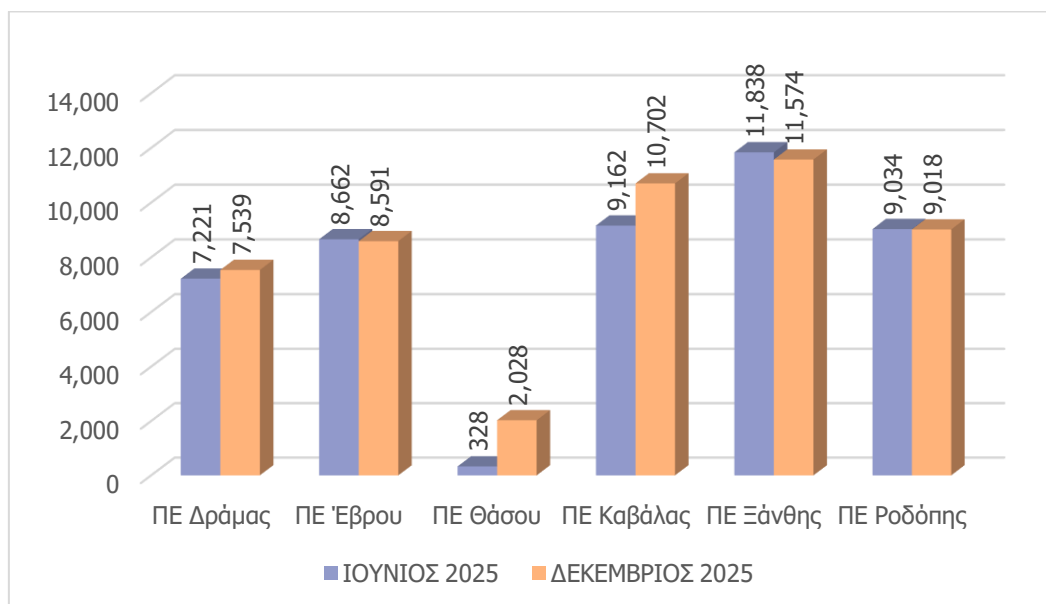
Πίνακας 20: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο του 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΕΤΟΥΣ 2025				Ποσοστιαία μεταβολή (%)
	ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%	
ΠΕ Δράμας	7.221	16%	7.539	15%	4%
ΠΕ Έβρου	8.662	19%	8.591	17%	-1%
ΠΕ Θάσου	328	1%	2.028	4%	518%
ΠΕ Καβάλας	9.162	20%	10.702	22%	17%
ΠΕ Ξάνθης	11.838	26%	11.574	23%	-2%
ΠΕ Ροδόπης	9.034	20%	9.018	18%	0%
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής	46.245	-	49.452	-	7%

**Μακεδονίας-
Θράκης**

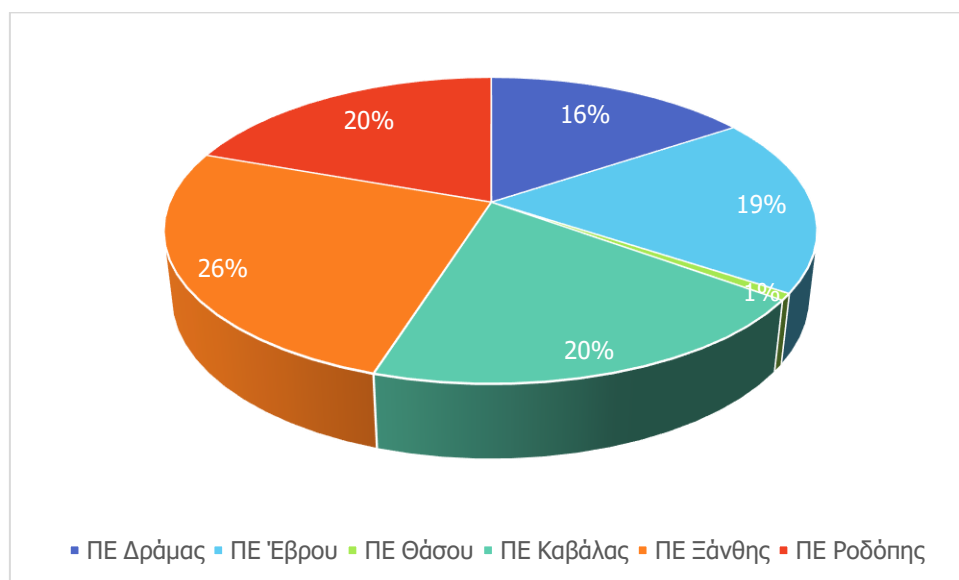
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 35: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο του 2025.

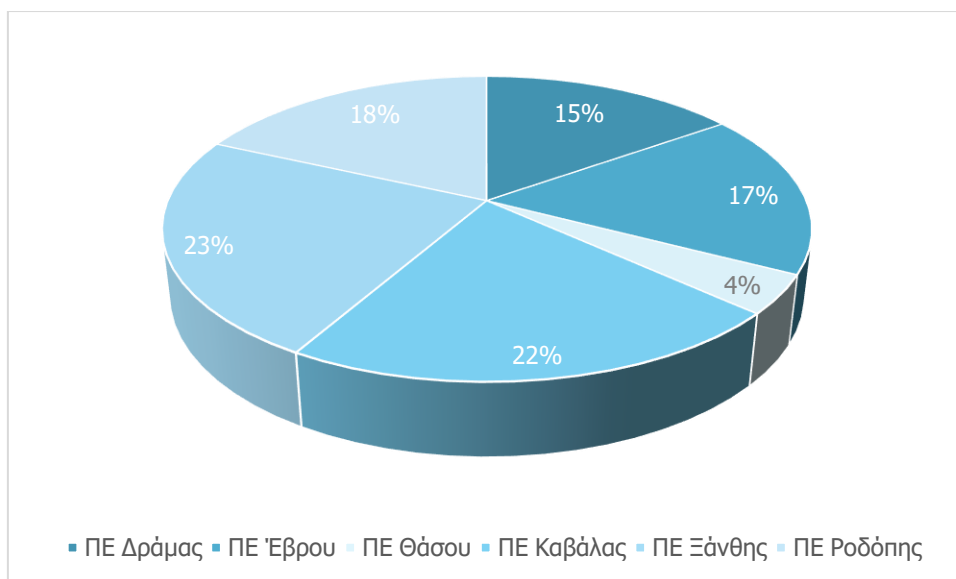
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 36: Ποσοστιαία κατανομή του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

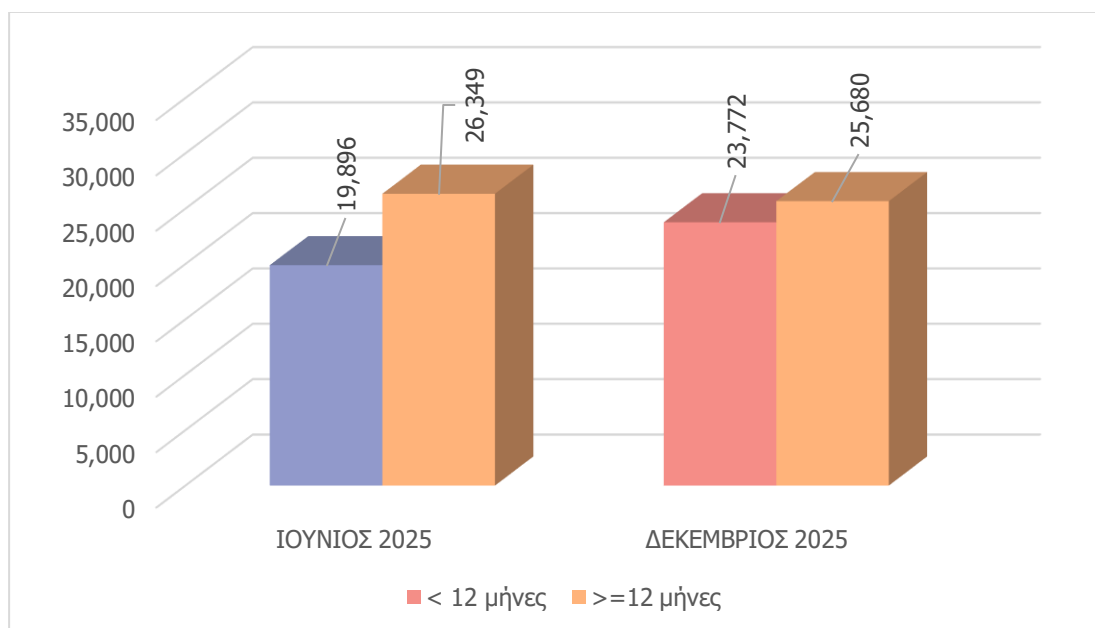
Διάγραμμα 37: Ποσοστιαία κατανομή του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΙΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

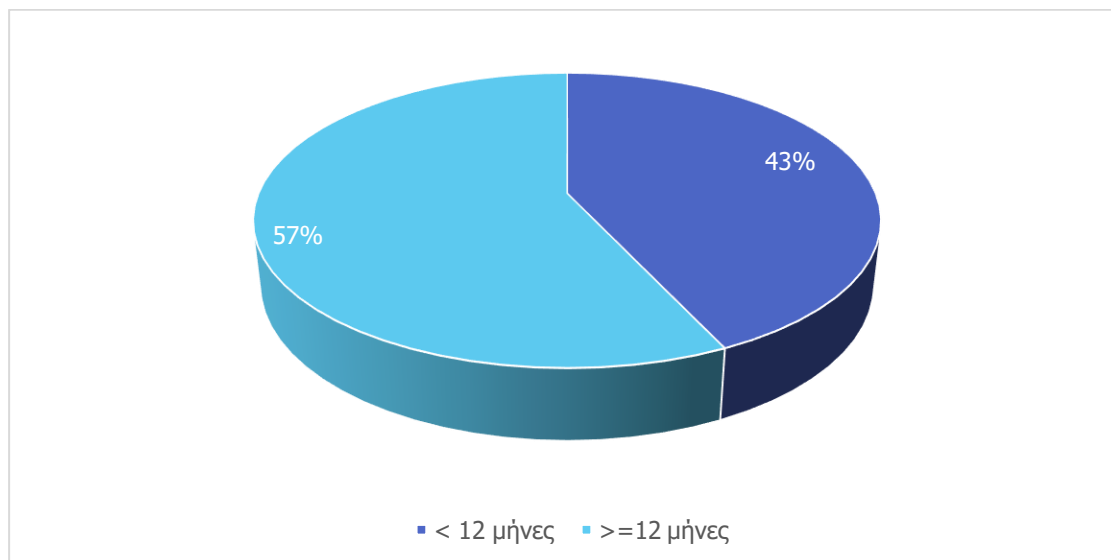
Η ανάλυση της διάρκειας ανεργίας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για το 2025 καταδεικνύει μετατόπιση στη σύνθεση της ανεργίας. Η βραχυχρόνια ανεργία (κάτω των 12 μηνών) αυξάνεται αισθητά, από 19.896 άτομα τον Ιούνιο σε 23.772 τον Δεκέμβριο, με το ποσοστό της να ενισχύεται από 43% σε 48%, υποδηλώνοντας αυξημένες εισροές στην ανεργία. Αντίθετα, η μακροχρόνια ανεργία παρουσιάζει μικρή μείωση (από 26.349 σε 25.680 άτομα), με το ποσοστό της να υποχωρεί από 57% σε 52%, παραμένοντας ωστόσο η κυρίαρχη μορφή ανεργίας. Συνολικά, παρατηρείται ενίσχυση της βραχυχρόνιας ανεργίας, χωρίς να αναιρείται η έντονη διαρθρωτική διάσταση του φαινομένου στην Περιφέρεια.

Διάγραμμα 38: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων (< 12 μήνες και ≥12 μήνες) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

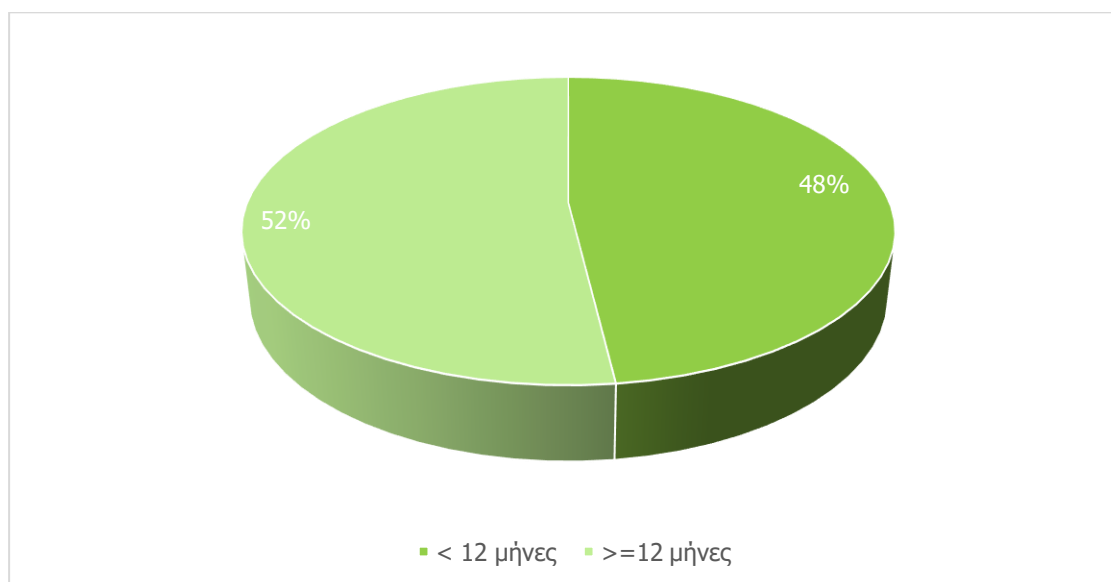
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 39: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 40: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Η εξέταση της διάρκειας ανεργίας ανά Περιφερειακή Ενότητα της ΠΑΜΘ αναδεικνύει την έντονη παρουσία της μακροχρόνιας ανεργίας. Τον Ιούνιο του 2025, σε όλες σχεδόν τις Περιφερειακές Ενότητες το ποσοστό των ανέργων με διάρκεια άνω των 12 μηνών υπερβαίνει το 50%, με υψηλότερες τιμές στη Ροδόπη (60%) και σημαντικά ποσοστά

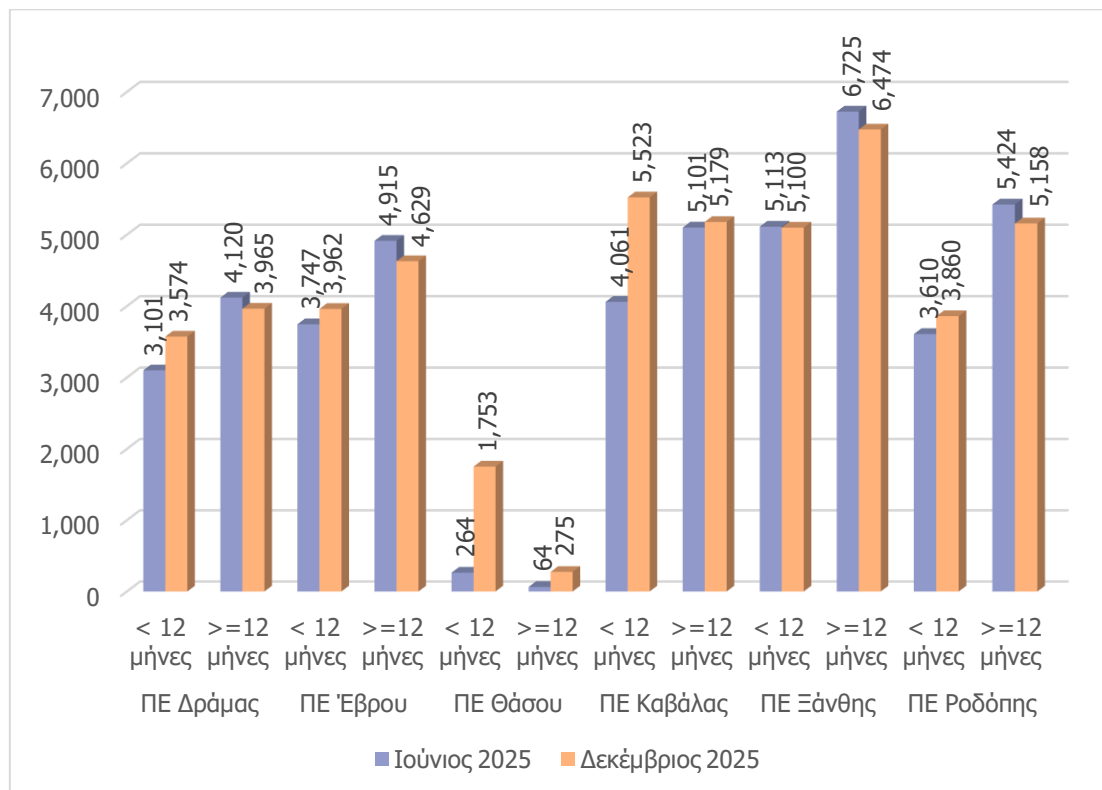
σε Δράμα, Έβρο και Ξάνθη (57%). Εξαιρέση αποτελεί η Θάσος, όπου κυριαρχεί η βραχυχρόνια ανεργία, λόγω της έντονης εποχικότητας. Τον Δεκέμβριο του 2025 παρατηρείται μερική ενίσχυση της βραχυχρόνιας ανεργίας σε ορισμένες Περιφερειακές Ενότητες, ιδίως στην Καβάλα (52%), καθώς και σε Δράμα και Έβρο. Ωστόσο, η μακροχρόνια ανεργία παραμένει κυρίαρχη στις περισσότερες περιοχές, όπως στη Ξάνθη και τη Ροδόπη. Αντίθετα, στη Θάσο η βραχυχρόνια ανεργία υπερσχύει συντριπτικά (86%), επιβεβαιώνοντας τον εποχικό χαρακτήρα της τοπικής οικονομίας.

Πίνακας 21: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων (< 12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
		ΙΟΥΝΙΟΣ	(%)	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	(%)
ΠΕ Δράμας	< 12 μήνες	3.101	43%	3.574	47%
	>=12 μήνες	4.120	57%	3.965	53%
	Σύνολο ΠΕ Δράμας	7.221	-	7.539	-
ΠΕ Έβρου	< 12 μήνες	3.747	43%	3.962	46%
	>=12 μήνες	4.915	57%	4.629	54%
	Σύνολο ΠΕ Έβρου	8.662	-	8.591	-
ΠΕ Θάσου	< 12 μήνες	264	80%	1.753	86%
	>=12 μήνες	64	20%	275	14%
	Σύνολο ΠΕ Θάσου	328	-	2.028	-
ΠΕ Καβάλας	< 12 μήνες	4.061	44%	5.523	52%
	>=12 μήνες	5.101	56%	5.179	48%
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας	9.162	-	10.702	-
ΠΕ Ξάνθης	< 12 μήνες	5.113	43%	5.100	44%
	>=12 μήνες	6.725	57%	6.474	56%
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης	11.838	-	11.574	-
ΠΕ Ροδόπης	< 12 μήνες	3.610	40%	3.860	43%
	>=12 μήνες	5.424	60%	5.158	57%
	Σύνολο ΠΕ Ροδόπης	9.034	-	9.018	-
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης		46.245	-	49.452	-

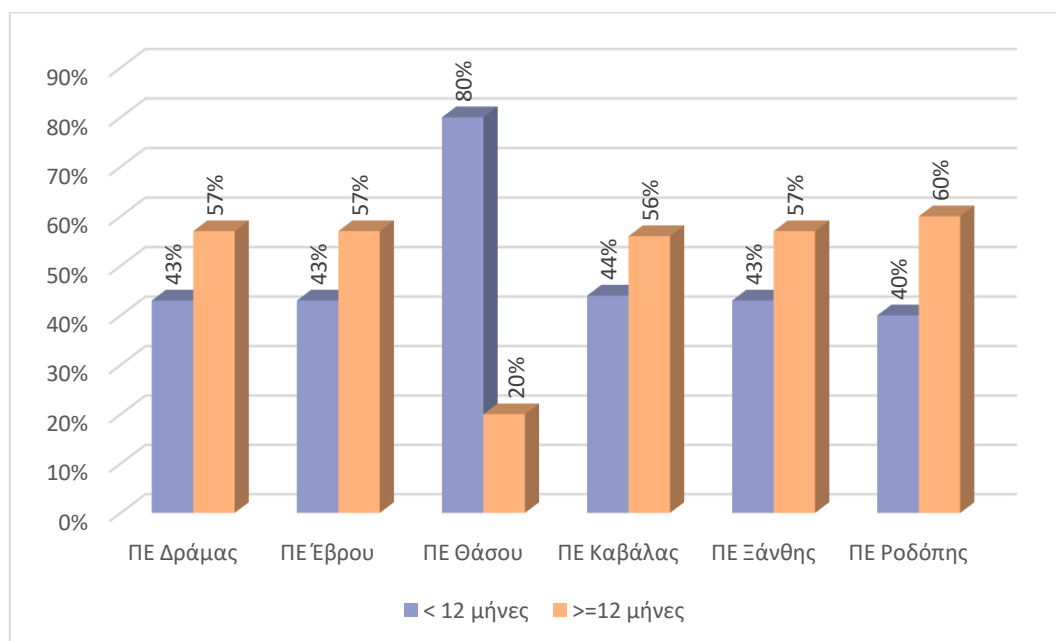
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 41: Εγγεγραμμένοι άνεργοι (<12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025 (%).

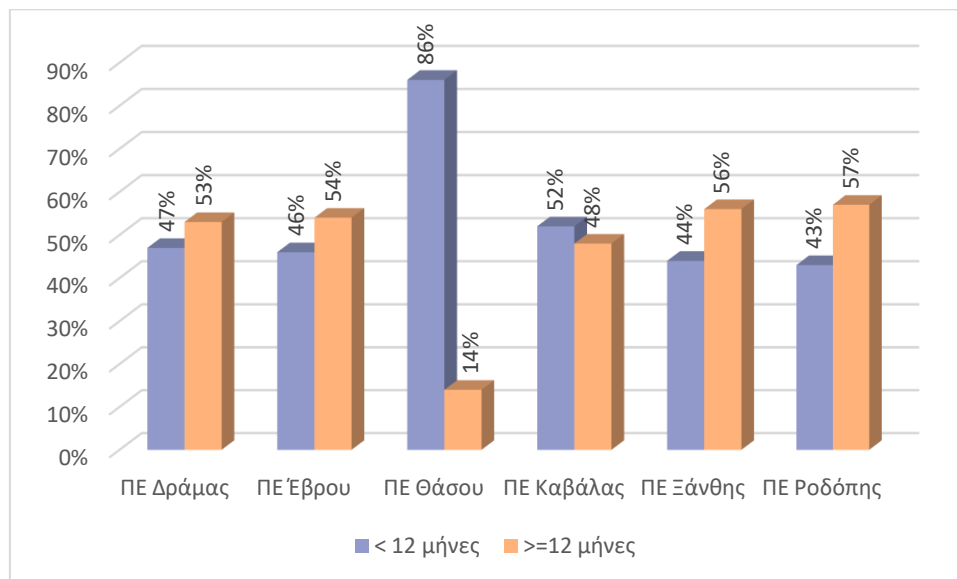
Πηγή: ΔΥΓΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 42: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΓΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 43: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων (<12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΓΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Συνολικά, η αγορά εργασίας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας και έντονες χωρικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των Περιφερειακών Ενότητων. Παράλληλα, σε ορισμένες περιοχές καταγράφεται αύξηση της βραχυχρόνιας ανεργίας προς το τέλος του έτους, στοιχείο που υποδηλώνει νέες εισροές ανέργων και αναδεικνύει την ανάγκη στοχευμένων πολιτικών απασχόλησης.

Σε επίπεδο Δήμων, την περίοδο Ιουνίου–Δεκεμβρίου 2025, παρατηρούνται διαφοροποιημένες τάσεις. Στην ΠΕ Δράμα και την ΠΕ Καβάλα καταγράφεται αύξηση της ανεργίας με μετατόπιση προς τη βραχυχρόνια, ενώ στην ΠΕ Έβρου η εικόνα είναι μικτή, με μείωση στο Δήμο Αλεξανδρούπολης και αύξηση σε άλλους. Στο Δήμο Θάσος σημειώνεται έντονη άνοδος της ανεργίας λόγω εποχικότητας, ενώ στην ΠΕ Ξάνθη παρατηρείται ήπια αποκλιμάκωση, με διατήρηση υψηλής μακροχρόνιας ανεργίας. Τέλος, στην ΠΕ Ροδόπης η κατάσταση εμφανίζεται σχετικά σταθερή, με επίμονη παρουσία μακροχρόνιας ανεργίας σε αρκετούς δήμους.

Πίνακας 22: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων (< 12 μήνες και >=12 μήνες) ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
			ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ (Έδρα: Καλαμπάκι)	< 12 μήνες	401	42%	451	46%
		>=12 μήνες	546	58%	524	54%
		Σύνολο Δήμου Δοξάτου	947	-	975	-
		< 12 μήνες	2.151	42%	2.395	46%

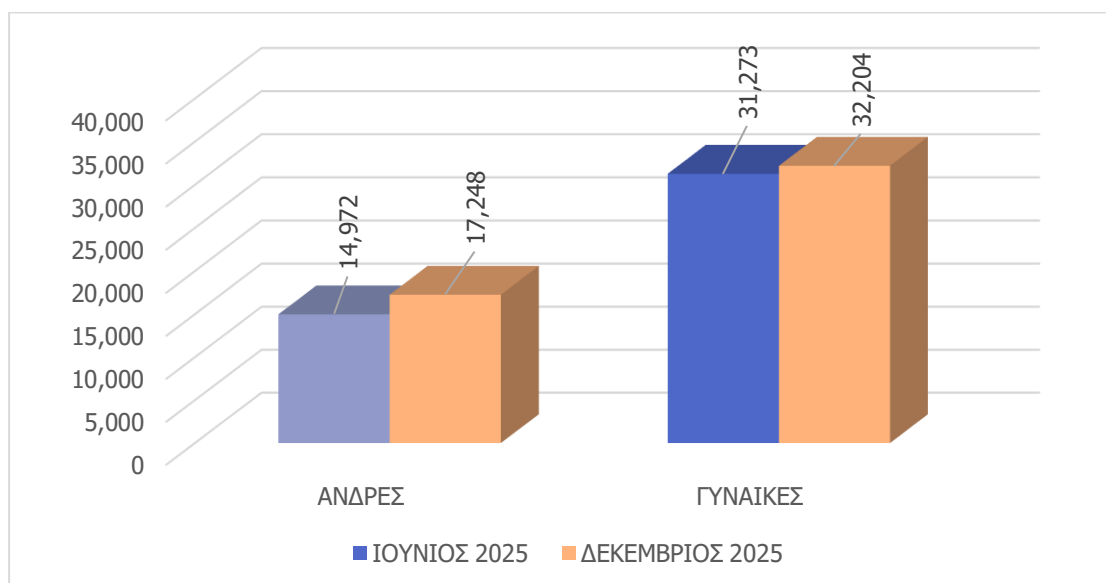
	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ (Έδρα: Δράμα)	>=12 μήνες	2.931	58%	2.821	54%
		Σύνολο Δήμου Δράμας	5.082	-	5.216	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ (Έδρα: Κάτω Νευροκόπι)	< 12 μήνες	196	51%	248	57%
		>=12 μήνες	190	49%	189	43%
		Σύνολο Δήμου Κάτω Νευροκοπίου	386	-	437	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ (Έδρα: Παρανέστι)	< 12 μήνες	51	36%	77	48%
		>=12 μήνες	91	64%	85	52%
		Σύνολο Δήμου Παρανεστίου	142	-	162	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ (Έδρα: Προσοτσάνη)	< 12 μήνες	302	45%	403	54%
		>=12 μήνες	362	55%	346	46%
Σύνολο Δήμου Προσοτσάνης		664	-	749	-	
Σύνολο ΠΕ Δράμας		7.221	-	7.539	-	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (Έδρα: Αλεξανδρούπολη Ιστορική Έδρα: Βήρα)	< 12 μήνες	2.353	46%	2.296	47%
		>=12 μήνες	2.815	54%	2.612	53%
		Σύνολο Δήμου Αλεξανδρούπολης	5.168	-	4.908	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ (Έδρα: Διδυμότειχο)	< 12 μήνες	341	34%	350	36%
		>=12 μήνες	657	66%	625	64%
		Σύνολο Δήμου Διδυμότειχου	998	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ (Έδρα: Ορεστιάδα)	< 12 μήνες	725	43%	813	48%
		>=12 μήνες	946	57%	895	52%
		Σύνολο Δήμου Ορεστιάδας	1.671	-	1.708	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (Έδρα: Σαμοθράκη)	< 12 μήνες	72	51%	128	62%
		>=12 μήνες	69	49%	77	38%
		Σύνολο Δήμου Σαμοθράκης	141	-	205	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ (Έδρα: Σουφλί)	< 12 μήνες	256	37%	375	47%
		>=12 μήνες	428	63%	420	53%
		Σύνολο Δήμου Σουφλίου	684	-	795	-
Σύνολο ΠΕ Έβρου		8.662	-	8.591	-	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (Έδρα: Θάσος)	< 12 μήνες	264	80%	1.753	86%
		>=12 μήνες	64	20%	275	14%
		Σύνολο Δήμου Θάσου	328	-	2.028	-
	Σύνολο ΠΕ Θάσου		328	-	2.028	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (Έδρα: Καβάλα)	< 12 μήνες	2.365	42%	3.039	48%
		>=12 μήνες	3.264	58%	3.324	52%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ		Σύνολο Δήμου Καβάλας	5.629	-	6.363	-
	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (Έδρα: Χρυσούπολη)	< 12 μήνες	810	51%	1.033	57%
		>=12 μήνες	765	49%	767	43%
		Σύνολο Δήμου Νέστου	1.575	-	1.800	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (Έδρα: Ελευθερούπολη)	< 12 μήνες	886	45%	1.451	57%
		>=12 μήνες	1.072	12%	1.088	43%
		Σύνολο Δήμου Παγγαίου	1.958	-	2.539	-
Σύνολο ΠΕ Καβάλας		9.162	-	10.702	-	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (Έδρα: Γενισσέα Ιστορική Έδρα: Αβδηρα)	< 12 μήνες	625	45%	701	50%
		>=12 μήνες	757	55%	709	50%
		Σύνολο Δήμου Αβδήρων	1.382	-	1.410	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (Έδρα: Σμίνθη)	< 12 μήνες	874	46%	803	44%
		>=12 μήνες	1.006	54%	1.004	56%
		Σύνολο Δήμου Μύκης	1.880	-	1.807	-
	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (Έδρα: Ξάνθη)	< 12 μήνες	3.336	43%	3.244	43%
		>=12 μήνες	4.503	57%	4.322	57%
		Σύνολο Δήμου Ξάνθης	7.839	-	7.566	-
	ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (Έδρα: Εύλαλο)	< 12 μήνες	278	38%	352	45%
		>=12 μήνες	459	62%	439	55%
		Σύνολο Δήμου Τοπείρου	737	-	791	-
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης		11.838	-	11.574	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ (Έδρα: Φίλυρρα)	< 12 μήνες	393	38%	438	41%
		>=12 μήνες	636	62%	631	59%
		Σύνολο Δήμου Αρριανών	1.029	-	1.069	-
	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (Έδρα: Ιασμος)	< 12 μήνες	404	51%	388	51%
		>=12 μήνες	390	49%	374	49%
		Σύνολο Δήμου Ιασμού	794	-	762	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (Έδρα: Κομοτηνή)	< 12 μήνες	2.481	40%	2.630	43%
		>=12 μήνες	3.688	60%	3.484	57%
		Σύνολο Δήμου Κομοτηνής	6.169	-	6.114	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ (Έδρα: Σάπες)	< 12 μήνες	332	32%	404	38%
		>=12 μήνες	710	68%	669	62%
		Σύνολο Δήμου Μαρωνείας- Σαπών	1.042	-	1.073	-
Σύνολο ΠΕ Ροδόπης		9.034	-	9.018	-	
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης			46.245	-	49.452	-

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

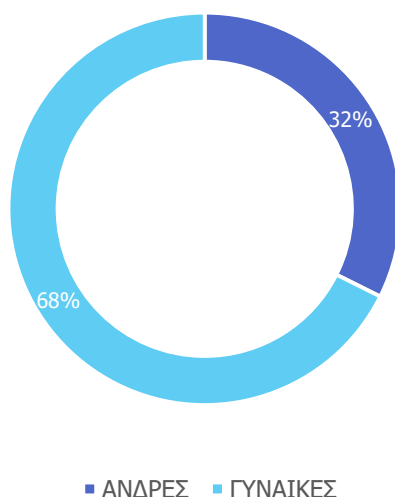
Η κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων ανά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αναδεικνύει έντονη υπεροχή της γυναικείας ανεργίας. Οι γυναίκες υπερτερούν σημαντικά τόσο τον Ιούνιο (31.273 έναντι 14.972 ανδρών) όσο και τον Δεκέμβριο (32.204 έναντι 17.248), επιβεβαιώνοντας τη δυσανάλογη επιβάρυνσή τους. Ωστόσο, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2025 καταγράφεται μεγαλύτερη αύξηση της ανεργίας στους άνδρες, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της συμμετοχής τους από 32% σε 35% και την αντίστοιχη μείωση του ποσοστού των γυναικών από 68% σε 65%. Συνολικά, παρατηρείται μερική σύγκλιση μεταξύ των δύο φύλων, χωρίς να αναιρείται η κυριαρχία της γυναικείας ανεργίας στη συνολική διάρθρωση της ανεργίας.

Διάγραμμα 44: Εγγεγραμμένοι άνεργοι κατά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025 (%).

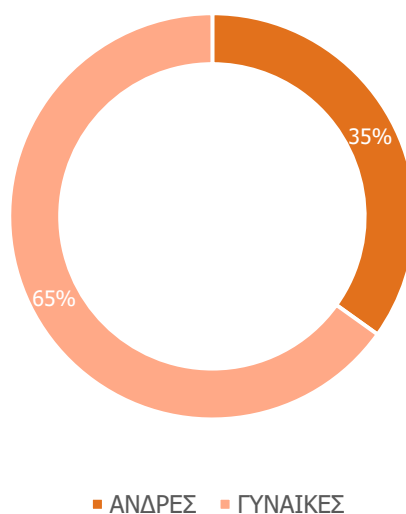
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 45: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΙΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 46: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΙΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Η κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων ανά φύλο στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης επιβεβαιώνει τη σταθερή υπεροχή της γυναικείας ανεργίας σε όλες τις περιοχές. Τον Ιούνιο του 2025, το ποσοστό των γυναικών κυμαίνεται από 66% έως 70% στις περισσότερες Περιφερειακές Ενότητες, με μικρότερη απόκλιση στη Θάσο (55%). Η εικόνα παραμένει παρόμοια και τον Δεκέμβριο του 2025, με τις γυναίκες να εξακολουθούν να αποτελούν την πλειονότητα των ανέργων (63%–68%), ενώ καταγράφεται ήπια ενίσχυση της συμμετοχής των ανδρών. Συνολικά, τα δεδομένα αναδεικνύουν τη διαχρονικά δυσανάλογη επιβάρυνση

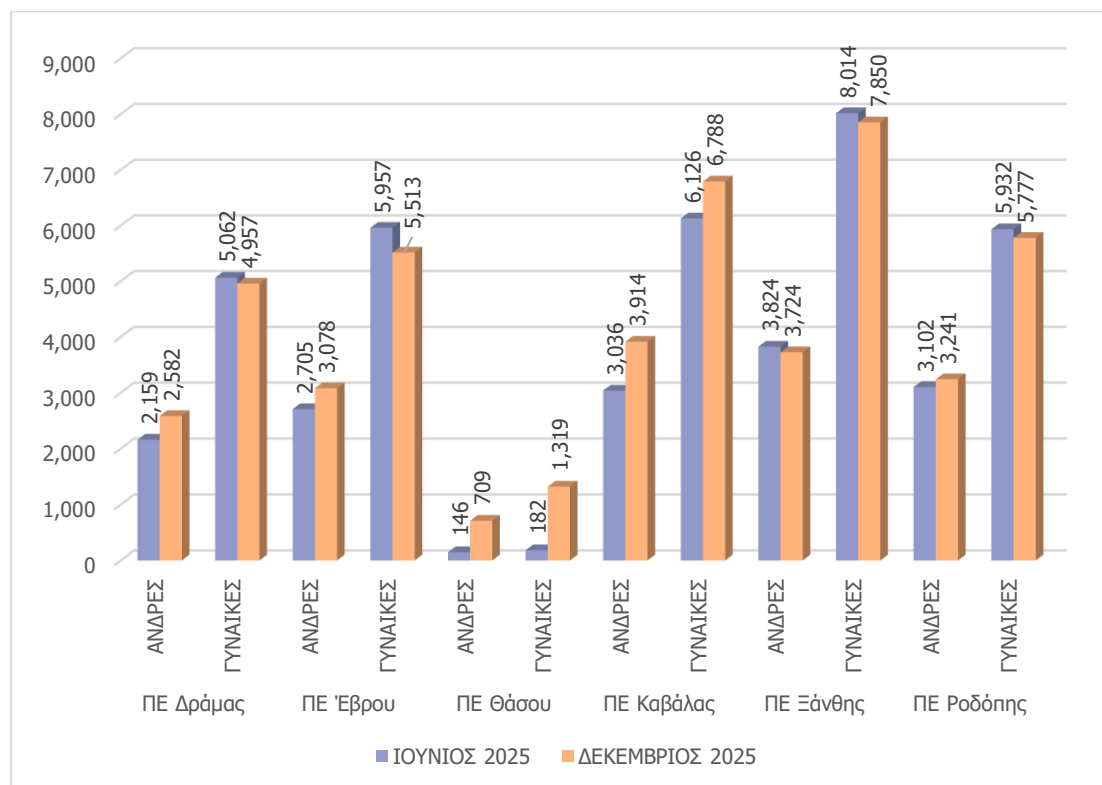
των γυναικών στην αγορά εργασίας, με περιορισμένες διαφοροποιήσεις μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων.

Πίνακας 23: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΦΥΛΟ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
		ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕ Δράμας	ΑΝΔΡΕΣ	2.159	30%	2.582	34%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5.062	70%	4.957	66%
	Σύνολο ΠΕ Δράμας	7.221	-	7.539	-
ΠΕ Έβρου	ΑΝΔΡΕΣ	2.705	31%	3.078	36%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5.957	69%	5.513	64%
	Σύνολο ΠΕ Έβρου	8.662	-	8.591	-
ΠΕ Θάσου	ΑΝΔΡΕΣ	146	45%	709	35%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	182	55%	1.319	65%
	Σύνολο ΠΕ Θάσου	328	-	2.028	-
ΠΕ Καβάλας	ΑΝΔΡΕΣ	3.036	33%	3.914	37%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6.126	67%	6.788	63%
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας	9.162	-	10.702	-
ΠΕ Ξάνθης	ΑΝΔΡΕΣ	3.824	32%	3.724	32%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	8.014	68%	7.850	68%
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης	11.838	-	11.574	-
ΠΕ Ροδόπης	ΑΝΔΡΕΣ	3.102	34%	3.241	36%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5.932	66%	5.777	64%
	Σύνολο ΠΕ Ροδόπης	9.034	-	9.018	-
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης		46.245	-	49.452	-

Πηγή: ΔΥΓΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

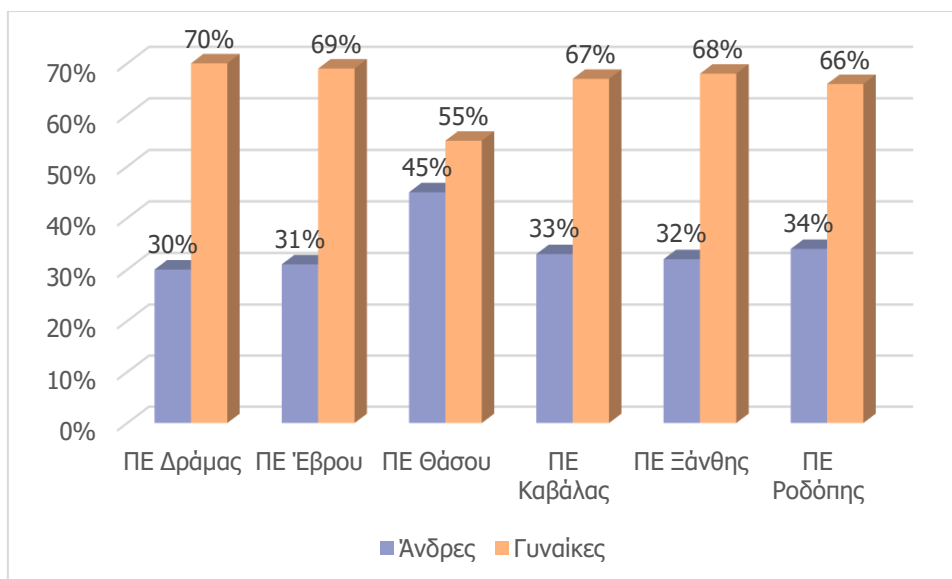
Διάγραμμα 47: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

Πηγή: ΔΥΓΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

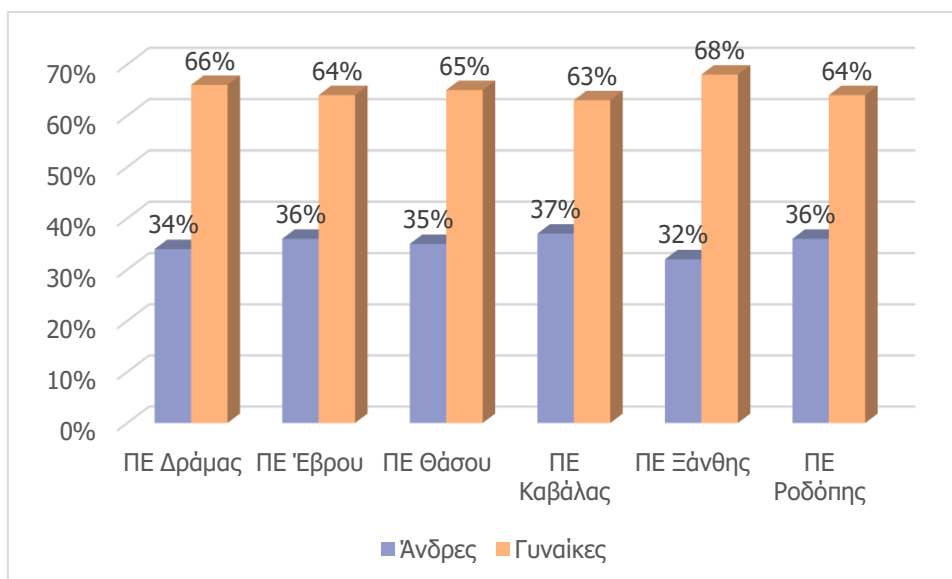
Η σύγκριση μεταξύ Ιουνίου και Δεκεμβρίου καταδεικνύει μικρή αύξηση της συμμετοχής των ανδρών σε ορισμένες Περιφερειακές Ενότητες (Δράμα, Έβρος, Καβάλα), χωρίς ουσιαστική μεταβολή της συνολικής εικόνας. Η γυναικεία ανεργία παραμένει σημαντικά υψηλότερη, υποδηλώνοντας διαρθρωτικές ανισότητες στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Συνολικά, η ανεργία στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει έντονη έμφυλη διάσταση, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη στοχευμένων πολιτικών απασχόλησης για την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Διάγραμμα 48: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025.

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 49: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά φύλο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025.

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Σε επίπεδο Δήμων, η ανεργία διατηρεί έντονο γυναικείο πρόσημο, με τις γυναίκες να αποτελούν σταθερά την πλειονότητα των ανέργων (60%–70%). Ωστόσο, μεταξύ Ιουνίου και Δεκεμβρίου 2025 παρατηρείται γενικευμένη αύξηση της συμμετοχής των ανδρών, υποδηλώνοντας σχετική σύγκλιση μεταξύ των φύλων. Η τάση αυτή είναι εμφανής στις περισσότερες Περιφερειακές Ενότητες, ιδίως σε Δράμα, Έβρο και Καβάλα, όπου ενισχύεται η παρουσία των ανδρών, χωρίς να ανατρέπεται η υπεροχή των γυναικών. Αντίθετα, διαφοροποιήσεις καταγράφονται σε επιμέρους περιοχές, όπως στη Θάσο (ενίσχυση της γυναικείας ανεργίας) και στον Δήμο Μύκης, όπου η γυναικεία υπεροχή παραμένει ιδιαίτερα υψηλή. Συνολικά, τα δεδομένα καταδεικνύουν τη

διατήρηση της έμφυλης διάστασης της ανεργίας στην Περιφέρεια, παράλληλα με μια σταδιακή διεύρυνση της ανεργίας προς ανδρικούς κλάδους απασχόλησης.

Πίνακας 24: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων ανά φύλο ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ	ΦΥΛΟ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
			ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ (Έδρα: Καλαμπάκι)	ΑΝΔΡΕΣ	292	31%	341	35%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	655	69%	634	65%
		Σύνολο Δήμου Δοξάτου	947	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ (Έδρα: Δράμα)	ΑΝΔΡΕΣ	1.488	29%	1.703	33%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	3.594	71%	3.513	67%
		Σύνολο Δήμου Δράμας	5.082	-	5.216	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ (Έδρα: Κάτω Νευροκόπι)	ΑΝΔΡΕΣ	118	31%	175	40%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	268	69%	262	60%
		Σύνολο Δήμου Κάτω Νευροκοπίου	386	-	437	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ (Έδρα: Παρανέστι)	ΑΝΔΡΕΣ	46	32%	65	40%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	96	68%	97	60%
		Σύνολο Παρανεστίου	142	-	162	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ (Έδρα: Προσοτσάνη)	ΑΝΔΡΕΣ	215	32%	298	40%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	449	68%	451	60%
		Σύνολο Προσοτσάνης	664	-	749	-
	Σύνολο ΠΕ Δράμας		7.221	-	7.539	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (Έδρα: Αλεξανδρούπολη Ιστορική Έδρα: Βήρα)	ΑΝΔΡΕΣ	1.601	31%	1.687	34%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	3.567	69%	3.221	66%
		Σύνολο Δήμου Αλεξανδρούπολης	5.168	-	4.908	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ (Έδρα: Διδυμότειχο)	ΑΝΔΡΕΣ	330	33%	367	38%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	668	67%	608	62%
		Σύνολο Δήμου Διδυμότειχου	998	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ (Έδρα: Ορεστιάδα)	ΑΝΔΡΕΣ	479	29%	592	35%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	1.192	71%	1.116	65%
		Σύνολο Δήμου Ορεστιάδας	1.671	-	1.708	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (Έδρα: Σαμοθράκη)	ΑΝΔΡΕΣ	61	43%	83	40%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	80	57%	122	60%
		Σύνολο Δήμου Σαμοθράκης	141	-	205	-

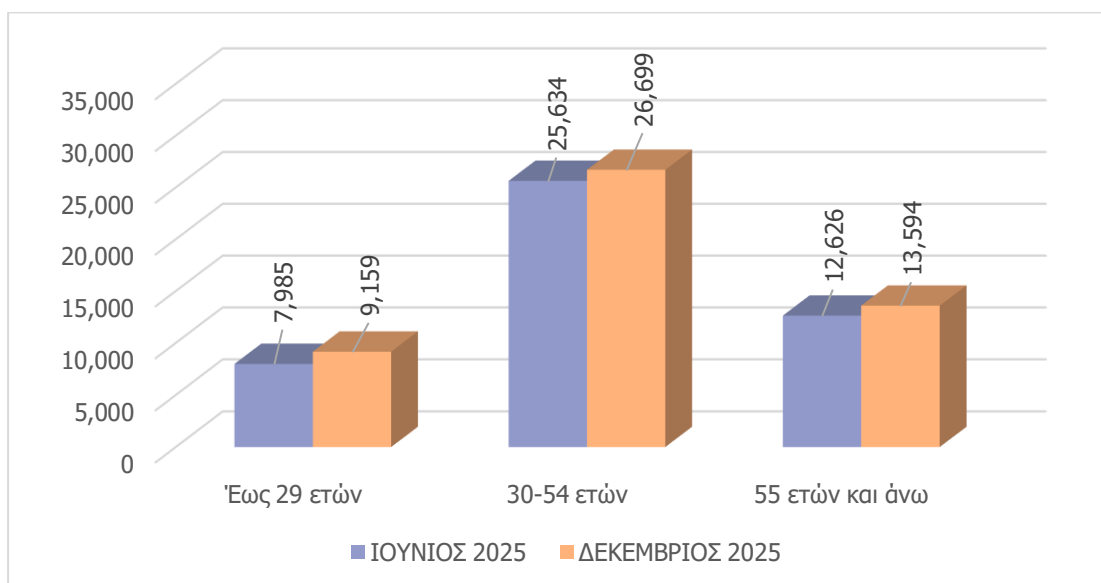
	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ (Έδρα: Σουφλί)	ΑΝΔΡΕΣ	234	34%	349	44%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	450	66%	446	56%
		Σύνολο Δήμου Σουφλίου	684	-	795	-
	Σύνολο ΠΕ Έβρου		8.662	-	8.591	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (Έδρα: Θάσος)	ΑΝΔΡΕΣ	146	45%	709	35%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	182	55%	1.319	65%
		Σύνολο Δήμου Θάσου	328	-	2.028	-
	Σύνολο ΠΕ Θάσου		328	-	2.028	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (Έδρα: Καβάλα)	ΑΝΔΡΕΣ	1.864	33%	2.343	37%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	3.765	67%	4.020	63%
		Σύνολο Δήμου Καβάλας	5.629	-	6.363	-
	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (Έδρα: Χρυσούπολη)	ΑΝΔΡΕΣ	553	35%	688	38%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	1.022	65%	1.112	62%
		Σύνολο Δήμου Νέστου	1.575	-	1.800	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (Έδρα: Ελευθερούπολη)	ΑΝΔΡΕΣ	619	32%	883	35%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	1.339	68%	1.656	65%
		Σύνολο Δήμου Παγγαίου	1.958	-	2.539	-
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας		9.162	-	10.702	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (Έδρα: Γενισσέα Ιστορική Έδρα: Αβδήρα)	ΑΝΔΡΕΣ	448	32%	485	34%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	934	68%	925	66%
		Σύνολο Δήμου Αβδήρων	1.382	-	1.410	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (Έδρα: Σμίνθη)	ΑΝΔΡΕΣ	608	32%	502	28%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	1.272	68%	1.305	72%
		Σύνολο Δήμου Μύκης	1.880	-	1.807	-
	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (Έδρα: Ξάνθη)	ΑΝΔΡΕΣ	2.488	32%	2.451	32%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5.351	68%	5.115	68%
		Σύνολο Δήμου Ξάνθης	7.839	-	7.566	-
	ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (Έδρα: Εύλαλο)	ΑΝΔΡΕΣ	280	38%	286	36%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	457	6%	505	7%
		Σύνολο Δήμου Τοπείρου	737	-	791	-
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης		11.838	-	11.574	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ (Έδρα: Φίλυρρα)	ΑΝΔΡΕΣ	346	34%	376	35%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	683	66%	693	65%
		Σύνολο Δήμου Αρριανών	1.029	-	1.069	-
	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (Έδρα: Ιασμος)	ΑΝΔΡΕΣ	295	37%	292	38%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	499	63%	470	62%

		Σύνολο Δήμου Ιασμού	794	-	762	-
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (Έδρα: Κομοτηνή)	ΑΝΔΡΕΣ		2.052	33%	2.132	35%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ		4.117	67%	3.982	65%
	Σύνολο Δήμου Κομοτηνής		6.169	-	6.114	-
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ (Έδρα: Σάπες)	ΑΝΔΡΕΣ		409	39%	441	41%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ		633	61%	632	59%
	Σύνολο Δήμου Μαρωνείας		1.042	-	1.073	-
Σύνολο ΠΕ Ροδόπης			9.034	-	9.018	-
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης			46.245	-	49.452	-

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

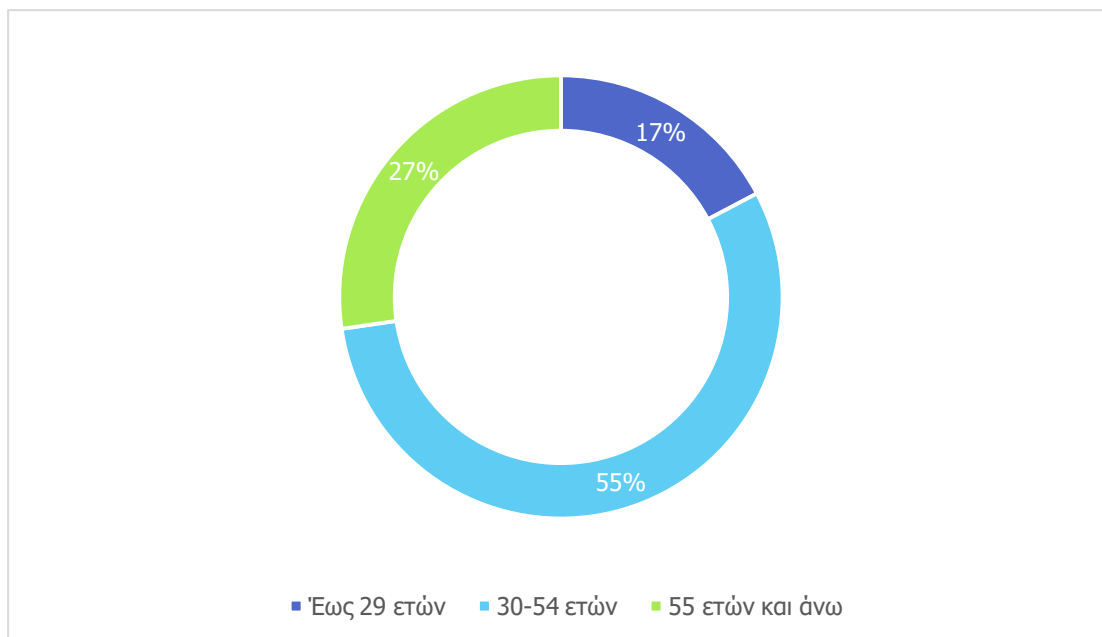
Η ανάλυση της ανεργίας κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταδεικνύει σαφείς διαφοροποιήσεις, με κυρίαρχη τη μεσαία ηλικιακή ομάδα. Ειδικότερα, οι ηλικίες 30–54 ετών συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων (περίπου 54%–55%), επιβεβαιώνοντας ότι η ανεργία πλήττει κυρίως τον παραγωγικά ενεργό πληθυσμό. Παράλληλα, οι νέοι έως 29 ετών παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη σχετική αύξηση, με το ποσοστό τους να ενισχύεται από 17% σε 19%, γεγονός που υποδηλώνει επιδείνωση της θέσης τους στην αγορά εργασίας. Αντίθετα, η ηλικιακή ομάδα 55+ διατηρεί σταθερή συμμετοχή (27%), παρά την αύξηση σε απόλυτους αριθμούς. Συνολικά, η ανεργία εμφανίζει πολυδιάστατη ηλικιακή διάρθρωση, με ενίσχυση της συμμετοχής των νεότερων ηλικιών και σταθερά υψηλή παρουσία των μεγαλύτερων.

Διάγραμμα 50: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

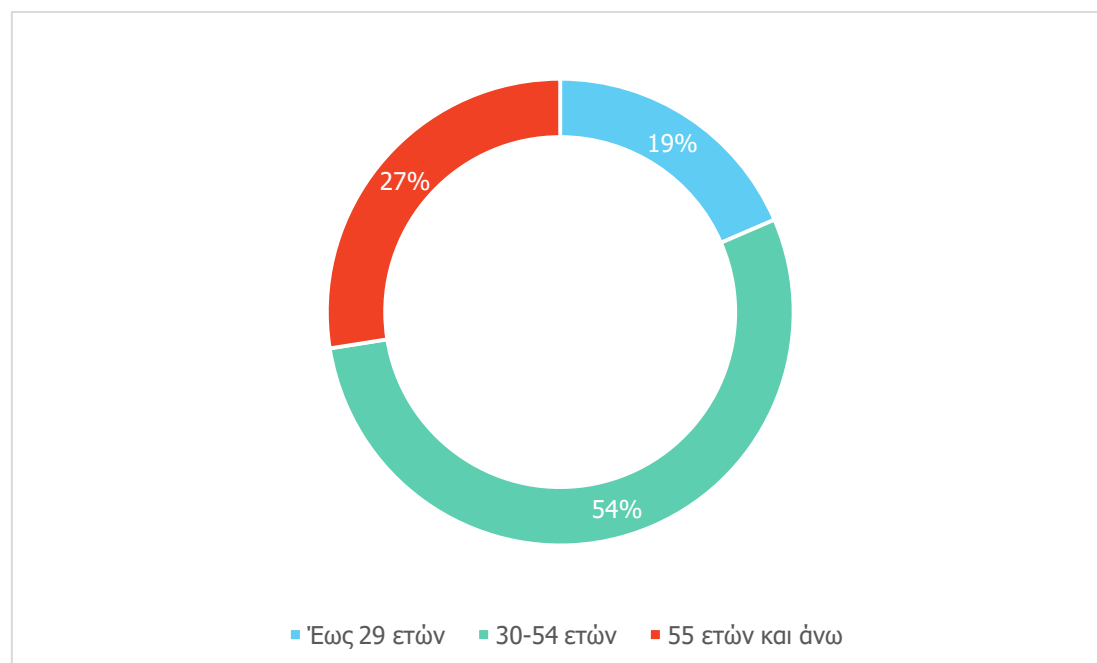
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 51: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025.

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 52: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025.

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Στη συνέχεια, εξετάζεται η ηλικιακή διάρθρωση των εγγεγραμμένων ανέργων ανά ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και τον Δεκέμβριο 2025, όπου είναι σαφή η υπεροχή της ηλικιακής ομάδας 30-54 ετών σε καθεμία από αυτές. Συγκεκριμένα, το ποσοστό της εν λόγω ομάδας κυμαίνεται από 50% έως 62%,

επιβεβαιώνοντας ότι η ανεργία συγκεντρώνεται κυρίως στον ενεργό οικονομικά πληθυσμό. Παράλληλα, η ηλικιακή ομάδα έως 29 ετών εμφανίζει χαμηλότερα ποσοστά (14%–21%), με ήπιες αυξητικές τάσεις σε ορισμένες ΠΕ (ιδίως Καβάλας και Ροδόπης), γεγονός που υποδηλώνει σχετική επιδείνωση της νεανικής ανεργίας προς το τέλος του έτους. Αντίστοιχα, η ομάδα 55 ετών και άνω καταγράφει σταθερά σημαντική παρουσία (18%–34%), με μικρές αυξομειώσεις, όπως η άνοδος στον Έβρο (27% σε 29%) και στη Θάσο (18% σε 20%), στοιχείο που αναδεικνύει τη δυσκολία επανένταξης των μεγαλύτερων ηλικιών στην αγορά εργασίας.

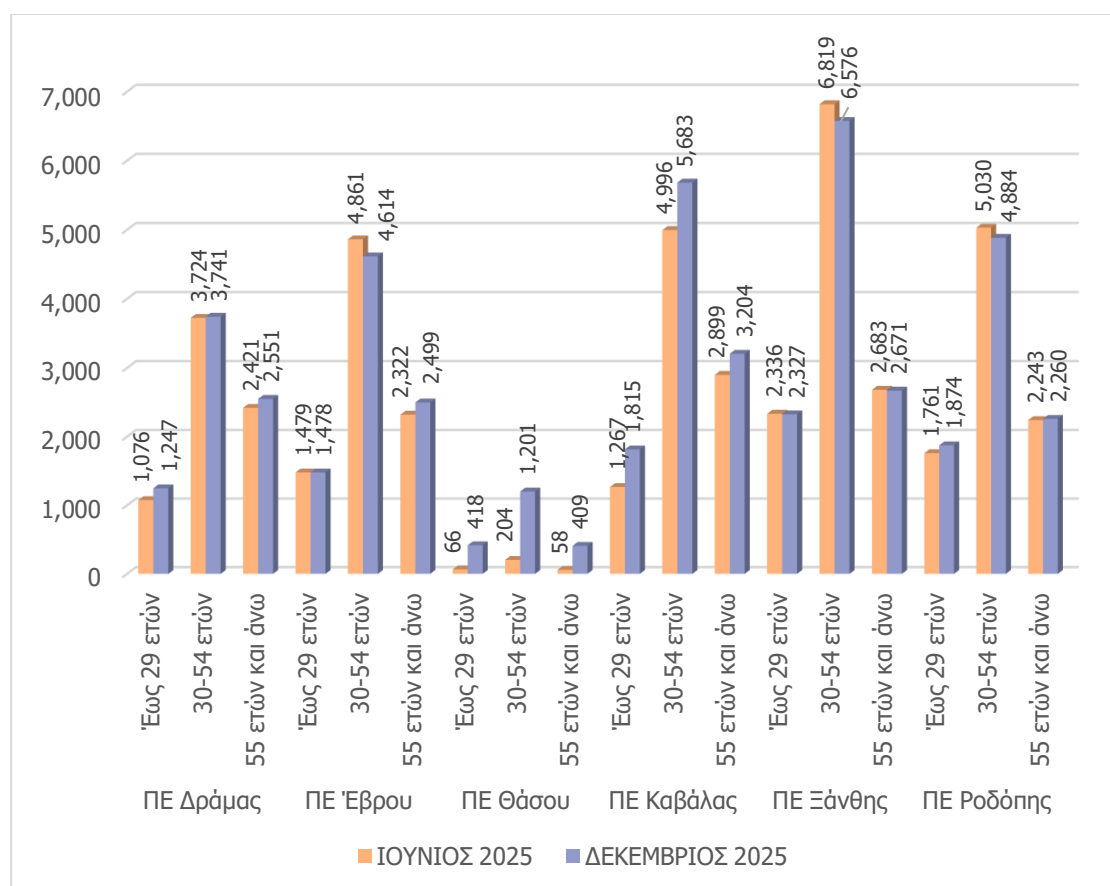
Πίνακας 25: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
		ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕ Δράμας	Έως 29 ετών	1.076	15%	1.247	17%
	30-54 ετών	3.724	52%	3.741	50%
	55 ετών και άνω	2.421	34%	2.551	34%
	Σύνολο ΠΕ Δράμας	7.221	-	7.539	-
ΠΕ Έβρου	Έως 29 ετών	1.479	17%	1.478	17%
	30-54 ετών	4.861	56%	4.614	54%
	55 ετών και άνω	2.322	27%	2.499	29%
	Σύνολο ΠΕ Έβρου	8.662	-	8.591	-
ΠΕ Θάσου	Έως 29 ετών	66	20%	418	21%
	30-54 ετών	204	62%	1.201	59%
	55 ετών και άνω	58	18%	409	20%
	Σύνολο ΠΕ Θάσου	328	-	2.028	-
ΠΕ Καβάλας	Έως 29 ετών	1.267	14%	1.815	17%
	30-54 ετών	4.996	55%	5.683	53%
	55 ετών και άνω	2.899	32%	3.204	30%
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας	9.162	-	10.702	-
ΠΕ Ξάνθης	Έως 29 ετών	2.336	20%	2.327	20%
	30-54 ετών	6.819	58%	6.576	57%
	55 ετών και άνω	2.683	23%	2.671	23%
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης	11.838	-	11.574	-
ΠΕ Ροδόπης	Έως 29 ετών	1.761	19%	1.874	21%
	30-54 ετών	5.030	56%	4.884	54%
	55 ετών και άνω	2.243	25%	2.260	25%
	Σύνολο ΠΕ Ροδόπης	9.034	-	9.018	-
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης		46.245	-	49.452	-

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

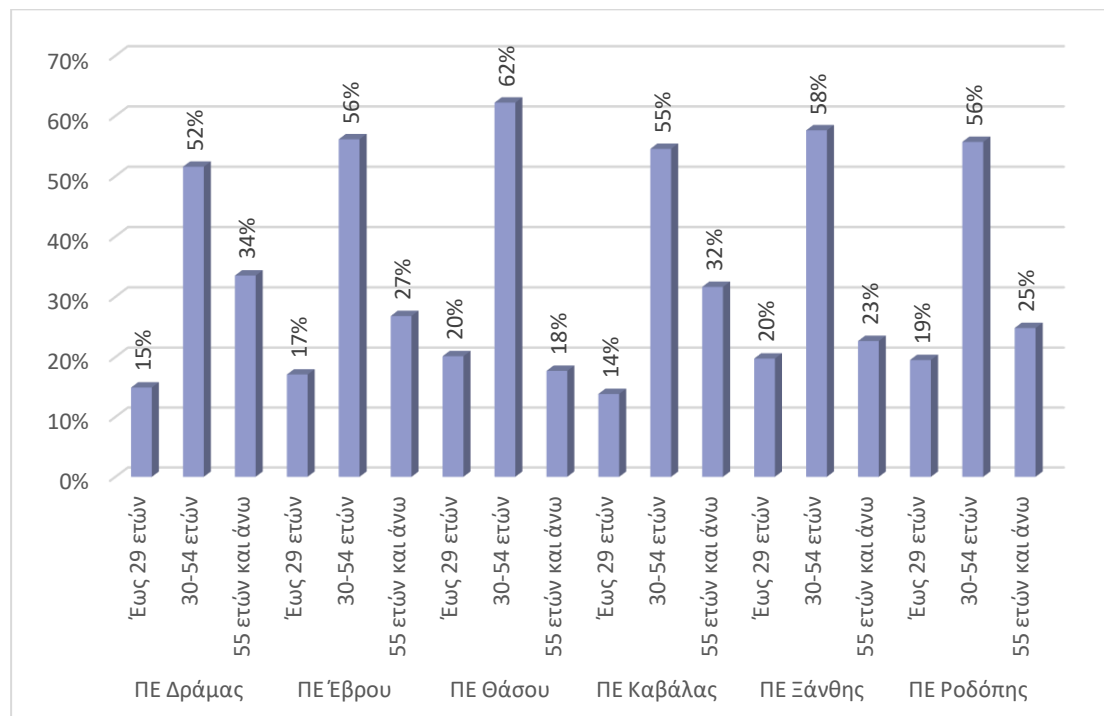
Συγκρίνοντας τους δύο μήνες αναφοράς (Ιούνιος και Δεκέμβριος 2025), διαπιστώνεται μια ήπια αλλά συνεπής ανακατανομή της ανεργίας μεταξύ των ηλικιακών ομάδων. Η κυρίαρχη ομάδα 30–54 ετών παρουσιάζει μικρή υποχώρηση σε όλες σχεδόν τις Περιφερειακές Ενότητες (κατά 1–3 ποσοστιαίες μονάδες), γεγονός που υποδηλώνει σχετική αποσυμπίεση της ανεργίας στον βασικό παραγωγικό κορμό. Αντιθέτως, η ηλικιακή ομάδα έως 29 ετών εμφανίζει οριακή αύξηση σε αρκετές ΠΕ (Δράμα, Θάσος, Καβάλα, Ροδόπη), ενώ παραμένει σταθερή σε Έβρο και Ξάνθη, στοιχείο που καταδεικνύει ενίσχυση της νεανικής ανεργίας σε επιμέρους χωρικές ενότητες. Παράλληλα, η ομάδα 55 ετών και άνω καταγράφει είτε σταθερότητα είτε ήπια αύξηση (ιδίως σε Έβρο και Θάσο), επιβεβαιώνοντας τη διαχρονική δυσκολία απορρόφησης των μεγαλύτερων ηλικιών στην αγορά εργασίας. Συνολικά, η μεταβολή μεταξύ των δύο χρονικών σημείων αναδεικνύει μια τάση μετατόπισης της ανεργίας από τις ενδιάμεσες προς τις ακραίες ηλικιακές ομάδες, χωρίς όμως να ανατρέπεται η βασική δομή της, η οποία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία της ομάδας 30–54 ετών.

Διάγραμμα 53: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

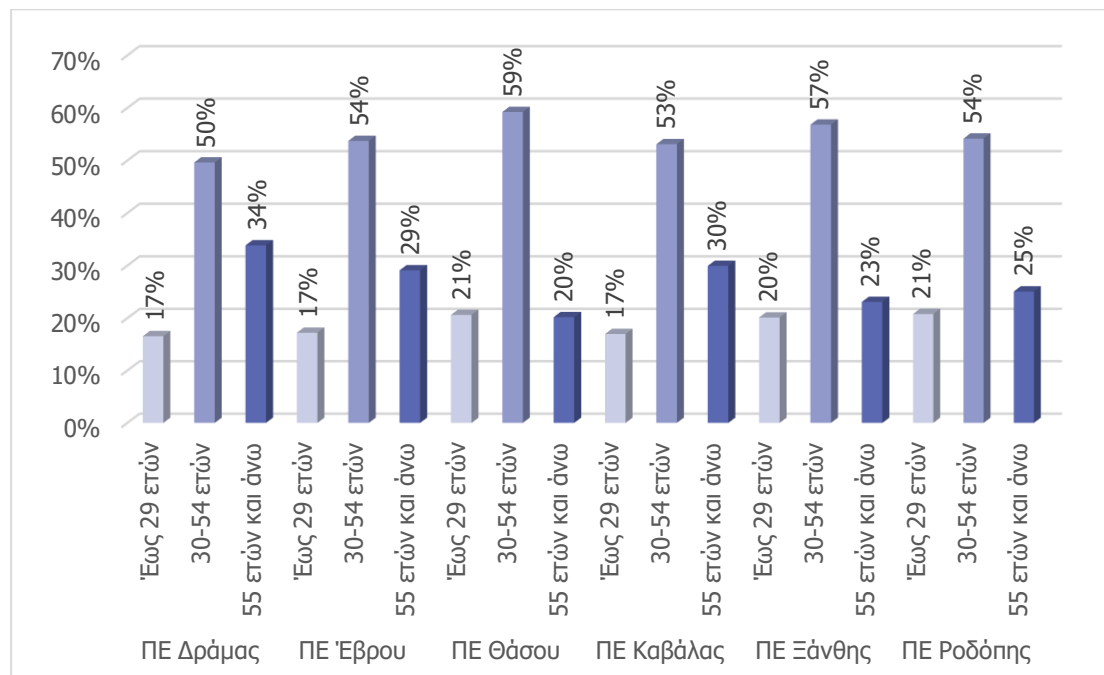
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 54: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 55: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Σε επίπεδο Δήμων, η ηλικιακή διάρθρωση της ανεργίας χαρακτηρίζεται από τη σαφή κυριαρχία της ομάδας 30–54 ετών (περίπου 50%–60%), ενώ οι νεότερες και μεγαλύτερες ηλικίες εμφανίζουν δευτερεύουσα αλλά διαφοροποιημένη συμμετοχή. Στις περισσότερες Περιφερειακές Ενότητες διατηρείται η κυριαρχία των παραγωγικών ηλικιών, με ταυτόχρονη ήπια ενίσχυση των νέων ανέργων, ιδίως σε Δράμα, Καβάλα και Ροδόπη. Παράλληλα, σε ορισμένες περιοχές –όπως σε Δήμους του Έβρου και της Δράμας– καταγράφεται αυξημένη συμμετοχή της ηλικιακής ομάδας 55+, υποδηλώνοντας μεγαλύτερη δυσκολία επανένταξης. Ειδικές διαφοροποιήσεις εμφανίζονται σε περιοχές όπως η Θάσος (λόγω συνολικής αύξησης της ανεργίας) και ο Δήμος Μύκης, όπου παρατηρείται υψηλότερη συγκέντρωση νέων. Συνολικά, η ανεργία στους Δήμους της Περιφέρειας διατηρεί έντονη συγκέντρωση στις παραγωγικές ηλικίες, με παράλληλη ενίσχυση των νεότερων και σημαντική παρουσία των μεγαλύτερων ηλικιών, ιδίως σε πιο περιφερειακές περιοχές.

Πίνακας 26: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα, ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
			ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕ Δράμας	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ (Έδρα: Καλαμπάκι)	Έως 29 ετών	152	16%	161	17%
		30-54 ετών	469	50%	481	49%
		55 ετών και άνω	326	34%	333	34%
		Σύνολο Δήμου Δοξάτου	947	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ (Έδρα: Δράμα)	Έως 29 ετών	727	14%	862	17%
		30-54 ετών	2.665	52%	2.594	50%
		55 ετών και άνω	1.690	33%	1.760	34%
		Σύνολο Δήμου Δράμας	5.082	-	5.216	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ (Έδρα: Κάτω Νευροκόπι)	Έως 29 ετών	70	18%	77	18%
		30-54 ετών	203	53%	234	54%
		55 ετών και άνω	113	29%	126	29%
		Σύνολο Δήμου Κάτω Νευροκοπίου	386	-	437	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ (Έδρα: Παρανέστι)	Έως 29 ετών	23	16%	28	17%
		30-54 ετών	65	46%	67	41%
		55 ετών και άνω	54	38%	67	41%
		Σύνολο Δήμου Παρανεστίου	142	-	162	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ (Έδρα: Προσοτσάνη)	Έως 29 ετών	104	16%	119	16%
		30-54 ετών	322	48%	365	49%
		55 ετών και άνω	238	36%	265	35%
		Σύνολο Δήμου Προσοτσάνης	664	-	749	-
	Σύνολο ΠΕ Δράμας		7.221	-	7.539	-

ΠΕ Έβρου	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (Έδρα: Αλεξανδρούπολη Ιστορική Έδρα: Βήρα)	Έως 29 ετών	853	17%	832	17%
		30-54 ετών	2.897	56%	2.589	53%
		55 ετών και άνω	1.418	27%	1.487	30%
		Σύνολο Δήμου Αλεξανδρούπολης	5.168	-	4.908	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ (Έδρα: Διδυμότειχο)	Έως 29 ετών	207	21%	220	23%
		30-54 ετών	545	55%	502	51%
		55 ετών και άνω	246	25%	253	26%
		Σύνολο Δήμου Διδυμότειχου	998	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ (Έδρα: Ορεστιάδα)	Έως 29 ετών	287	17%	279	16%
		30-54 ετών	974	58%	956	56%
		55 ετών και άνω	410	25%	473	28%
		Σύνολο Δήμου Ορεστιάδας	1.671	-	1.708	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (Έδρα: Σαμοθράκη)	Έως 29 ετών	16	11%	25	12%
		30-54 ετών	83	59%	129	63%
		55 ετών και άνω	42	30%	51	25%
		Σύνολο Δήμου Σαμοθράκης	141	-	205	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ (Έδρα: Σουφλί)	Έως 29 ετών	116	17%	122	15%
		30-54 ετών	362	53%	438	55%
		55 ετών και άνω	206	30%	235	30%
		Σύνολο Δήμου Σουφλίου	684	-	795	-
	Σύνολο ΠΕ Έβρου		8.662	-	8.591	-
ΠΕ Θάσου	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (Έδρα: Θάσος)	Έως 29 ετών	66	20%	418	21%
		30-54 ετών	204	62%	1.201	59%
		55 ετών και άνω	58	18%	409	20%
		Σύνολο Δήμου Θάσου	328	-	2.028	-
	Σύνολο ΠΕ Θάσου		328	-	2.028	-
ΠΕ Καβάλας	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (Έδρα: Καβάλα)	Έως 29 ετών	680	12%	1.001	16%
		30-54 ετών	3.079	55%	3.345	53%
		55 ετών και άνω	1.870	33%	2.017	32%
		Σύνολο Δήμου Καβάλας	5.629	-	6.363	-
	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (Έδρα: Χρυσούπολη)	Έως 29 ετών	305	19%	397	22%
		30-54 ετών	868	55%	965	54%
		55 ετών και άνω	402	26%	438	24%
		Σύνολο Δήμου Νέστου	1.575	-	1.800	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (Έδρα: Ελευθερούπολη)	Έως 29 ετών	282	14%	417	16%
		30-54 ετών	1.049	54%	1.373	54%
		55 ετών και άνω	627	32%	749	29%

		Σύνολο Δήμου Παγγαίου	1.958	-	2.539	-
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας		9.162	-	10.702	-
ΠΕ Ξάνθης	ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (Έδρα: Γενισσέα Ιστορική Έδρα: Άβδηρα)	Έως 29 ετών	306	22%	309	22%
		30-54 ετών	755	55%	777	55%
		55 ετών και άνω	321	23%	324	23%
		Σύνολο Δήμου Αβδήρων	1.382	-	1.410	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (Έδρα: Σμίνθη)	Έως 29 ετών	517	28%	478	26%
		30-54 ετών	1.111	59%	1.066	59%
		55 ετών και άνω	252	13%	263	15%
		Σύνολο Δήμου Μύκης	1.880	-	1.807	-
	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (Έδρα: Ξάνθη)	Έως 29 ετών	1.347	17%	1.356	18%
		30-54 ετών	4.586	59%	4.339	57%
		55 ετών και άνω	1.906	24%	1.871	25%
		Σύνολο Δήμου Ξάνθης	7.839	-	7.566	-
	ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (Έδρα: Εύλαλο)	Έως 29 ετών	166	23%	184	23%
		30-54 ετών	367	50%	394	50%
		55 ετών και άνω	204	28%	213	27%
		Σύνολο Δήμου Τοπείρου	737	-	791	-
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης		11.838	-	11.574	-
ΠΕ Ροδόπης	ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ (Έδρα: Φίλυρρα)	Έως 29 ετών	276	27%	279	26%
		30-54 ετών	568	55%	612	57%
		55 ετών και άνω	185	18%	178	17%
		Σύνολο Δήμου Αρριανών	1.029	-	1.069	-
	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (Έδρα: Ιασμός)	Έως 29 ετών	159	20%	141	19%
		30-54 ετών	487	61%	474	62%
		55 ετών και άνω	148	19%	147	19%
		Σύνολο Δήμου Ιασμού	794	-	762	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (Έδρα: Κομοτηνή)	Έως 29 ετών	1.139	18%	1.247	20%
		30-54 ετών	3.481	56%	3.298	54%
		55 ετών και άνω	1.549	25%	1.569	26%
		Σύνολο Δήμου Κομοτηνής	6.169	-	6.114	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ (Έδρα: Σάπες)	Έως 29 ετών	187	18%	207	19%
		30-54 ετών	494	47%	500	47%
		55 ετών και άνω	361	35%	366	34%
		Σύνολο Δήμου Μαρωνείας-Σαπών	1.042	-	1.073	-
	Σύνολο ΠΕ Ροδόπης		9.034	-	9.018	-

Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

46.245

-

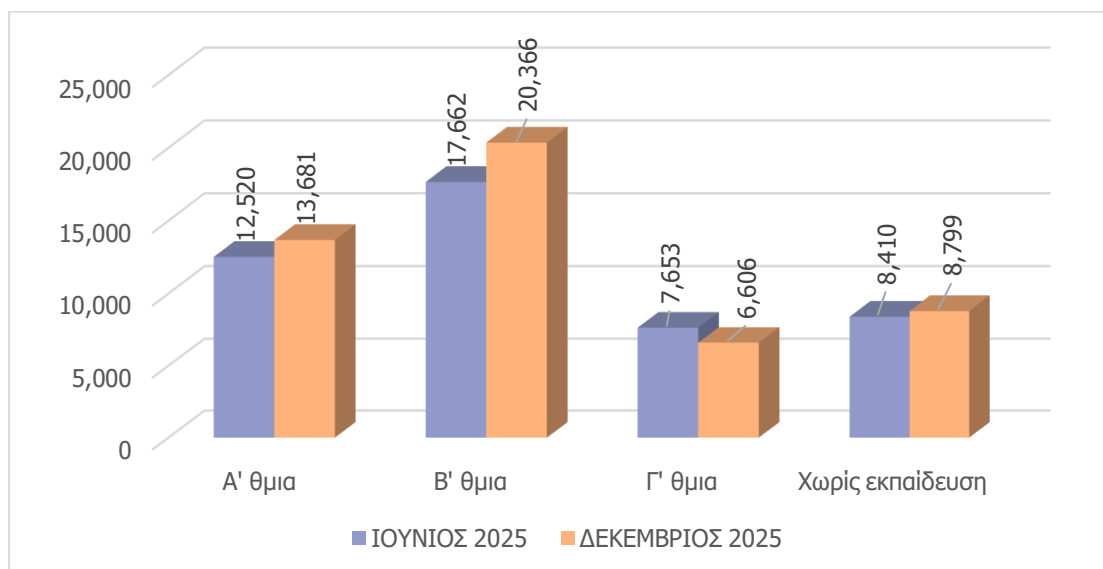
49.452

-

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

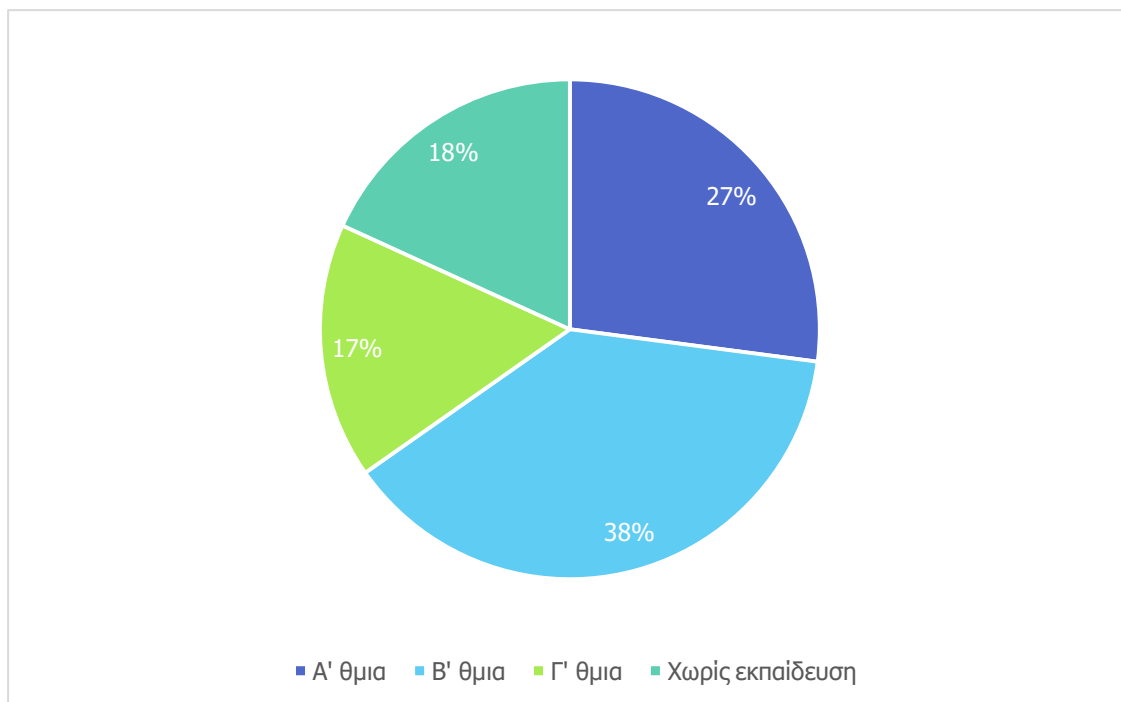
Η διάρθρωση της ανεργίας κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταδεικνύει συγκέντρωση του φαινομένου σε άτομα με μεσαία και χαμηλά προσόντα. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων (από 38% σε 41%), ενώ ακολουθεί η πρωτοβάθμια εκπαίδευση (27%–28%), ενισχύοντας το βάρος των χαμηλότερων εκπαιδευτικών επιπέδων. Αντίθετα, η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρουσιάζει μείωση (από 17% σε 13%), υποδηλώνοντας μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των ατόμων υψηλότερων προσόντων. Τα άτομα χωρίς εκπαίδευση διατηρούν σταθερή συμμετοχή (18%). Συνολικά, παρατηρείται ενίσχυση της διαρθρωτικής διάστασης της ανεργίας, με αυξημένη συγκέντρωση σε χαμηλότερα εκπαιδευτικά επίπεδα.

Διάγραμμα 56: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

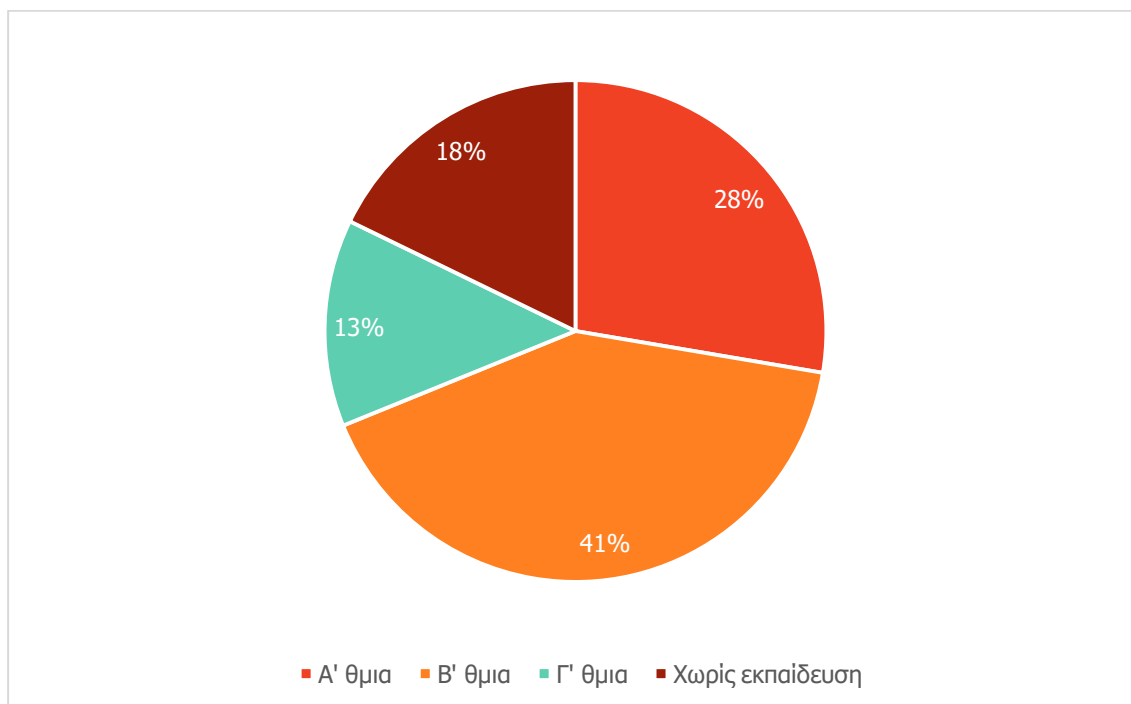
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 57: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 58: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025 (%).

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Η ανάλυση της ανεργίας κατά επίπεδο εκπαίδευσης ανά Περιφερειακή Ενότητα επιβεβαιώνει την κυριαρχία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο των περιοχών, υποδηλώνοντας ότι η ανεργία αφορά κυρίως άτομα με μεσαία προσόντα. Παράλληλα, η σημαντική παρουσία ατόμων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ιδίως σε Ροδόπη και Ξάνθη, αναδεικνύει διαρθρωτικές ανισότητες, ενώ η περιορισμένη συμμετοχή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνδέεται με μεγαλύτερη απασχολησιμότητα ή/και γεωγραφική κινητικότητα (brain drain). Η σύγκριση Ιουνίου–Δεκεμβρίου 2025 δείχνει γενικευμένη αύξηση της ανεργίας σε αρκετές Περιφερειακές Ενότητες, κυρίως στις κατηγορίες δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Εντονότερες μεταβολές καταγράφονται σε Δράμα και Καβάλα, ενώ στον Έβρο παρατηρείται αναδιάρθρωση με ενίσχυση της δευτεροβάθμιας. Στη Ξάνθη και τη Ροδόπη η εικόνα παραμένει πιο σταθερή, με διαχρονικά υψηλή συμμετοχή χαμηλών προσόντων, ενώ στη Θάσο καταγράφεται έντονη αύξηση της ανεργίας με σημαντικές μεταβολές στη σύνθεση. Συνολικά, επιβεβαιώνεται η ενίσχυση της ανεργίας στα μεσαία και χαμηλά εκπαιδευτικά επίπεδα και η υποχώρηση της συμμετοχής των υψηλότερα εκπαιδευμένων, γεγονός που αναδεικνύει τη διαρθρωτική και χωρικά διαφοροποιημένη φύση του φαινομένου στην Περιφέρεια.

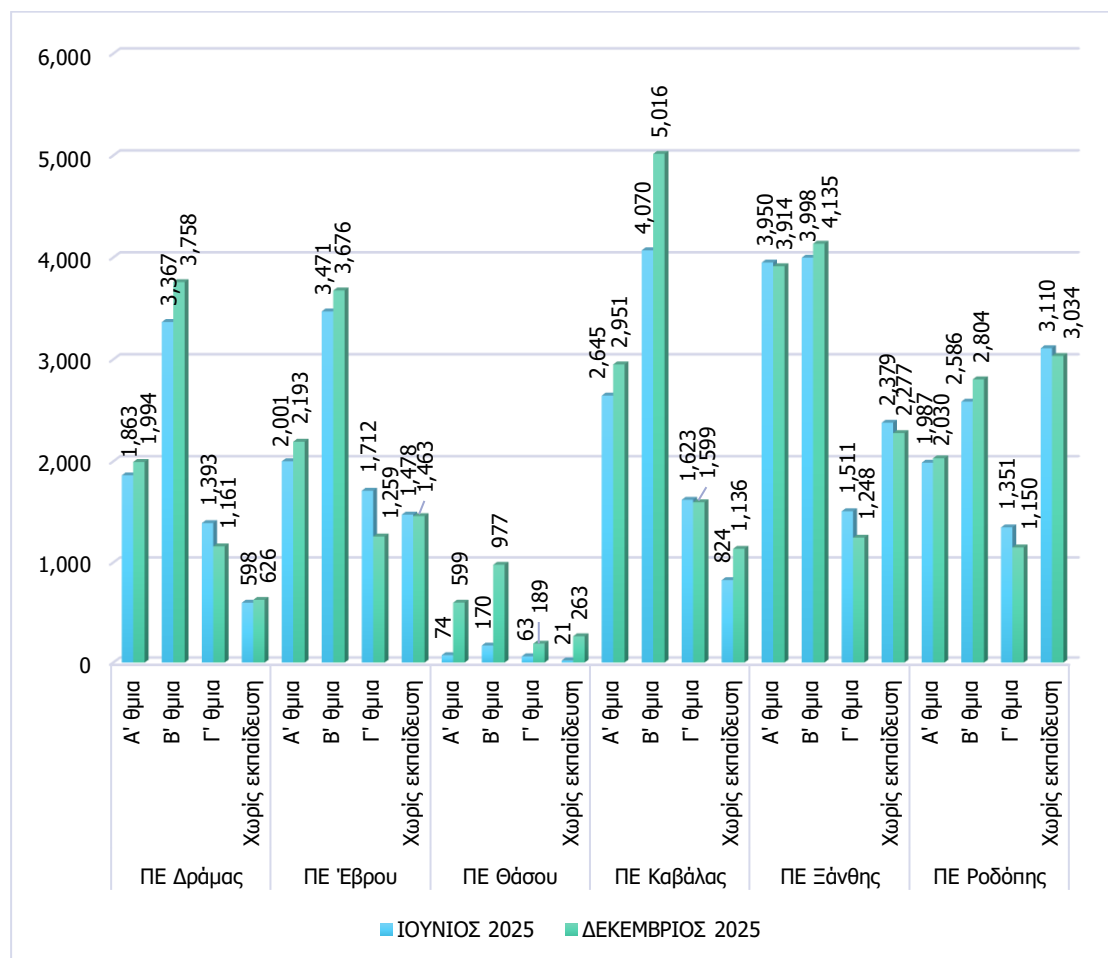
Πίνακας 27: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
		ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕ Δράμας	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.863	26%	1.994	26%
	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.367	47%	3.758	50%
	Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.393	19%	1.161	15%
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	598	8%	626	8%
	Σύνολο ΠΕ Δράμας	7.221	-	7.539	-
ΠΕ Έβρου	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.001	23%	2.193	26%
	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.471	40%	3.676	43%
	Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.712	20%	1.259	15%
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.478	17%	1.463	17%
	Σύνολο ΠΕ Έβρου	8.662	-	8.591	-
ΠΕ Θάσου	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	74	23%	599	30%
	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	170	52%	977	48%
	Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	63	19%	189	9%
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	21	6%	263	13%
	Σύνολο ΠΕ Θάσου	328	-	2.028	-
ΠΕ Καβάλας	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.645	29%	2.951	28%
	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	4.070	44%	5.016	47%
	Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.623	18%	1.599	15%
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	824	9%	1.136	11%
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας	9.162	-	10.702	-

ΠΕ Ξάνθης	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.950	33%	3.914	34%
	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.998	34%	4.135	36%
	Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.511	13%	1.248	11%
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.379	20%	2.277	20%
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης	11.838	-	11.574	-
ΠΕ Ροδόπης	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.987	22%	2.030	23%
	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.586	29%	2.804	31%
	Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.351	15%	1.150	13%
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	3.110	34%	3.034	34%
	Σύνολο ΠΕ Ροδόπης	9.034	-	9.018	-
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης		46.245	-	49.452	-

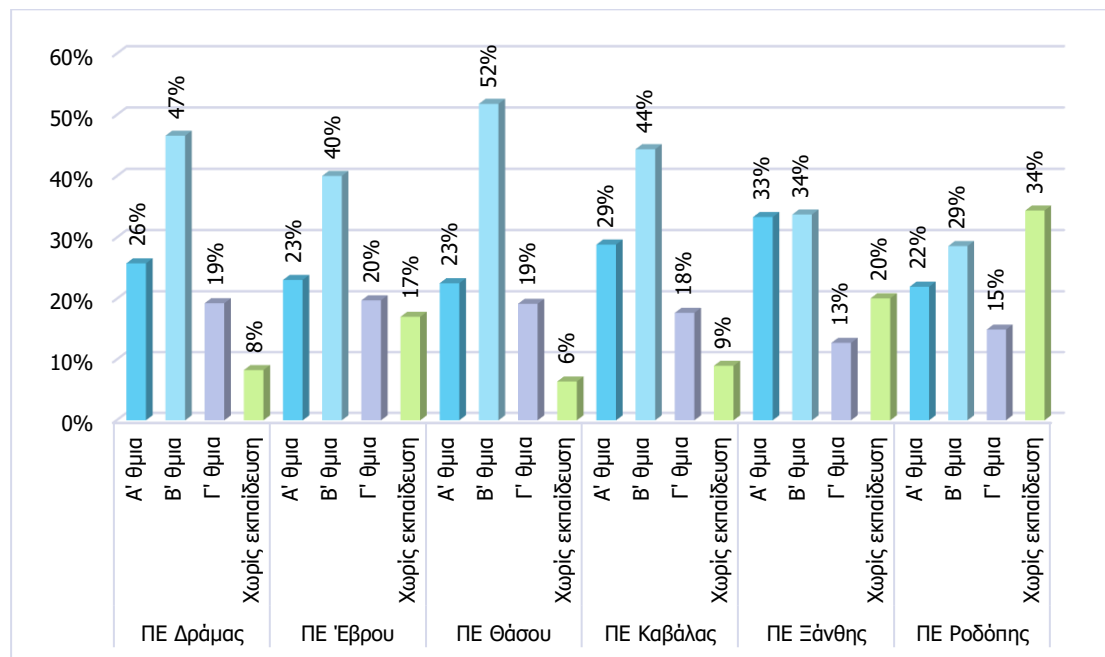
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 59: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

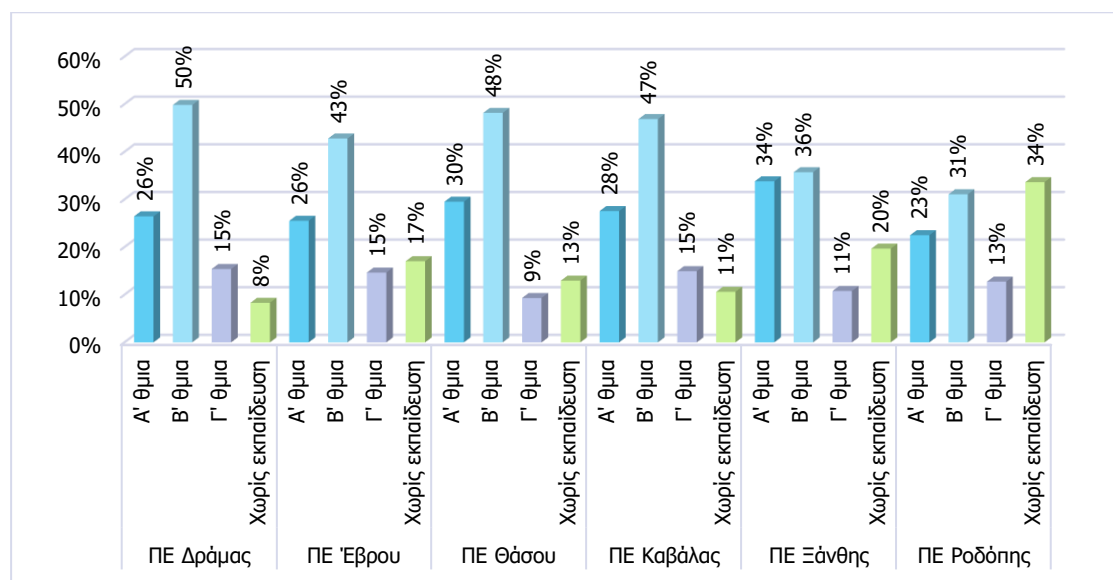
Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 60: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο 2025.

Πηγή: ΔΥΠΙΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 61: Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Δεκέμβριο 2025.

Πηγή: ΔΥΠΙΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

Σε επίπεδο Δήμων, η ανεργία συγκεντρώνεται κυρίως στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η οποία αποτελεί την κυρίαρχη κατηγορία σε όλες σχεδόν τις περιοχές. Παράλληλα, σε αρκετούς Δήμους παραμένει υψηλή η συμμετοχή ατόμων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ενώ η τριτοβάθμια εκπαίδευση εμφανίζει περιορισμένη και μειούμενη

παρουσία. Η εικόνα διαφοροποιείται χωρικά, με εντονότερη συγκέντρωση χαμηλών εκπαιδευτικών επιπέδων σε περιοχές όπως ο Έβρος, η Ξάνθη και κυρίως η Ροδόπη, όπου σε ορισμένους Δήμους καταγράφονται υψηλά ποσοστά ατόμων με πρωτοβάθμια ή χωρίς εκπαίδευση. Αντίθετα, σε αστικότερους Δήμους κυριαρχεί πιο καθαρά η δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Συνολικά, η δημοτική διάρθρωση της ανεργίας αναδεικνύει τη συγκέντρωση του φαινομένου σε μεσαία και χαμηλά εκπαιδευτικά επίπεδα, με ιδιαίτερη επιβάρυνση αγροτικών και περιφερειακών περιοχών.

Πίνακας 28: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο ανά Δήμο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο 2025.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΜΗΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ			
			ΙΟΥΝΙΟΣ	%	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	%
ΠΕ Δράμας	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ (Έδρα: Καλαμπάκι)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	276	29%	295	30%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	417	44%	446	46%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	163	17%	134	14%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	91	10%	100	10%
		Σύνολο Δήμου Δοξάτου	947	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ (Έδρα: Δράμα)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.219	24%	1.271	24%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.378	47%	2.624	50%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.081	21%	900	17%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	404	8%	421	8%
		Σύνολο Δήμου Δράμας	5.082	-	5.216	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ (Έδρα: Κάτω Νευροκόπι)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	131	34%	154	35%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	184	48%	221	51%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	31	8%	27	6%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	40	10%	35	8%
		Σύνολο Δήμου Κάτω Νευροκοπίου	386	-	437	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ (Έδρα: Παρανέστι)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	53	37%	64	40%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	49	35%	69	43%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	25	18%	16	10%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	15	11%	13	8%
		Σύνολο Δήμου Παρανεστίου	142	-	162	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	184	28%	210	28%

	(Έδρα: Προσοτσάνη)	Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	339	51%	398	53%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	93	14%	84	11%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	48	7%	57	8%
		Σύνολο Δήμου Προσοτσάνης	664	-	749	-
	Σύνολο ΠΕ Δράμας		7.221	-	7.539	-
ΠΕ Έβρου	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (Έδρα: Αλεξανδρούπολη Ιστορική Έδρα: Βήρα)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	987	19%	1.048	21%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.158	42%	2.230	45%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.158	22%	816	17%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	865	17%	814	17%
		Σύνολο Δήμου Αλεξανδρούπολης	5.168	-	4.908	-
	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ (Έδρα: Διδυμότειχο)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	269	27%	268	27%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	309	31%	309	32%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	109	11%	81	8%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	311	31%	317	33%
		Σύνολο Δήμου Διδυμότειχου	998	-	975	-
	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ (Έδρα: Ορεστιάδα)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	409	24%	450	26%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	696	42%	757	44%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	340	20%	255	15%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	226	14%	246	14%
		Σύνολο Δήμου Ορεστιάδας	1.671	-	1.708	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (Έδρα: Σαμοθράκη)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	42	30%	60	29%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	62	44%	97	47%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	19	13%	26	13%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	18	13%	22	11%
		Σύνολο Δήμου Σαμοθράκης	141	-	205	-
	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ (Έδρα: Σουφλί)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	294	43%	367	46%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	246	36%	283	36%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	86	13%	81	10%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	58	8%	64	8%
		Σύνολο Δήμου Σουφλίου	684	-	795	-

	Σύνολο ΠΕ Έβρου		8.662	-	8.591	-
ΠΕ Θάσου	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ (Έδρα: Θάσος)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	74	23%	599	30%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	170	52%	977	48%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	63	19%	189	9%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	21	6%	263	13%
		Σύνολο Δήμου Θάσου	328	-	2.028	-
	Σύνολο ΠΕ Θάσου		328	-	2.028	-
ΠΕ Καβάλας	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (Έδρα: Καβάλα)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.545	27%	1.660	26%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.662	47%	3.177	50%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.145	20%	1.119	18%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	277	5%	407	6%
		Σύνολο Δήμου Καβάλας	5.629	-	6.363	-
	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ (Έδρα: Χρυσούπολη)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	450	29%	497	28%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	595	38%	760	42%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	184	12%	169	9%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	346	22%	374	21%
		Σύνολο Δήμου Νέστου	1.575	-	1.800	-
	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (Έδρα: Ελευθερούπολη)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	650	33%	794	31%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	813	42%	1.079	42%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	294	15%	311	12%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	201	10%	355	14%
		Σύνολο Δήμου Παγγαίου	1.958	-	2.539	-
	Σύνολο ΠΕ Καβάλας		9.162	-	10.702	-
ΠΕ Ξάνθης	ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (Έδρα: Γενισσέα Ιστορική Έδρα: Αβδηρα)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	478	35%	506	36%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	524	38%	546	39%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	135	10%	123	9%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	245	18%	235	17%
		Σύνολο Δήμου Αβδήρων	1.382	-	1.410	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (Έδρα: Σμίνθη)	Α' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	895	48%	838	46%
		Β' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	576	31%	572	32%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	144	8%	132	7%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	265	14%	265	15%

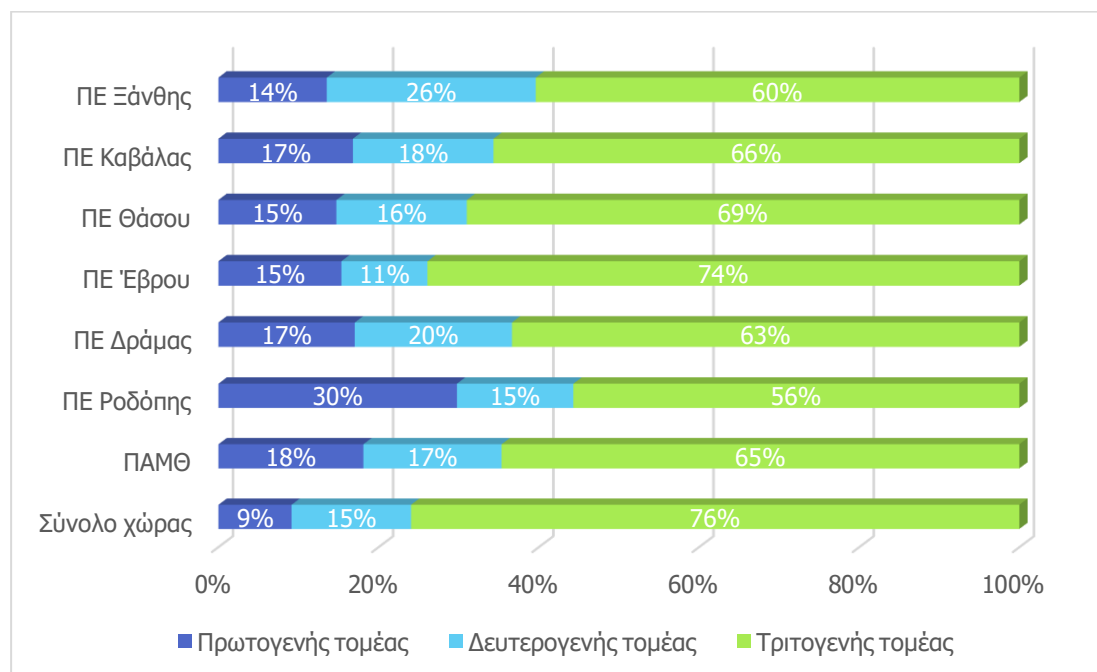
ΠΕ Ροδόπης	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (Έδρα: Ξάνθη)	Σύνολο Δήμου Μύκης	1.880	-	1.807	-
		A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.322	30%	2.279	30%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.717	35%	2.816	37%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.180	15%	942	12%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.620	21%	1.529	20%
		Σύνολο Δήμου Ξάνθης	7.839	-	7.566	-
	ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (Έδρα: Εύλαλο)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	255	35%	291	37%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	181	25%	201	25%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	52	7%	51	6%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	249	34%	248	31%
		Σύνολο Δήμου Τοπείρου	737	-	791	-
	Σύνολο ΠΕ Ξάνθης		11.838	-	11.574	-
ΠΕ Ροδόπης	ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ (Έδρα: Φίλυρα)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	313	30%	324	30%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	254	25%	288	27%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	123	12%	130	12%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	339	33%	327	31%
		Σύνολο Δήμου Αρριανών	1.029	-	1.069	-
	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ (Έδρα: Ιασμος)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	193	24%	190	25%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	206	26%	206	27%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	86	11%	69	9%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	309	39%	297	39%
		Σύνολο Δήμου Ιασμού	794	-	762	-
	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (Έδρα: Κομοτηνή)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.186	19%	1.222	20%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.836	30%	1.993	33%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.060	17%	867	14%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.087	34%	2.032	33%
		Σύνολο Δήμου Κομοτηνής	6.169	-	6.114	-
	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ (Έδρα: Σάπες)	A' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	295	28%	294	27%
		B' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	290	28%	317	30%
		Γ' ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	82	8%	84	8%
		ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	375	36%	378	35%

	Σύνολο Δήμου Μαρωνείας- Σαπών	1.042	-	1.073	-
	Σύνολο ΠΕ Ροδόπης	9.034	-	9.018	-
Σύνολο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης		46.245	-	49.452	-

Πηγή: ΔΥΠΑ και Τμήμα Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής της ΠΑΜΘ, 2025 & ίδια επεξεργασία.

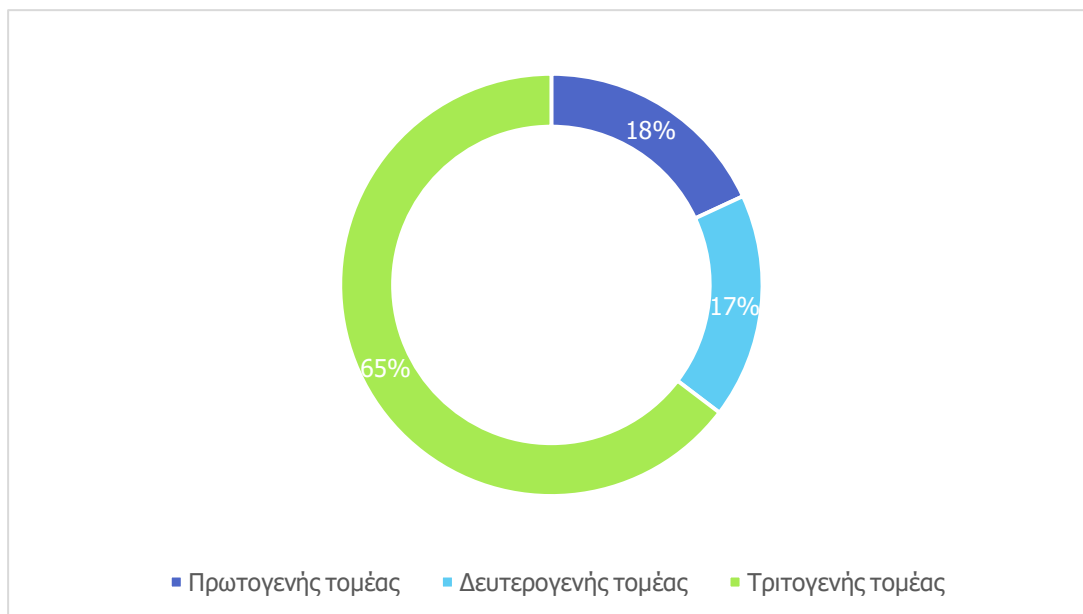
Η κατανομή της απασχόλησης ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας αναδεικνύει την κυριαρχία του τριτογενούς τομέα τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Στο σύνολο της χώρας, το 76% των απασχολούμενων δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα, έναντι 15% στον δευτερογενή και 9% στον πρωτογενή. Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ο τριτογενής τομέας παραμένει κυρίαρχος (65%), ωστόσο καταγράφεται ενισχυμένη παρουσία του πρωτογενούς τομέα (18%), αντανakλώντας τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης σε όλες τις περιπτώσεις, με μεγαλύτερη συμμετοχή στον Έβρο (74%). Παράλληλα, ο πρωτογενής τομέας εμφανίζει αυξημένη παρουσία κυρίως στη Ροδόπη, ενώ ο δευτερογενής ενισχύεται περισσότερο στην Ξάνθη. Συνολικά, παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις, ο τομέας των υπηρεσιών αποτελεί τον βασικό πυλώνα της απασχόλησης στην Περιφέρεια.

Διάγραμμα 62: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ίδια επεξεργασία.

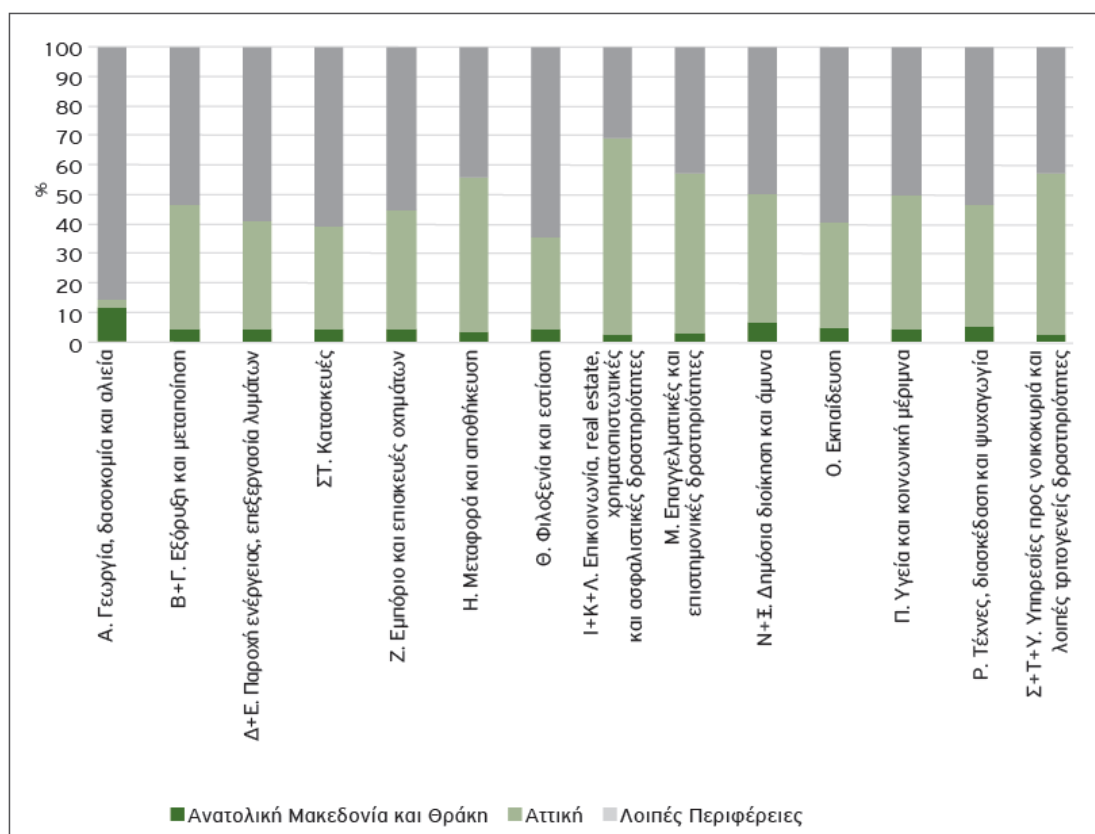
Διάγραμμα 63: Ποσοστιαία κατανομή απασχολούμενων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2021 & ιδία επεξεργασία.

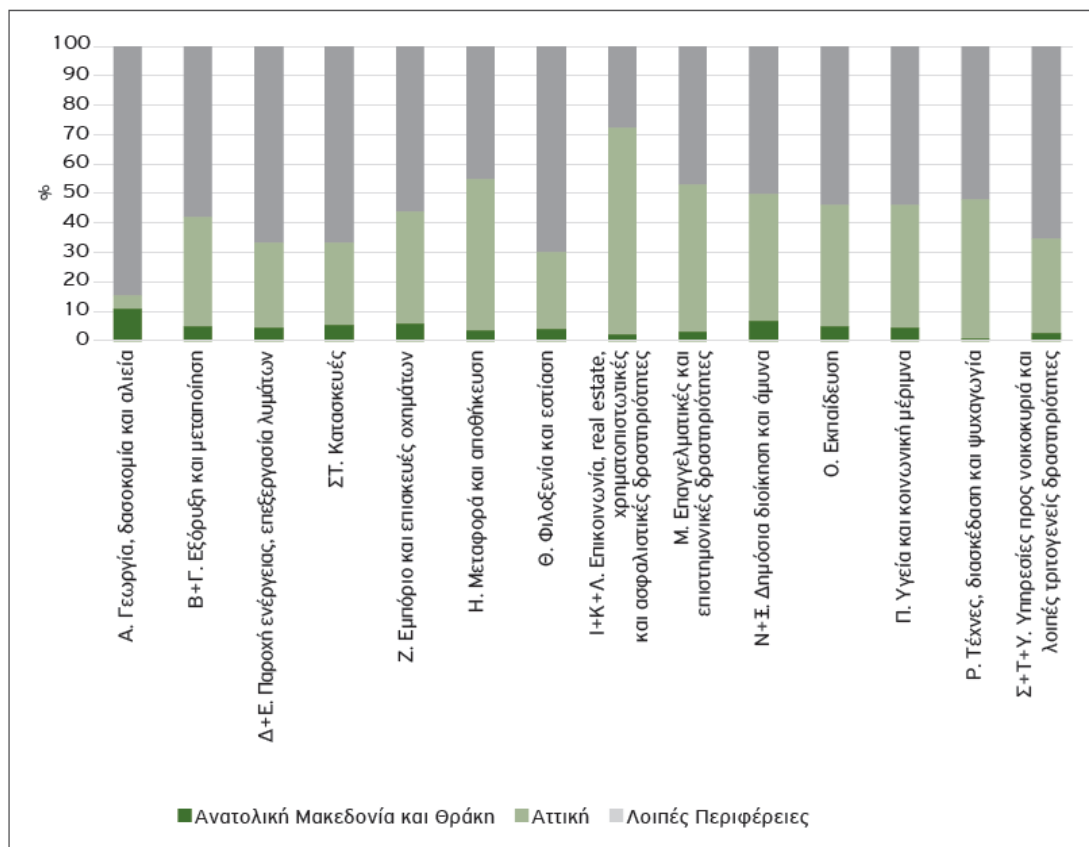
Όσον αφορά στη θέση της ΠΑΜΘ ως προς το εθνικό παραγωγικό σύστημα, το 2024 οι εργαζόμενοι στην ΠΑΜΘ αποτελούν μόλις το 5,3% του συνόλου των απασχολούμενων όλης της χώρας. Το ποσοστό αυτό είναι ελαφρώς υψηλότερο σε σχέση με το 2009 (5,1%). Αρκετά υψηλό είναι το ποσοστό των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα, καθώς αποτελούν το 10,8% του συνόλου των απασχολούμενων. Σημαντικά ποσοστά παρατηρούνται επίσης σε κλάδους του δευτερογενούς τομέα, όπως η Εξόρυξη και Μεταποίηση (5,1%), ενώ δεν παρατηρούνται σημαντικά μερίδια εργαζομένων σε άλλους κλάδους του τριτογενούς τομέα, εκτός της Δημόσιας διοίκησης και άμυνας (6,7%). Σε σχέση με το 2009 δεν καταγράφονται σημαντικές αλλαγές εκτός από τον κλάδο Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, όπου το μερίδιο των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 81% το 2024 σε σχέση με το 2009.

Διάγραμμα 64: Περιφερειακή κατανομή της απασχόλησης ανά κλάδο, 2009 (%).

Πηγή: Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γκιάλης, Σ. (2026). Διαθέσιμο στο: [https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH AN.MAKEDONIA THRAKH 2026 e-book.pdf](https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf)

Διάγραμμα 65: Περιφερειακή κατανομή της απασχόλησης ανά κλάδο, 2024 (%).

Πηγή: Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γκιάλης, Σ. (2026). Διαθέσιμο στο: [https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH AN.MAKEDONIA THRAKH 2026 e-book.pdf](https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf)

Κλάδοι με δυναμική ανάπτυξης και κλάδοι σε συρρίκνωση⁵⁷

Η απασχόληση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2009–2024) καταγράφει φάση αποδιάρθρωσης και μερικής ανάκαμψης. Το 2009–2015 σημειώνεται έντονη πτώση σε πρωτογενή τομέα (~30%), κατασκευές, μεταποίηση και εξόρυξη. Από 2014–2019 ανακάμπτουν υπηρεσίες όπως εμπόριο, μεταφορές, τουρισμός και επαγγελματικές δραστηριότητες, ενώ η πανδημία (2020–2021) προκαλεί νέα πτώση, με μερική ανάκαμψη μετά το 2021· η υγεία αυξάνει ~40%, η εκπαίδευση σταθεροποιείται, ενώ οι διοικητικές δραστηριότητες παραμένουν μειωμένες.

Στον δευτερογενή τομέα η μεταποίηση και η εξόρυξη ανακάμπτουν, οι κατασκευές παραμένουν υποβαθμισμένες. Οι τριτογενείς κλάδοι ενισχύονται κυρίως στο εμπόριο, μεταφορές, τουρισμό, επαγγελματικές υπηρεσίες και υγεία, ενώ τέχνες και ψυχαγωγία συρρικνώνονται σημαντικά. Η Περιφέρεια εμφανίζει υπερσυγκέντρωση σε αγροτική

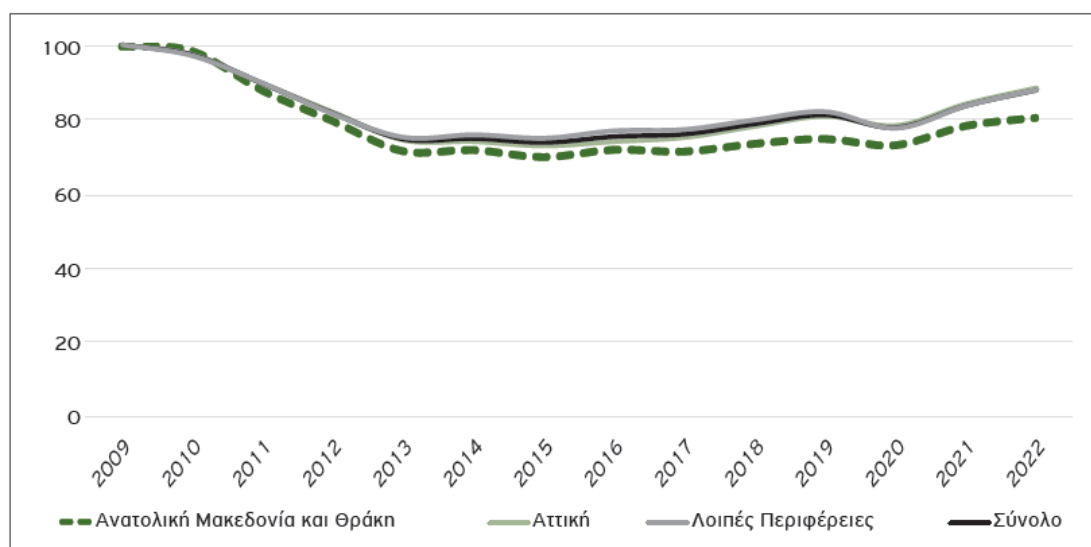
⁵⁷ Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γκιάλης, Σ. (2026). Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης: Παραγωγή, απασχόληση και αειφόρος ανάπτυξη. ΙΝΕ ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: [https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH AN.MAKEDONIA THRAKH 2026 e-book.pdf](https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf)

παραγωγή, εξόρυξη, μεταποίηση και δημόσια διοίκηση, χωρίς σαφή μονοκλαδική εξειδίκευση. Συνολικά, δεν επανέρχεται στα επίπεδα απασχόλησης του 2009, με περιορισμένη διαφοροποίηση και ευαισθησία σε εξωτερικές κρίσεις..

Εισοδήματα ανά κλάδο⁵⁸

Η εξέλιξη των αμοιβών στην Περιφέρεια αναδεικνύει ευαλωτότητα της αγοράς εργασίας: μεταξύ 2009–2013 μειώθηκαν στο 72% του 2009, η ανάκαμψη έως το 2019 ήταν περιορισμένη, διακόπηκε το 2020 και το 2022 οι αμοιβές παρέμεναν στο 80% του 2009. Κλαδικά, ο πρωτογενής τομέας στασιμότητα, η μεταποίηση μειώσεις, οι κατασκευές στο 50%, ο δημόσιος τομέας στασιμότητα μετά το 2013, ενώ το εμπόριο, οι μεταφορές και ο τουρισμός επανήλθαν σε προ κρίσης επίπεδα μόνο το 2022. Αντίθετα, επαγγελματικές, επιστημονικές και διοικητικές δραστηριότητες αυξάνονται. Συνολικά, η Περιφέρεια εμφανίζει χαμηλή δυναμική και ανθεκτικότητα, με έντονες διαφορές μεταξύ τομέων.

Διάγραμμα 66: Εξέλιξη των αμοιβών των εργαζομένων στο σύνολο των κλάδων παραγωγής στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, 2009-2022 (2009=100) (%).

Πηγή: Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γκιάλης, Σ. (2026). Διαθέσιμο στο: [https://www.ineqsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH AN.MAKEDONIA THRAKH 2026 e-book.pdf](https://www.ineqsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf)

Πληθυσμιακή ομάδα Ρομά

Σύμφωνα με το «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ»⁵⁹ του 2012, οι Ρομά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

⁵⁸ Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γκιάλης, Σ. (2026). Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης: Παραγωγή, απασχόληση και αειφόρος ανάπτυξη. ΙΝΕ ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: [https://www.ineqsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH AN.MAKEDONIA THRAKH 2026 e-book.pdf](https://www.ineqsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf)

⁵⁹ ΜΟΔ Α.Ε. & ΕΔΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ ΜΟΔ Α.Ε. – Ομάδα Υποστήριξης Δράσεων Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού. (2012). Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη

αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού, κυρίως στις παρυφές αστικών και ημιαστικών κέντρων. Οι οικισμοί τους έχουν σε μεγάλο βαθμό μόνιμο χαρακτήρα, ενώ ο πληθυσμός διακρίνεται σε εδραιωμένο και περιοδικά μετακινούμενο, διατηρώντας ισχυρή σύνδεση με τον τόπο καταγωγής. Οι περισσότεροι οικισμοί μοιάζουν με επαρχιακή κωμόπολη, ενώ οι μετακινούμενοι ζουν σε πρόχειρους καταυλισμούς, αποκομμένοι και χωρίς βασικές υποδομές.

Οι οικισμοί που εντάσσονται στον ιστό ημιαστικών περιοχών εμφανίζουν περιορισμένη υποβάθμιση, ενώ οι παρυφιακοί οικισμοί μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα: έλλειψη τίτλων ιδιοκτησίας, αποχετευτικού δικτύου, ρυμοτομικού σχεδίου, ηλεκτροφωτισμού, κοινόχρηστων χώρων, οδοποιίας και πρόσβασης σε δημόσιες συγκοινωνίες. Παρά την άναρχη δόμηση και τη συγκατοίκηση πολλών οικογενειών σε περιορισμένο χώρο, οι κάτοικοι προσπαθούν να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης και υπερασπίζονται τον δημόσιο χώρο όταν επιτευχθεί βασικό επίπεδο ποιότητας ζωής.

Σημαντικά προβλήματα εντοπίζονται στους τομείς εκπαίδευσης, υγείας και απασχόλησης. Η καθυστερημένη ένταξη στο σχολείο, η μαθητική διαρροή, η δυσκολία πρόσβασης σε εκπαιδευτικές δομές και ο αναλφαριθμητισμός περιορίζουν την κοινωνική ένταξη και ενισχύουν στερεότυπα. Στον τομέα της υγείας, η πρόσβαση είναι περιορισμένη, ενώ υψηλά ποσοστά αντιμετωπίζουν ψυχικά προβλήματα και εξαρτήσεις. Η απασχόληση είναι χαμηλή, με κυρίως εποχικές αγροτικές εργασίες, πλανόδιο εμπόριο και περιστασιακή τεχνική ή οικοδομική δραστηριότητα, ενώ τα εισοδήματα προέρχονται κυρίως από προνοιακές παροχές.

Παρατηρούνται επίσης φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, όπως ενδοοικογενειακή βία, παιδική εργασία, περιορισμένη γυναικεία χειραφέτηση, παραβατικότητα και έλλειψη συλλογικότητας, που περιορίζουν την κοινωνική ένταξη και απαιτούν παρέμβαση. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)» του 2022⁶⁰, ο πληθυσμός Ρομά στην ΠΑΜΘ εκτιμάται το 2021 σε 20.129 άτομα, μειωμένος κατά 22% σε σχέση με το 2017, αποτελώντας το 10% του συνολικού πληθυσμού Ρομά στην Ελλάδα.

των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ. Διαθέσιμο στο: http://www.pedamth.gr/files/ArticleID/174/EpixSxedio_ROMA.pdf

⁶⁰ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Πίνακας 29: Κατανομή πληθυσμού Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (2021)⁶¹.

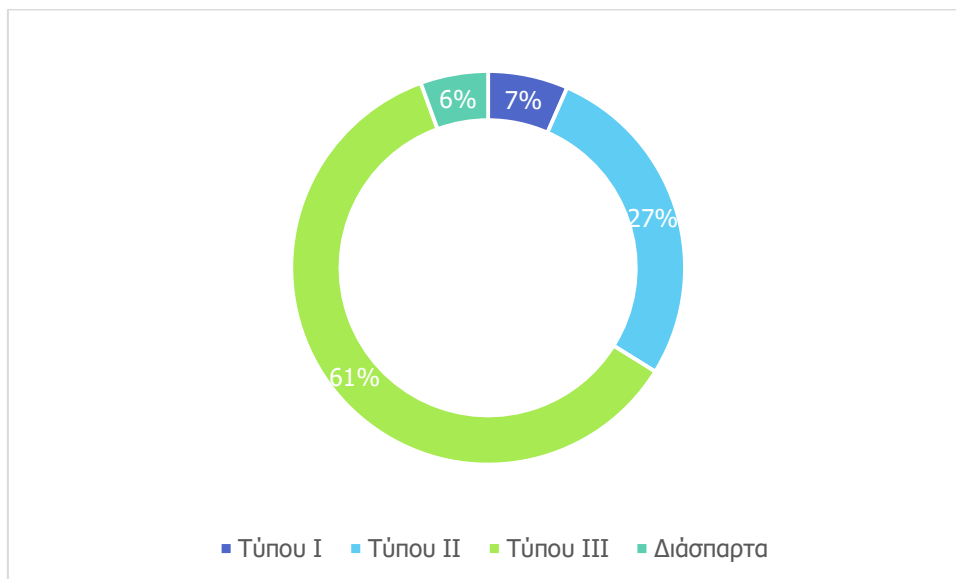
Διοικητική Ενότητα	Συνολικός πληθυσμός Ρομά 2021	Ποσοστό (%) επί του Συνολικού Πληθυσμού Ρομά	ΟΙΚΙΣΜΟΙ 2021						Διάσπαρτα	
			Τύπου I		Τύπου II		Τύπου III			
			Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης	20.129	17%	1.325	7%	5.488	27%	12.196	61%	1.120	6%
Ελλάδα	117.495	-	12.216	10%	46.838	40%	34.741	30%	23.700	20%

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)», 2022 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

⁶¹ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Διάγραμμα 67: Κατανομή πληθυσμού Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (2021).

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)», 2022 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί η κατηγοριοποίηση των περιοχών διαβίωσης έγινε σε τρεις (3) βασικούς τύπους:

1. Τύπου I «Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές» Συνθήκες διαβίωσης μη αποδεκτές με καλύβια, παραπήγματα και απουσία βασικών υποδομών.
2. Τύπου II «Μικτός καταυλισμός» Ανάμιξη σπιτιών με πρόχειρες κατασκευές (παραπήγματα, σκηνές /τσαντρία, λυόμενες κατασκευές (container) με μόνιμη, συνήθως, χρήση και μερική υποδομή (ύδρευσης, ηλεκτροδότησης, οδοποιίας), συνήθως στις παρυφές κατοικημένης περιοχής.
3. Τύπου III «Γειτονιά» σε μόνιμη χρήση, συχνά σε υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού ιστού (κυρίως σπίτια, κανονική οικοδομή - διαμερίσματα ή μονοκατοικίες και κάποιες λυόμενες κατασκευές (container)).

Στη συνέχεια, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική, εντοπίζονται 47 περιοχές διαβίωσης πληθυσμού Ρομά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, εκ των οποίων οι 37 (79%) είναι περιοχές διαβίωσης (Οικισμοί Τύπου I: 11%, Τύπου II: 19% και Τύπου 3: 49%) ενώ οι υπόλοιπες 10 (21%) είναι περιοχές όπου διαβιεί πληθυσμός Ρομά διάσπαρτα σε σπίτια, διαμερίσματα, παραπήγματα κλπ.

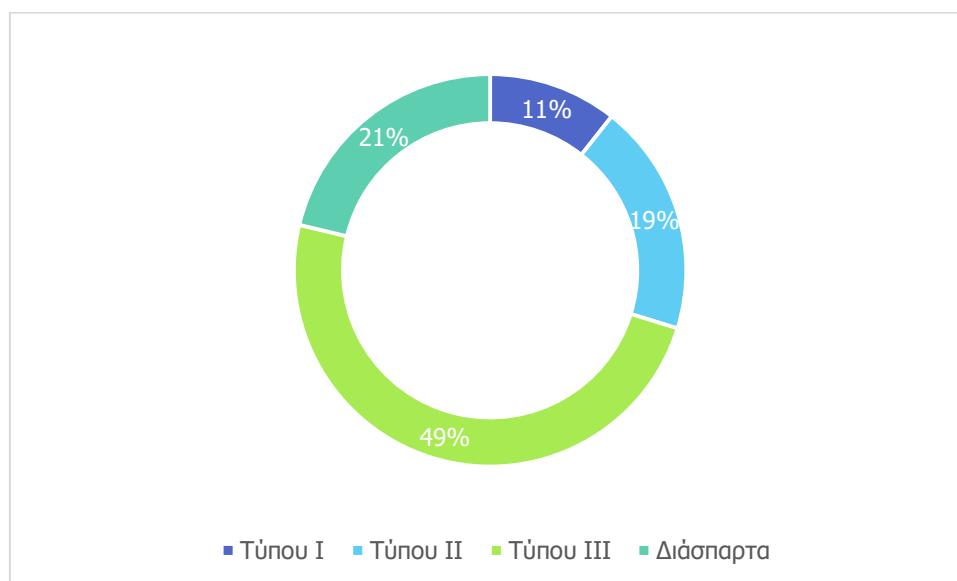
Πίνακας 30: Κατανομή περιοχών διαβίωσης Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (2021).

Διοικητική Ενότητα	Συνολικός πληθυσμός Ρομά 2021	Ποσοστό (%) επί του Συνόλου Περιοχών Διαβίωσης Ρομά	ΟΙΚΙΣΜΟΙ 2021						Διάσπαρτα	
					Τύπου II		Τύπου III			
			Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης	20.129	10%	5	11%	9	19%	23	49%	10	21%
Ελλάδα	117.495	-	77	17%	122	26%	67	15%	196	42%

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)», 2022 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Διάγραμμα 68: Ποσοστιαία Κατανομή περιοχών διαβίωσης Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στο σύνολο χώρας (% , 2021).

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)», 2022 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Β. Οικονομικά Χαρακτηριστικά και Οικονομικές Δραστηριότητες

Η υποενότητα παρουσιάζει συνοπτικά την οικονομική διάρθρωση και τις βασικές δραστηριότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, συγκρίνοντας δείκτες με τη χώρα και τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες, και επισημαίνει τις κυριότερες οικονομικές προκλήσεις και χωρικούς περιορισμούς.

Βασικές οικονομικές δραστηριότητες⁶²

Ακολουθεί σύντομη ανάλυση βασικών οικονομικών δραστηριοτήτων και φυσικών πόρων (πρωτογενής, δευτερογενής τομέας, τουρισμός, εξαγωγές), με στόχο την αποτύπωση του πλαισίου που επηρεάζει την απασχόληση.

Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας στην ΠΑΜΘ την περίοδο 2009–2022 υποχώρησε σαφώς, τόσο σε απόλυτους όσο και σε σχετικούς όρους, με τη συμμετοχή της Περιφέρειας στην εθνική ΑΠΑ να μειώνεται από 4,2% σε 3,7% και στον πρωτογενή τομέα από 6,1% σε 5,3%, κυρίως λόγω μείωσης της παραγωγής, αν και παραμένει υψηλότερη από τον

⁶² Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γιάλλης, Σ. (2026). Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης: Παραγωγή, απασχόληση και αειφόρος ανάπτυξη. ΙΝΕ ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf

εθνικό μέσο όρο. Οι βασικοί διαρθρωτικοί δείκτες επιδεινώθηκαν: μειώθηκαν οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και το ζωικό κεφάλαιο, ενώ αυξήθηκε το κόστος παραγωγής και μειώθηκε η προστιθέμενη αξία, εξαιτίας δυσμενών όρων εμπορίου, υψηλού κόστους εισροών και περιορισμένης παραγωγικότητας. Η παραγωγή μετατοπίστηκε προς τη φυτική, με εξειδίκευση σε ηλιάνθο, καπνό, βαμβάκι και σιτηρά, ενώ η ζωική παραγωγή συρρικνώθηκε, εντείνοντας εσωτερικές ανισορροπίες. Η μείωση επιδοτήσεων και αλλαγές στην ΚΑΠ επηρέασαν αρνητικά τη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων και τη διασύνδεση με τη μεταποίηση, οδηγώντας σε αύξηση εισαγωγών ή περιορισμό συναφών δραστηριοτήτων. Παρά τη συρρίκνωση, ο τομέας παραμένει κρίσιμος για την περιφερειακή οικονομία λόγω επενδύσεων και διακλαδικών συνδέσεων, ενώ οι πιέσεις από κλιματικούς κινδύνους, ζωνόσους και μεταβολές ΚΑΠ αναμένεται να περιορίσουν περαιτέρω τη δυναμική του.

Δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας στην ΠΑΜΘ εμφανίζει αύξηση της συμμετοχής του στην ΑΠΑ (21,5% το 2009 σε 24,8% το 2022), η οποία όμως είναι συγκυριακή και οφείλεται κυρίως στη μεγαλύτερη συρρίκνωση άλλων τομέων, όχι σε πραγματική ανάπτυξη. Σε απόλυτους όρους καταγράφεται μείωση της παραγωγής και τάση αποβιομηχάνισης, ιδιαίτερα μετά το 2011, ενώ η μεταποίηση παραμένει χαμηλής προστιθέμενης αξίας, κυριαρχούμενη από κλάδους έντασης εργασίας και εξαρτημένη από τον πρωτογενή τομέα, με τα τρόφιμα, ποτά, ξυλεία και κλωστοϋφαντουργία να συγκεντρώνουν περίπου τα 2/3 του κύκλου εργασιών. Ο τομέας συρρικνώνεται περαιτέρω, με μείωση επιχειρήσεων και απασχόλησης (-12,5%) και οριακή αύξηση κύκλου εργασιών, ενώ η παύση λειτουργίας μεγάλων επιχειρήσεων αποδυνάμωσε τις διασυνδέσεις με τον πρωτογενή τομέα και είχε αρνητικές πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις. Παράλληλα, διαρθρωτικά εμπόδια, όπως το υψηλό ενεργειακό κόστος, οι ανεπαρκείς μεταφορές και η χαμηλή ελκυστικότητα Επιχειρηματικών Πάρκων, περιορίζουν τις επενδύσεις. Συνολικά, ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από αποδιάρθρωση, χαμηλή προσαρμοστικότητα και απουσία ισχυρής δυναμικής μετάβασης σε δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, παρά τις επιμέρους νησίδες ανθεκτικότητας.

Τριτογενής τομέας - Τουρισμός

Ο τουρισμός στην ΠΑΜΘ εξαρτάται κυρίως από γειτονικές αγορές (Τουρκία και Βουλγαρία), που καλύπτουν πάνω από το 70% των επισκεπτών, δημιουργώντας πρότυπο χαμηλής διάρκειας παραμονής και δαπάνης. Παρά τις 1,44 εκ. αφίξεις το 2024, η Περιφέρεια συμμετέχει χαμηλά στο εθνικό σύνολο και η μέση παραμονή (4 ημέρες) και η δαπάνη ανά επισκέπτη παραμένουν κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Η τουριστική δραστηριότητα έχει χαμηλή ένταση απασχόλησης, με ανάπτυξη της βραχυχρόνιας μίσθωσης (~60% της δυναμικότητας) εις βάρος της μισθωτής εργασίας, ενώ η ξενοδοχειακή υποδομή υστερεί ποιοτικά και το κάμπινγκ παρουσιάζει καλύτερη σύνθεση. Παρατηρείται έντονη χωρική συγκέντρωση (Θάσος, Καβάλα) και η κινητικότητα βασίζεται κυρίως σε οδικές αφίξεις, περιορισμένες

αεροπορικές/θαλάσσιες, ενισχύοντας το μοντέλο χαμηλής αξίας τουρισμού και υπογραμμίζοντας την ανάγκη αναβάθμισης και διαφοροποίησης του προϊόντος..

Πίνακας 31. Βασικά μεγέθη εισερχόμενου τουρισμού της ΠΑΜΘ (2024).

Χώρα προέλευσης	Επισκέψεις (χιλ.)	Εισπράξεις (εκ. €)	Διανυκτερεύσεις (χιλ.)	Δαπάνη/επίσκεψη (€)	Δαπάνη/διανυκτέρευση (€)	Μέση διάρκεια παραμονής (ημέρες)
Ρουμανία	108,9	56,2	724,9	515,6	77,5	6,7
Τουρκία	736,7	162,1	1.777,7	220,1	91,2	2,4
Βουλγαρία	161,9	44,7	775,5	276,4	57,7	4,8
Γερμανία	155,0	59,1	1.573,6	381,5	37,6	10,2
Λοιπές χώρες	281,3	63,6	894,0	226,1	71,1	3,2
Σύνολο ΠΑΜΘ	1.443,8	385,7	5.745,7	267,1	67,1	4,0
Ελλάδα = 100%	3,7%	1,9%	2,5%	-	-	-

Πηγή: Νικολαΐδης, Ε., Ροδουσάκης, Ν., & Γκιάλης, Σ. (2026). Διαθέσιμο στο: [https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH AN.MAKEDONIA THRAKH 2026 e-book.pdf](https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2026/03/MELETH_AN.MAKEDONIA_THRAKH_2026_e-book.pdf)

Φυσικοί πόροι

Η ΠΑΜΘ διαθέτει πλούσιους φυσικούς πόρους (αγροτική γη, ύδατα, δάση, ορυκτά, ΑΠΕ, βιοποικιλότητα), που αποτελούν βασικό πυλώνα της οικονομίας, με την ανάπτυξη να εξαρτάται από την αειφόρο αξιοποίησή τους. Υφίστανται προβλήματα ανορθολογικής διαχείρισης και άνισης εκμετάλλευσης, ενώ φυσικές καταστροφές αυξάνουν το κόστος αποκατάστασης. Οι υδάτινοι πόροι εξαρτώνται από διασυνοριακά συστήματα και η υποβάθμιση οικοσυστημάτων εντείνει τη λειψυδρία. Ο δασικός πλούτος και τα ορυκτά αντιμετωπίζουν περιορισμένη αξιοποίηση, παρά τη στρατηγική σημασία τους. Η ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων παραμένει κρίσιμη για βιώσιμη και ανθεκτική ανάπτυξη.

Ενέργεια

Η ενεργειακή διάρθρωση της ΠΑΜΘ συνδυάζει ανάπτυξη ΑΠΕ και υποδομών υδροποιημένου φυσικού αερίου, δημιουργώντας έναν αντιφατικό αναπτυξιακό προσανατολισμό και αναδεικνύοντας ελλείψεις στρατηγικού σχεδιασμού. Οι ΑΠΕ αντιμετωπίζουν προβλήματα χωροταξίας, υπερπαραγωγής, περιορισμένης αποθήκευσης και περιβαλλοντικές πιέσεις, ενώ οι υποδομές φυσικού αερίου εντάσσονται σε γεωπολιτικά σχήματα με περιορισμένα οφέλη για την τοπική οικονομία. Η γεωθερμία παραμένει υποαξιοποίητη παρά το σημαντικό δυναμικό της.

Εξαγωγές

Η ΠΑΜΘ το 2024 καταγράφει εξαγωγές 1,19 δισ. ευρώ, που αντιστοιχούν μόλις στο 2,4% των εθνικών εξαγωγών, ποσοστό χαμηλότερο από τη συμβολή της στην ΑΠΑ. Την περίοδο 2020–2024 σημειώνεται μέτρια αύξηση (+10,3%), σε ευθυγράμμιση με την εθνική τάση, ωστόσο το εμπορικό πλεόνασμα περιορίζεται, υποδηλώνοντας επιδείνωση της εξωτερικής ισορροπίας. Η εξαγωγική δομή βασίζεται κυρίως σε τρόφιμα και ποτά (29,3%), ενώ ακολουθούν χημικά/πλαστικά (16,5%), κλωστοϋφαντουργικά/ένδυση (14,5%) και μη μεταλλικά ορυκτά (12,2%), με τους τελευταίους να εμφανίζουν σχετικά αυξημένη σημασία. Οι αγορές προορισμού είναι διαφοροποιημένες μεταξύ ανεπτυγμένων και γειτονικών χωρών, περιορίζοντας την εξάρτηση αλλά αντανakλώντας μέτριο βαθμό εξειδίκευσης. Παρά τη σχετική σταθερότητα, η εξωστρέφεια παραμένει χαμηλή (28,8% έναντι 65,7% εθνικά), ενώ και η αναλογία εξαγωγών προς ΑΕΠ (13,0%) είναι μέτρια. Συνολικά, η Περιφέρεια διαθέτει διαφοροποιημένη αλλά περιορισμένης έντασης εξαγωγική βάση, με φθίνουσα δυναμική στο εμπορικό ισοζύγιο.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Η εξέλιξη του ΑΕΠ στην ΠΑΜΘ την περίοδο 2014–2023 ακολουθεί γενικά την εθνική τάση, με συνολική αύξηση 22% (από 6.681 σε 8.133 εκατ. €), χαμηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (+28%). Όπως και στην Ελλάδα συνολικά, το 2020 παρατηρείται πτώση λόγω της πανδημίας, με το ΑΕΠ να υποχωρεί στα 6.268 εκατ. €, ακολουθούμενη από ανάκαμψη τα επόμενα έτη. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων διαφαίνονται διαφοροποιήσεις στη δυναμική και το μέγεθος της οικονομικής δραστηριότητας. Η Θάσος–Καβάλα παραμένει η μεγαλύτερη οικονομία (+23%), ενώ ο Έβρος αυξάνεται κατά 21%, η Ξάνθη κατά 19% και η Ροδόπη κατά 17%. Η Δράμα εμφανίζει τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση (+29%), παρά το μικρότερο απόλυτο μέγεθος, υποδηλώνοντας ισχυρότερη σχετική δυναμική. Συνολικά, η Περιφέρεια ανακάμπτει μετά το 2020, αλλά με ρυθμούς χαμηλότερους από το εθνικό μέσο όρο, ενώ οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των ενοτήτων αντανakλούν τις διαφορετικές παραγωγικές δομές και τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά τους.

Πίνακας 32: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2014-2023*).

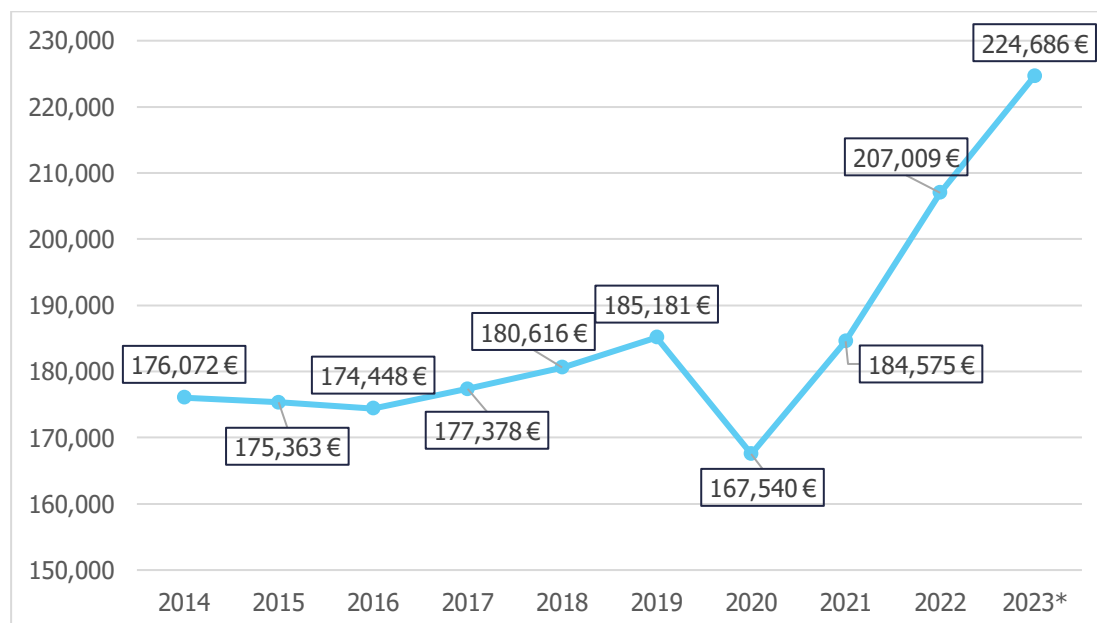
Διοικητική Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Ποσοστιαία μεταβολή 2014-2023* (%)
ΕΛΛΑΔΑ	176.072	175.363	174.448	177.378	180.616	185.181	167.540	184.575	207.009	224.686	28%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6.681	6.621	6.708	6.685	6.804	6.851	6.268	6.913	7.717	8.133	22%
Έβρος	1.732	1.730	1.769	1.759	1.770	1.799	1.674	1.820	1.984	2.092	21%
Ξάνθη	1.074	1.078	1.052	1.053	1.078	1.075	978	1.092	1.220	1.281	19%
Ροδόπη	1.093	1.069	1.162	1.150	1.147	1.143	1.102	1.212	1.308	1.280	17%
Δράμα	977	999	990	960	992	1.009	908	1.000	1.194	1.256	29%
Θάσος, Καβάλα	1.806	1.744	1.734	1.763	1.817	1.825	1.605	1.788	2.012	2.225	23%

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 69: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο σύνολο της χώρας (2014-2023*).

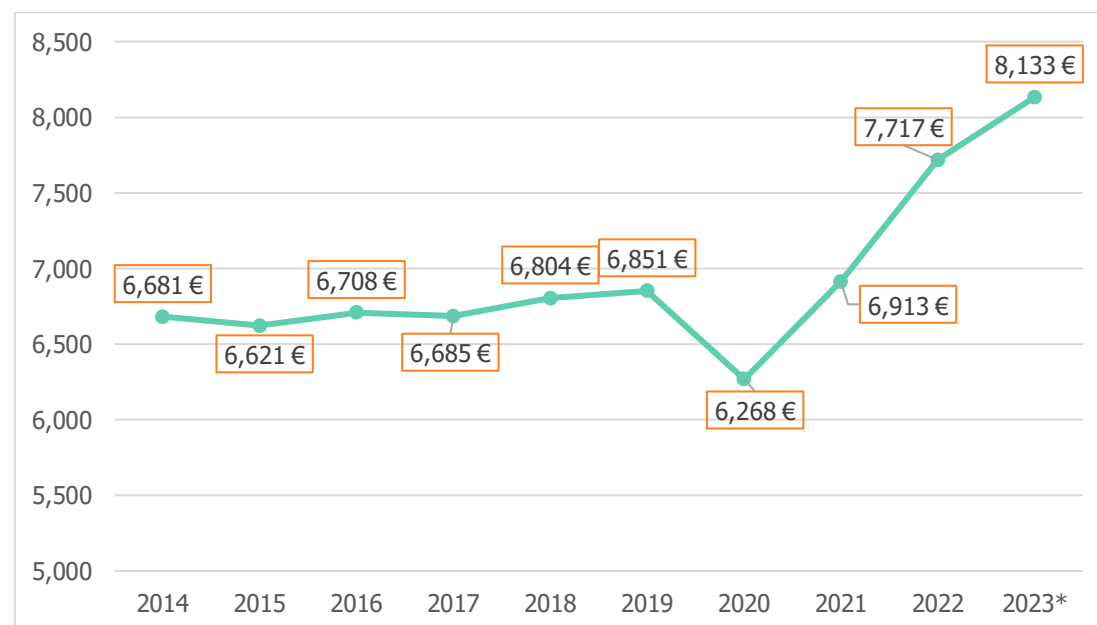

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 70: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).

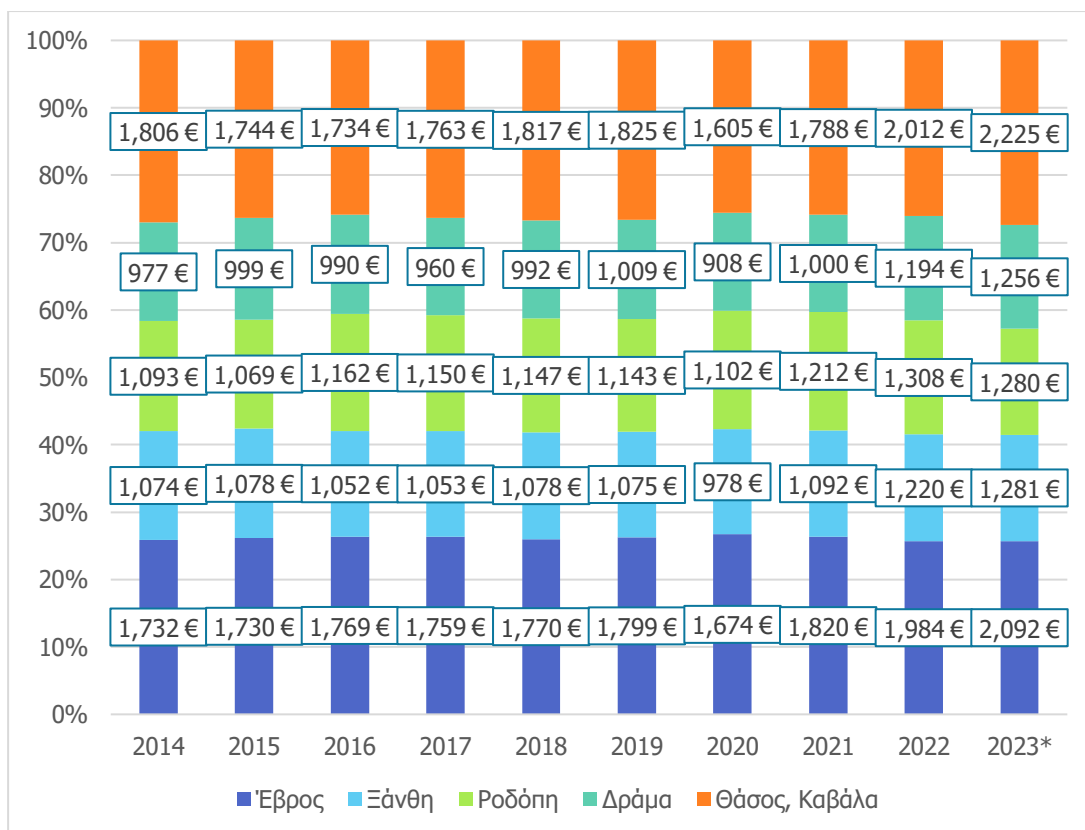

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 71: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).

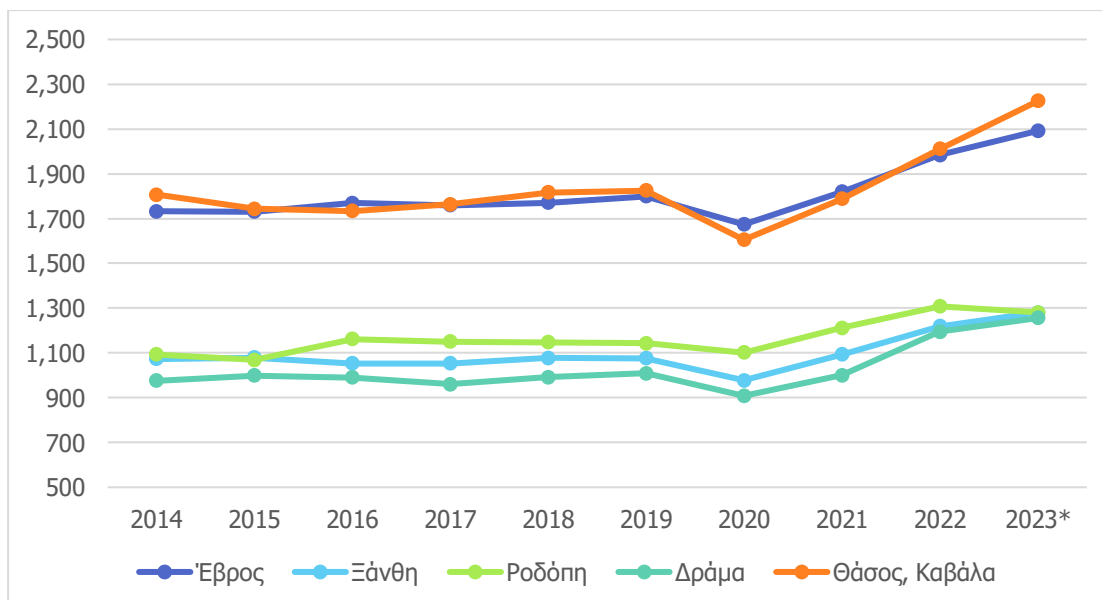

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 72: Χρονολογική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).

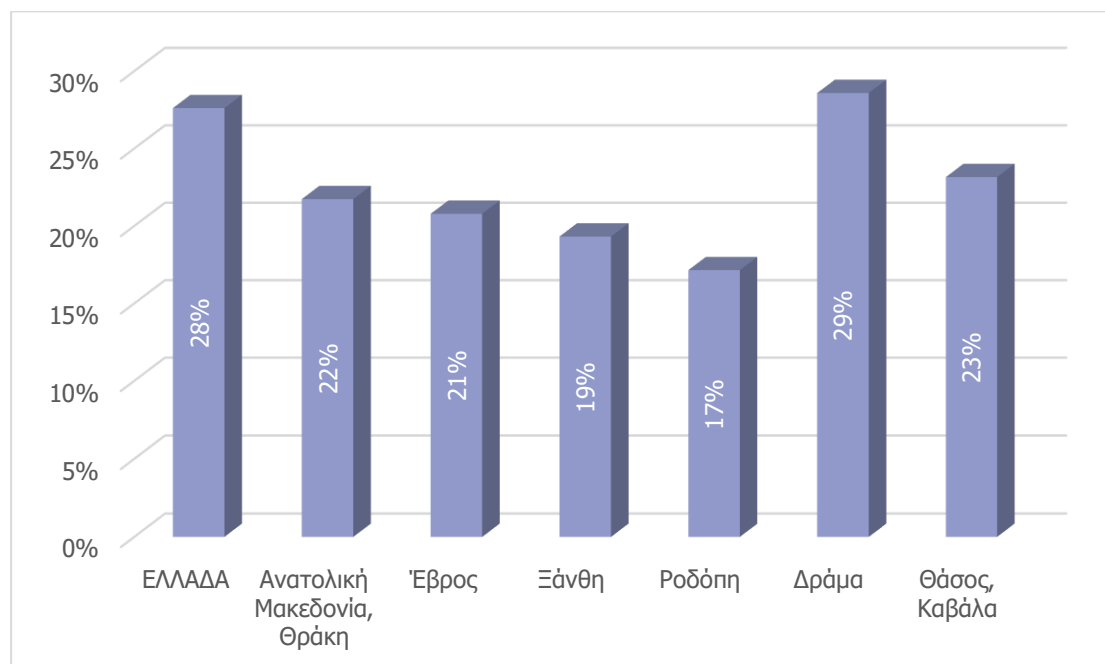

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 73: Ποσοστιαία μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2014-2023*).

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΑΜΘ αυξήθηκε από 11.000 € το 2014 σε 13.840 € το 2023* (*Προσωρινά στοιχεία) (+26%), ακολουθώντας τη γενική εθνική τάση μετά το 2020, χωρίς όμως να πλησιάζει το εθνικό μέσο όρο (21.301 € το 2023), αναδεικνύοντας το διαχρονικό αναπτυξιακό χάσμα. Η πανδημία του 2020 προκάλεσε προσωρινή κάμψη, ενώ η περίοδος 2021–2023 χαρακτηρίζεται από έντονη ανάκαμψη. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων διαφαίνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις. Οι ΠΕ Καβάλας–Θάσου σημειώνουν το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (17.078 €, +29%), ακολουθεί ο Έβρος (14.446 €, +23%), ενώ η Δράμα καταγράφει τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση (+32%, 13.223 €). Αντίθετα, Ξάνθη και Ροδόπη εμφανίζουν χαμηλότερα επίπεδα (11.698 € και 11.841 €), αντικατοπτρίζοντας ασθενέστερη οικονομική επίδοση. Συνολικά, παρά την ανάκαμψη και τις διαφοροποιήσεις μεταξύ ενοτήτων, η Περιφέρεια διατηρεί χαμηλότερη παραγωγικότητα και εισοδηματικό επίπεδο από τον εθνικό μέσο όρο, επιβεβαιώνοντας τις χωρικές ανισότητες και τις αναπτυξιακές προκλήσεις.

Πίνακας 33: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας, της Περιφέρειας Ανατολίας και των Περιφερειακών Ενότητων της μεταξύ των ετών 2014-2023*.

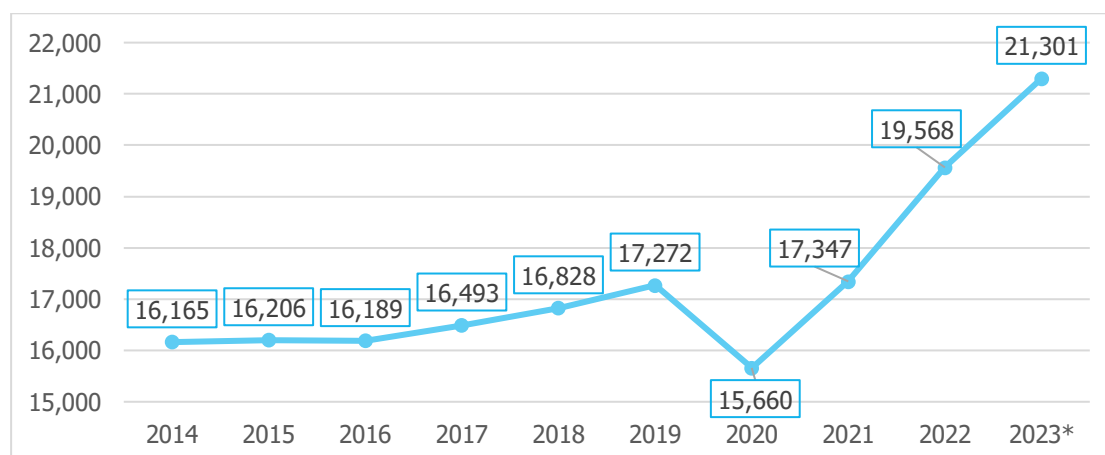
Διοικητική ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Ποσοστιαία μεταβολή (%) 2014-2023*
ΕΛΛΑΔΑ	16.165	16.206	16.189	16.493	16.828	17.272	15.660	17.347	19.568	21.301	32%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	11.000	10.934	11.112	11.105	11.332	11.434	10.503	11.663	13.094	13.840	26%
Έβρος	11.705	11.702	11.973	11.916	12.015	12.224	11.399	12.461	13.663	14.446	23%
Ξάνθη	9.537	9.595	9.380	9.401	9.644	9.645	8.801	9.889	11.103	11.698	23%
Ροδόπη	9.712	9.530	10.386	10.317	10.344	10.347	10.037	11.118	12.062	11.841	22%
Δράμα	10.004	10.269	10.213	9.914	10.244	10.418	9.409	10.440	12.539	13.223	32%
Θάσος, Καβάλα	13.214	12.844	12.856	13.147	13.598	13.700	12.119	13.610	15.397	17.078	29%

Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 74: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας (2014-2023*).

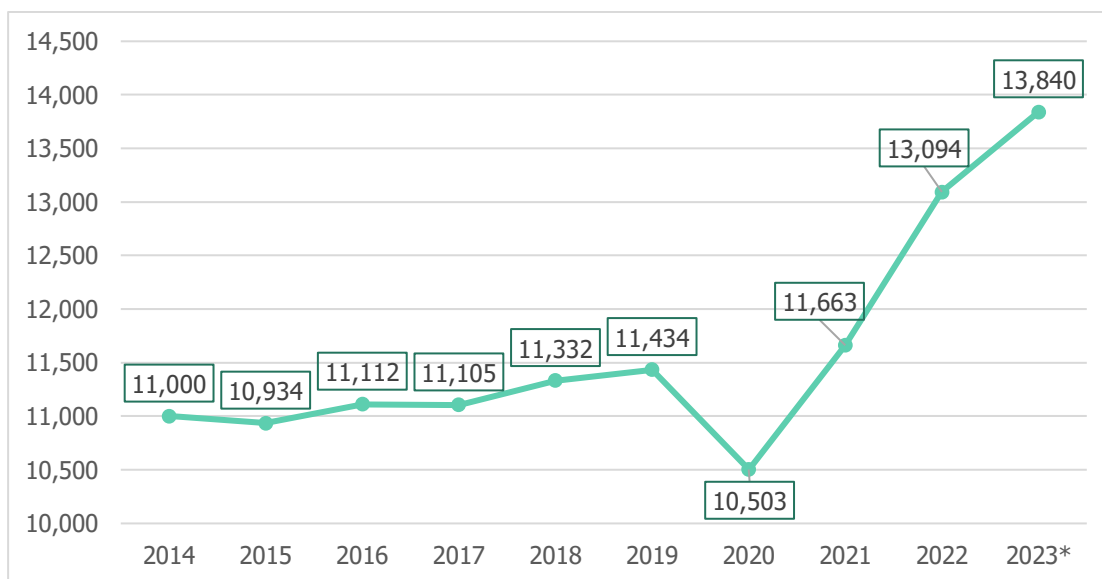

Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 75: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).

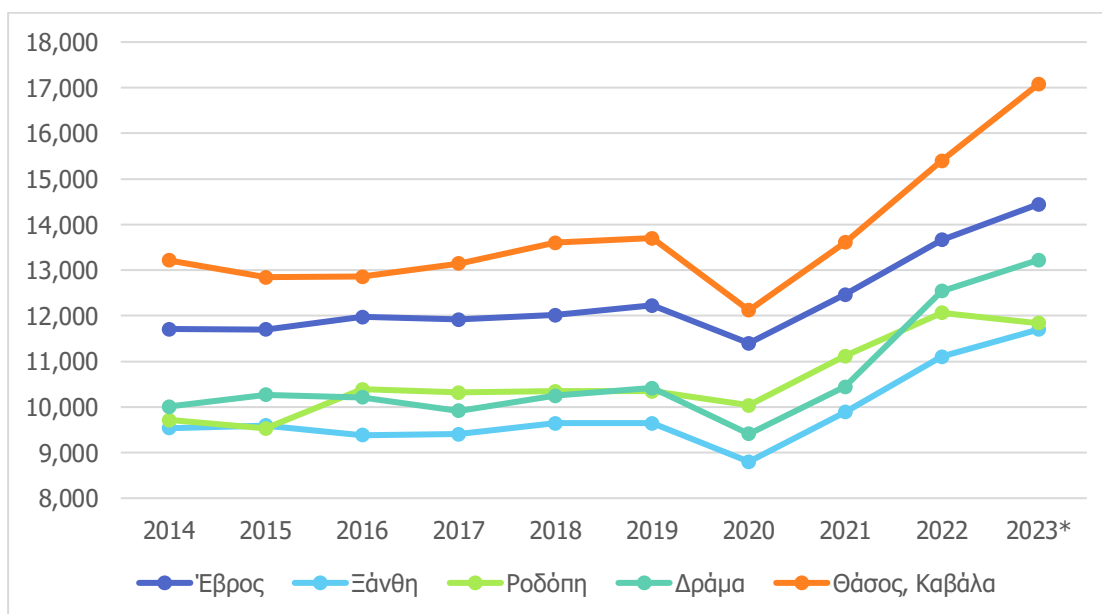

Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 76: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).

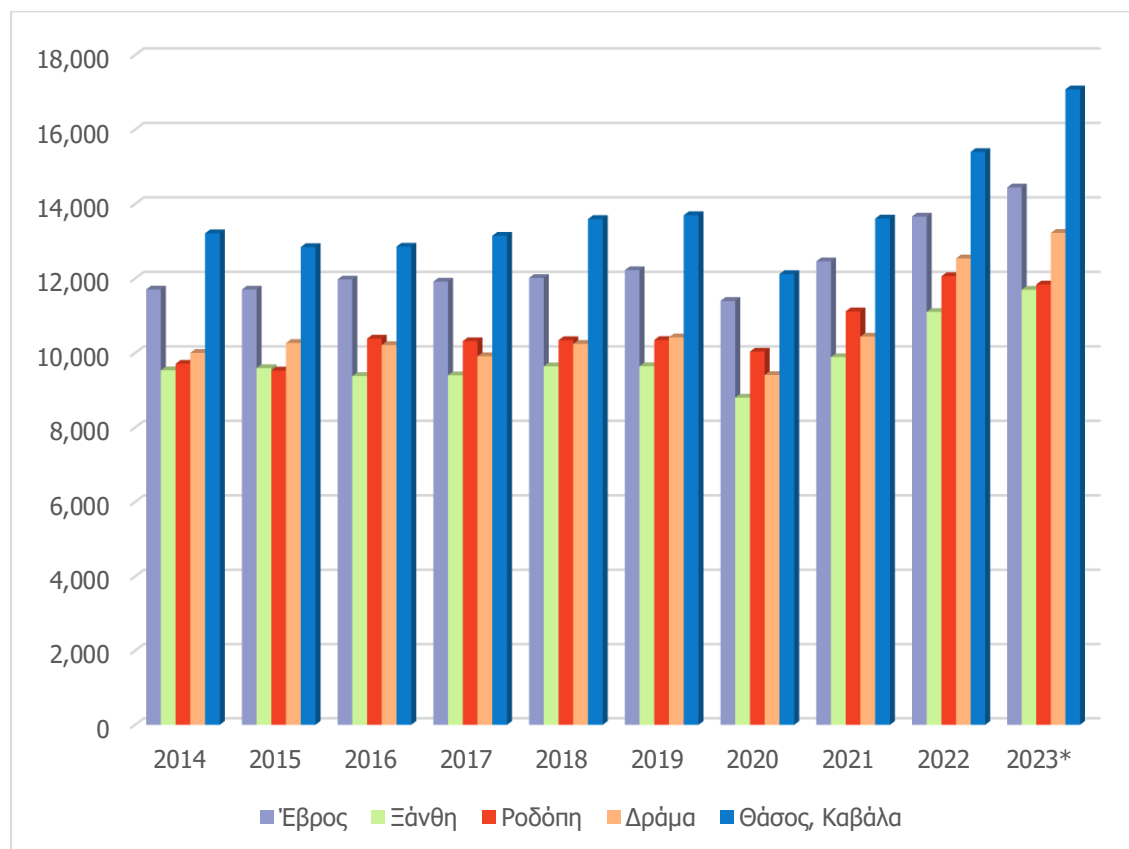

Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 77: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2014-2023*).

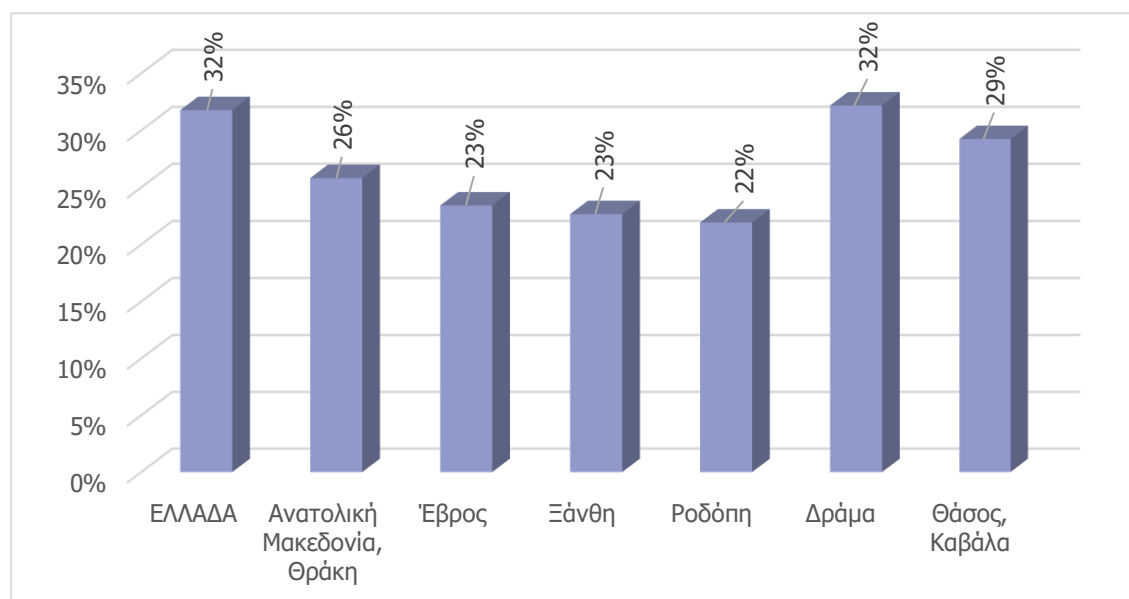

Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 78: Ποσοστιαία μεταβολή του κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2014-2023*).

** Προσωρινά στοιχεία.*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά Κλάδο

Η οικονομική δομή της ΠΑΜΘ διαφοροποιείται από τον εθνικό μέσο όρο, με μεγαλύτερη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα και των δραστηριοτήτων δημόσιου χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία και ενέργεια συγκεντρώνουν το 21% της ΑΠΑ (έναντι 15% πανελλαδικά), ενώ η δημόσια διοίκηση, η εκπαίδευση, η υγεία και η κοινωνική μέριμνα φτάνουν το 26% (έναντι 18%). Αντίθετα, εμπορικές, τουριστικές, μεταφορικές, χρηματοπιστωτικές και εξειδικευμένες επαγγελματικές δραστηριότητες εμφανίζουν χαμηλότερη συμμετοχή σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, υποδηλώνοντας περιορισμένη ένταση σε δυναμικές υπηρεσίες. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων παρατηρούνται σαφείς διαφοροποιήσεις. Ο Έβρος εξαρτάται έντονα από τον δημόσιο τομέα (40% ΑΠΑ), η Δράμα διαθέτει ισχυρή βιομηχανική βάση (31%) και η Ροδόπη εμφανίζει σημαντική δευτερογενή δραστηριότητα (27%). Αντίθετα, η Θάσος-Καβάλα παρουσιάζει μεγαλύτερη εξάρτηση από εμπόριο, μεταφορές, τουρισμό και εστίαση (32%).

Συνολικά, η ΠΑΜΘ δεν αποτελεί ομοιογενή οικονομική ενότητα, αλλά συνδυάζει περιοχές με βιομηχανικό προσανατολισμό, αυξημένο δημόσιο βάρος ή ισχυρή εξάρτηση από εμπόριο και τουρισμό, αναδεικνύοντας τις διακριτές παραγωγικές ταυτότητες των Περιφερειακών Ενοτήτων.

Πίνακας 34: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2023*).

Διοικητική ενότητα	Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	Ενημέρωση και επικοινωνία	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων
ΕΛΛΑΔΑ	196.051	4%	15%	2%	25%	4%	7%	16%	6%	18%	3%

Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	7.097	5%	21%	2%	22%	2%	4%	12%	4%	26%	3%
Έβρος	1.825	4%	14%	1%	17%	2%	4%	12%	3%	40%	3%
Ξάνθη	1.118	5%	21%	2%	20%	2%	3%	12%	5%	26%	4%
Ροδόπη	1.117	5%	27%	2%	18%	1%	4%	12%	4%	25%	2%
Δράμα	1.096	6%	31%	3%	16%	1%	4%	11%	2%	22%	3%
Θάσος, Καβάλα	1.941	5%	20%	3%	32%	1%	4%	13%	4%	16%	2%

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 79: Ποσοστιαία κατανομή της Ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά κλάδο στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2023*).

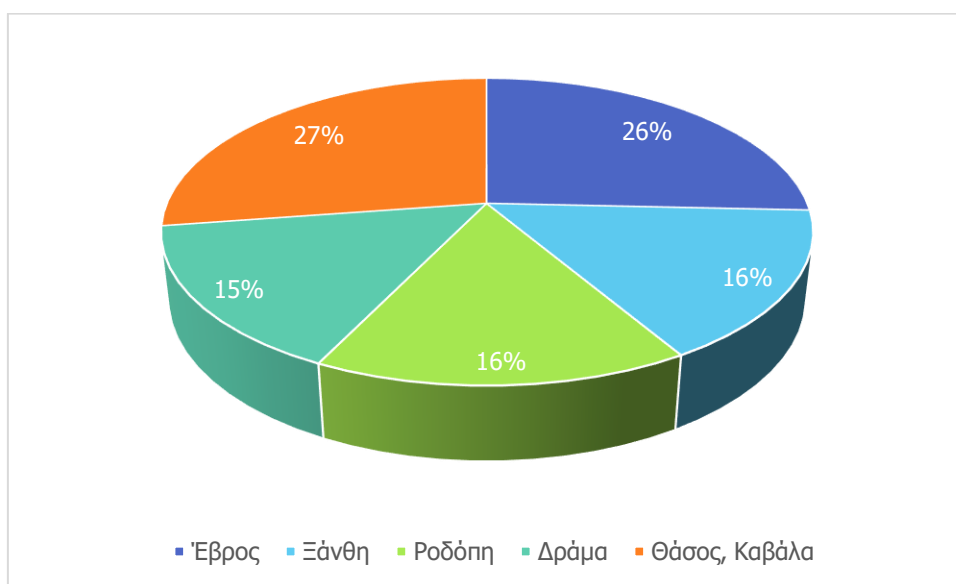
Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ίδια επεξεργασία.

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το 2023 παρουσιάζει έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες, με συνολική ΑΠΑ 7.097 εκατ. ευρώ (~4% της εθνικής οικονομίας). Οι ΠΕ Καβάλας-Θάσου και Έβρου συγκεντρώνουν πάνω από το ήμισυ της ΑΠΑ (27% και 26%), ενώ οι ΠΕ Ξάνθης, Ροδόπης και Δράμας κινούνται γύρω στο 15–16%, με περιορισμένη διαφοροποίηση και παραγωγική δυναμική. Η άνιση διάρθρωση αναδεικνύει την ανάγκη στοχευμένων πολιτικών για ενίσχυση της χωρικής συνοχής, διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης και στήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών.

Διάγραμμα 80: Ποσοστιαία κατανομή της Συνολικής Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας ανά ΠΕ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης *%, 2023*).

Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

3.2. Κοινωνικοί δείκτες που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται σημαντικοί κοινωνικοί δείκτες, οι οποίοι σκιαγραφούν την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

3.2.1 Δημογραφικοί δείκτες

Προσδόκιμο ζωής

Το προσδόκιμο ζωής αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς και αντιπροσωπευτικούς δείκτες για την αξιολόγηση της ποιότητας ζωής, της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγείας και του επιπέδου κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής. Ως στατιστικός δείκτης που εκφράζει τον μέσο αριθμό ετών που αναμένεται να ζήσει ένα άτομο από τη στιγμή της γέννησής του, το προσδόκιμο ζωής συνοψίζει σε έναν αριθμό πολύπλοκες κοινωνικές, οικονομικές και υγειονομικές παραμέτρους. Η χρονική του εξέλιξη αντικατοπτρίζει τις αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης, την πρόοδο της ιατρικής επιστήμης, την αποτελεσματικότητα των πολιτικών δημόσιας υγείας, καθώς και την επίδραση εξωγενών παραγόντων όπως οικονομικές κρίσεις, πανδημίες ή φυσικές καταστροφές.

Η εξέταση του προσδόκιμου ζωής αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς αποτελεί καθρέφτη των δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια, ιδιαίτερα σε μια περίοδο έντονων μεταβολών όπως η δεκαετία 2012-2024. Η σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και τα εθνικά δεδομένα παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τις περιφερειακές ανισότητες και την αποτελεσματικότητα των τοπικών πολιτικών, ενώ παράλληλα αναδεικνύει τις επιπτώσεις μεγάλων κρίσεων, όπως η οικονομική κρίση και η πανδημία COVID-19, στη δημόσια υγεία και την κοινωνική ευημερία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί αποτυπώνει την εξέλιξη του προσδόκιμου ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης κατά την περίοδο 2013-2024, αναδεικνύοντας τόσο τη γενική μακροχρόνια τάση βελτίωσης όσο και τη σαφή επίδραση της πανδημικής κρίσης στα έτη 2020-2022. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το προσδόκιμο ζωής αυξάνεται από 80,5 έτη το 2013 σε 81,7 έτη το 2024, παρά την αισθητή υποχώρηση που καταγράφεται το 2020 και κυρίως το 2021. Αντίστοιχα, στην Ελλάδα το προσδόκιμο ζωής διατηρείται σε επίπεδα υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ σε όλη σχεδόν την εξεταζόμενη περίοδο, κυμαινόμενο μεταξύ 80,2 και 81,9 ετών, γεγονός που υποδηλώνει σχετικά ευνοϊκή θέση της χώρας ως προς τη μακροβιότητα του πληθυσμού.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης εμφανίζει διαχρονικά χαμηλότερες τιμές σε σύγκριση τόσο με την Ελλάδα όσο και, στις περισσότερες περιπτώσεις, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ειδικότερα, το προσδόκιμο ζωής στην Περιφέρεια αυξάνεται από 80 έτη το 2013 σε 81,4 έτη το 2018, ακολουθώντας γενικά ανοδική πορεία έως πριν από την πανδημία, όμως στη συνέχεια

υποχωρεί αισθητά σε 80 έτη το 2020 και σε 79,3 έτη το 2021, που αποτελεί και τη χαμηλότερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου. Κατά τα επόμενα έτη καταγράφεται σταδιακή ανάκαμψη, με την τιμή να ανέρχεται σε 79,9 έτη το 2022 και σε 80,7 έτη το 2023, χωρίς ωστόσο να έχει επανέλθει ακόμη στα προ πανδημίας υψηλότερα επίπεδα. Για το 2024 δεν διατίθεται ακόμη τιμή για την Περιφέρεια. Συνολικά, τα στοιχεία υποδηλώνουν ότι, παρά τη σχετική βελτίωση σε βάθος χρόνου, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης εξακολουθεί να υστερεί ως προς το προσδόκιμο ζωής έναντι του εθνικού μέσου όρου, γεγονός που μπορεί να συνδέεται με ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές και υγειονομικές ανισότητες.

Πίνακας 35. Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2024)^{63,64}.

Διοικητική Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	80,5	80,8 (b)	80,5 (b)	80,9	80,9 (b)	81,0 (ep)	81,3 (bep)	80,4 (bep)	80,1 (bep)	80,6 (bep)	81,4 (bep)	81,7 (ip)
Ελλάδα	81,4	81,5	81,1	81,5	81,4	81,9	81,7	81,4	80,2	80,8	81,8	81,9 (b)
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	80,0	80,6	80,5	81,0	80,1	81,4	81,1	80,0	79,3	79,9	80,7	-

(b): break in time series (διακοπή της χρονικής σειράς)

(bep): break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

(ip): value imputed by Eurostat or other receiving agencies, provisional (τιμή που υπολογίστηκε από την Eurostat ή άλλους φορείς παραλαβής, προσωρινή)

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en> &

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en>

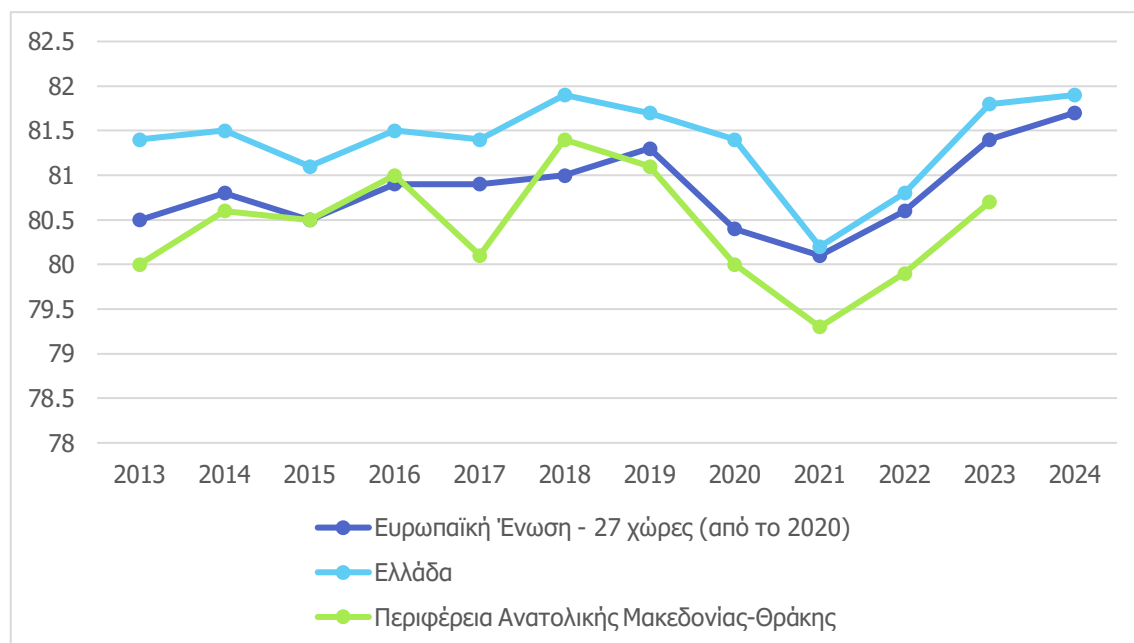
⁶³ Eurostat. (2026). Life expectancy at birth by sex. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en>. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁶⁴ Eurostat. (2026). Life expectancy at birth by sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en>. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

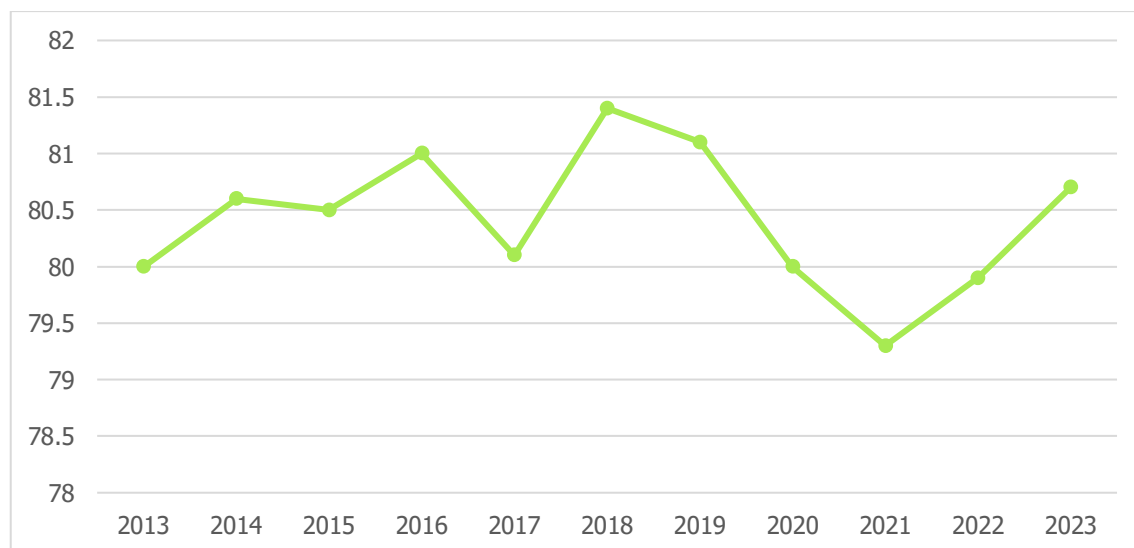
Διάγραμμα 81: Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2024)⁶⁵⁶⁶.

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en> &
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en>

Διάγραμμα 82: Προσδόκιμο ζωής στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2012-2023, %).

⁶⁵ Eurostat. (2026). Life expectancy at birth by sex. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en>. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁶⁶ Eurostat. (2026). Life expectancy at birth by sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en>. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

Πηγή: Eurostat, 2026 & *ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:*

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en> &

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tqs00101/default/table?lang=en>

Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας (ΣΔΓ)

Σύμφωνα με τη Eurostat, ο Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας (ΣΔΓ) (Total Fertility Rate - TFR) εκφράζει το μέσο αριθμό παιδιών που μπορεί να αποκτήσει μια γυναίκα κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ηλικίας, λαμβάνοντας υπόψη τον τρέχοντα μέσο αριθμό ζωντανών γεννήσεων για διαφορετικές ηλικιακές ομάδες. Αποτελεί βασικό δημογραφικό μέγεθος για την αποτίμηση της αναπαραγωγικής δυναμικής ενός πληθυσμού.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την εξέλιξη του Συνολικού Δείκτη Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης κατά την περίοδο 2013-2024.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο δείκτης διατηρείται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, παρουσιάζοντας ήπια άνοδο έως το 2016 (1,57 παιδιά ανά γυναίκα) και σταδιακή μείωση τα επόμενα χρόνια. Ιδιαίτερα μετά το 2020 καταγράφεται εμφανής πτωτική τάση, με τον δείκτη να διαμορφώνεται σε 1,34 το 2024. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά τις ευρύτερες δημογραφικές τάσεις που παρατηρούνται στην Ευρώπη, οι οποίες σχετίζονται με τη μεταβολή των προτύπων οικογένειας, την αναβολή της τεκνογονίας και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επηρεάζουν τις αποφάσεις για απόκτηση παιδιών.

Αντίστοιχη εικόνα παρατηρείται και στην Ελλάδα. Ο συνολικός δείκτης γονιμότητας αυξάνεται ελαφρά από 1,29 το 2013 σε 1,43 το 2021, ωστόσο από το 2022 και μετά καταγράφεται σημαντική υποχώρηση, φθάνοντας στο 1,24 το 2024. Οι τιμές αυτές παραμένουν σημαντικά χαμηλότερες από το επίπεδο αναπλήρωσης των γενεών (περίπου 2,1 παιδιά ανά γυναίκα), γεγονός που συνδέεται με τη μακροχρόνια δημογραφική γήρανση και τη συρρίκνωση του πληθυσμού της χώρας.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης ο δείκτης εμφανίζει κατά την περίοδο 2013-2017 ελαφρώς υψηλότερες τιμές σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, φθάνοντας στο 1,42 το 2017. Στη συνέχεια παρατηρείται κάμψη έως το 2019, ενώ το 2021 σημειώνεται προσωρινή αύξηση στο 1,44. Τα επόμενα έτη ο δείκτης μειώνεται εκ νέου, διαμορφούμενος σε 1,29 το 2023 και 1,29 το 2024. Παρά το γεγονός ότι σε αρκετά έτη η Περιφέρεια παρουσιάζει ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα γονιμότητας από τον εθνικό μέσο όρο, η συνολική τάση παραμένει πτωτική και ακολουθεί τις ευρύτερες δημογραφικές εξελίξεις που παρατηρούνται τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνολικά, τα στοιχεία αναδεικνύουν τη διατήρηση χαμηλών επιπέδων γονιμότητας σε όλα τα εξεταζόμενα χωρικά επίπεδα. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί κρίσιμο δημογραφικό ζήτημα, καθώς επηρεάζει τη μελλοντική πληθυσμιακή διάρθρωση, την αναλογία ενεργού προς μη ενεργό πληθυσμό και, κατ' επέκταση, τις κοινωνικές και οικονομικές προοπτικές των περιφερειών.

Πίνακας 36. Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2024)⁶⁷⁶⁸.

Διοικητική ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	1,51	1,54 (b)	1,54 (b)	1,57	1,56 (b)	1,54 (ep)	1,53 (bep)	1,51 (bep)	1,53 (ep)	1,46 (bep)	1,38 (bep)	1,34 (ep)
Ελλάδα	1,29	1,30	1,33	1,38	1,35	1,35	1,34	1,39	1,43 (b)	1,32	1,26	1,24
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας -Θράκης	1,38	1,35	1,40	1,41	1,42	1,32	1,30	1,34	1,44 (b)	1,35	1,29	1,29

(b): break in time series (διακοπή της χρονικής σειράς)

(bep): break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

(ep) estimated, provisional (εκτιμώμενο, προσωρινό)

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

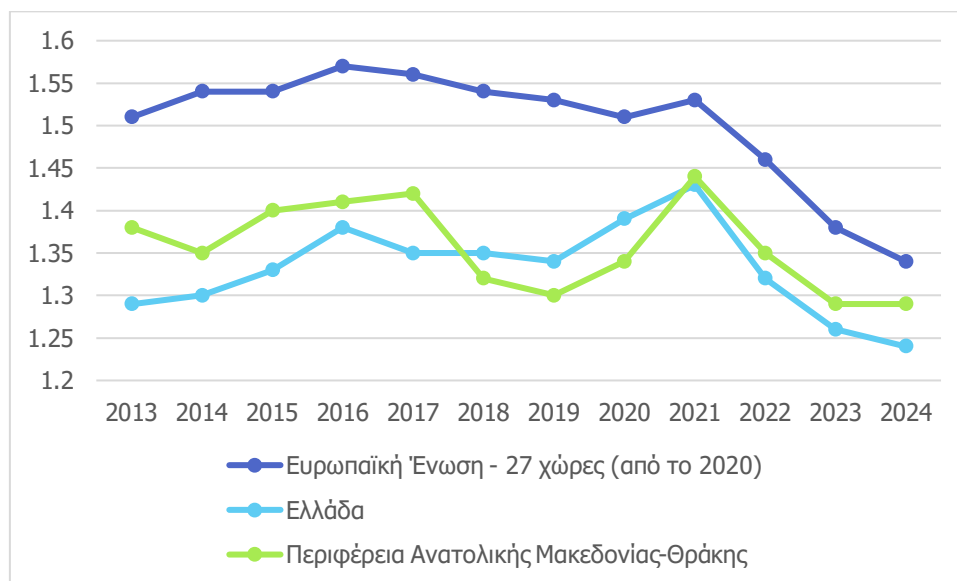
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fer &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fmreg

⁶⁷ Eurostat. (2026). Total fertility rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁶⁸ Eurostat. (2026). Total fertility rate by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fmreg. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

Διάγραμμα 83. Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fer &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fmreg

Φυσική μεταβολή πληθυσμού (γεννήσεις – θάνατοι)⁶⁹⁷⁰

Η μελέτη της φυσικής κίνησης του πληθυσμού, δηλαδή της σχέσης γεννήσεων και θανάτων, αποτελεί θεμελιώδη δείκτη για την κατανόηση των δημογραφικών τάσεων και των κοινωνικοοικονομικών τους επιπτώσεων. Ο αριθμός των γεννήσεων αντανακλά τη δυναμική αναπαραγωγής ενός πληθυσμού και συνδέεται άμεσα με την ηλικιακή του διάρθρωση, τις κοινωνικές πολιτικές στήριξης της οικογένειας, αλλά και το γενικότερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Αντίστοιχα, οι θάνατοι εκφράζουν την υγειονομική κατάσταση, το προσδόκιμο ζωής και τις επιδράσεις παραγόντων όπως οι κρίσεις ή οι επιδημίες. Ο συνδυασμός των δύο αυτών μεγεθών –γεννήσεις και θάνατοι– διαμορφώνει το φυσικό ισοζύγιο του πληθυσμού, το οποίο αποτελεί κρίσιμο μέγεθος για τη βιωσιμότητα των κοινωνιών, την προοπτική ανάπτυξης και την αναπαραγωγή του ανθρώπινου δυναμικού.

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα που ακολουθεί, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ελλάδα παρατηρείται μια σαφής τάση υποχώρησης των γεννήσεων και ταυτόχρονα διατήρησης των θανάτων σε υψηλά επίπεδα. Στην ΕΕ οι γεννήσεις

⁶⁹ Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁷⁰ Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

μειώνονται από περίπου 4,30 εκατομμύρια το 2013 σε 3,56 εκατομμύρια το 2024, ενώ οι θάνατοι ξεπερνούν σταθερά τα 4,4 εκατομμύρια ετησίως, οδηγώντας σε ένα αρνητικό φυσικό ισοζύγιο που επιβεβαιώνει τη δημογραφική γήρανση της Ευρώπης. Στην Ελλάδα η εικόνα είναι ακόμη πιο ανησυχητική: οι γεννήσεις υποχωρούν από 94.134 το 2013 σε μόλις 68.288 το 2024, ενώ οι θάνατοι αυξάνονται από 111.794 σε 125.892 κατά την ίδια περίοδο. Το χάσμα μεταξύ γεννήσεων και θανάτων διευρύνεται συνεχώς, με αποτέλεσμα η χώρα να βιώνει μια έντονη δημογραφική κρίση, η οποία επηρεάζει άμεσα την κοινωνική συνοχή, την αγορά εργασίας και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Πίνακας 37. Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) και στην Ελλάδα (2013-2024)⁷¹⁷².

	Διοικητική Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Γεννήσεις	ΕΕ (27 χώρες - από το 2020)	4.302.289	4.360.234	4329512 (bep)	4.378.440	4327775 (bep)	4244353 (be)	4166236 (bep)	4.069.896	4.088.494	3.879.509	3.669.659	3.556.198 (p)
	Ελλάδα	94.134	92.149	91.847	92.898	88.553	86.440	83.763	84.764	85.346	75.921	71.249	68288 (p)
Θάνατοι	ΕΕ (27 χώρες - από το 2020)	4.419.258	4.372.607	4.620.411	4.534.200	4.661.018	4.693.576	4.653.033	5.185.351	5.297.333	5.158.399	4.856.197	4.815.526 (p)
	Ελλάδα	111.794	113.740	121.183	118.788	124.501	120.296	124.965	131.047	143.923	139.921	127.169	125.892 (p)

(be): break in time series, estimated (διακοπή στη χρονοσειρά, εκτιμώμενη)

(bep): break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

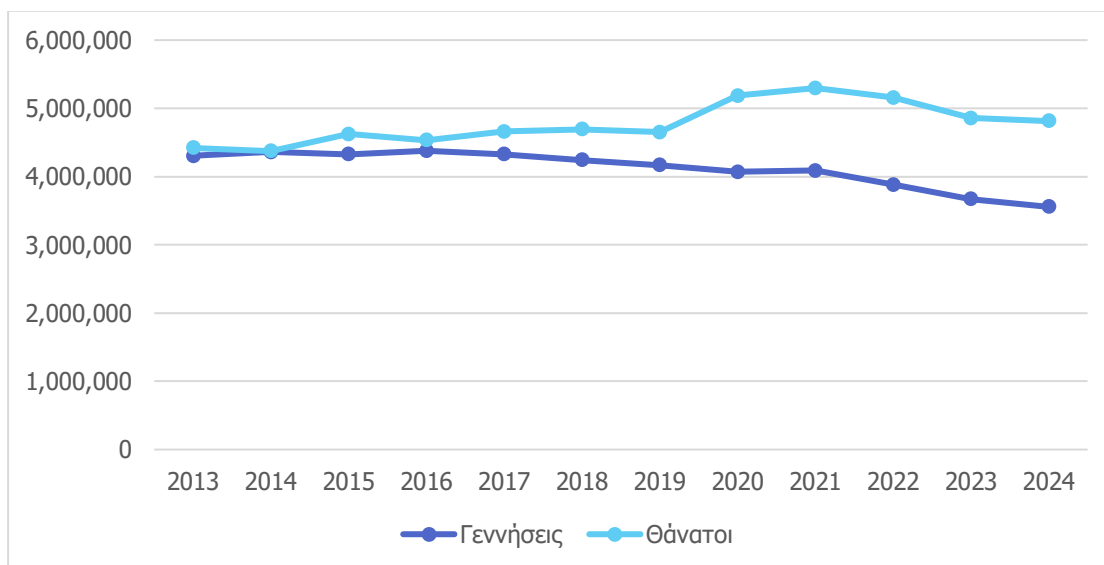
(p) provisional (προσωρινή)

Πηγή: Eurostat, 2025 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer & https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor.

⁷¹ Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁷² Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

Διάγραμμα 84: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) (2013-2024)^{73,74}.

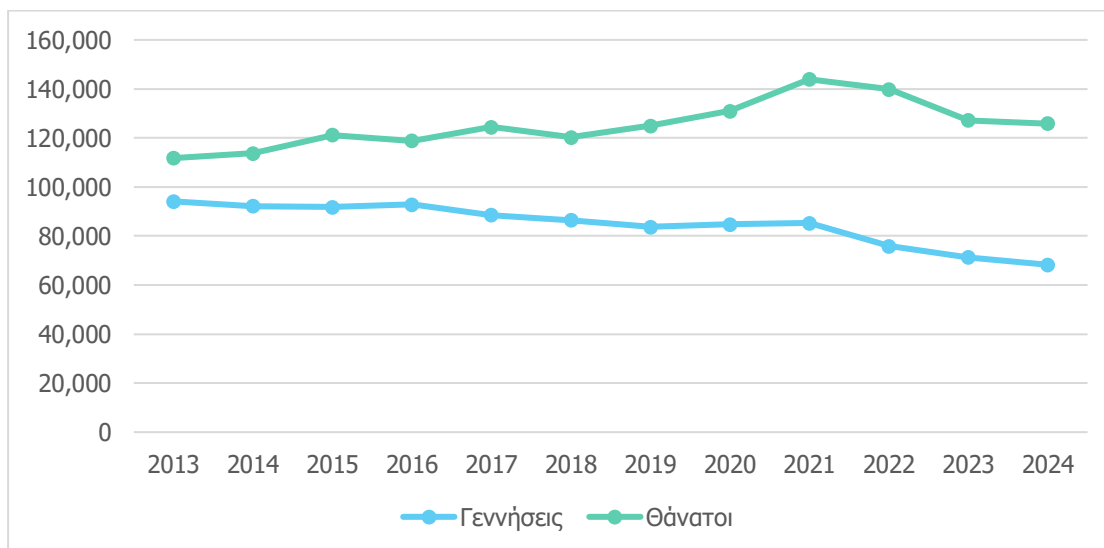
Πηγή: Eurostat, 2025 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor.

⁷³ Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁷⁴ Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

Διάγραμμα 85: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ελλάδα (2013-2024)^{75,76}.

Πηγή: Eurostat, 2025 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor.

3.2.2 Εισόδημα, οικονομική ευημερία και ανισότητες νοικοκυριών

Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

Η μελέτη του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους δείκτες για την αποτύπωση της οικονομικής ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο. Το διαθέσιμο εισόδημα αποτυπώνει το σύνολο των πόρων που έχουν τα νοικοκυριά στη διάθεσή τους για κατανάλωση και αποταμίευση, μετά την αφαίρεση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών, και επομένως αποτελεί άμεσο μέτρο του βιοτικού επιπέδου. Η εξέλιξή του επιτρέπει την εκτίμηση των οικονομικών πιέσεων που ασκούνται στα νοικοκυριά, την αξιολόγηση της αγοραστικής τους δύναμης και την κατανόηση των επιπτώσεων των κοινωνικοοικονομικών κρίσεων, αλλά και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών κοινωνικής προστασίας.

Το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης εμφανίζει, κατά την περίοδο 2013-2023, συνολικά ανοδική πορεία, παρά τις επιμέρους διακυμάνσεις που καταγράφονται στο εξεταζόμενο διάστημα. Ειδικότερα, από 5.394,87 εκατ. PPS το 2013, το διαθέσιμο εισόδημα διαμορφώθηκε σε 7.574,76 εκατ. PPS το 2023, γεγονός που αντιστοιχεί σε σημαντική συνολική αύξηση. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει ότι, σε

⁷⁵ Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

⁷⁶ Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13/03/2026.

μακροχρόνιο ορίζοντα, τα νοικοκυριά της Περιφέρειας ενίσχυσαν το επίπεδο των διαθέσιμων οικονομικών τους πόρων, παρά το γεγονός ότι η πορεία αυτή δεν υπήρξε γραμμική ούτε ανεπηρέαστη από τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Πιο αναλυτικά, κατά τα πρώτα έτη της περιόδου παρατηρείται ήπια άνοδος, καθώς το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται από 5.394,87 εκατ. PPS το 2013 σε 5.825,16 εκατ. PPS το 2015, ενώ το 2016 καταγράφεται οριακή υποχώρηση στα 5.805,90 εκατ. PPS. Το 2017 σημειώνεται νέα άνοδος στα 6.042,05 εκατ. PPS, για να ακολουθήσει μικρή εκ νέου μείωση το 2018. Η πρώτη πιο αισθητή ενίσχυση καταγράφεται το 2019, όταν το διαθέσιμο εισόδημα ανέρχεται σε 6.460,62 εκατ. PPS, εξέλιξη που ενδεχομένως συνδέεται με τη σχετική σταθεροποίηση της οικονομίας κατά την προ της πανδημίας περίοδο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεταβολή μεταξύ 2019 και 2020, όταν το διαθέσιμο εισόδημα μειώνεται από 6.460,62 σε 5.983,88 εκατ. PPS. Η πτώση αυτή αντανakλά τις συνέπειες της υγειονομικής κρίσης της COVID-19 και των επιπτώσεών της στην οικονομική δραστηριότητα, στην απασχόληση και, κατ' επέκταση, στους οικονομικούς πόρους των νοικοκυριών. Ωστόσο, από το 2021 και έπειτα καταγράφεται σαφής τάση ανάκαμψης, με το διαθέσιμο εισόδημα να αυξάνεται σε 6.653,51 εκατ. PPS το 2021, σε 6.848,78 εκατ. PPS το 2022 και τελικά σε 7.574,76 εκατ. PPS το 2023, που αποτελεί και την υψηλότερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου.

Συνολικά, η διαχρονική εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης αναδεικνύει αφενός την ευαλωτότητα των νοικοκυριών απέναντι σε εξωγενείς κρίσεις και αφετέρου τη δυνατότητα σταδιακής αποκατάστασης των οικονομικών τους μεγεθών. Ως εκ τούτου, ο δείκτης αυτός συνιστά κρίσιμο εργαλείο για την αξιολόγηση του πραγματικού επιπέδου ευημερίας του πληθυσμού και για τον σχεδιασμό στοχευμένων κοινωνικών και αναπτυξιακών πολιτικών, ιδίως σε περιφέρειες που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις.

Πίνακας 38: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023)⁷⁷.

Έτος	Διαθέσιμο εισόδημα
2013	5.394,87
2014	5.771,77
2015	5.825,16
2016	5.805,90
2017	6.042,05
2018	5.984,31
2019	6.460,62
2020	5.983,88

⁷⁷ Eurostat. (2025). Disposable income of private households by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13.03.2026)

2021	6.653,51
2022	6.848,78
2023	7.574,76 (p)

(p) provisional (προσωρινή)

Χρονική συχνότητα: Ετήσια

Μονάδα μέτρησης: Εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS, ΕΕ27 από το 2020)

Κατεύθυνση ροής: Ισοζύγιο

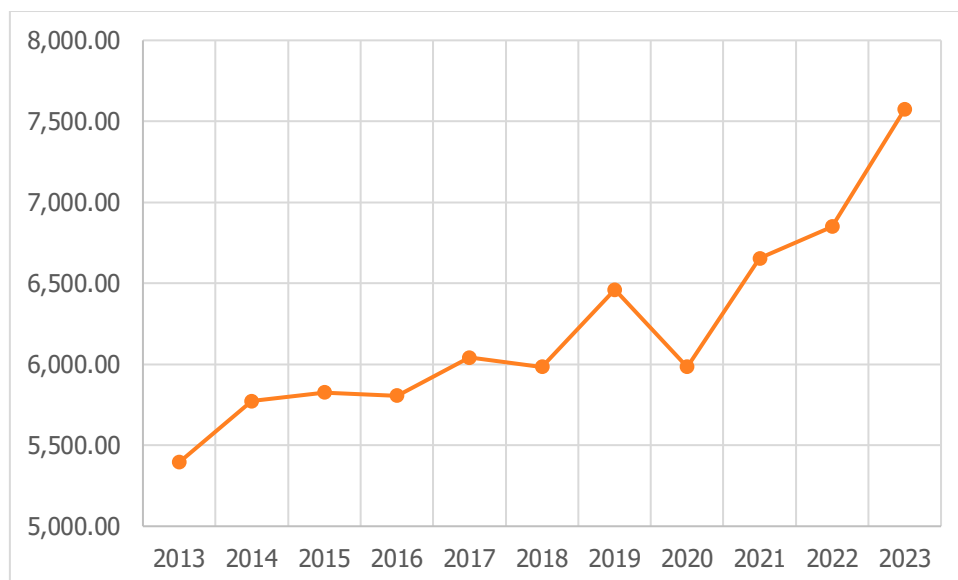
Δείκτης εθνικών λογαριασμών (ΕΕΚ 2010): Διαθέσιμο εισόδημα, καθαρό

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco

Διάγραμμα 86: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2013-2023)⁷⁸.

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco

⁷⁸ Eurostat. (2025). Disposable income of private households by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13.03.2026)

Οικονομική ανισότητα – Εισόδημα και Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών στο σύνολο της χώρας⁷⁹

Η Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2023, εξετάζει την οικονομική ανισότητα στην Ελλάδα για το έτος έρευνας 2024 (εισόδημα 2023), στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής έρευνας EU-SILC για εισόδημα και συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών. Στόχος είναι να αποτυπωθεί πώς κατανέμεται το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα μεταξύ ατόμων και νοικοκυριών και πώς εξελίσσεται η ανισότητα διαχρονικά και σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

A. Δείκτες οικονομικής ανισότητας

Κύριος δείκτης είναι ο Δείκτης κατανομής εισοδήματος (S80/S20) σε πεμπτημόρια εισοδήματος, ο οποίος μετρά τη σχετική ανισότητα στη διανομή του εισοδήματος, συγκρίνει το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα που κατέχει το 20% των πλουσιότερων ατόμων με αυτό που κατέχει το 20% των φτωχότερων και επηρεάζεται από τις ακραίες τιμές της κατανομής του εισοδήματος.

Ο δείκτης S80/S20 το 2024, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το 2023, μειώθηκε κατά 0,01 ποσοστιαίες μονάδες (σε σχέση με την προηγούμενη αντίστοιχη χρονική περίοδο 2022) και ανέρχεται σε 5,27, δηλαδή, το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού είναι 5,27 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο του εισοδήματος του φτωχότερου 20% του πληθυσμού.

Η οικονομική ανισότητα μεταξύ των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω μειώθηκε κατά 0,09 μονάδες και διαμορφώνεται στο 4,05 έναντι 4,14 το προηγούμενο έτος. Αντίστοιχα, η οικονομική ανισότητα μεταξύ των ατόμων κάτω των 65 ετών αυξήθηκε κατά 0,02 μονάδες και διαμορφώνεται στο 5,69 έναντι 5,67 το προηγούμενο έτος.

Για την καλύτερη αποτύπωση της οικονομικής ανισότητας χρησιμοποιείται συμπληρωματικά ο δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini), ο οποίος, σε αντίθεση με τον δείκτη κατανομής εισοδήματος (S80/S20) σε πεμπτημόρια εισοδήματος, δεν επηρεάζεται από τις ακραίες τιμές της κατανομής του εισοδήματος.

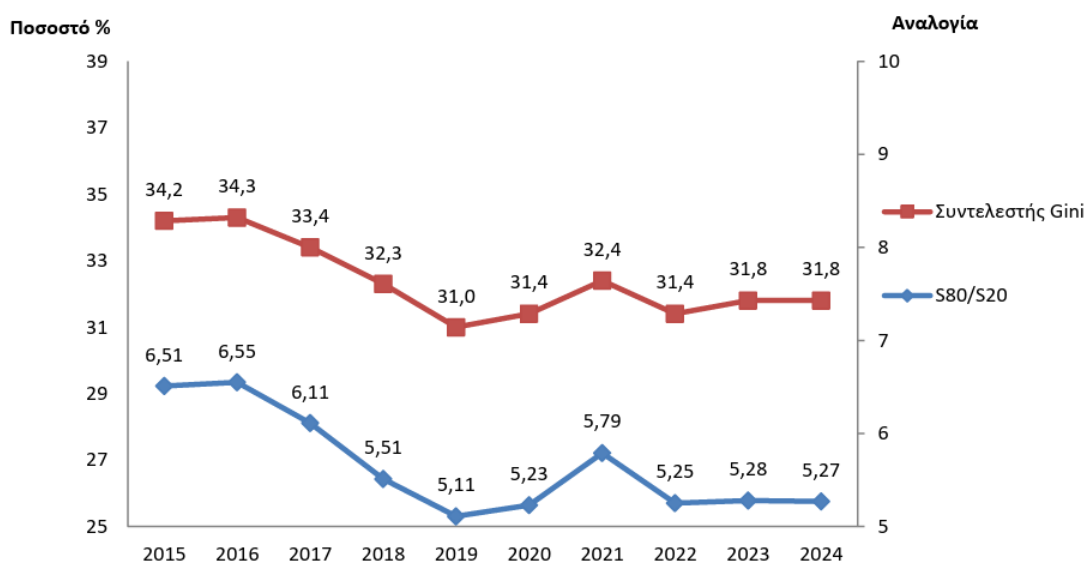
Ο δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini) ορίζεται ως ο λόγος των αθροιστικών μεριδίων του πληθυσμού, κατανεμημένου ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος, προς το αθροιστικό μερίδιο του συνολικού εισοδήματος όλου του πληθυσμού. Η τιμή του κυμαίνεται από 0 (ή 0%), που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ισότητα έως 1 (ή 100%) που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ανισότητα, και ερμηνεύεται ως η στατιστικά αναμενόμενη διαφορά του αποτελέσματος της σύγκρισης δύο τυχαίων εισοδημάτων, ως ποσοστό του μέσου όρου. Αν όλο το εθνικό εισόδημα ήταν συγκεντρωμένο σε ένα άτομο, ο

⁷⁹ ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2025). ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2023). Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925>

συντελεστής θα ήταν 1. Αν ο συντελεστής Gini ήταν π.χ. 30,0%, το εισόδημα 2 τυχαίων ατόμων θα διέφερε κατά 30,0% του μέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

Ο συντελεστής Gini εκτιμήθηκε το 2024 σε 31,8%, παραμένοντας σταθερός σε σχέση με το 2023. Το παραπάνω ποσοστό ερμηνεύεται ως εξής: αν επιλέξουμε δύο τυχαία άτομα του πληθυσμού, αναμένουμε ότι το εισόδημά τους θα διαφέρει κατά 31,8% του μέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος. Επίσης, από το 2015, η συνολική ανισότητα μειώθηκε κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες (34,2% το 2015).

Διάγραμμα 87: Δείκτες Οικονομικής Ανισότητας στην Ελλάδα (2015 – 2024).

*Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2014 - 2023.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925>.

Εξετάζοντας τον διαθέσιμο δείκτη κατανομής εισοδήματος S80/S20 κατά την περίοδο 2018–2024⁸⁰, ο οποίος καταδεικνύει το επίπεδο εισοδηματικής ανισότητας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, παρατηρείται ότι η εξέλιξη του παρουσιάζει σχετική σταθερότητα έως το 2021, με τιμές που κυμαίνονται μεταξύ 5,1 και 5,3, γεγονός που υποδηλώνει παγιωμένα επίπεδα ανισότητας χωρίς ουσιαστική μεταβολή. Ωστόσο, κατά την περίοδο 2022–2023 παρατηρείται επιδείνωση της εισοδηματικής κατανομής, με τον δείκτη να αυξάνεται σε 5,5 και 5,6 αντίστοιχα, αντανακλώντας διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των ανώτερων και κατώτερων εισοδηματικών στρωμάτων. Αντίθετα, το 2024 καταγράφεται σημαντική αποκλιμάκωση του δείκτη στο 4,6, εξέλιξη που υποδηλώνει αισθητή μείωση της ανισότητας και ενδεχόμενη βελτίωση των συνθηκών εισοδηματικής σύγκλισης στην Περιφέρεια. Συνολικά, η διαχρονική πορεία του δείκτη αναδεικνύει ότι, παρά την πρόσφατη

⁸⁰ Eurostat. (2026). Income quintile share ratio S80/S20 by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_DI11_R_custom_20599038/default/table

βελτίωση, η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται για το μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου από σχετικά υψηλά επίπεδα εισοδηματικών ανισοτήτων.

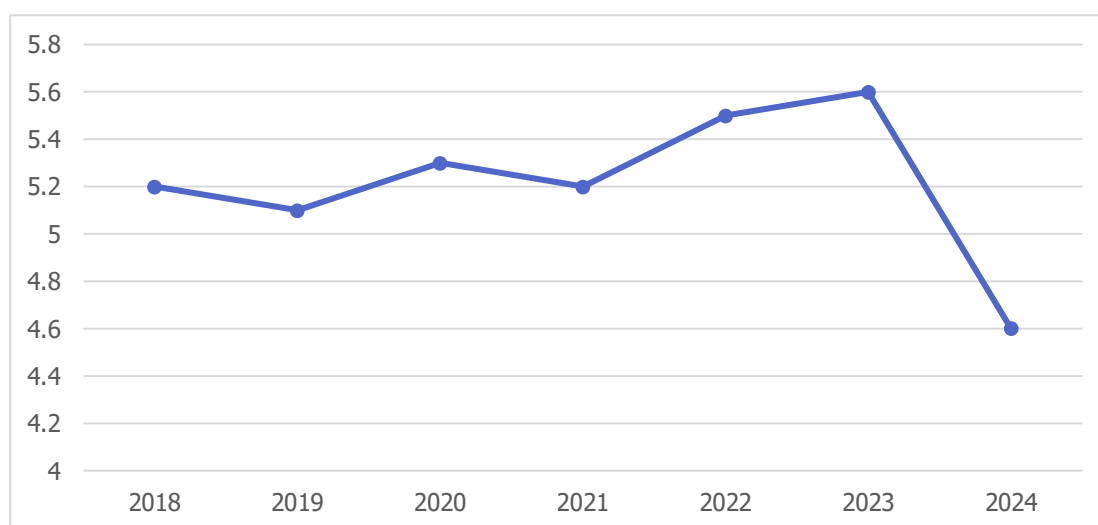
Πίνακας 39: Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2018-2024).

Περιφέρεια	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	5,2	5,1	5,3	5,2	5,5	5,6	4,6

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_DI11_R_custom_20599038/default/table

Διάγραμμα 88: Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (2018-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_DI11_R_custom_20599038/default/table

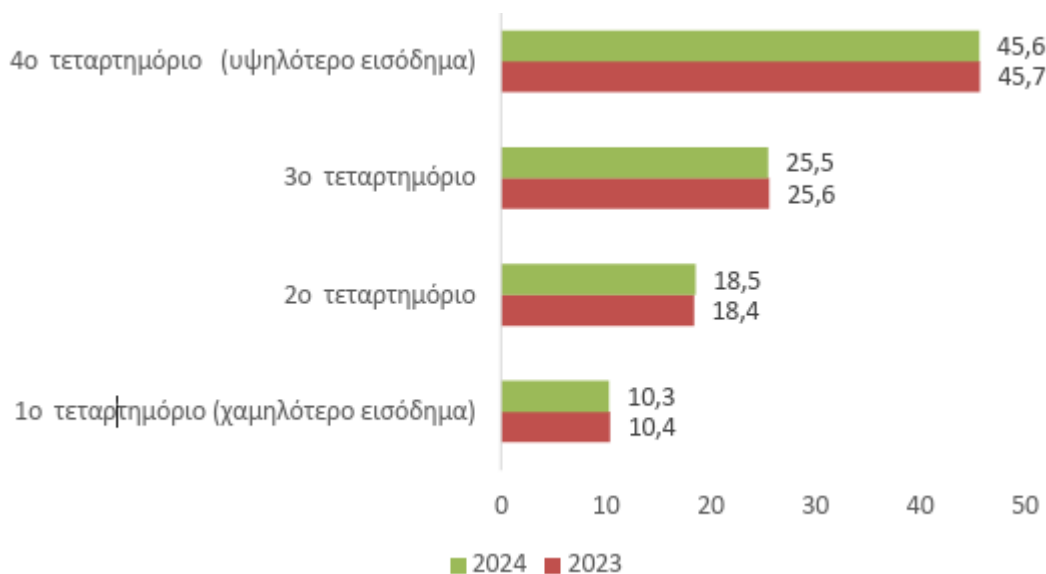
B. Μεριδίο εισοδήματος σε τεταρτημόρια

Στη συνέχεια, τα στοιχεία της κατανομής του εισοδήματος σε τεταρτημόρια εκφράζουν το ποσοστό του συνολικού εθνικού ισοδύναμου εισοδήματος που κατέχει κάθε ένα από τέσσερα (ίσα) τμήματα του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, εάν κατατάξουμε τα άτομα του πληθυσμού σε αύξουσα σειρά με βάση το εισόδημά τους (από το μικρότερο στο μεγαλύτερο) και στη συνέχεια χωρίσουμε τον πληθυσμό σε τέσσερα ίσα μέρη (με βάση τον συνολικό αριθμό των ατόμων), προκύπτουν τα εξής:

- το 25% του πληθυσμού στο 1ο τεταρτημόριο, με το χαμηλότερο εισόδημα, κατέχει το 10,3 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, ποσοστό μειωμένο κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023.
- το 25% του πληθυσμού στο 4ο τεταρτημόριο, με το υψηλότερο εισόδημα, κατέχει το 45,6 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, ποσοστό μειωμένο κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023.

- το 50% του πληθυσμού στο 2ο και 3ο τεταρτημόριο, με μεσαία εισοδήματα, κατέχουν το 44,0% του εθνικού διαθέσιμου εισοδήματος, ποσοστό που παραμένει σταθερό σε σχέση με το 2023.
- το υψηλότερο ατομικό ετήσιο ισοδύναμο εισόδημα για το 1ο τεταρτημόριο ανέρχεται σε 7.476 ευρώ.
- το χαμηλότερο ατομικό ετήσιο ισοδύναμο εισόδημα για το 4ο τεταρτημόριο ανέρχεται σε 14.705 ευρώ.

Διάγραμμα 89: Μεριδίο εισοδήματος (%) σε τεταρτημόρια στο σύνολο της χώρας (2023 – 2024).

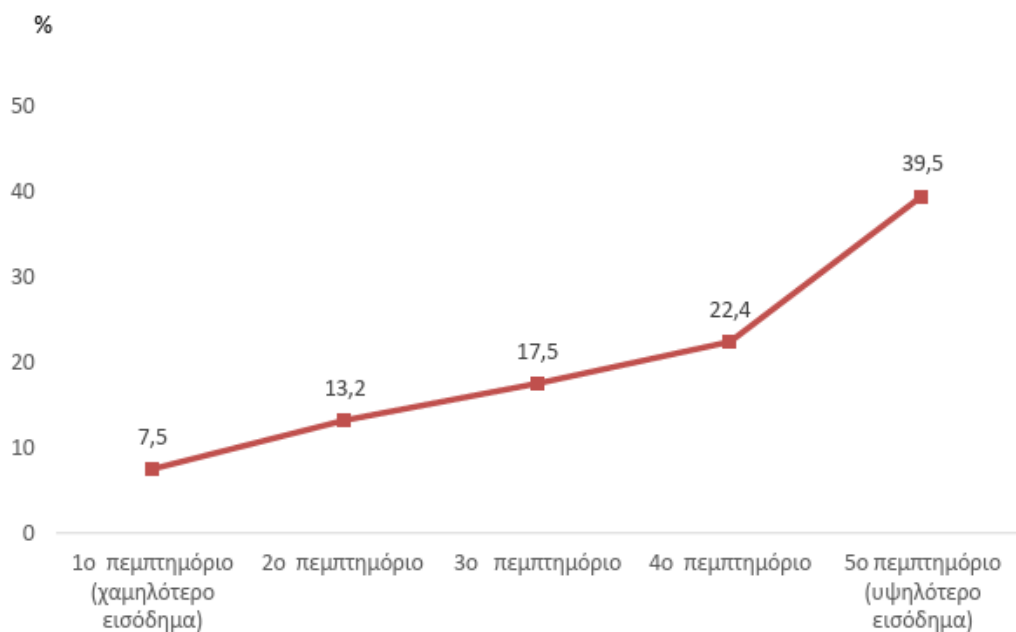

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925>.

Μία άλλη μέθοδος κατανομής του εισοδήματος εκφράζεται σε πεμπτημόρια (ποσοστό του συνολικού εθνικού ισοδύναμου εισοδήματος που κατέχει κάθε ένα από πέντε (ίσα) τμήματα του πληθυσμού). Συγκεκριμένα, εάν κατατάξουμε τα άτομα του πληθυσμού σε αύξουσα σειρά με βάση το εισόδημά τους (από το μικρότερο στο μεγαλύτερο) και στη συνέχεια χωρίσουμε τον πληθυσμό σε πέντε ίσα μέρη (με βάση τον συνολικό αριθμό των ατόμων), προκύπτουν τα εξής:

- το 20% του πληθυσμού στο 1ο πεμπτημόριο, με το χαμηλότερο εισόδημα, κατέχει το 7,5 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος.
- το 20% του πληθυσμού στο 5ο πεμπτημόριο, με το υψηλότερο εισόδημα, κατέχει το 39,5 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος.

Διάγραμμα 90: Μεριδίο εισοδήματος (%) σε πεμπτημόρια στο σύνολο της χώρας (2024).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925>.

3.2.3 Συνθήκες διαβίωσης και υλική ευημερία

Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών

Η αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών αποτελεί έναν από τους βασικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται για την αποτύπωση της οικονομικής ευαλωτότητας των νοικοκυριών και του βαθμού οικονομικής τους ανθεκτικότητας απέναντι σε έκτακτες χρηματικές ανάγκες. Ο δείκτης αυτός αντανακλά τη δυνατότητα των νοικοκυριών να ανταποκριθούν σε αιφνίδιες οικονομικές επιβαρύνσεις χωρίς να διαταραχθεί σημαντικά η οικονομική τους ισορροπία και συνδέεται άμεσα με το επίπεδο εισοδήματος, την ύπαρξη αποταμιεύσεων και τη γενικότερη οικονομική ασφάλεια των πολιτών. Η ανάλυση της εξέλιξης του συμβάλλει στην κατανόηση των οικονομικών πιέσεων που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά, καθώς και των διαφορών που εμφανίζονται μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου.

Ο παρακάτω Πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη του ποσοστού των ατόμων που δηλώνουν ότι δεν έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν μια απροσδόκητη οικονομική δαπάνη στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης κατά την περίοδο 2021-2024. Το 2021 το ποσοστό στην Ελλάδα ανήλθε σε 46,3%, ενώ στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης διαμορφώθηκε σε υψηλότερο επίπεδο, φθάνοντας το 51,0%. Το 2022 καταγράφεται σημαντική μείωση στην Περιφέρεια, με το ποσοστό να περιορίζεται στο 43,0%, τιμή ελαφρώς χαμηλότερη από το αντίστοιχο εθνικό ποσοστό (43,6%). Ωστόσο, η τάση αυτή δεν διατηρείται τα επόμενα έτη.

Συγκεκριμένα, το 2023 το ποσοστό στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης αυξάνεται αισθητά στο 52,5%, ενώ το 2024 ανέρχεται περαιτέρω στο 53,1%, καταγράφοντας

την υψηλότερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου. Αντίθετα, στο σύνολο της χώρας τα ποσοστά παραμένουν σχετικά σταθερά, καθώς από 44,3% το 2023 διαμορφώνονται σε 43,9% το 2024. Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει ότι τα νοικοκυριά της Περιφέρειας εμφανίζουν εντονότερη οικονομική ευαλωτότητα και χαμηλότερη ικανότητα αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών επιβαρύνσεων σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο, γεγονός που συνδέεται με τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η περιοχή.

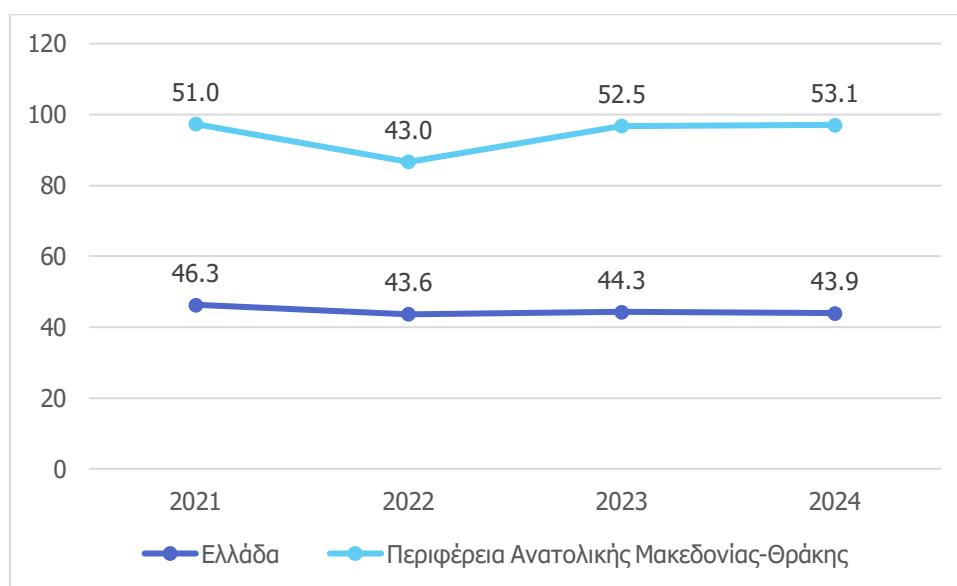
Πίνακας 40: Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024)⁸¹.

Διοικητική ενότητα	2021	2022	2023	2024
Ελλάδα	46,3	43,6	44,3	43,9
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	51,0	43,0	52,5	53,1

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdcs04_r/default/table?lang=en

Διάγραμμα 91: Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024)⁸².

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdcs04_r/default/table?lang=en

⁸¹ Eurostat. (2026). Inability to face unexpected financial expenses by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdcs04_r/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13.03.2026.

⁸² Eurostat. (2026). Inability to face unexpected financial expenses by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdcs04_r/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13.03.2026.

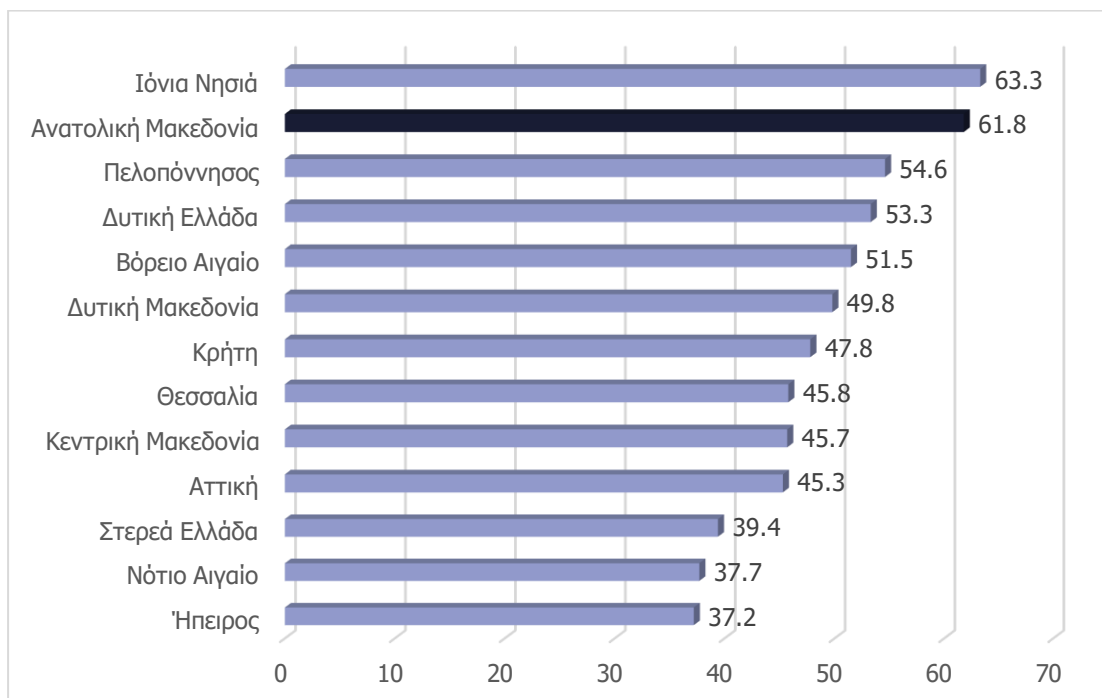
Καθυστερημένες οφειλές κατοίκων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και στις λοιπές Περιφέρειες της Ελλάδας

Η αδυναμία έγκαιρης εξόφλησης οικονομικών υποχρεώσεων αποτελεί έναν σημαντικό δείκτη οικονομικής πίεσης των νοικοκυριών και συνδέεται άμεσα με το επίπεδο εισοδήματος, την απασχόληση και το συνολικό κόστος διαβίωσης. Η εξέταση των καθυστερημένων οφειλών παρέχει πολύτιμη ένδειξη για τον βαθμό οικονομικής ευαλωτότητας των πολιτών σε περιφερειακό επίπεδο και συμβάλλει στην κατανόηση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των ελληνικών Περιφερειών.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat για το 2023, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης καταγράφει ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό κατοίκων που εμφανίζουν καθυστερημένες οικονομικές οφειλές, το οποίο ανέρχεται σε 61,8%. Το ποσοστό αυτό συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων στη χώρα και κατατάσσει την Περιφέρεια στη δεύτερη χειρότερη θέση μετά τα Ιόνια Νησιά (63,3%), ενώ βρίσκεται αισθητά υψηλότερα από τον μέσο όρο αρκετών άλλων Περιφερειών.

Η εικόνα αυτή υποδηλώνει ότι ένα ιδιαίτερα μεγάλο τμήμα των νοικοκυριών της Περιφέρειας αντιμετωπίζει δυσκολίες στην έγκαιρη κάλυψη οικονομικών υποχρεώσεων, γεγονός που αντανακλά τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις της περιοχής. Οι υψηλές τιμές καθυστερημένων οφειλών συνδέονται συχνά με παράγοντες όπως το χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα, τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας και η περιορισμένη οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας. Ως αποτέλεσμα, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης εμφανίζει εντονότερες ενδείξεις οικονομικής ευαλωτότητας των νοικοκυριών σε σύγκριση με μεγάλο μέρος της υπόλοιπης χώρας.

Διάγραμμα 92: Καθυστερημένες οφειλές* κατοίκων ανά Περιφέρεια (% , 2023).

*υποθήκη ή ενοίκιο, λογαριασμοί κοινής ωφελείας ή αγορά μίσθωσης
Πηγή: Eurostat.

Σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση⁸³⁸⁴

Το ποσοστό υλικής και κοινωνικής στέρησης αποτελεί δείκτη της έρευνας EU-SILC, ο οποίος αποτυπώνει την αδυναμία κάλυψης ορισμένων αγαθών που θεωρούνται από την πλειονότητα των ανθρώπων ως επιθυμητά ή ακόμη και αναγκαία για την επίτευξη ενός επαρκούς επιπέδου διαβίωσης. Ο δείκτης διακρίνει μεταξύ των ατόμων που δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά ένα συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία και εκείνων που δεν το διαθέτουν για άλλους λόγους, όπως επειδή δεν το επιθυμούν ή δεν το χρειάζονται.

Το ποσοστό σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης ορίζεται ως η εξαναγκασμένη αδυναμία κάλυψης τουλάχιστον 7 από τα 13 επιμέρους στοιχεία στέρησης.

Η εξέλιξη του ποσοστού σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης κατά την περίοδο 2018–2024 καταδεικνύει έντονες χωρικές διαφοροποιήσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ελλάδας και της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, αναδεικνύοντας τη διαφοροποιημένη ένταση των κοινωνικοοικονομικών πιέσεων.

⁸³ Eurostat. (2026). Severe material and social deprivation rate. Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm030/default/bar?lang=en>

⁸⁴ Eurostat. (2026). Severe material and social deprivation by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_md5d18/default/table?lang=en&category=reg.reg_ilc

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-27), ο δείκτης παραμένει διαχρονικά χαμηλός και σχετικά σταθερός, κυμαινόμενος μεταξύ 6,3% και 7,1%. Η μικρή διακύμανση υποδηλώνει μια συγκρατημένη αλλά σταθερή διαχείριση των φαινομένων υλικής στέρησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ακόμη και σε περιόδους κρίσεων.

Αντίθετα, στην Ελλάδα καταγράφεται αισθητά υψηλότερο επίπεδο σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Ωστόσο, παρατηρείται σαφής πτωτική τάση από το 2018 (16,1%) έως το 2023 (13,5%), γεγονός που υποδηλώνει σταδιακή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Το 2024 σημειώνεται ελαφρά επιδείνωση (14,0%), ένδειξη πιθανής αναζωπύρωσης των πιέσεων στα νοικοκυριά.

Η εικόνα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι πιο ασταθής και εντονότερη. Το 2018 καταγράφεται πολύ υψηλό ποσοστό (20,3%), το οποίο μειώνεται σημαντικά έως το 2020 (13,8%), συγκλίνοντας προσωρινά με τον εθνικό μέσο όρο. Κατά την περίοδο 2021–2023 ο δείκτης διατηρείται σε σχετικά χαμηλότερα επίπεδα (12,5%–14,0%), υποδηλώνοντας μια πρόσκαιρη βελτίωση. Ωστόσο, το 2024 παρατηρείται απότομη αύξηση στο 21,4%, η οποία όχι μόνο αναιρεί τη βελτίωση των προηγούμενων ετών αλλά επαναφέρει την Περιφέρεια σε επίπεδα σημαντικά υψηλότερα τόσο από τον εθνικό όσο και από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Συνολικά, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει εντονότερη ευαλωτότητα και μεγαλύτερη μεταβλητότητα σε σχέση με τα ανώτερα χωρικά επίπεδα, γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη διαρθρωτικών ανισοτήτων και αυξημένης έκθεσης σε κοινωνικοοικονομικούς κινδύνους.

Πίνακας 41: Ποσοστό σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024).

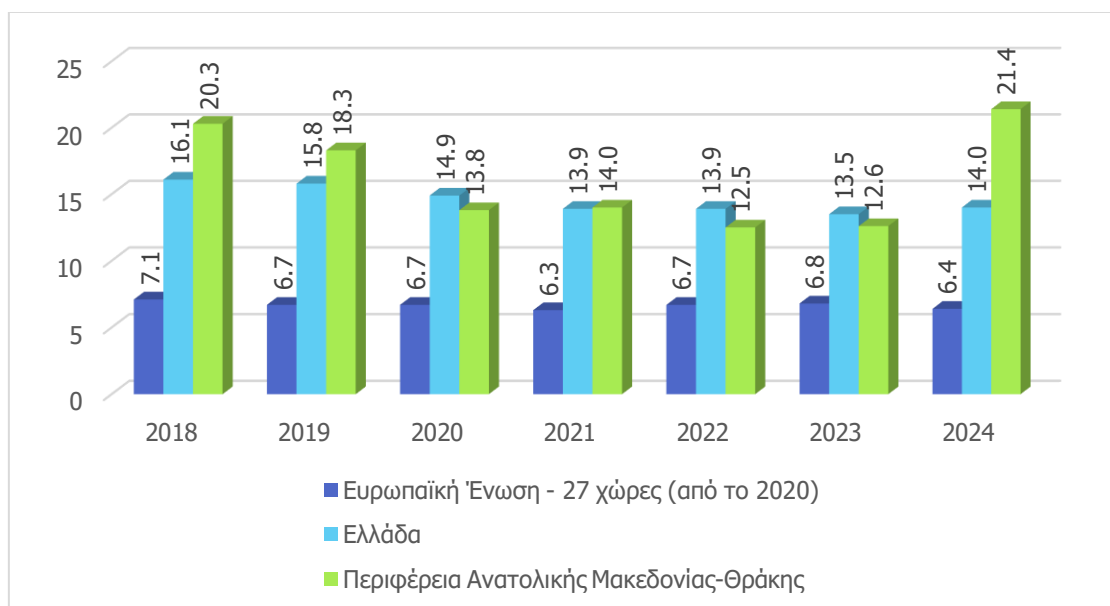
Διοικητική Ενότητα	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	7,1	6,7	6,7	6,3	6,7	6,8	6,4
Ελλάδα	16,1	15,8	14,9	13,9	13,9	13,5	14,0
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	20,3	18,3	13,8	14,0	12,5	12,6	21,4

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm030/default/bar?lang=en> &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_md18/default/table?lang=en&category=reg.reg_ilc

Διάγραμμα 93: Ποσοστό σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_md5d18/default/table?lang=en&category=reg.reg_ilc

Στεγαστική επιβάρυνση⁸⁵⁸⁶

Ο δείκτης της στεγαστικής επιβάρυνσης αποτυπώνει το ποσοστό του πληθυσμού που διαβίει σε νοικοκυριά όπου το συνολικό κόστος στέγασης (καθαρό από επιδόματα στέγασης) υπερβαίνει το 40% του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού (καθαρού από επιδόματα στέγασης).

Η εξέλιξη του δείκτη υπερβολικής επιβάρυνσης κόστους στέγασης κατά την περίοδο 2014–2024 αναδεικνύει σαφείς διαφοροποιήσεις μεταξύ ευρωπαϊκού, εθνικού και περιφερειακού επιπέδου, με ιδιαίτερη ένταση στην ελληνική περίπτωση.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-27), παρατηρείται διαχρονική αποκλιμάκωση του δείκτη από 11,5% το 2014 σε 8,2% το 2024, με μια πιο έντονη μείωση έως το 2020 και στη συνέχεια σχετική σταθεροποίηση. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει βελτίωση της προσιτότητας της στέγασης για τον μέσο ευρωπαϊκό πληθυσμό.

Στην Ελλάδα, ο δείκτης καταγράφει εξαιρετικά υψηλές τιμές καθ' όλη την περίοδο, γεγονός που αποτυπώνει τη διαρθρωτική πίεση που ασκεί το κόστος στέγασης στα νοικοκυριά. Από το 44,9% το 2014, σημειώνεται σταδιακή μείωση έως το 2022 (26,7%), γεγονός που υποδηλώνει

⁸⁵ Eurostat. (2026). Housing cost overburden rate. Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm140/default/table?lang=en>

⁸⁶ Eurostat. (2026). Housing cost overburden rate by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho07_r/default/table?utm_source=chatgpt.com

σχετική αποσυμπίεση των στεγαστικών δαπανών. Ωστόσο, κατά την περίοδο 2023–2024 παρατηρείται εκ νέου αύξηση (28,5% και 28,9% αντίστοιχα), υποδεικνύοντας επαναφορά των πιέσεων, πιθανώς λόγω αυξήσεων στο κόστος ενέργειας και ενοικίων.

Για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης δεν διατίθενται στοιχεία πριν το 2021, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα μακροχρόνιας συγκριτικής ανάλυσης. Ωστόσο, για την περίοδο 2021–2024 καταγράφεται σαφής επιδείνωση: από 24,6% το 2021, ο δείκτης αυξάνεται σε 28,4% το 2022 και κορυφώνεται στο 32,7% το 2023, πριν σημειώσει μικρή υποχώρηση στο 31,9% το 2024. Η περιφερειακή αυτή δυναμική υποδηλώνει εντονότερη επιβάρυνση των νοικοκυριών σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, ιδιαίτερα τα τελευταία έτη.

Συνολικά, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζει τάσεις σταθεροποίησης και συγκράτησης του κόστους στέγασης, η Ελλάδα και ειδικότερα η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης χαρακτηρίζονται από υψηλότερα επίπεδα επιβάρυνσης και αυξημένη ευαλωτότητα, με ενδείξεις επιδείνωσης την τελευταία διετία.

Πίνακας 42: Δείκτης υπερβολικής επιβάρυνσης κόστους στέγασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024).

Διοικητική Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	11,5 (e)	11,2 (e)	10,9 (e)	10,1 (e)	9,6 (e)	9,4	7,8	8,7	8,7	8,8	8,2
Ελλάδα	44,9	45,5	40,5	39,6	39,5	36,2	33,3	28,8	26,7	28,5	28,9
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	-	-	-	-	-	-	-	24,6	28,4	32,7	31,9

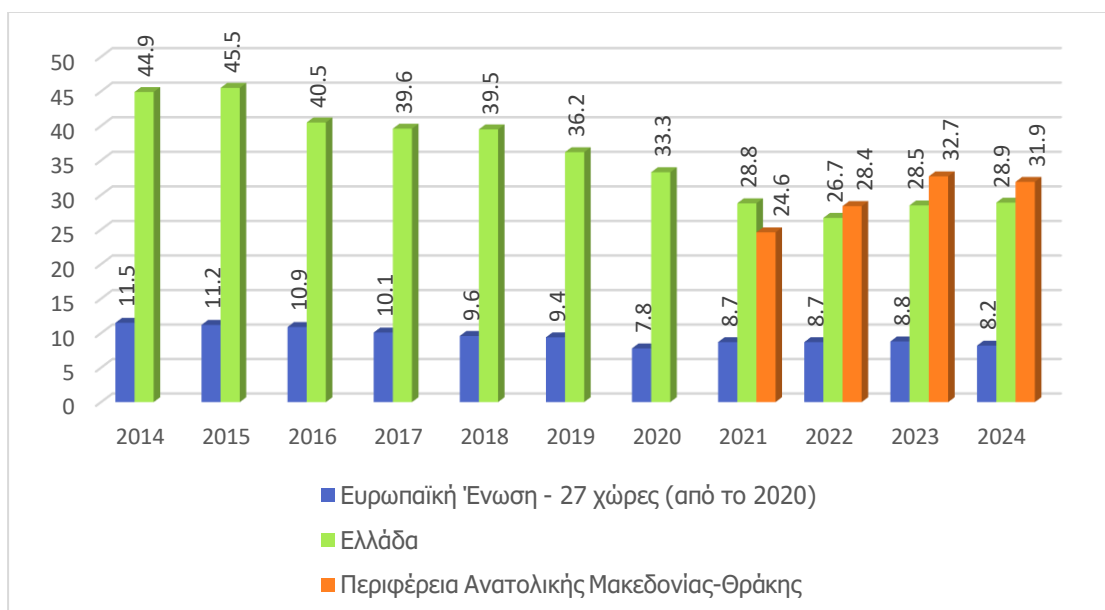
(e) estimated (εκτιμώμενο)

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm140/default/table?lang=en> &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho07_r/default/table?utm_source=chatgpt.com

Διάγραμμα 94: Δείκτης υπερβολικής επιβάρυνσης κόστους στέγασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2018-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm140/default/table?lang=en> &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho07_r/default/table?utm_source=chatgpt.com

Δείκτης στεγαστικής επάρκειας⁸⁷

Η εξέταση του μέσου αριθμού δωματίων ανά άτομο συνιστά έναν έμμεσο αλλά ιδιαίτερα χρήσιμο δείκτη για την αποτύπωση των στεγαστικών συνθηκών και, κατ' επέκταση, του βαθμού οικιστικής άνεσης ή πίεσης που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά. Όσο υψηλότερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο μεγαλύτερη είναι, κατά κανόνα, η διαθέσιμη στεγαστική επιφάνεια ανά κάτοικο και τόσο μικρότερη η πιθανότητα εμφάνισης συνθηκών στεγαστικής στενότητας ή υπερπληθυσμού.

Με βάση τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα, η Ελλάδα εμφανίζει σταθερή εικόνα κατά την περίοδο 2016–2024, με τον μέσο αριθμό δωματίων ανά άτομο να διαμορφώνεται σε 1,2 δωμάτια από το 2016 έως το 2019 και να αυξάνεται οριακά σε 1,3 από το 2020 έως το 2024. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει μια ήπια βελτίωση των στεγαστικών συνθηκών σε εθνικό επίπεδο, χωρίς όμως έντονες μεταβολές.

Αντίστοιχα, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, για τα έτη 2016 και 2017 δεν διατίθενται στοιχεία, ενώ από το 2018 και μετά καταγράφεται μια συνολικά ελαφρώς ευνοϊκότερη εικόνα σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο. Ειδικότερα, η Περιφέρεια εμφανίζει τιμή 1,3 το 2018, υποχωρεί σε 1,2 κατά την τριετία 2019–2021, επανέρχεται σε 1,3 τα έτη 2022

⁸⁷ Eurostat. (2026). Average number of rooms per person by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho04n/default/table?lang=en

και 2023 και φθάνει το 1,4 το 2024. Η ανοδική αυτή εξέλιξη κατά τα πιο πρόσφατα έτη δείχνει σχετική βελτίωση της αναλογίας διαθέσιμων δωματίων ανά άτομο στην Περιφέρεια.

Συγκριτικά, προκύπτει ότι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κινείται στα ίδια ή και σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα από το σύνολο της χώρας κατά το μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου. Το γεγονός αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως ένδειξη μικρότερης στεγαστικής πίεσης και συγκριτικά καλύτερων όρων κατοίκησης σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, ιδίως το 2024, όταν η Περιφέρεια υπερβαίνει κατά 0,1 δωμάτιο ανά άτομο την αντίστοιχη εθνική επίδοση.

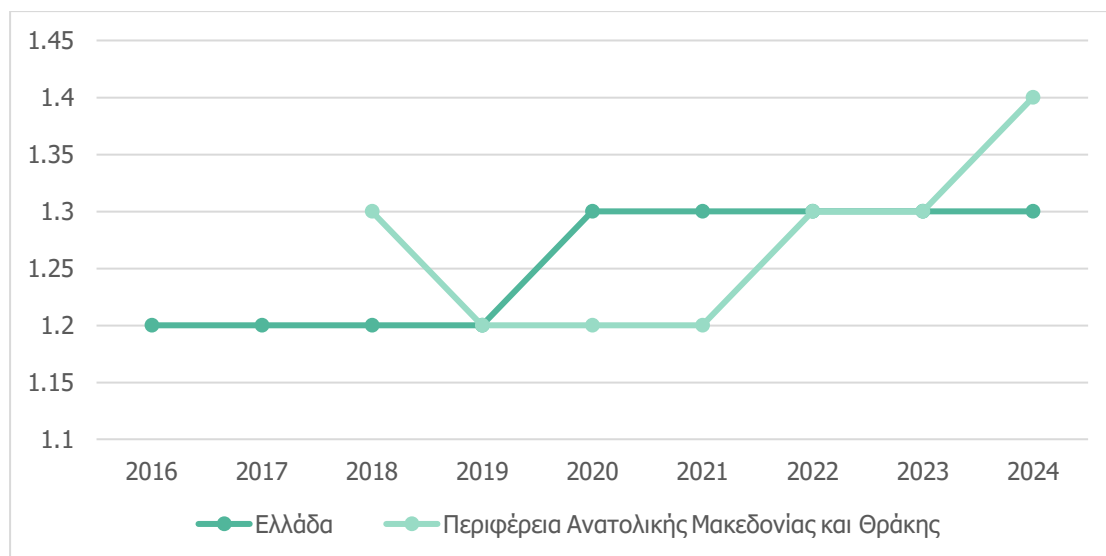
Πίνακας 43: Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2016-2024).

Διοικητική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ελλάδα	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	-	-	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho04n/default/table?lang=en

Διάγραμμα 95: Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2016-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho04n/default/table?lang=en

Αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας^{88 89 90}

Ο δείκτης «Αδυναμία διατήρησης επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας» αποτυπώνει το ποσοστό του πληθυσμού που διαβίει σε ιδιωτικά νοικοκυριά τα οποία αδυνατούν να αντεπεξέλθουν οικονομικά στο κόστος επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας τους, ανεξάρτητα από το αν το νοικοκυριό έχει πράγματι ανάγκη να τη διατηρεί επαρκώς θερμαινόμενη.

Η βασική μεταβλητή που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του δείκτη είναι η HH050 – «Δυνατότητα διατήρησης της κατοικίας επαρκώς θερμαινόμενης», η οποία συλλέγεται σε ετήσια βάση στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Στατιστικών για το Εισόδημα και τις Συνθήκες Διαβίωσης (EU-SILC). Η μεταβλητή αυτή αποτελεί επίσης ένα από τα στοιχεία υλικής στέρησης των νοικοκυριών που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης.

Η εξέλιξη του δείκτη αδυναμίας διατήρησης επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας κατά την περίοδο 2021–2024 αναδεικνύει την ένταση και τη διάρκεια του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (27), το ποσοστό αυξάνεται αισθητά από 6,9% το 2021 σε 10,6% το 2023, εξέλιξη που συνδέεται με την ενεργειακή κρίση και την άνοδο του κόστους ενέργειας. Το 2024 καταγράφεται μερική αποκλιμάκωση στο 9,2%, χωρίς ωστόσο επιστροφή στα επίπεδα του 2021, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι πιέσεις παραμένουν.

Η Ελλάδα εμφανίζει σταθερά σημαντικά υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με τιμές που κυμαίνονται μεταξύ 17,5% και 19,2% την περίοδο 2021–2024. Η διατήρηση του δείκτη σε αυτά τα επίπεδα υποδηλώνει ότι η ενεργειακή φτώχεια αποτελεί διαρθρωτικό χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας, συνδεδεμένο με το χαμηλότερο διαθέσιμο εισόδημα, την υψηλή επιβάρυνση από το κόστος ενέργειας και τα χαρακτηριστικά του οικιστικού αποθέματος.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η εξέλιξη του δείκτη παρουσιάζει μεγαλύτερη μεταβλητότητα. Το ποσοστό αυξάνεται από 13,8% το 2021 σε 15,6% το 2022, μειώνεται αισθητά στο 12,6% το 2023 και στη συνέχεια αυξάνεται εκ νέου στο 17,8% το 2024. Η διακύμανση αυτή υποδηλώνει αυξημένη ευαισθησία της Περιφέρειας στις μεταβολές του ενεργειακού κόστους και των εισοδημάτων, καθώς και πιθανές διαφοροποιήσεις στη σύνθεση και τις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών.

⁸⁸ Eurostat. (2026). Inability to keep home adequately warm. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01/default/table?lang=en

⁸⁹ Eurostat. (2026). Inability to keep home adequately warm by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01_r/default/table?lang=en&category=reg_region_ilc

⁹⁰ Eurostat. (2026). Glossary: Inability to keep the house adequately warm. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Inability_to_keep_the_house_adequately_warm

Παρά το γεγονός ότι η Περιφέρεια καταγράφει χαμηλότερα ποσοστά από τον εθνικό μέσο όρο σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, η σημαντική αύξηση του 2024 περιορίζει τη διαφορά αυτή και αναδεικνύει την επιδείνωση των συνθηκών. Συνολικά, τα ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι η ενεργειακή φτώχεια παραμένει έντονο και επίμονο φαινόμενο, με ιδιαίτερη σημασία για την άσκηση στοχευμένων πολιτικών κοινωνικής προστασίας και ενεργειακής αναβάθμισης των κατοικιών.

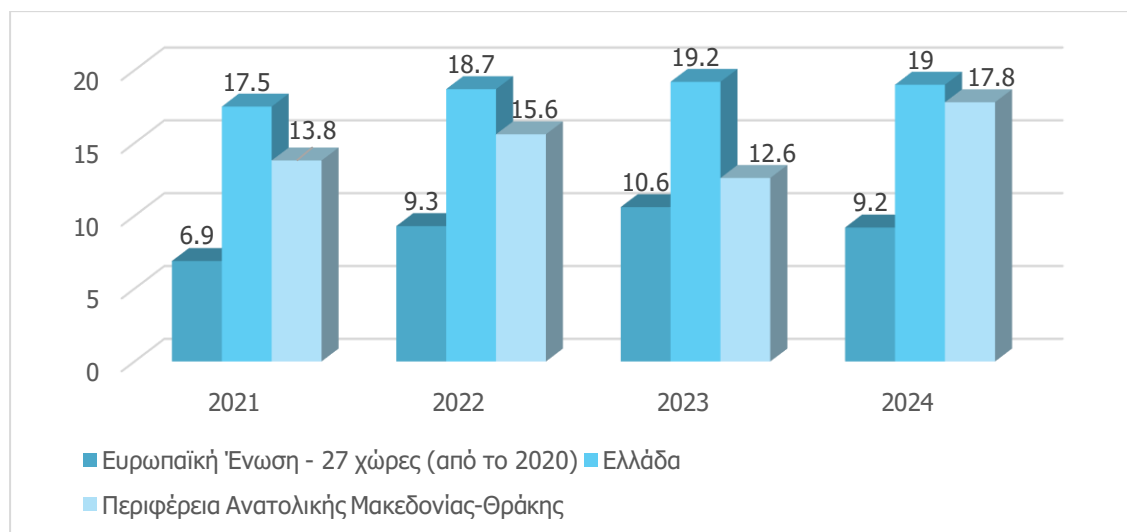
Πίνακας 44: Ποσοστό του πληθυσμού που διαβιεί σε ιδιωτικά νοικοκυριά τα οποία αδυνατούν να αντεπεξέλθουν οικονομικά στο κόστος επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024).

Διοικητική Ενότητα	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	6,9	9,3	10,6	9,2
Ελλάδα	17,5	18,7	19,2	19
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	13,8	15,6	12,6	17,8

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01/default/table?lang=en &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01_r/default/table?lang=en&category=reg.reg_ilc

Διάγραμμα 96: Ποσοστό του πληθυσμού που διαβιεί σε ιδιωτικά νοικοκυριά τα οποία αδυνατούν να αντεπεξέλθουν οικονομικά στο κόστος επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2021-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01/default/table?lang=en &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01_r/default/table?lang=en&category=reg.reg_ilc

Αυτοαναφερόμενες ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική εξέταση λόγω υψηλού κόστους^{91 92}

Ο δείκτης που αφορά στις «Αυτοαναφερόμενες ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική εξέταση λόγω υψηλού κόστους» αποτυπώνει το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω που δηλώνει ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική φροντίδα για έναν από τους ακόλουθους λόγους: «οικονομικοί λόγοι», «λίστα αναμονής» και «μεγάλη απόσταση μετακίνησης» (οι τρεις κατηγορίες αθροίζονται). Οι αυτοαναφερόμενες ανεκπλήρωτες ανάγκες αφορούν την προσωπική εκτίμηση του ατόμου σχετικά με το αν χρειάστηκε ιατρική εξέταση ή θεραπεία (εξαιρείται η οδοντιατρική φροντίδα), αλλά δεν την έλαβε ή δεν την αναζήτησε. Τα δεδομένα προέρχονται από τη Στατιστική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Εισόδημα και τις Συνθήκες Διαβίωσης (EU-SILC).

Σημείωση για την ερμηνεία: Ο δείκτης βασίζεται σε αυτοαναφερόμενα δεδομένα και, ως εκ τούτου, επηρεάζεται σε κάποιο βαθμό από την υποκειμενική αντίληψη των ερωτώμενων, καθώς και από το κοινωνικό και πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Επιπλέον, ρόλο διαδραματίζει και η διαφορετική οργάνωση των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι παράγοντες αυτοί πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλυση των δεδομένων και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Η εξέλιξη του δείκτη καταδεικνύει σαφείς διαφοροποιήσεις μεταξύ ευρωπαϊκού, εθνικού και περιφερειακού επιπέδου, με έντονες ενδείξεις ανισότητας στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποσοστό παραμένει διαχρονικά χαμηλό, κυμαινόμενο μεταξύ 1,6% και 2,8%, με ήπια αυξητική τάση μετά το 2020 (2,5% το 2024). Η σταθερότητα αυτή υποδηλώνει συγκριτικά αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών υγείας σε επίπεδο Ένωσης.

Αντίθετα, η Ελλάδα εμφανίζει σημαντικά υψηλότερα ποσοστά σε όλη την περίοδο. Από 13,1% το 2016, καταγράφεται συνεχής μείωση έως το 2021 (6,4%), γεγονός που συνδέεται με μερική αποκατάσταση της πρόσβασης μετά την οικονομική κρίση. Ωστόσο, από το 2022 και μετά παρατηρείται έντονη επιδείνωση, με το ποσοστό να ανέρχεται σε 12,1% το 2024, υποδηλώνοντας εκ νέου ενίσχυση των εμποδίων πρόσβασης, κυρίως λόγω κόστους και λειτουργικών πιέσεων στο σύστημα υγείας.

Η εικόνα είναι ακόμη πιο επιβαρυνμένη στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου οι τιμές υπερβαίνουν σταθερά τον εθνικό και κατά πολύ τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Κατά την περίοδο 2018–2024, ο δείκτης παρουσιάζει έντονη μεταβλητότητα, με κορύφωση το 2023 (15,6%), πριν υποχωρήσει στο 10,9% το 2024. Το επίπεδο αυτό παραμένει εξαιρετικά υψηλό και καταδεικνύει δομικά προβλήματα πρόσβασης, τα οποία σχετίζονται τόσο με οικονομικούς περιορισμούς όσο και με γεωγραφικά εμπόδια και ελλείψεις υποδομών.

⁹¹ Eurostat. (2026). Self-reported unmet need for medical examination and care by sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_03_60/default/table?lang=en

⁹² Eurostat. (2026). Self-reported unmet needs for medical examination by main reason declared and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_08_r_custom_20611759/default/table

Συνολικά, διαπιστώνεται ότι η Ελλάδα και ιδιαίτερα η συγκεκριμένη Περιφέρεια εμφανίζουν επίμονα υψηλά επίπεδα ανεκπλήρωτων αναγκών υγείας, με την περίοδο μετά το 2021 να χαρακτηρίζεται από επιδείνωση. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει την ύπαρξη χωρικών και κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, οι οποίες δεν αποτυπώνονται στον ίδιο βαθμό στον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

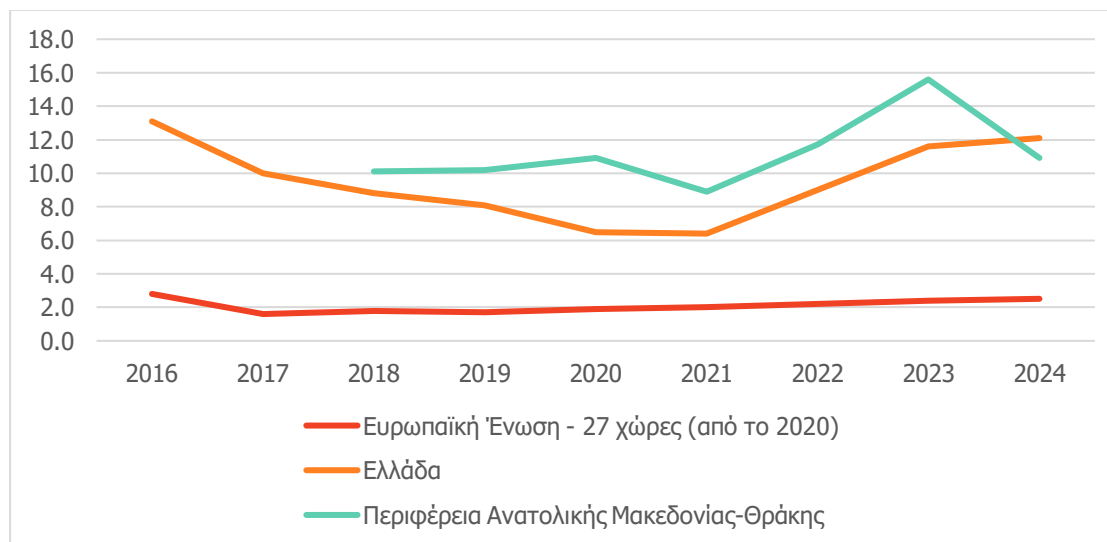
Πίνακας 45: Ποσοστό αυτοαναφερόμενων ανεκπλήρωτων αναγκών για ιατρική εξέταση λόγω υψηλού κόστους, μεγάλης απόστασης μετακίνησης ή λίστας αναμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2016-2024).

Διοικητική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	2,8	1,6	1,8	1,7	1,9	2,0	2,2	2,4	2,5
Ελλάδα	13,1	10,0	8,8	8,1	6,5	6,4	9,0	11,6	12,1
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	-	-	10,1	10,2	10,9	8,9	11,7	15,6	10,9

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_03_60/default/table?lang=en &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_08_r_custom_20611759/default/table

Διάγραμμα 97: Ποσοστό αυτοαναφερόμενων ανεκπλήρωτων αναγκών για ιατρική εξέταση λόγω υψηλού κόστους, μεγάλης απόστασης μετακίνησης ή λίστας αναμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020), την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2016-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_03_60/default/table?lang=en &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_silc_08_r_custom_20611759/default/table

3.2.4 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Άτομα σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού^{93 94}

Σύμφωνα με τη Eurostat⁹⁵, ο δείκτης «Άτομα σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού» αντιστοιχεί στο άθροισμα των ατόμων που βρίσκονται σε μία τουλάχιστον από τις ακόλουθες καταστάσεις: σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, σε σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση ή διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας. Τα άτομα υπολογίζονται μία μόνο φορά, ακόμη και αν επηρεάζονται από περισσότερες από μία από αυτές τις καταστάσεις.

- > Τα άτομα θεωρούνται ότι βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις όταν το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημά τους είναι χαμηλότερο από το όριο φτώχειας, το οποίο ορίζεται στο 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.
- > Τα άτομα που βρίσκονται σε σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση έχουν συνθήκες διαβίωσης που περιορίζονται σημαντικά λόγω έλλειψης πόρων και αντιμετωπίζουν τουλάχιστον 7 από τα ακόλουθα 13 στοιχεία στέρησης: αδυναμία i) πληρωμής ενοικίου ή λογαριασμών κοινής ωφέλειας, ii) διατήρησης της κατοικίας επαρκώς θερμαινόμενης, iii) αντιμετώπισης απροσδόκητων δαπανών, iv) κατανάλωσης κρέατος, ψαριού ή ισοδύναμης πρωτεΐνης κάθε δεύτερη ημέρα, v) πραγματοποίησης διακοπών μίας εβδομάδας εκτός κατοικίας, vi) πρόσβασης σε αυτοκίνητο/βαν για προσωπική χρήση, vii) αντικατάστασης φθαρμένων επίπλων, viii) αντικατάστασης φθαρμένων ρούχων με καινούργια, ix) κατοχής δύο ζευγαριών κατάλληλων υποδημάτων, x) διάθεσης ενός μικρού χρηματικού ποσού κάθε εβδομάδα για προσωπική χρήση («χαρτζιλίκι»), xi) συμμετοχής σε τακτικές δραστηριότητες αναψυχής, xii) κοινωνικοποίησης με φίλους/συγγενείς για ποτό ή γεύμα τουλάχιστον μία φορά τον μήνα και xiii) πρόσβασης στο διαδίκτυο.
- > Τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας είναι άτομα ηλικίας 0–64 ετών που διαβιούν σε νοικοκυριά όπου οι ενήλικες (18–64 ετών) εργάζονται το πολύ το 20% του συνολικού δυνητικού χρόνου εργασίας τους κατά το προηγούμενο έτος.

Παρακάτω ακολουθεί ένας πίνακας και ένα διάγραμμα που απεικονίζουν το ποσοστό των κατοίκων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για τα έτη 2020-

⁹³ Eurostat. (2026). Persons at risk of poverty or social exclusion by age and sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

⁹⁴ Eurostat. (2026). Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

⁹⁵ Eurostat. (2026). Persons at risk of poverty or social exclusion. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_01_10/default/table

2024 στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στο σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο 2020-2024 το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει σχετικά σταθερό, κυμαινόμενο μεταξύ 21,5% και 21,7%. Η σταθερότητα αυτή αντανακλά μια περιορισμένη αλλά σταδιακή βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με μικρή μείωση το 2024 σε 21,0%, που αντιστοιχεί σε περίπου 93,3 εκατομμύρια άτομα.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα καταγράφει σημαντικά υψηλότερα ποσοστά σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο το ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 26,1% και 28,3%, γεγονός που υποδηλώνει ότι περισσότερο από το ένα τέταρτο του πληθυσμού βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Παρά τη μικρή αποκλιμάκωση μετά το 2021, το ποσοστό παραμένει υψηλό και αυξάνεται εκ νέου το 2024 στο 26,9%, καταδεικνύοντας τη διαχρονική ένταση των κοινωνικών ανισοτήτων στη χώρα.

Ακόμη πιο έντονη είναι η εικόνα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, όπου τα ποσοστά είναι σταθερά υψηλότερα τόσο από τον εθνικό όσο και από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το ποσοστό αυξάνεται από 33,5% το 2020 σε 35,3% το 2021, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζει μικρή μείωση έως το 2023 (31,9%). Ωστόσο, το 2024 παρατηρείται εκ νέου άνοδος στο 33,8%. Τα επίπεδα αυτά σημαίνουν ότι περίπου ένας στους τρεις κατοίκους της Περιφέρειας βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, γεγονός που κατατάσσει την περιοχή μεταξύ των πλέον ευάλωτων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η διαφορά μεταξύ των τριών χωρικών επιπέδων αναδεικνύει την έντονη χωρική ανισότητα που χαρακτηρίζει την Ελλάδα. Ενώ ο ευρωπαϊκός μέσος όρος παραμένει κοντά στο ένα πέμπτο του πληθυσμού, η χώρα συνολικά και ιδίως ορισμένες περιφέρειες –όπως η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη– εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερη έκθεση σε κοινωνικούς κινδύνους. Η εξέλιξη αυτή υπογραμμίζει την ανάγκη στοχευμένων περιφερειακών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και μείωσης της φτώχειας, προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες των περιοχών με μεγαλύτερη ευαλωτότητα.

Πίνακας 46: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2020-2024).

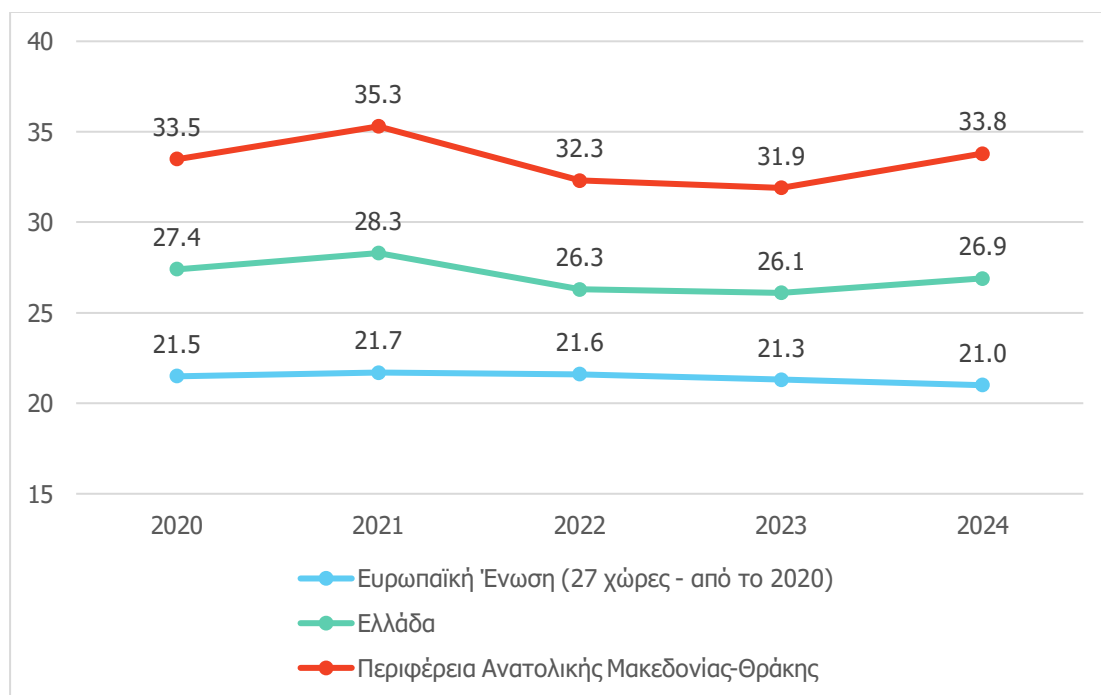
Διοικητική Ενότητα	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες - από το 2020)	21,5	21,7	21,6	21,3	21,0
Ελλάδα	27,4	28,3	26,3	26,1	26,9
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	33,5	35,3	32,3	31,9	33,8

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_p.e.ilc_peps &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_p.e.ilc_peps

Διάγραμμα 98: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2020-2024).

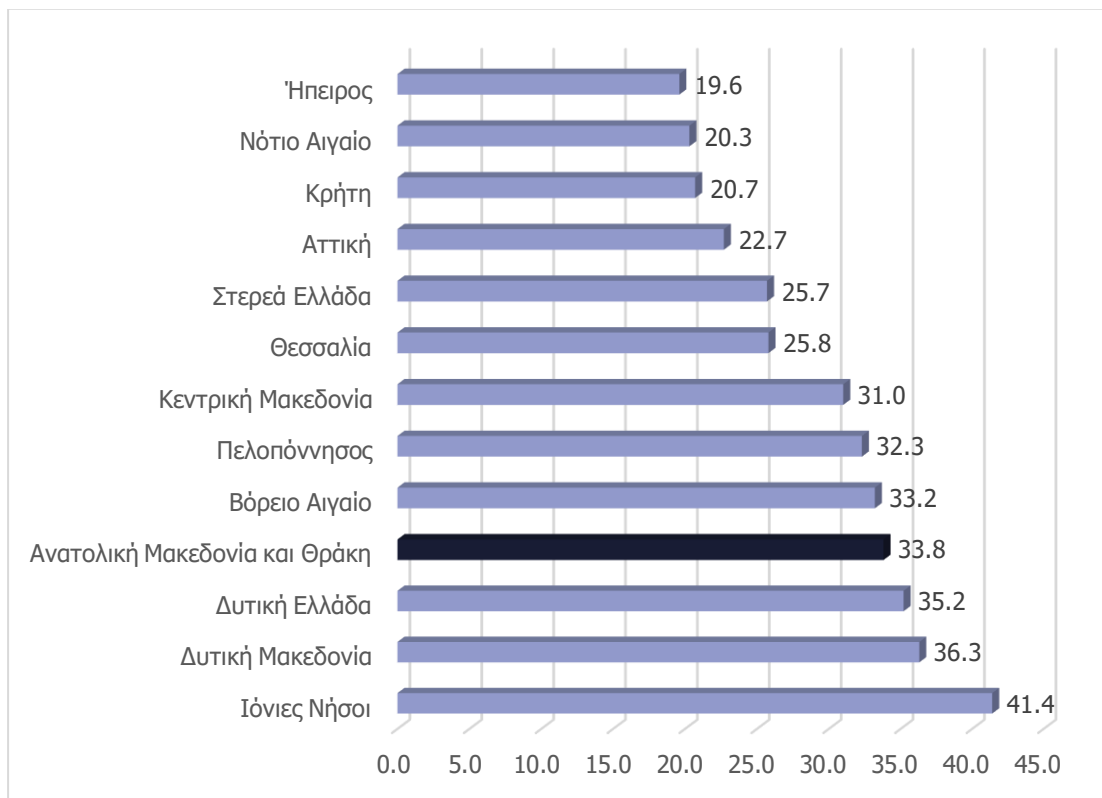
Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_peps &

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_peps

Τέλος, σε σύγκριση με τις λοιπές Περιφέρειες της χώρας, το 2024 η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης εμφανίζει ιδιαίτερα αυξημένο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (33,8%), καταλαμβάνοντας την τέταρτη υψηλότερη θέση σε επίπεδο επικράτειας ως προς το σχετικό ποσοστό.

Διάγραμμα 99: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανά Περιφέρεια (% , 2024)⁹⁶.

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.e.ilc_peps

Δείκτης κινδύνου φτώχειας (At-risk-of-poverty rate – AROP)⁹⁷

Το ποσοστό (ή δείκτης) κινδύνου φτώχειας εκφράζει το μερίδιο των ατόμων των οποίων το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) βρίσκεται κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας, το οποίο ορίζεται στο 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Ο δείκτης αυτός δεν μετρά τον πλούτο ή την απόλυτη φτώχεια, αλλά το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κατοίκους της ίδιας χώρας, γεγονός που δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη χαμηλό επίπεδο διαβίωσης.

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (at-risk-of-poverty rate before social transfers) υπολογίζεται ως το μερίδιο των ατόμων των οποίων το ισοδύναμο

⁹⁶ Eurostat. (2026). Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 13.03.2026.

⁹⁷ Eurostat. (χ.χ.). Glossary: At-risk-of-poverty rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate

διαθέσιμο εισόδημα πριν από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις είναι χαμηλότερο από το όριο κινδύνου φτώχειας, το οποίο υπολογίζεται μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Οι συντάξεις, όπως οι συντάξεις γήρατος και επιζώντων (χηρείας), θεωρούνται εισόδημα (πριν από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) και όχι κοινωνικές μεταβιβάσεις. Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει ένα υποθετικό σενάριο απουσίας κοινωνικών μεταβιβάσεων.

Το επίμονο ποσοστό κινδύνου φτώχειας (persistent at-risk-of-poverty rate) αποτυπώνει το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά όπου το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα ήταν κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας για το τρέχον έτος και για τουλάχιστον δύο από τα τρία προηγούμενα έτη. Ο υπολογισμός του βασίζεται σε διαχρονικά δεδομένα, μέσω των οποίων τα ίδια άτομα παρακολουθούνται σε βάθος τετραετίας.

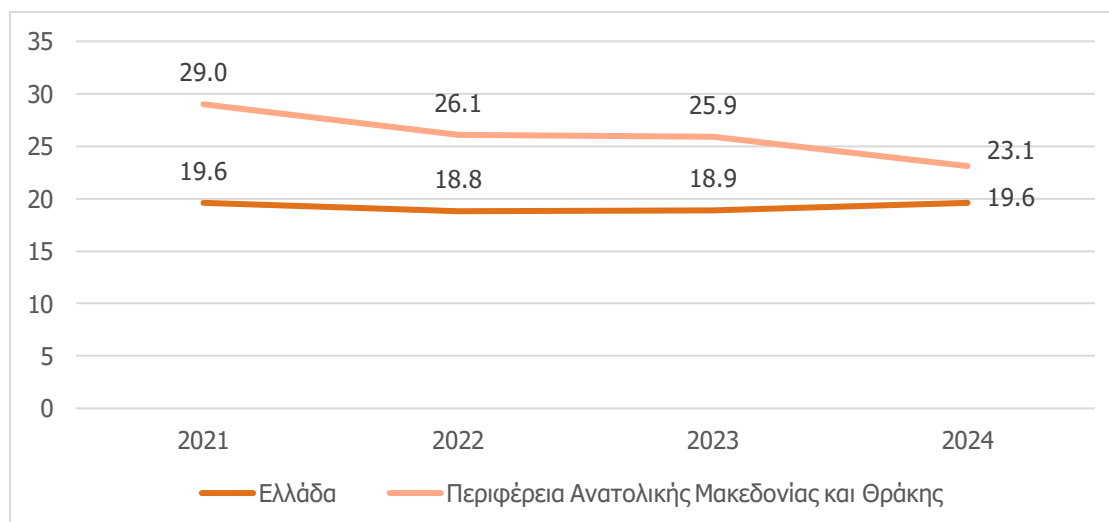
Πίνακας 47. Ποσοστό κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2021-2024).

Διοικητική Ενότητα	2021	2022	2023	2024
Ελλάδα	19,6	18,8	18,9	19,6
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	29	26,1	25,9	23,1

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li41/default/table?lang=en

Διάγραμμα 100: Ποσοστό κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (% , 2021-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li41/default/table?lang=en

Παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού⁹⁸

Ο παρακάτω πίνακας αποτυπώνει το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0–6 ετών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, όταν οι γονείς τους διαθέτουν χαμηλό

⁹⁸ Eurostat. (2026). Children at risk of poverty or social exclusion by educational attainment level of their parents (population aged 0 to 17 years). Διαθέσιμο στο:

εκπαιδευτικό επίπεδο, δηλαδή εκπαίδευση κατώτερη της πρωτοβάθμιας, πρωτοβάθμια ή κατώτερη δευτεροβάθμια (ISCED 0–2). Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ελλάδα το μορφωτικό επίπεδο των γονέων συνδέεται στενά με την κοινωνικοοικονομική ευαλωτότητα των παιδιών, καθώς τα ποσοστά παραμένουν διαχρονικά ιδιαίτερα υψηλά.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το σχετικό ποσοστό μειώνεται από 69,1% το 2016 σε 64,9% το 2024, παρά τις επιμέρους διακυμάνσεις της περιόδου. Η γενική τάση είναι ήπια πτωτική, γεγονός που υποδηλώνει μερική βελτίωση, χωρίς όμως ουσιαστική άρση των ανισοτήτων που συνδέονται με το χαμηλό εκπαιδευτικό υπόβαθρο της οικογένειας. Ακόμη και το 2024, σχεδόν δύο στα τρία παιδιά με γονείς χαμηλής εκπαιδευτικής στάθμης στην ΕΕ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Η Ελλάδα εμφανίζει σταθερά υψηλότερες τιμές σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στο μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου. Ειδικότερα, το ποσοστό διαμορφώνεται σε 77,2% το 2016, αυξάνεται στο 79,3% το 2017 και παραμένει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα έως και το 2020, όταν καταγράφεται 71,9%. Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει ότι στην ελληνική περίπτωση το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων λειτουργεί ως ακόμη ισχυρότερος παράγοντας αναπαραγωγής της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Από το 2021 και μετά παρατηρείται σχετική αποκλιμάκωση στην Ελλάδα, με το ποσοστό να υποχωρεί στο 61,5% το 2021, ενώ στη συνέχεια επανέρχεται σε υψηλότερα επίπεδα, φθάνοντας το 69,3% το 2022, το 69,9% το 2023 και το 67,2% το 2024. Παρά τη συνολική μείωση σε σχέση με τα προ του 2021 επίπεδα, η εικόνα παραμένει ιδιαίτερα επιβαρυμένη, καθώς περισσότερο από τα δύο τρίτα των παιδιών με γονείς χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου εξακολουθούν να βρίσκονται σε κατάσταση κινδύνου το τελευταίο έτος αναφοράς.

Συγκριτικά, η Ελλάδα υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ σε όλα σχεδόν τα έτη της περιόδου 2016–2024, με εξαίρεση το 2021, όταν το ελληνικό ποσοστό εμφανίζεται χαμηλότερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό. Ωστόσο, η συγκεκριμένη διακύμανση πρέπει να ερμηνευθεί με προσοχή, καθώς ορισμένες τιμές των ετών 2019, 2021, 2023 και 2024 συνοδεύονται από την ένδειξη χαμηλής αξιοπιστίας. Συνεπώς, η γενική εικόνα που αναδεικνύεται είναι ότι το χαμηλό εκπαιδευτικό κεφάλαιο της οικογένειας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα διαιώνισης της παιδικής φτώχειας, με την Ελλάδα να εμφανίζει εντονότερη ευαλωτότητα σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Πίνακας 48: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-6 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0–2) (%), 2016–2024).

Διοικητική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
--------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps60n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps

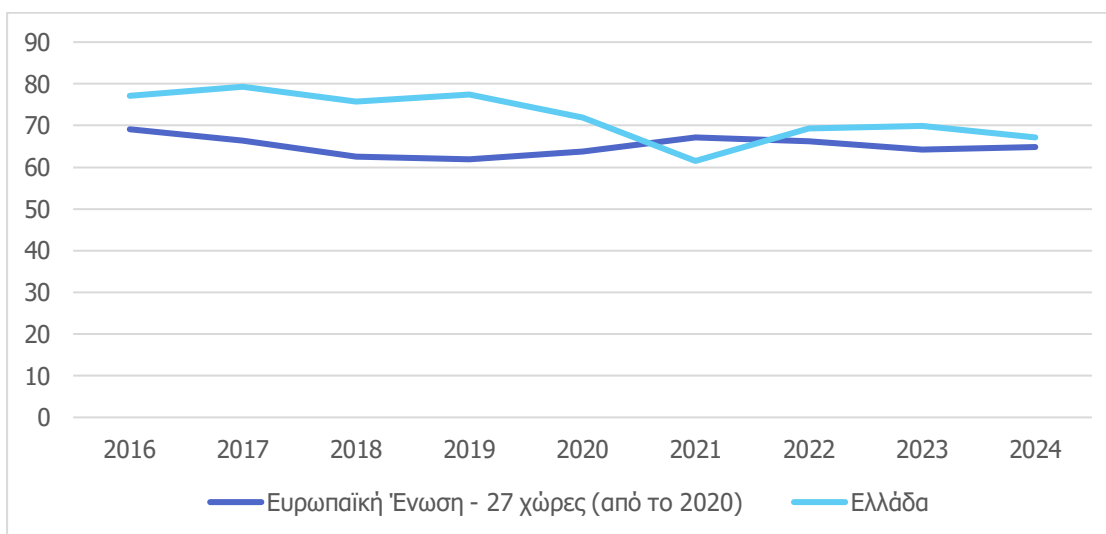
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	69,1	66,3	62,6	61,9 (u)	63,8	67,2 (u)	66,2	64,2 (u)	64,9 (u)
Ελλάδα	77,2	79,3	75,7	77,4	71,9	61,5	69,3	69,9	67,2 (u)

(u) χαμηλή αξιοπιστία

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps60n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps

Διάγραμμα 101: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-6 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0-2) (%), 2016-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps60n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps

Στη συνέχεια εξετάζεται ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για παιδιά κάτω των 18 ετών με γονείς χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, ο οποίος παραμένει διαχρονικά ιδιαίτερα υψηλός τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ελλάδα.

Σε επίπεδο ΕΕ-27, παρατηρείται συνολική πτωτική τάση από 67,2% το 2016 σε 61,2% το 2024, με τη μεγαλύτερη μείωση να εντοπίζεται την περίοδο 2016-2018. Από το 2019 και μετά, τα ποσοστά σταθεροποιούνται γύρω στο 61-62%, γεγονός που υποδηλώνει ότι, παρά τη βελτίωση, το φαινόμενο παραμένει εκτεταμένο και δομικό.

Η Ελλάδα εμφανίζει σταθερά υψηλότερες τιμές σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε όλη την περίοδο. Το ποσοστό κορυφώνεται το 2017 (76,3%) και στη συνέχεια ακολουθεί πτωτική πορεία έως το 2022 (63,8%). Ωστόσο, από το 2023 καταγράφεται εκ νέου αύξηση (65,5% το 2023 και 66,5% το 2024), γεγονός που υποδηλώνει αναζωπύρωση των πιέσεων στα νοικοκυριά με χαμηλό εκπαιδευτικό υπόβαθρο.

Συγκριτικά, η απόκλιση Ελλάδας-ΕΕ παραμένει συστηματική, με διαφορά που κυμαίνεται περίπου μεταξύ 4 και 13 ποσοστιαίων μονάδων, επιβεβαιώνοντας ότι το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων στην Ελλάδα συνδέεται εντονότερα με την παιδική φτώχεια.

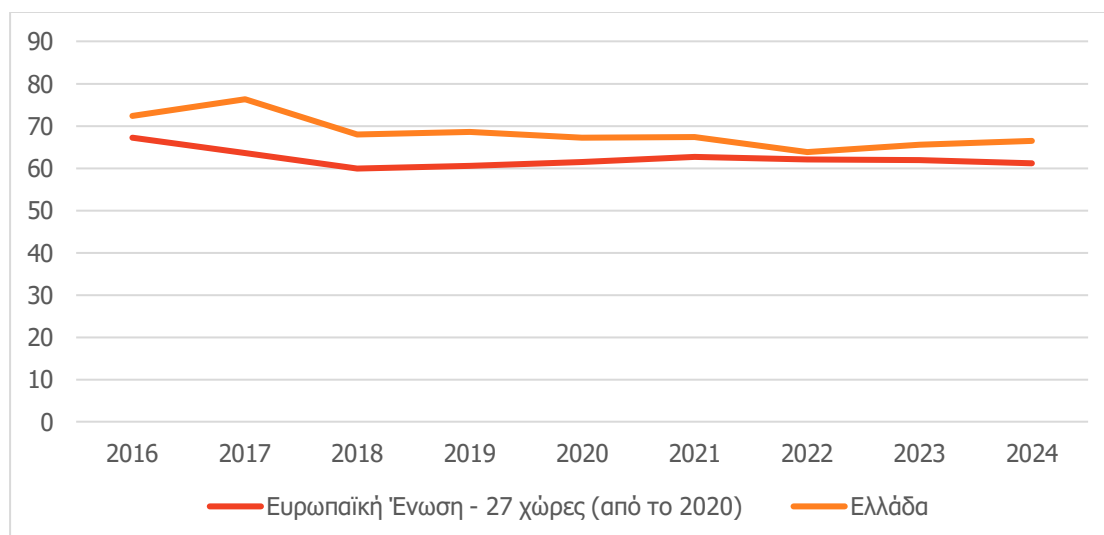
Πίνακας 49: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-18 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0-2) (% , 2016-2024).

Διοικητική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	67,2	63,6	59,9	60,6	61,4	62,6	62	61,9	61,2
Ελλάδα	72,4	76,3	67,9	68,6	67,2	67,3	63,8	65,5	66,5

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps60n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps

Διάγραμμα 102: Ποσοστό των παιδιών ηλικίας 0-18 που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης γονέων (ISCED 0-2) (% , 2016-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps60n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps

Άτομα που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (πληθυσμός ηλικίας 0–64 ετών)^{99 100}

Τα άτομα που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας είναι άτομα ηλικίας 0–64 ετών που ζουν σε νοικοκυριά όπου οι ενήλικες (ηλικίας 18–64 ετών) εργάστηκαν λιγότερο από το 20% του συνολικού δυνητικού χρόνου εργασίας τους κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Εξαιρούνται οι φοιτητές, τα άτομα που έχουν συνταξιοδοτηθεί ή λαμβάνουν οποιαδήποτε σύνταξη (με εξαίρεση τη σύνταξη λόγω θανάτου).

Ο βοηθητικός δείκτης του Μηχανισμού Μακροοικονομικών Ανισορροπιών (MIP) εκφράζεται ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 0–64 ετών. Στον πίνακα, οι τιμές παρουσιάζονται επίσης ως μεταβολές σε περίοδο τριών ετών (σε ποσοστιαίες μονάδες).

Αναλυτικότερα, ο δείκτης των ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας αποτυπώνει τη σύνδεση της αγοράς εργασίας με τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς αντανακλά την περιορισμένη συμμετοχή των μελών του νοικοκυριού στην απασχόληση. Η εξέλιξή του κατά την περίοδο 2016–2024 καταδεικνύει σαφή τάση αποκλιμάκωσης τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ποσοστό μειώνεται από 10,0% το 2016 σε 7,9% το 2024, με μικρές διακυμάνσεις ενδιάμεσα, ιδίως την περίοδο της πανδημίας (2020–2021), όπου παρατηρείται πρόσκαιρη αύξηση. Συνολικά, η τάση είναι σταθερά καθοδική, υποδηλώνοντας βελτίωση της έντασης εργασίας των νοικοκυριών.

Η Ελλάδα εμφανίζει υψηλότερες τιμές σε όλη τη διάρκεια της περιόδου, ωστόσο καταγράφει εντονότερη βελτίωση. Το ποσοστό μειώνεται σημαντικά από 15,7% το 2016 σε 7,5% το 2024, δηλαδή σχεδόν στο μισό, γεγονός που υποδηλώνει ουσιαστική ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας σε επίπεδο νοικοκυριών. Ιδιαίτερα μετά το 2021, η μείωση επιταχύνεται, οδηγώντας σε σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, για τα διαθέσιμα έτη (2018–2024), καταγράφονται συστηματικά υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, γεγονός που αναδεικνύει εντονότερα διαρθρωτικά προβλήματα στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό μειώνεται από 16,9% το 2018 σε 8,8% το 2024, παρουσιάζοντας σημαντική βελτίωση, ιδίως μετά το 2021. Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη, η Περιφέρεια εξακολουθεί να εμφανίζει υψηλότερη ένταση του φαινομένου σε σχέση με το σύνολο της χώρας.

Συνολικά, η ανάλυση επιβεβαιώνει ότι, παρά τη γενικευμένη αποκλιμάκωση του δείκτη, εξακολουθούν να υφίστανται περιφερειακές ανισότητες, με την Ανατολική Μακεδονία και

⁹⁹ Eurostat. (2026). People living in households with very low work intensity. Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipslc40/default/table?lang=en>

¹⁰⁰ Eurostat. (2026). Persons living in households with very low work intensity by NUTS 2 region (population aged 0 to 64 years). Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvhl21n/default/table?lang=en

Θράκη να παραμένει περισσότερο εκτεθειμένη σε συνθήκες χαμηλής έντασης εργασίας σε επίπεδο νοικοκυριών.

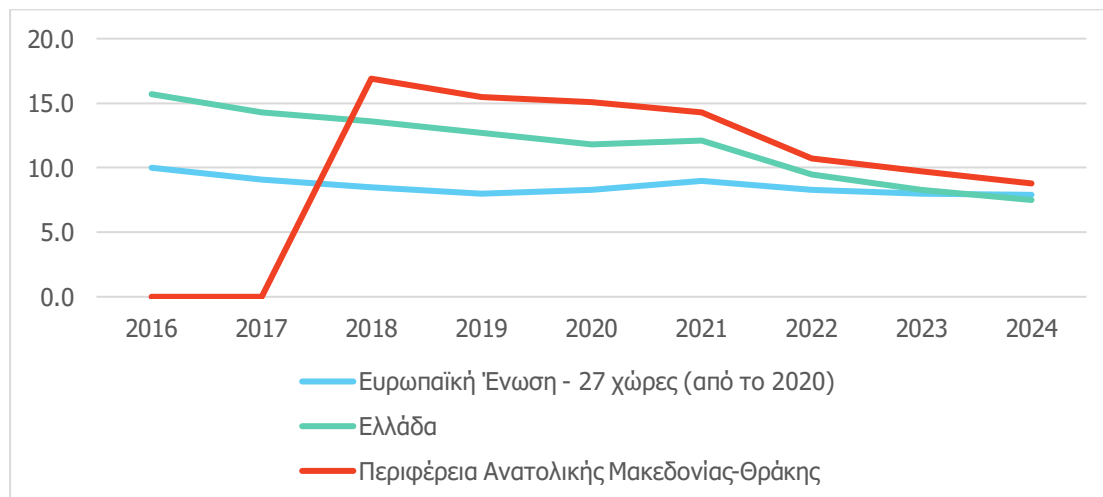
Πίνακας 50: Ποσοστό ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (πληθυσμός ηλικίας 0–64 ετών) (% , 2016-2024).

Διοικητική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	10,0	9,1	8,5	8,0	8,3	9,0	8,3	8,0	7,9
Ελλάδα	15,7	14,3	13,6	12,7	11,8	12,1	9,5	8,3	7,5
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	:	:	16,9	15,5	15,1	14,3	10,7	9,7	8,8

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipslc40/default/table?lang=en> &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvhl21n/default/table?lang=en

Διάγραμμα 103: Ποσοστό ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (πληθυσμός ηλικίας 0–64 ετών) (% , 2016-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipslc40/default/table?lang=en> &
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvhl21n/default/table?lang=en

3.2.5 Αγορά εργασίας και κοινωνικός αποκλεισμός μέσω απασχόλησης

Νέοι εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης¹⁰¹

Ο δείκτης των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ ή NEET από το «Young persons neither in employment nor in education and training») αντιστοιχεί στο ποσοστό του πληθυσμού μιας συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας και φύλου που δεν εργάζεται και δεν συμμετέχει σε κάποια μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

¹⁰¹ Eurostat. (2026). Young persons neither in employment nor in education and training by NUTS 2 region (NEET rates). Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_22/default/table?lang=en

Ο αριθμητής του δείκτη αφορά άτομα που πληρούν σωρευτικά τις εξής δύο προϋποθέσεις:

- α) δεν απασχολούνται (δηλαδή είναι άνεργοι ή εκτός εργατικού δυναμικού σύμφωνα με τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας – ILO) και
- β) δεν έχουν λάβει καμία εκπαίδευση ή κατάρτιση (ούτε τυπική ούτε μη τυπική) κατά τις τέσσερις εβδομάδες που προηγούνται της έρευνας.

Ο παρονομαστής του δείκτη περιλαμβάνει το σύνολο του πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας και φύλου, εξαιρουμένων των ερωτώμενων που δεν απάντησαν στην ερώτηση σχετικά με τη «συμμετοχή σε κανονική (τυπική) εκπαίδευση και κατάρτιση».

Λόγω της απουσίας απαντήσεων στις μεταβλητές «συμμετοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση» ή «επίπεδο εκπαίδευσης», ορισμένες αναλύσεις των ποσοστών NEET ενδέχεται να μην αντιστοιχούν ακριβώς στο συνολικό ποσοστό NEET για μια δεδομένη ηλικιακή ομάδα και φύλο¹⁰².

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Eurostat παρέχει εναλλακτικές κατηγορίες ηλικιακής ομαδοποίησης για τον δείκτη NEET, όπως 15–24, 18–24, 18–29 και 15–29 ετών. Στην παρούσα μελέτη επιλέγονται οι κατηγορίες 15–29 και 18–29 ετών καθώς η κατηγορία 15–29 αποτυπώνει συνολικά τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας και είναι η πιο διαδεδομένη κατηγορία σε ευρωπαϊκές αναλύσεις, ενώ η 18–29 επικεντρώνεται σε πιο ώριμες ηλικίες, περιορίζοντας την επίδραση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και επιτρέποντας πιο ακριβή ανάλυση της ένταξης στην απασχόληση.

Αρχικά, εξετάζοντας την πρώτη ηλικιακή κατηγορία (15–29), η εξέλιξη του ποσοστού των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης την περίοδο 2015–2024 καταδεικνύει μια γενικά καθοδική τάση τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με σαφείς όμως διαφοροποιήσεις ένταξης και ανθεκτικότητας.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (27 χώρες - από το 2020), το ποσοστό μειώνεται σταθερά από 15,2% το 2015 σε 11,1% το 2024, με μια παροδική αύξηση το 2020 λόγω της πανδημικής κρίσης. Η συνολική εικόνα υποδηλώνει σταδιακή βελτίωση των συνθηκών ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας και στα συστήματα εκπαίδευσης.

Η Ελλάδα εμφανίζει σημαντικά υψηλότερα επίπεδα σε όλη την περίοδο, αλλά και εντονότερη μείωση: από 24,1% το 2015 σε 14,2% το 2024. Παρά τη σαφή πρόοδο, η χώρα εξακολουθεί να υπερβαίνει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, γεγονός που αντανάκλα διαρθρωτικές αδυναμίες της αγοράς εργασίας των νέων. Αξιοσημείωτη είναι η επιβράδυνση της πτωτικής τάσης το 2020–2021 και η μικρή επιδείνωση το 2023.

¹⁰² Eurostat. (χ.χ.). Reference Metadata - Educational attainment level and transition from education to work (based on EU-LFS). Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/edat1_esms.htm

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταγράφει συστηματικά τα υψηλότερα ποσοστά, ξεκινώντας από 28,8% το 2015 και φθάνοντας στο 17,8% το 2024. Η μείωση είναι σημαντική, ωστόσο η περιφέρεια παραμένει σε σαφώς δυσμενέστερη θέση σε σχέση με το εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η έντονη αύξηση το 2020–2021 (έως 26,3%) υποδηλώνει υψηλή ευαισθησία σε εξωγενείς κρίσεις, ενώ η μεταγενέστερη αποκλιμάκωση δεν επαρκεί για την πλήρη σύγκλιση.

Συνολικά, προκύπτει ότι, παρά τη βελτίωση των δεικτών, διατηρείται ένα σταθερό χωρικό χάσμα, με την περιφερειακή διάσταση να αποτελεί κρίσιμο παράγοντα στην ανάλυση του φαινομένου NEET.

Πίνακας 51: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 15-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).

Διοικητική Ενότητα	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	15,2	14,5	13,7	13,1	12,5	13,8	13,1 (b)	11,7	11,3	11,1
Ελλάδα	24,1	22,2	21,3	19,5	17,7	18,7	17,3 (b)	15,4	16	14,2 (b)
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	28,8	27,0	24,1	21,9	20,5	25,5	26,3 (b)	19,4	19,6	17,8 (b)

(b) break in time series (διακοπή στη χρονοσειρά)

- Χρονική συχνότητα: Ετήσια

- Εκπαίδευση/Κατάρτιση: Ούτε τυπική ούτε μη τυπική εκπαίδευση ή κατάρτιση

- Κατάσταση στην αγορά εργασίας: Μη απασχολούμενα άτομα

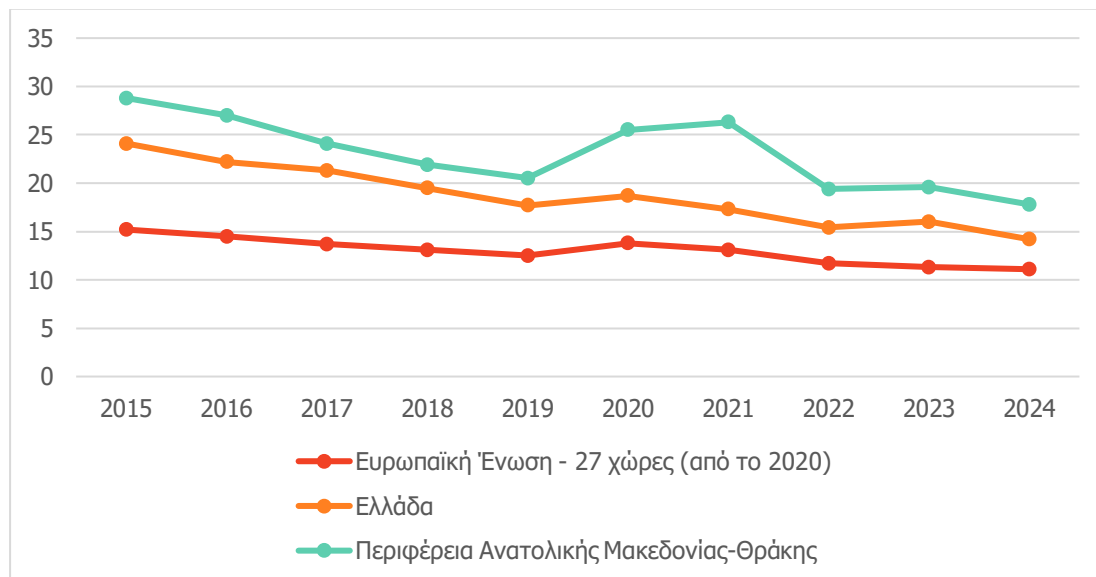
- Μονάδα μέτρησης: Ποσοστό (%)

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_22/default/table?lang=en

Διάγραμμα 104: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 15-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ίδια επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_22/default/table?lang=en

Όσον αφορά στην εξέλιξη του δείκτη NEET για την ηλικιακή ομάδα 18–29 ετών την περίοδο 2015–2024, παρουσιάζει σαφή πτωτική τάση, με έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ ευρωπαϊκού, εθνικού και περιφερειακού επιπέδου.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (27 χώρες - από το 2020), το ποσοστό μειώνεται από 18,0% το 2015 σε 13,2% το 2024, με μια πρόσκαιρη αύξηση το 2020 λόγω της πανδημικής κρίσης. Η συνολική πορεία είναι σταθερά καθοδική, υποδηλώνοντας βελτίωση των συνθηκών ένταξης των νέων στην απασχόληση ή/και στην εκπαίδευση.

Η Ελλάδα ακολουθεί αντίστοιχη τάση, αλλά σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα. Το ποσοστό μειώνεται από 29,4% το 2015 σε 18,5% το 2024, καταγράφοντας ισχυρή αποκλιμάκωση έως το 2019, επιδείνωση την περίοδο 2020–2021 και εκ νέου βελτίωση μετά το 2022. Παρά τη σημαντική πρόοδο, η απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο παραμένει έντονη.

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταγράφει διαχρονικά τα υψηλότερα ποσοστά, τα οποία μειώνονται από 34,4% το 2015 σε 26,5% το 2024, επίπεδο που αντιστοιχεί περίπου σε έναν στους τέσσερις νέους. Η μείωση έως το 2019 είναι αξιοσημείωτη, ωστόσο η περίοδος 2020–2021 χαρακτηρίζεται από έντονη επιδείνωση (έως 35,2%), γεγονός που καταδεικνύει αυξημένη ευαλωτότητα σε εξωγενείς κρίσεις. Η μεταγενέστερη αποκλιμάκωση δεν οδηγεί σε σύγκλιση με τα εθνικά και ευρωπαϊκά επίπεδα.

Συνολικά, για την ομάδα 18–29 ετών, διαπιστώνεται ότι, παρά τη γενική βελτίωση, οι χωρικές ανισότητες παραμένουν έντονες, με την περιφερειακή διάσταση να επιβεβαιώνει τη διαρθρωτική υστέρηση στην ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας.

Πίνακας 52: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 18-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).

Διοικητική Ενότητα	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	18,0	17,2	16,2	15,5	14,9	16,3	15,3 (b)	13,8	13,4	13,2
Ελλάδα	29,4	27,2	26,3	24,3	22,1	23,7	22,3 (b)	19,9	20,4	18,5 (b)
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	34,4	33,5	30,5	29,5	26,7	33,1	35,2 (b)	25,4	26,8	26,5 (b)

(b) break in time series (διακοπή στη χρονοσειρά)

- Χρονική συχνότητα: Ετήσια

- Εκπαίδευση/Κατάρτιση: Ούτε τυπική ούτε μη τυπική εκπαίδευση ή κατάρτιση

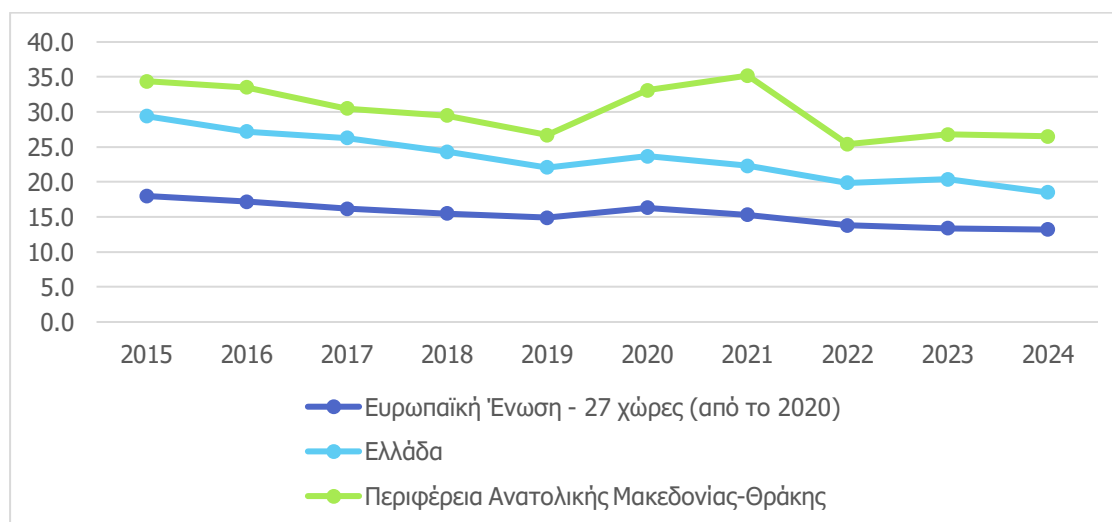
- Κατάσταση στην αγορά εργασίας: Μη απασχολούμενα άτομα

- Μονάδα μέτρησης: Ποσοστό (%)

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_22/default/table?lang=en

Διάγραμμα 105: Ποσοστό των Νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης ηλικίας (NEET) που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 18-29 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (% , 2015-2024).

Πηγή: Eurostat, 2026 & ιδία επεξεργασία. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_22/default/table?lang=en

Κλείνοντας, η σύγκριση των ηλικιακών ομάδων 15-29 και 18-29 ετών αναδεικνύει ότι τα ποσοστά NEET είναι συστηματικά υψηλότερα στην ομάδα 18-29, καθώς εξαιρούνται οι ηλικίες 15-17 που παραμένουν σε μεγάλο βαθμό εντός της εκπαίδευσης. Ως αποτέλεσμα, η κατηγορία 15-29 αποτυπώνει μια πιο «εξομαλυσμένη» εικόνα του φαινομένου, ενώ η 18-29 καταγράφει με μεγαλύτερη ακρίβεια την πραγματική έκθεση των νέων στον κίνδυνο αποκλεισμού από την απασχόληση και την εκπαίδευση. Η διαφοροποίηση αυτή είναι εμφανής τόσο σε ευρωπαϊκό

και εθνικό επίπεδο όσο και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου τα επίπεδα παραμένουν υψηλότερα σε όλες τις περιπτώσεις, αλλά εντείνονται περαιτέρω όταν εξετάζεται η ηλικιακή ομάδα 18–29.

3.3 Χαρτογράφηση Κέντρων Κοινότητας και των Παραρτημάτων στην ΠΑΜΘ

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΠΑΜΘ), διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο Κοινωνικών Δομών, το οποίο ανταποκρίνεται στις διαφοροποιημένες ανάγκες κοινωνικής φροντίδας του πληθυσμού. Ιδιαίτερη σημασία έχει η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και των Παραρτημάτων τους, ως σημεία αναφοράς για την υποστήριξη των πολιτών. Η λειτουργία των κοινωνικών δομών ενισχύει την κοινωνική συνοχή, καλύπτει κρίσιμες ανάγκες ευάλωτων ομάδων και προάγει την ισότιμη πρόσβαση σε βασικές παροχές καθημερινής ανάγκης και υποστήριξης, σε ολόκληρη την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα Κέντρα Κοινότητας και των Παραρτημάτων της ΠΑΜΘ.

Πίνακας 53. Κέντρα Κοινότητας και Παραρτήματα Ρομά.

Κατηγορία Δομής	Δήμος	Τοποθεσία
Κέντρο Κοινότητας	Αβδήρων	Σέλερο Ξάνθης
Κέντρο Κοινότητας (Κεντρική Δομή)	Αλεξανδρούπολης	Οδ. Εθνικής Αντίστασης 106
Παράρτημα Ρομά	Αλεξανδρούπολης	Οδ. Γεωργίου Καρτάλη 2
Κέντρο Κοινότητας	Αρριανών	Φίλυρα
Κέντρο Κοινότητας	Διδυμοτείχου	Περιφερειακός Χατζηαντωνίου
Παράρτημα Ρομά	Διδυμοτείχου	Περιφερειακός Χατζαντωνίου
Κέντρο Κοινότητας	Δοξάτου	Οδ. Νεροφράκτη & Κανάρη
Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά	Δράμας	Πλατεία Ελευθερίας – Ισόγειο Παλαιού Δημαρχείου
Κέντρο Κοινότητας	Θάσου	Οδ. Πιερ ντε Βαρμπέζ 7
Κέντρο Κοινότητας	Ιάσμου	Μακρυγιάννη 2

Κέντρο Κοινότητας	Καβάλας	Οδ. Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 9
Κέντρο Κοινότητας	Κάτω Νευροκοπίου	Οδ. Περικλέους Κάβδα 6
Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά	Κομοτηνής	Οδ. Γρηγορίου Μαρασλή 11
Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά	Μαρώνειας-Σαπών	Οδ. Γεωργίου Γεννηματά 8
Κέντρο Κοινότητας	Μύκης	Σμίνθη
Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά	Νέστου	Οδ. Μεγάλου Αλεξάνδρου & 7ης Μεραρχίας
Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά	Ξάνθης	Διοικητήριο Ξάνθης
Κέντρο Κοινότητας (Κεντρική Δομή)	Ορεστιάδας	Οδ. Εθνομαρτύρων 98
Παράρτημα Ρομά	Ορεστιάδας	Οδ. 40 Εκκλησιών 75
Κέντρο Κοινότητας	Παγγαίου	Οδ. Ανδριανουπόλεως 9
Κέντρο Κοινότητας	Παρανεστίου	Δημαρχείο Παρανεστίου Δράμας
Κέντρο Κοινότητας	Προσοτσάνης	Οδ. Μεγάλου Αλεξάνδρου
Κέντρο Κοινότητας	Σαμοθράκης	Χώρα
Κέντρο Κοινότητας	Σουφλίου	Πάροδος Ερμού 2
Κέντρο Κοινότητας	Τοπείρου	Εύλαλο Τοπείρου

Πηγή: Αρχείο ΠΑΜΘ, ΟΠΕΚΑ (<https://opeka.gr/kentra-koinotitas/>) & Ιδία Επεξεργασία.

Στην Περιφέρεια, λειτουργούν 22 Κέντρα Κοινότητας σε όλους τους Δήμους συνολικά, εκ των οποίων τα 8 διαθέτουν Παραρτήματα Ρομά (36%).

Διάγραμμα 106. Κατανομή Κέντρων Κοινότητας της ΠΑΜΘ.

Πηγή: Αρχείο ΠΑΜΘ, ΟΠΕΚΑ (<https://opeka.gr/kentra-koinotitas/>) & Ιδία Επεξεργασία.

Η ΠΑΜΘ δεν διαθέτει Κέντρα Ένταξης Μεταναστών ή Κινητές Μονάδες (Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2024).

3.4. Αξιολόγηση των Κοινωνικών Δομών που χρηματοδοτούνται από το ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 2014-2020» (2021)

Για την ολοκληρωμένη αποτύπωση του δικτύου κοινωνικής προστασίας στην ΠΑΜΘ, κρίσιμη είναι η ανασκόπηση της Τελικής Έκθεσης Αξιολόγησης του ΠΕΠ 2014–2020, η οποία εξέτασε βασικές κοινωνικές δομές και ανέδειξε τον κομβικό ρόλο τους, ιδίως των Κέντρων Κοινότητας, ως βασικής πύλης πρόσβασης των ευάλωτων ομάδων στις υπηρεσίες. Παράλληλα, εντοπίστηκαν σημαντικά λειτουργικά προβλήματα, όπως υποστελέχωση, αυξημένος διοικητικός φόρτος και αδυναμίες καταγραφής δεδομένων. Η αξιολόγηση, στο πλαίσιο του Κανονισμού 1303/2013, στοχεύει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και ποιότητας των παρεμβάσεων, διερευνώντας την επίτευξη στόχων και τα αίτια αποκλίσεων. Επιπλέον, εξετάζει την προστιθέμενη αξία των δομών και τις αδυναμίες σχεδιασμού, συμβάλλοντας στη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων και στον στρατηγικό σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2021–2027.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΠΑΜΘ) αξιολογήθηκαν συνολικά 22 Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ), εκ των οποίων τα 8 διαθέτουν διακριτό Παράρτημα Ρομά. Όπως προκύπτει από την έκθεση αξιολόγησης, η ΠΑΜΘ δεν διαθέτει Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) ούτε θεσμοθετημένες Κινητές Μονάδες, επομένως τα ευρήματα επικεντρώνονται αποκλειστικά στις Κεντρικές Δομές των ΚΚ και στα Παραρτήματα Ρομά. Τα βασικά ευρήματα και συμπεράσματα της αξιολόγησης (πρωτογενή και δευτερογενή) για τις δομές αυτές συνοψίζονται στα εξής πεδία:

Α. Ρόλος των Κέντρων Κοινότητας και επίτευξη στόχων:

- > Τα Κέντρα Κοινότητας αναδεικνύονται ως συνδετικός κρίκος για την κοινωνική προστασία στην ΠΑΜΘ, αποτελώντας βασική «Πύλη» εισόδου και διασύνδεσης των ωφελομένων με όλες τις κοινωνικές υπηρεσίες της Περιφέρειας. Για πολλούς Δήμους που δεν διέθεταν καμία προηγούμενη κοινωνική υπηρεσία, τα ΚΚ προσέφεραν υπηρεσίες εξαιρετικά υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- > Ο αριθμός των ωφελομένων που προσεγγίστηκαν ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Ο δείκτης εξυπηρέτησης (05503) υπερκαλύφθηκε θεαματικά (φτάνοντας στο 221% του στόχου για το 2023), πιστοποιώντας τη μαζική ανταπόκριση του κόσμου.
- > Παρά την υπερκάλυψη στόχων, παρατηρήθηκε μια απόκλιση από τον αρχικό σχεδιασμό. Λόγω του τεράστιου όγκου των αιτήσεων για το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ) και άλλα προνοιακά επιδόματα, τα ΚΚ εστίασαν κυρίως στον Πυλώνα 1 (παθητική ανακούφιση της φτώχειας). Ως συνέπεια, δεν ενεργοποιήθηκε επαρκώς ο Πυλώνας 3, ο οποίος αφορά την εξατομικευμένη ψυχοκοινωνική στήριξη και την προώθηση στην αγορά εργασίας. Έτσι, τα ΚΚ τείνουν να λάβουν έναν αυστηρά "διεκπεραιωτικό ρόλο" αντί να υλοποιούν ενεργητικές πολιτικές κοινωνικής ένταξης.

Β. Στελέχωση και Διοικητικός Φόρτος

- > Αν και η στελέχωση ποσοτικά χαρακτηρίστηκε από τους συντονιστές ως σχετικά έως πολύ επαρκής, υπάρχει κρίσιμο ζήτημα με τη σύνθεση των ειδικοτήτων. Οι δομές στερούνται διοικητικού προσωπικού. Το αποτέλεσμα είναι οι Κοινωνικοί Λειτουργοί και οι εκπαιδευτικοί να αναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους στη διεκπεραίωση γραφειοκρατικών αιτημάτων (επιδόματα), εις βάρος της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών εξατομικευμένης συμβουλευτικής.
- > Λόγω υποστελέχωσης ή και παντελούς απουσίας Κοινωνικής Υπηρεσίας στους Δήμους, τα ΚΚ έχουν ουσιαστικά επωμιστεί όλες τις αρμοδιότητες των Δήμων. Είναι χαρακτηριστικό πως τα ΚΚ αναγκάζονται να φέρουν εις πέρας μέχρι και τις εισαγγελικές παραγγελίες, πράγμα που συνιστά υπέρμετρο φόρτο και ξεφεύγει από τις αυστηρές αρμοδιότητές τους.
- > Εντοπίζεται ανάγκη για επιπλέον εξειδικευμένο προσωπικό (π.χ. εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής). Παράλληλα, ο εθελοντισμός είναι αναιμικός, περιοριζόμενος κυρίως στη διανομή ειδών ΤΕΒΑ ή σε ενισχυτική διδασκαλία.

Γ. Κτιριακές Υποδομές και Εξοπλισμός

- > Αν και οι δομές συνήθως συστεγάζονται επιτυχώς με άλλες υπηρεσίες του Δήμου, το σημαντικότερο πρόβλημα είναι η έλλειψη διακριτών χώρων για ατομικές συνεντεύξεις (ακατάλληλοι/μη διαθέσιμοι χώροι σε 11 ΚΚ). Αυτό παραβιάζει την ιδιωτικότητα της συμβουλευτικής συνεδρίας. Λείπουν επίσης αίθουσες για παιδαγωγικές δραστηριότητες (σε 13 ΚΚ) και χώροι Ιατρείου.
- > Το πρόβλημα της εξυπηρέτησης απομακρυσμένων περιοχών είναι οξύ, καθώς τα περισσότερα ΚΚ δεν διαθέτουν μεταφορικό μέσο. Κάποια ΚΚ στηρίζονται στα οχήματα του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» ή στα προσωπικά Ι.Χ. των υπαλλήλων για να πραγματοποιήσουν κατ' οίκον επισκέψεις, γεγονός που καθιστά αναγκαία την πρόβλεψη για τη θεσμοθέτηση και χρηματοδότηση Κινητών Μονάδων.

Δ. Πληροφοριακό Σύστημα

- > Σοβαρά εμπόδια δημιουργεί το σύστημα καταγραφής της ΗΔΙΚΑ. Οι συντονιστές των ΚΚ καταγγέλλουν σημαντικές καθυστερήσεις κατά την αποθήκευση στοιχείων και αδυναμία εξαγωγής δεδομένων. Το σύστημα είναι εξαιρετικά απαιτητικό και δε διαθέτει πρόβλεψη για την καταχώρηση βασικών υπηρεσιών που εκτελούνται καθημερινά, όπως οι τηλεφωνικές συνεδρίες και οι εισαγγελικές παραγγελίες. Ως αποτέλεσμα, οι δομές αναγκάζονται να τηρούν παράλληλα αρχεία (π.χ. σε excel), αυξάνοντας τη γραφειοκρατία, ενώ σημαντικό μέρος του προφίλ των ωφελούμενων παραμένει ακαταχώρητο στο σύστημα.

Ε. Δικτύωση, Συνεργασίες και Δημοσιότητα

- > Τα ΚΚ κατάφεραν να αναπτύξουν εκτεταμένα δίκτυα συνεργασίας με υπηρεσίες υγείας, σχολεία, νοσοκομεία, ΜΚΟ (όπως "Το Χαμόγελο του Παιδιού") και προγράμματα όπως το ΤΕΒΑ.
- > Η μεγαλύτερη δυσκολία καταγράφηκε στην προβληματική συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, η οποία επιδεινώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Συχνά εντοπίζεται έλλειψη "κουλτούρας συνεργασίας" από άλλους φορείς.
- > Τα ΚΚ ήταν ιδιαίτερα ενεργά στη διοργάνωση δράσεων δημοσιότητας (το 95% διοργάνωσε ημερίδες, καμπάνιες, επισκέψεις σε σχολεία, και ομιλίες ενημέρωσης).

ΣΤ. Λειτουργία των Παραρτημάτων Ρομά

- > Η συντριπτική πλειοψηφία προσέρχεται για ενημέρωση σε ιατρικά θέματα, καθοδήγηση για τον εμβολιασμό των παιδιών (ως προϋπόθεση για τη μείωση της σχολικής διαρροής) και εξασφάλιση πρόσβασης στην πρωτοβάθμια περίθαλψη.
- > Παρέχεται ισχυρή υποστήριξη για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των παιδιών και τη διασύνδεσή τους με τις σχολικές μονάδες, τον αθλητισμό και δομές δημιουργικής απασχόλησης.
- > Αποτελεί κρίσιμη υπηρεσία η βοήθεια στη διευθέτηση αστικοδημοτικών (π.χ. εγγραφές σε μητρώα), δικαστικών και νομικών εκκρεμοτήτων, οι οποίες συχνά αποτελούν εμπόδιο για τη λήψη προνοιακών παροχών.

Ζ. Ικανοποίηση Ωφελούμενων

Οι ωφελούμενοι, τόσο στα Κέντρα Κοινότητας με Παράρτημα όσο και σε αυτά χωρίς Παράρτημα, εξέφρασαν τον υψηλότερο βαθμό ικανοποίησης («Πολύ Ικανοποιημένος/η» και αμέσως μετά «Αρκετά Ικανοποιημένος/η») για τις εξής βασικές υπηρεσίες:

- Πληροφορίες και υποστήριξη για το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ).
- Πληροφορίες και υποστήριξη για άλλα επιδόματα και συντάξεις.
- Βοήθεια για πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες (τρόφιμα, είδη πρώτης ανάγκης, φάρμακα, φροντιστήρια παιδιών).

Ένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα είναι ότι για το σύνολο σχεδόν των υπόλοιπων, διευρυμένων υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτική υποστήριξη, ψυχοκοινωνική στήριξη, επαγγελματικός προσανατολισμός), η κυρίαρχη απάντηση των ωφελούμενων ήταν «Δεν

ζήτησα την υπηρεσία». Ωστόσο, για την μειοψηφία των πολιτών που όντως ζήτησαν και έλαβαν αυτές τις διευρυμένες υπηρεσίες, ο βαθμός ικανοποίησης παρέμεινε υψηλός («Πολύ» ή «Αρκετά ικανοποιημένος/η»).

Στο ερώτημα εάν οι παραπομπές που τους έκανε το Κέντρο Κοινότητας σε άλλες δομές ανταποκρίνονταν στις ανάγκες τους, η πλειοψηφία απάντησε «Δεν με αφορά / δεν έγινε παραπομπή». Όμως, για όσους παραπέμφθηκαν, καταγράφηκε πολύ υψηλή ικανοποίηση στις εξής περιπτώσεις:

- Παραπομπές σε Κοινωνικά Παντοπωλεία ή/και Δομές σίτισης.
- Παραπομπές σε Άλλες υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας (Νοσοκομείο, ΤΟΜΥ, Δομές ψυχικής υγείας, Βοήθεια στο σπίτι).
- Παραπομπές σε Υπηρεσίες στήριξης της απασχόλησης (ΟΑΕΔ/ΔΥΠΑ, Γραφείο Ανέργων Δήμου κ.ά.).
- Στα Κέντρα Κοινότητας χωρίς Παράρτημα, οι υπηρεσίες εκμάθησης ελληνικής γλώσσας συγκέντρωσαν μεγάλο αριθμό απαντήσεων «Λίγο Ικανοποιημένος/η», καταδεικνύοντας ένα περιθώριο βελτίωσης στον συγκεκριμένο τομέα.

Για τους ωφελούμενους που αξιολόγησαν τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά (όπως συμβουλευτική οικογένειας, υποστήριξη πρόσβασης παιδιών στο σχολείο κ.λπ.), το επίπεδο ικανοποίησης ήταν υψηλό («Πολύ» και «Αρκετά ικανοποιημένος/η»), αν και ένα μεγάλο ποσοστό του συνολικού δείγματος δήλωσε λογικά «Δεν αφορά» ή «Δεν ζήτησα την υπηρεσία», καθώς δεν ανήκε στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Στην ερώτηση για το πώς βοήθησε το Κέντρο Κοινότητας την καθημερινότητα και την οικογένειά τους, οι ωφελούμενοι (και στις δύο κατηγορίες ΚΚ) απάντησαν ότι το Κέντρο τους βοήθησε «Πολύ» ή «Αρκετά» στα εξής:

- Να βρεθούν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση.
- Να έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση σε βασικά αγαθά (τρόφιμα, φάρμακα, στέγαση).
- Να είναι πιο έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τις καθημερινές δυσκολίες.
- Να έχουν περισσότερες πληροφορίες και καλύτερη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας της περιοχής τους.
- Να επικοινωνούν και να συνεργάζονται καλύτερα με την τοπική κοινότητα.
- Αντίθετα, στον τομέα της «εύρεσης εργασίας ή καλύτερων προοπτικών απασχόλησης», η συντριπτική πλειοψηφία των ωφελούμενων απάντησε «Δεν ξέρω / Δεν απαντώ», επιβεβαιώνοντας τη χαμηλή σύνδεση των δομών με την αγορά εργασίας.

Όταν οι ωφελούμενοι κλήθηκαν να προτείνουν τι πρέπει να βελτιωθεί στα Κέντρα Κοινότητας, ιεράρχησαν τις εξής ανάγκες:

- Καλύτερες υποδομές: Αναβάθμιση κτιρίων, μεγαλύτερες αίθουσες, εξοπλισμός και καθαριότητα (ειδικά στα ΚΚ με Παράρτημα αποτέλεσε το νούμερο ένα αίτημα με 81 απαντήσεις).
- Καλύτερη ενημέρωση / πληροφόρηση: Ζήτησαν περισσότερη ενημέρωση για τα προγράμματα και τις υπηρεσίες πρόνοιας που δικαιούνται.
- Καλύτερη τοποθεσία: Ιδιαίτερα στα ΚΚ χωρίς παράρτημα, τέθηκε έντονα το αίτημα οι δομές να μεταφερθούν σε τοποθεσίες με ευκολότερη πρόσβαση (π.χ. κοντά σε μέσα μαζικής μεταφοράς).

Σύνοψη Αξιολόγησης Κέντρων Κοινότητας

Τα Κέντρα Κοινότητας (Κ.Κ.) αποτελούν πλέον κομβικό μηχανισμό της Εθνικής και Περιφερειακής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη, λειτουργώντας ως το βασικό τοπικό σημείο αναφοράς για την υποδοχή και διασύνδεση των πολιτών με προνοιακές υπηρεσίες. Η δράση τους εστιάζει κυρίως στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω του Πυλώνα «Υποδοχή – Ενημέρωση», ο οποίος απορροφά και το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου των στελεχών. Παρά τη θετική ανταπόκριση των ωφελομένων και την υψηλή ικανοποίηση από υπηρεσίες όπως το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, παρατηρείται ακόμη υπολειτουργία ορισμένων πυλώνων υπηρεσιών και δυστοκίες στο πληροφοριακό σύστημα της ΗΔΙΚΑ. Ωστόσο, η προστιθέμενη αξία των Κ.Κ. είναι αδιαμφισβήτητη, καθώς καλλιέργησαν μια νέα κουλτούρα δικτύωσης μεταξύ των τοπικών φορέων και δημιούργησαν τις βάσεις για ένα αποτελεσματικότερο δίκτυο κοινωνικής προστασίας.

Στρατηγικές Προτάσεις Βελτίωσης

Για την αναβάθμιση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας (Κ.Κ.), κρίνεται καταρχάς απαραίτητη η θεσμική θωράκιση και η αποσαφήνιση του πλαισίου λειτουργίας τους, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της διαχείρισης των εισαγγελικών παραγγελιών από το προσωπικό. Βασική προτεραιότητα αποτελεί η ενίσχυση της στελέχωσης με διοικητικό προσωπικό, ώστε να επιτευχθεί ο ορθός διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων. Μια τέτοια παρέμβαση θα απεγκλωβίσει τους Κοινωνικούς Λειτουργούς και τους Εκπαιδευτικούς από τον υπέρμετρο γραφειοκρατικό φόρτο της διεκπεραίωσης αιτημάτων (π.χ. επιδόματα), επιτρέποντάς τους να εστιάσουν στην παροχή ποιοτικών και εξατομικευμένων υπηρεσιών προς τους ωφελομένους. Ο επαναπροσδιορισμός των ειδικοτήτων βάσει του πληθυσμού ευθύνης οφείλει να περιλαμβάνει και εξειδικευμένο προσωπικό, καλύπτοντας τις τοπικές ανάγκες.

Σε επίπεδο υποδομών, ο εκσυγχρονισμός τους είναι επιτακτικός. Πρέπει να διασφαλιστεί η διαμόρφωση διακριτών χώρων (γραφείων) εντός των δομών, προκειμένου να τηρείται η ιδιωτικότητα κατά τις ατομικές συνεδρίες. Επιπλέον, κρίνεται απολύτως αναγκαία η πρόβλεψη για την προμήθεια υπηρεσιακών οχημάτων ή η θεσμοθέτηση Κινητών Μονάδων, προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα της εξυπηρέτησης των πολιτών που διαβιούν σε απομακρυσμένες περιοχές.

Ειδική μέριμνα οφείλει να ληφθεί για την ουσιαστική ενεργοποίηση των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) ως διακριτών παραρτημάτων των Κ.Κ. Δεδομένου ότι η αξιολόγηση ανέδειξε εμφανείς ελλείψεις σε εξειδικευμένες υποδομές, όπως η απουσία «Γραφείου Υποδοχής ΚΕΜ» και θέσεων Διαπολιτισμικής Μεσολάβησης, σε συνδυασμό με την ανύπαρκτη συνεργασία των δομών με Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών ή Συλλόγους Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας, καθίσταται σαφές ότι ο συγκεκριμένος πυλώνας υπολείτουργεί. Προτείνεται, συνεπώς, η στοχευμένη στελέχωση με διαπολιτισμικούς μεσολαβητές και η ενεργή δικτύωση με τις αντίστοιχες κοινότητες, ώστε οι δομές να συμβάλουν έμπρακτα στην Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη των Πολιτών Τρίτων Χωρών.

Σε τεχνολογικό επίπεδο, προτείνεται η πλήρης παραμετροποίηση και απλοποίηση του πληροφοριακού συστήματος της ΗΔΙΚΑ, ώστε να μειωθεί ο χρόνος καταχώρησης και να καταστεί δυνατή η καταγραφή υπηρεσιών όπως τα τηλεφωνικά ραντεβού. Απαιτείται η δυνατότητα εξαγωγής κοινωνικών δεικτών και η άμεση ηλεκτρονική διασύνδεση (διαλειτουργικότητα) του συστήματος με φορείς όπως ο ΕΦΚΑ, ο ΟΑΕΔ και ο ΟΠΕΚΑ, προκειμένου να αντλούνται αυτόματα τα στοιχεία και να αποφεύγονται οι διπλοεγγραφές.

Τέλος, σε επικοινωνιακό επίπεδο, η καθιέρωση ενός ενιαίου branding (στα πρότυπα των ΚΕΠ) και η υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων (webinars, μαζικά SMS, παρουσία σε τοπικά ΜΜΕ) θα ενισχύσουν την αναγνωρισιμότητα των δομών. Παράλληλα, η εξωστρέφεια πρέπει να ενισχυθεί δυναμικά μέσω δράσεων ενεργητικής προσέγγισης (street work) για τον εντοπισμό περιθωριοποιημένων ατόμων, εξασφαλίζοντας ότι όλοι οι πολίτες γνωρίζουν το πλήρες εύρος των υπηρεσιών που δικαιούνται.

3.5. Έκθεση για τη Λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2023 – Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (2024)

Η έκθεση «Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2023», η οποία εκπονήθηκε από το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, βασίζεται σε δεδομένα που αντλήθηκαν απευθείας από τα στελέχη των δομών, με σκοπό την αξιολόγηση της αποδοτικότητάς τους και την παρακολούθηση της κοινωνικής πολιτικής. Μέσα από αυτή τη συστηματική καταγραφή, αποτυπώνεται ο κομβικός ρόλος των Κέντρων ως τοπικών σημείων αναφοράς για την εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με τα προνοιακά προγράμματα, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται οι προκλήσεις για τη βελτίωση της μελλοντικής λειτουργίας τους. Παρακάτω ακολουθεί η αναλυτική σύνοψη των δεδομένων για τα Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ) της συγκεκριμένης Περιφέρειας για το έτος 2023:

- > Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η οποία αποτελείται από 22 Δήμους βάσει της απογραφής του 2021, λειτουργούν συνολικά 30 δομές Κέντρων Κοινότητας. Ειδικότερα, το τοπικό δίκτυο απαρτίζεται από 22 Κεντρικές Δομές και 8 Παραρτήματα Ρομά, ενώ δεν λειτουργούν καθόλου Παραρτήματα Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) ή Κινητές Μονάδες. Αναφορικά με τη χωροταξία και τις υποδομές τους, το 40% των Κέντρων Κοινότητας συστεγάζεται με την Κοινωνική Υπηρεσία του

εκάστοτε Δήμου. Επιπλέον, το 97% αυτών διαθέτει διαμορφωμένο χώρο υποδοχής και αναμονής και το 93% παρέχει διακριτό χώρο για την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης στους πολίτες.

- > Το ανθρώπινο δυναμικό που υποστηρίζει τη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας στην εν λόγω Περιφέρεια ανέρχεται σε 137 στελέχη. Στον οικονομικό τομέα, ο ετήσιος προϋπολογισμός των δομών της Περιφέρειας, όπως καταγράφηκε τον Δεκέμβριο του 2023 από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης, ανήλθε στα 2.788.400 ευρώ.
- > Ο συνολικός πληθυσμός των Δήμων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης που διαθέτουν Κέντρο Κοινότητας ανέρχεται σε 562.069 κατοίκους. Κατά το έτος 2023, καταγράφηκαν 7.175 νέοι ωφελούμενοι , αριθμός που αντιστοιχεί στο 1,28% του τοπικού πληθυσμού. Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που εξυπηρετήθηκαν μέσα στη χρονιά (νέοι και παλαιότεροι) έφτασε τα 36.217 άτομα , καλύπτοντας το 6,44% του πληθυσμού. Από αυτούς, οι 25.304 πολίτες εξυπηρετήθηκαν αποκλειστικά από τις Κεντρικές Δομές. Η συνολική δραστηριότητα των δομών με τους πολίτες αποτυπώνεται σε 74.052 συνεδρίες ή επισκέψεις. Σε επίπεδο μέσων όρων, αντιστοιχούν 288 ωφελούμενοι ανά Κεντρική Δομή και 1.150 εξυπηρετούμενοι ανά Κεντρική Δομή.
- > Η Περιφέρεια διαθέτει 8 Παραρτήματα Ρομά. Ο πληθυσμός Ρομά εκτιμάται στα 20.129 άτομα, δημιουργώντας αναλογία ενός Παραρτήματος ανά 2.516 Ρομά. Στα εξειδικευμένα αυτά παραρτήματα απασχολούνται συνολικά 45 στελέχη (37 ενεργά και 8 σε άδεια μακράς διάρκειας). Το 2023 καταγράφηκαν σε αυτά 1.061 νέοι ωφελούμενοι, ενώ ο συνολικός αριθμός των ατόμων που εξυπηρετήθηκαν άγγιξε τα 10.913 άτομα, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 54,22% του πληθυσμού Ρομά της Περιφέρειας. Κατά μέσο όρο, κάθε Παράρτημα Ρομά εξυπηρέτησε 1.364 άτομα.
- > Ο συνολικός αριθμός των υποβληθεισών αιτήσεων επιδομάτων ανήλθε στις 40.182. Η πλειονότητα αυτών των αιτημάτων αφορούσε το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) με 22.967 αιτήσεις , από τις οποίες εγκρίθηκαν τελικά οι 13.805. Ακολούθησαν 6.450 αιτήσεις για το Επίδομα Στέγασης , 6.155 αιτήσεις για τη χορήγηση αναπηρικών επιδομάτων , 915 για παροχές προς ανασφάλιστους υπερήλικες , 892 αιτήσεις για το επίδομα γέννησης και 2.803 λοιπές αιτήσεις. Παράλληλα, διεκπεραιώθηκαν κοινωνικές έρευνες, εκ των οποίων οι 704 πραγματοποιήθηκαν κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας και οι 1.597 διενεργήθηκαν για άλλους σκοπούς (λοιπές κοινωνικές έρευνες), φτάνοντας συνολικά τις 2.291 έρευνες.
- > Στον τομέα των δράσεων, το 100% των δομών της περιοχής παρείχε υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης σε άτομα. Υψηλά ποσοστά καταγράφηκαν στη δικτύωση με τοπικούς φορείς υγείας (96,7%) , στη δικτύωση με τα σχολεία (93,3%) και στη συμμετοχή σε δράσεις συγκέντρωσης και διανομής βασικών αγαθών (93,3%). Επιπλέον, το 93,3% των δομών παρείχε συμβουλευτική για θέματα υγείας. Στον τομέα της εργασίας, το 73,3% προσέφερε συμβουλευτική για την ένταξη στην αγορά εργασίας στο σύνολο του πληθυσμού , καθώς και εξειδικευμένα σε ευπαθείς ομάδες. Επίσης, το 70% των δομών παρείχε υποστήριξη σε παιδιά και οικογένειες για την εγγραφή και παρακολούθηση της σχολικής φοίτησης. Τέλος, ορισμένοι Δήμοι της Περιφέρειας (όπως Μαρώνας-Σαπών στο Παράρτημα Ρομά, Σαμοθράκης, Ορεσιτιάδας στο Παράρτημα Ρομά, Αλεξανδρούπολης στο Παράρτημα Ρομά και Νέστου στο Παράρτημα Ρομά) διαθέτουν εξειδικευμένους συμβούλους προώθησης της απασχόλησης/εργασίας.

3.6. Η αναγκαιότητα διεξαγωγής έρευνας πεδίου στις δομές κοινωνικής προστασίας της ΠΑΜΘ

Η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των δομών κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΠΑΜΘ) καταδεικνύει ότι, παρά τη διαθεσιμότητα σημαντικού όγκου στατιστικών και διοικητικών δεδομένων, υφίστανται ουσιώδη ελλείμματα ως προς την πληρότητα, την επικαιρότητα, τη συνοχή και τη λειτουργική αξιοποίησή τους. Το ζήτημα δεν αφορά αποκλειστικά την ποσότητα των πληροφοριών, αλλά κυρίως την καταλληλότητά τους για την υποστήριξη τεκμηριωμένων παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τα διαθέσιμα στοιχεία προέρχονται κυρίως από δευτερογενείς πηγές και διοικητικά συστήματα καταγραφής, τα οποία εξυπηρετούν πρωτίστως λειτουργικές ή στατιστικές ανάγκες και όχι την εις βάθος κατανόηση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών δομών. Ως εκ τούτου, ενώ παρέχουν μια γενική εικόνα των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού, δεν αποτυπώνουν επαρκώς κρίσιμες ποιοτικές διαστάσεις, όπως η εμπειρία των ωφελούμενων, η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, η λειτουργικότητα των διαδικασιών ή ο πραγματικός κοινωνικός αντίκτυπος των παρεμβάσεων.

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα αφορά τη διάσπαση και την ανομοιογένεια των δεδομένων. Οι πληροφορίες συλλέγονται από πολλαπλούς φορείς, με διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, εργαλεία και επίπεδα ανάλυσης, γεγονός που δυσχεραίνει τη συστηματική ενοποίησή τους. Η απουσία ενός ενιαίου πλαισίου καταγραφής και παρακολούθησης, σε συνδυασμό με την έλλειψη κοινά αποδεκτών δεικτών, περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης τόσο μεταξύ διαφορετικών δομών όσο και μεταξύ γεωγραφικών ενοτήτων. Ως αποτέλεσμα, καθίσταται δύσκολη η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Παράλληλα, εντοπίζονται σημαντικά κενά ως προς την αντιπροσωπευτικότητα των καταγεγραμμένων στοιχείων. Ορισμένες κοινωνικές ομάδες με αυξημένη ευαλωτότητα δεν αποτυπώνονται επαρκώς στα υφιστάμενα δεδομένα. Ενδεικτικά, πληθυσμοί όπως οι Ρομά, οι μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία που διαβιούν σε απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και ηλικιωμένοι που δεν εντάσσονται σε οργανωμένα προγράμματα, συχνά δεν περιλαμβάνονται με συστηματικό τρόπο στις καταγραφές. Η απουσία αυτών των ομάδων από τα διαθέσιμα στοιχεία οδηγεί σε μερική και ενίοτε παραπλανητική αποτύπωση των κοινωνικών αναγκών, γεγονός που ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων.

Επιπρόσθετα, η διαχρονική παρακολούθηση της λειτουργίας των δομών παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες. Η έλλειψη συστηματικών μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης δεν επιτρέπει την καταγραφή της εξέλιξης βασικών ποιοτικών παραμέτρων, όπως η ικανοποίηση των ωφελούμενων ή η βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών κοινωνικής προστασίας παραμένει περιορισμένη και συχνά βασίζεται σε αποσπασματικά ή μη συγκρίσιμα δεδομένα. Επιπλέον,

λειτουργικοί περιορισμοί των ιδίων των δομών –όπως η υποστελέχωση, ο αυξημένος διοικητικός φόρτος και οι περιορισμένες δυνατότητες συστηματικής καταγραφής– επιδρούν αρνητικά στην ποιότητα και την αξιοπιστία των συλλεγόμενων πληροφοριών.

Η προβληματική αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο χωρικό πλαίσιο της ΠΑΜΘ, όπου συνυπάρχουν έντονες ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις. Η ύπαρξη απομακρυσμένων αγροτικών περιοχών, η άνιση πρόσβαση σε υπηρεσίες και η συγκέντρωση ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων καθιστούν αναγκαία την παραγωγή χωρικά εξειδικευμένων δεδομένων. Οι γενικευμένοι δείκτες δεν επαρκούν για την κατανόηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, ούτε για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών και στοχευμένων πολιτικών που να ανταποκρίνονται στις διαφοροποιημένες ανάγκες των επιμέρους περιοχών.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η ανάπτυξη και υλοποίηση πρωτογενούς έρευνας σε περιφερειακό επίπεδο αναδεικνύεται ως αναγκαία και στρατηγικής σημασίας επιλογή. Η πρωτογενής έρευνα επιτρέπει τη συλλογή άμεσων, αξιόπιστων και επικαιροποιημένων δεδομένων, τα οποία μπορούν να σχεδιαστούν με τρόπο που να εξυπηρετεί συγκεκριμένους στόχους πολιτικής. Μέσω της αξιοποίησης κατάλληλων μεθοδολογικών εργαλείων –όπως δομημένα ερωτηματολόγια, ημιδομημένες συνεντεύξεις και ποιοτικές τεχνικές διερεύνησης– καθίσταται δυνατή η εις βάθος κατανόηση κρίσιμων παραμέτρων, όπως η πρόσβαση στις υπηρεσίες, η ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας, η επάρκεια των υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και τα πεδία όπου εντοπίζονται ανεκπλήρωτες ανάγκες.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη συστηματική καταγραφή της εμπειρίας και του βαθμού ικανοποίησης των ωφελομένων, καθώς τα στοιχεία αυτά αποτελούν βασικούς δείκτες ποιότητας και αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η ενσωμάτωση της οπτικής των χρηστών των υπηρεσιών συμβάλλει στον εντοπισμό δυσλειτουργιών, στη βελτίωση της οργάνωσης και της παροχής υπηρεσιών, καθώς και στην ενίσχυση της ανταπόκρισης των δομών στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών.

Συνολικά, η αντιμετώπιση των υφιστάμενων ελλειμμάτων δεδομένων προϋποθέτει τη μετάβαση από ένα αποσπασματικό σύστημα καταγραφής σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο παραγωγής και αξιοποίησης γνώσης. Η πρωτογενής έρευνα αποτελεί βασικό πυλώνα αυτής της μετάβασης, καθώς συμβάλλει όχι μόνο στη συμπλήρωση των πληροφοριακών κενών, αλλά και στη θεμελίωση ενός συστήματος σχεδιασμού πολιτικών βασισμένου σε εμπειρικά δεδομένα (evidence-based policy). Μέσα από αυτή τη διαδικασία, ενισχύεται η διαφάνεια και η λογοδοσία των φορέων, βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η μεθοδολογία που υιοθετείται στην παρούσα μελέτη με τίτλο «Π3.5 Έρευνα στα Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ) της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης» βασίζεται σε έναν

ολοκληρωμένο, συστηματικά οργανωμένο και πολυεπίπεδο σχεδιασμό. Ο σχεδιασμός αυτός ευθυγραμμίζεται με τα διεθνώς καθιερωμένα ευρωπαϊκά πρότυπα αξιολόγησης κοινωνικών πολιτικών (OECD/DAC, Ευρωπαϊκή Επιτροπή), ενώ ταυτόχρονα προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες κοινωνικές, οικονομικές και χωρικές συνθήκες της Περιφέρειας, διασφαλίζοντας τη συνάφεια και τη χρηστικότητα των αποτελεσμάτων.

Κεντρικό στοιχείο της προσέγγισης αποτελεί η υιοθέτηση μικτής μεθοδολογίας, η οποία συνδυάζει ποσοτικές και ποιοτικές τεχνικές συλλογής και ανάλυσης δεδομένων. Η ποσοτική διάσταση της έρευνας επιτρέπει τη συστηματική καταγραφή και ανάλυση δεδομένων σε επίπεδο πληθυσμού, συμβάλλοντας στην εξαγωγή γενικεύσιμων συμπερασμάτων και στον εντοπισμό βασικών τάσεων. Παράλληλα, η ποιοτική διερεύνηση εστιάζει στις εμπειρίες, τις αντιλήψεις και τις ανάγκες των ωφελομένων, αναδεικνύοντας τις βιωματικές και συχνά αθέατες πτυχές της καθημερινότητάς τους, οι οποίες δεν μπορούν να αποτυπωθούν επαρκώς μέσω αριθμητικών δεικτών.

Η συνδυαστική αξιοποίηση των δύο αυτών προσεγγίσεων αναγνωρίζεται διεθνώς ως αξιόπιστη και επιστημονικά τεκμηριωμένη πρακτική, καθώς ενισχύει την πληρότητα και την ερμηνευτική ισχύ της ανάλυσης. Επιπλέον, η εφαρμογή της αρχής της τριγωνοποίησης (triangulation), τόσο ως προς τις πηγές όσο και ως προς τις μεθόδους, συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των ευρημάτων. Μέσα από τη διασταύρωση διαφορετικών τύπων δεδομένων και ερευνητικών οπτικών, περιορίζονται οι πιθανές μεροληψίες και επιτυγχάνεται μια πιο σφαιρική και τεκμηριωμένη κατανόηση του υπό εξέταση αντικειμένου.¹⁰³

Τέλος, η μεθοδολογική αυτή επιλογή διευκολύνει όχι μόνο την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και τη διατύπωση εφαρμόσιμων προτάσεων πολιτικής, ενισχύοντας τον σχεδιασμό παρεμβάσεων που ανταποκρίνονται ουσιαστικά στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των Κέντρων Κοινότητας.

4.1. Πληθυσμός στόχος

Ο πληθυσμός-στόχος της έρευνας διαμορφώνεται με τρόπο που επιτρέπει τη σφαιρική αποτύπωση του φαινομένου, περιλαμβάνοντας δύο διακριτές αλλά αλληλένδετες κατηγορίες συμμετεχόντων: τους ωφελούμενους των υπηρεσιών και τους παρόχους αυτών. Η επιλογή αυτή ανταποκρίνεται στη λογική της πολυεπίπεδης ανάλυσης, καθώς επιδιώκει να καταγράψει τόσο την εμπειρία χρήσης των υπηρεσιών όσο και τη θεσμική και επαγγελματική οπτική της παροχής τους.

Πρώτον, στην έρευνα εντάσσονται οι ωφελούμενοι των Κέντρων Κοινότητας, δηλαδή πολίτες που αξιοποιούν τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε κοινωνικές ομάδες που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως Ρομά, μετανάστες, άνεργοι, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι και άστεγοι. Στόχος είναι να αποτυπωθούν όχι μόνο

¹⁰³ Ευαγγέλου, Ε. (2014). Η χρήση της μεθοδολογικής τριγωνοποίησης στην έρευνα της ποιότητας ζωής των ψυχικά πασχόντων που ζουν στην κοινότητα. e-Journal of Science & Technology, (35). Ανακτήθηκε από http://ejst.uniwa.gr/issues/issue_35/Euaggelou_35.pdf

τα βασικά χαρακτηριστικά και οι ανάγκες τους, αλλά και οι εμπειρίες, τα εμπόδια πρόσβασης και ο βαθμός ικανοποίησής τους από τις υπηρεσίες. Σε περιπτώσεις όπου η άμεση συμμετοχή δεν είναι εφικτή (όπως ανήλικοι ή άτομα με σοβαρές δυσκολίες επικοινωνίας), η έρευνα διευρύνεται ώστε να συμπεριλάβει τις απόψεις κηδεμόνων ή δικαστικών συμπαραστατών, διασφαλίζοντας έτσι την αντιπροσωπευτικότητα και τη συμπερίληψη.

Δεύτερον, εξετάζεται η οπτική των στελεχών και των επιστημονικά υπευθύνων των Κέντρων Κοινότητας. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού των δομών, όπως κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, σύμβουλοι απασχόλησης και διοικητικό προσωπικό, καθώς και οι επιστημονικά υπεύθυνοι που έχουν τον συντονισμό της λειτουργίας τους. Η συμβολή τους είναι κρίσιμη, καθώς παρέχουν τεκμηριωμένη γνώση σχετικά με τη λειτουργικότητα των υπηρεσιών, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται στην πράξη, αλλά και τις δυνατότητες βελτίωσης.

Η συνδυαστική προσέγγιση των δύο αυτών κατηγοριών ενισχύει ουσιαστικά την εγκυρότητα της έρευνας, καθώς επιτρέπει την εφαρμογή της αρχής της τριγωνοποίησης. Μέσα από τη σύγκριση και τη διασταύρωση των αντιλήψεων των ωφελούμενων και των στελεχών, προκύπτει μια πιο ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη εικόνα για τη λειτουργία, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των Κέντρων Κοινότητας. Παράλληλα, η προσέγγιση αυτή συμβάλλει στον εντοπισμό πιθανών αποκλίσεων μεταξύ σχεδιασμού και εφαρμογής των υπηρεσιών, ενισχύοντας τη δυνατότητα διατύπωσης στοχευμένων και ρεαλιστικών προτάσεων βελτίωσης.

4.2. Δειγματοληψία και μέγεθος δείγματος

Η δειγματοληψία της έρευνας σχεδιάζεται με τη μέθοδο της απλής τυχαίας επιλογής (random sampling), με στόχο τη διαμόρφωση ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος του πληθυσμού-στόχου. Ο σχεδιασμός βασίζεται σε βασικές στατιστικές παραμέτρους, όπως το διάστημα εμπιστοσύνης 95% και η υπόθεση μέγιστης διακύμανσης ($p=0,5$), επιλογή που οδηγεί στον υπολογισμό του μέγιστου απαιτούμενου μεγέθους δείγματος για το συγκεκριμένο επίπεδο αξιοπιστίας. Το εκτιμώμενο περιθώριο δειγματοληπτικού σφάλματος αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ 3% και 5%, διασφαλίζοντας ικανοποιητική ακρίβεια στα αποτελέσματα.

Παράλληλα, προβλέπεται η εφαρμογή αναλογικής στρωματοποίησης του δείγματος, τόσο σε γεωγραφικό επίπεδο (ανά Περιφερειακή Ενότητα: Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου) όσο και σε επίπεδο ειδικών Παραρτημάτων (Ρομά). Η πρακτική αυτή ενισχύει τη γεωγραφική και κοινωνική αντιπροσωπευτικότητα, διασφαλίζοντας ότι επιμέρους πληθυσμιακές ομάδες και χωρικές ενότητες εκπροσωπούνται επαρκώς στο δείγμα. Όσον αφορά τους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων Κοινότητας, επιλέγεται η πλήρης καταγραφή τους (census), δεδομένου του περιορισμένου αριθμού τους, γεγονός που επιτρέπει την καθολική αποτύπωση των απόψεών τους χωρίς δειγματοληπτικά σφάλματα.

Επιπρόσθετα, ενσωματώνεται η πρακτική της υπερ-δειγματοληψίας (oversampling) για συγκεκριμένες υποομάδες του πληθυσμού που παρουσιάζουν διαχρονικά υψηλά ποσοστά μη

απόκρισης ή δυσκολία πρόσβασης, όπως οι κοινότητες Ρομά και οι μετανάστες. Στόχος είναι η συλλογή επαρκούς όγκου δεδομένων για τις ομάδες αυτές, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα υποεκπροσωπούνταν, περιορίζοντας τη δυνατότητα αξιόπιστης ανάλυσης. Η προσέγγιση αυτή αποτελεί καθιερωμένη πρακτική σε μεγάλες κοινωνικές έρευνες, ιδίως όταν επιδιώκεται η εις βάθος διερεύνηση μικρών αλλά κρίσιμων πληθυσμιακών κατηγοριών.

Αν και η υπερ-εκπροσώπηση ορισμένων ομάδων ενδέχεται να επηρεάσει την αρχική αναλογικότητα του δείγματος, το ζήτημα αυτό αντιμετωπίζεται με τη χρήση σταθμίσεων (weights) κατά τη φάση της ανάλυσης. Μέσω της διαδικασίας αυτής, τα δεδομένα αναπροσαρμόζονται ώστε να αντανakλούν την πραγματική πληθυσμιακή κατανομή, εξαλείφοντας πιθανές μεροληψίες και διασφαλίζοντας την εγκυρότητα των συνολικών αποτελεσμάτων. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται μια ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για επαρκή εκπροσώπηση ευάλωτων ομάδων και της διατήρησης της συνολικής αντιπροσωπευτικότητας της έρευνας, επιτρέποντας την εξαγωγή αξιόπιστων και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων τόσο σε επιμέρους όσο και σε γενικό επίπεδο¹⁰⁴

4.3. Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Για τη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων προβλέπεται η αξιοποίηση τριών βασικών ερευνητικών εργαλείων, τα οποία έχουν σχεδιαστεί και προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε ομάδας στόχου, με στόχο τη διασφάλιση τόσο της ακρίβειας όσο και της πληρότητας των δεδομένων, ως εξής:

- > Πρώτον, θα χρησιμοποιηθεί δομημένο ερωτηματολόγιο που απευθύνεται στους ωφελούμενους των Κέντρων Κοινότητας. Το εργαλείο αυτό περιλαμβάνει θεματικές ενότητες που καλύπτουν ζητήματα όπως η πρόσβαση στις υπηρεσίες και η ενημέρωση, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, ο χρόνος απόκρισης, καθώς και ο βαθμός κάλυψης των αναγκών των χρηστών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στην καταγραφή πιθανών εμποδίων πρόσβασης, όπως γλωσσικοί, χωρικοί ή θεσμικοί περιορισμοί. Παράλληλα, διερευνάται η υποκειμενική ευημερία των ωφελούμενων, ενώ παρέχεται και η δυνατότητα διατύπωσης προτάσεων βελτίωσης. Το ερωτηματολόγιο συνδυάζει κλειστού τύπου ερωτήσεις (όπως διχοτομικές και κλίμακες Likert πέντε βαθμίδων) με ανοικτά ερωτήματα, ώστε αφενός να διευκολύνεται η ποσοτική ανάλυση και η συγκρισιμότητα των δεδομένων, αφετέρου να καταγράφονται πιο ελεύθερα οι εμπειρίες και οι απόψεις των συμμετεχόντων.
- > Δεύτερον, θα αναπτυχθεί αντίστοιχο δομημένο ερωτηματολόγιο για τα στελέχη των Κέντρων Κοινότητας. Το εργαλείο αυτό εστιάζει σε ζητήματα που σχετίζονται με τη λειτουργία των δομών, όπως ο φόρτος εργασίας, η επάρκεια ανθρωπίνου δυναμικού

¹⁰⁴ Pew Research Center – Mercer, A. (2016). Oversampling is used to study small groups, not bias poll results. Ανακτήθηκε από: <https://www.pewresearch.org/short-reads/2016/10/25/oversampling-is-used-to-study-small-groups-not-bias-poll-results/#:~:text=Oversampling%20is%20the%20practice%20of,too%20small%20to%20report%20o>
[n](#)

και υλικοτεχνικής υποδομής, η διαθεσιμότητα και επάρκεια δεξιοτήτων, καθώς και η συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και φορείς (π.χ. υγείας, πρόνοιας, εκπαίδευσης και απασχόλησης). Επιπλέον, επιδιώκεται η ανάδειξη καλών πρακτικών και η καταγραφή προτάσεων βελτίωσης από την πλευρά των επαγγελματιών, οι οποίοι διαθέτουν άμεση γνώση της καθημερινής λειτουργίας των υπηρεσιών. Μέσω αυτού του εργαλείου, αποτυπώνεται η θεσμική και επιχειρησιακή διάσταση της παροχής υπηρεσιών.

- > Τρίτον, πριν από την κύρια φάση της έρευνας, θα πραγματοποιηθεί πιλοτική εφαρμογή (pilot test) των ερωτηματολογίων σε περιορισμένο δείγμα συμμετεχόντων. Η διαδικασία αυτή στοχεύει στον έλεγχο της σαφήνειας και της κατανοησιμότητας των ερωτήσεων, της λογικής αλληλουχίας και της ροής του ερωτηματολογίου, καθώς και του απαιτούμενου χρόνου συμπλήρωσης. Επιπλέον, στην περίπτωση ηλεκτρονικής διάθεσης των εργαλείων, θα ελεγχθεί η τεχνική τους λειτουργικότητα. Η πιλοτική φάση αποτελεί κρίσιμο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας, καθώς επιτρέπει τον εντοπισμό πιθανών αδυναμιών ή ασάφειων στον σχεδιασμό των εργαλείων. Τα σχόλια και οι παρατηρήσεις που θα προκύψουν θα αξιοποιηθούν για την αναθεώρηση και βελτιστοποίηση των ερωτηματολογίων, διασφαλίζοντας ότι κατά την κύρια έρευνα θα είναι σαφή, αξιόπιστα και κατάλληλα για την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων.

4.4. Διαδικασία συλλογής δεδομένων και διασφάλιση ποιότητας

Η συλλογή των δεδομένων θα υλοποιηθεί μέσω ενός συνδυασμού συμπληρωματικών μεθόδων, με στόχο τη διευκόλυνση της συμμετοχής διαφορετικών κατηγοριών πληθυσμού και την ενίσχυση του ποσοστού απόκρισης. Η πολυκαναλική αυτή προσέγγιση επιτρέπει την προσαρμογή της διαδικασίας στις δυνατότητες και τους περιορισμούς των συμμετεχόντων, διασφαλίζοντας μεγαλύτερη κάλυψη και αντιπροσωπευτικότητα.

Ειδικότερα, η επιτόπια συλλογή δεδομένων θα πραγματοποιηθεί με φυσική παρουσία ερευνητών στα Κέντρα Κοινότητας, όπου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια είτε σε έντυπη είτε σε ηλεκτρονική μορφή. Η μέθοδος αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την υποστήριξη ευάλωτων ομάδων ή ατόμων με περιορισμένες ψηφιακές δεξιότητες, καθώς επιτρέπει άμεση διευκρίνιση αποριών και ενισχύει την εμπιστοσύνη στη διαδικασία.

Παράλληλα, θα αξιοποιηθεί διαδικτυακή συλλογή δεδομένων μέσω ασφαλούς ηλεκτρονικής πλατφόρμας, δίνοντας τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να συμπληρώνουν το ερωτηματολόγιο εξ αποστάσεως, σε χρόνο που τους εξυπηρετεί. Η προσέγγιση αυτή διευκολύνει ιδιαίτερα τα στελέχη των δομών ή τους ωφελούμενους με πρόσβαση στο διαδίκτυο, μειώνοντας ταυτόχρονα το διοικητικό κόστος και τον χρόνο συλλογής.

Σε περιπτώσεις όπου οι παραπάνω τρόποι δεν είναι εφικτοί (όπως λόγω γεωγραφικής απόστασης ή ψηφιακού αναλφαριθμητισμού), θα εφαρμοστεί τηλεφωνική συλλογή δεδομένων, με τη μορφή δομημένων συνεντεύξεων βάσει του ερωτηματολογίου. Με τον τρόπο αυτό

διασφαλίζεται ότι δεν αποκλείονται ομάδες με περιορισμένη πρόσβαση ή δυνατότητα συμμετοχής.

Πριν από την έναρξη της συλλογής, όλοι οι ερευνητές και οι ερευνήτριες θα εκπαιδευτούν συστηματικά, ακολουθώντας συγκεκριμένο πρωτόκολλο δεοντολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην εξασφάλιση της ενημερωμένης συναίνεσης (informed consent), η οποία θα παρέχεται με σαφή και κατανοητό τρόπο από κάθε συμμετέχοντα, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Επιπλέον, θα δοθεί βαρύτητα στην ευαισθητοποίηση των ερευνητών σε ζητήματα που αφορούν ευάλωτες ομάδες, όπως η προστασία της ιδιωτικότητας, η εμπιστευτικότητα των δεδομένων και η αποφυγή στιγματιστικών πρακτικών.

Για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων, θα εφαρμοστούν πολλαπλοί μηχανισμοί ελέγχου καθ' όλη τη διάρκεια της συλλογής. Συγκεκριμένα, στην ηλεκτρονική πλατφόρμα θα ενσωματωθούν αυτοματοποιημένοι έλεγχοι πληρότητας σε πραγματικό χρόνο, ώστε να αποφεύγονται ελλείψεις καταγραφές. Επιπλέον, θα χρησιμοποιηθούν λογικές ροές ερωτήσεων (skip logic), οι οποίες προσαρμόζουν δυναμικά τη δομή του ερωτηματολογίου βάσει των απαντήσεων, μειώνοντας τη σύγχυση των συμμετεχόντων και ενισχύοντας την ακρίβεια των δεδομένων.

Παράλληλα, θα πραγματοποιηθεί διαδικασία επαλήθευσης (διπλός έλεγχος) σε τυχαίο υποσύνολο περίπου 10% των ερωτηματολογίων, είτε μέσω επαναληπτικής επιβεβαίωσης βασικών απαντήσεων είτε μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας, προκειμένου να εντοπιστούν πιθανά σφάλματα ή αποκλίσεις. Τέλος, θα εφαρμοστούν στοχευμένες τεχνικές περιορισμού μεροληψιών: η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα θα τονιστούν ώστε να μειωθεί η μεροληψία κοινωνικής επιθυμίας, οι ερωτήσεις θα είναι σαφείς και χρονικά προσδιορισμένες για τον περιορισμό της μεροληψίας ανάκλησης, ενώ η τυχαία δειγματοληψία και η ευρεία κάλυψη του πληθυσμού συμβάλλουν στην αποφυγή μεροληψίας επιλογής.

Συνολικά, ο σχεδιασμός της διαδικασίας συλλογής δεδομένων επιδιώκει να συνδυάσει ευελιξία, δεοντολογική συνέπεια και μεθοδολογική αυστηρότητα, διασφαλίζοντας την παραγωγή αξιόπιστων και υψηλής ποιότητας ερευνητικών δεδομένων.

4.5. Μέθοδοι ανάλυσης

Μετά την ολοκλήρωση της συλλογής, τα δεδομένα θα αναλυθούν με συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων, αξιοποιώντας εξειδικευμένα λογισμικά και τεχνικές:

- Ποσοτική ανάλυση: Θα πραγματοποιηθεί στατιστική επεξεργασία των ποσοτικών δεδομένων με τη χρήση πακέτων όπως το SPSS ή/και το Stata. Η ανάλυση θα περιλαμβάνει περιγραφικούς δείκτες (μέσους όρους, διακυμάνσεις, ποσοστιαίες αναλογίες), καθώς και επαγωγικούς στατιστικούς ελέγχους για τη διερεύνηση σχέσεων ή διαφορών. Ενδεικτικά, θα εφαρμοστούν: έλεγχοι χ^2 για κατηγορικές μεταβλητές, t-tests για τη σύγκριση μέσων όρων μεταξύ δύο ομάδων, και αναλύσεις διασποράς (ANOVA) για περισσότερες από δύο ομάδες. Όπου κρίνεται απαραίτητο, θα χρησιμοποιηθούν μοντέλα παλινδρόμησης (π.χ. λογιστικής παλινδρόμησης για

δυσαικές εξαρτημένες μεταβλητές) ώστε να εξεταστούν οι επιδράσεις πολλαπλών παραγόντων. Επιπλέον, θα κατασκευαστούν σύνθετοι δείκτες (composite indices) για την ποσοτική αποτίμηση πολυδιάστατων εννοιών, όπως η πρόσβαση στις υπηρεσίες και η αντιλαμβανόμενη ποιότητα. Μέσω κατάλληλης βαθμονόμησης των επιμέρους μεταβλητών, θα προκύψουν αριθμητικοί δείκτες σε ενιαία κλίμακα 0–100, διευκολύνοντας τη σύγκριση μεταξύ ομάδων και χρονικών στιγμών.

- > Ποιοτική ανάλυση: Οι ανοικτές ερωτήσεις και οι ποιοτικές πληροφορίες θα αναλυθούν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης (thematic analysis). Η διαδικασία θα περιλαμβάνει αρχική επαγωγική κωδικοποίηση των δεδομένων για την ανάδειξη θεμάτων και, στη συνέχεια, την οργάνωσή τους σε συνεκτικές θεματικές ενότητες. Η κωδικοποίηση θα γίνει από δύο ανεξάρτητους ερευνητές για τη διασφάλιση αξιοπιστίας, με χρήση του συντελεστή Cohen's κ ως μέτρο διασυνεντευξιακής συμφωνίας (inter-rater reliability), στοχεύοντας σε τιμή τουλάχιστον 0,70, η οποία θεωρείται «ουσιαστική» έως «άριστη» σύμφωνα με τη βιβλιογραφία. Τυχόν διαφωνίες θα επιλύονται μέσω συζήτησης ή, εφόσον χρειαστεί, με παρέμβαση τρίτου αξιολογητή, ώστε το τελικό θεματικό σχήμα να είναι έγκυρο και αξιόπιστο.
- > Ενοποίηση αποτελεσμάτων (μικτή μέθοδος): Μετά την ολοκλήρωση των επιμέρους αναλύσεων, θα ακολουθήσει ένα συγκλίνον (convergent) μικτό σχέδιο, στο οποίο τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα θα εξεταστούν παράλληλα και συγκριτικά. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει άμεση αντιπαραβολή των δύο τύπων δεδομένων, π.χ. με πίνακες που παρουσιάζουν δίπλα-δίπλα τα ποσοτικά αποτελέσματα και μια σύνοψη ποιοτικών απαντήσεων για την ίδια θεματική ενότητα. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει τον εντοπισμό μοτίβων, συμφωνιών αλλά και αντιφάσεων. Τα ποσοτικά δεδομένα παρέχουν το γενικό περίγραμμα των τάσεων, ενώ τα ποιοτικά φωτίζουν το «πώς» και το «γιατί» πίσω από τους αριθμούς. Η ερμηνεία των ευρημάτων θα λαμβάνει υπόψη τόσο τις συμπτώσεις (convergence) όσο και τις αποκλίσεις, οι οποίες μπορεί να αποκαλύπτουν σημαντικές πτυχές που θα είχαν παραβλεφθεί με μια μονομερή προσέγγιση.

4.6. Κριτήρια αξιολόγησης

Η ανάλυση και τα συμπεράσματα της μελέτης θα δομηθούν με βάση διεθνώς αναγνωρισμένα κριτήρια αξιολόγησης προγραμμάτων, σύμφωνα με το πλαίσιο του OECD/DAC και τις καθιερωμένες πρακτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι κύριες διαστάσεις που θα εξεταστούν περιλαμβάνουν:

- > Συνάφεια (Relevance): Αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο οι στόχοι και οι δράσεις των Κέντρων Κοινότητας ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των ωφελομένων και στις προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής.

- > **Συνοχή (Coherence):** Εκτίμηση της συνεκτικότητας και συμπληρωματικότητας των υπηρεσιών των ΚΚ με άλλες παρεμβάσεις σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων ή αντιφάσεων.
- > **Αποτελεσματικότητα (Effectiveness):** Μέτρηση της ικανότητας των ΚΚ να επιτυγχάνουν τους τεθέντες στόχους τους και να παράγουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα για τους ωφελούμενους.
- > **Αποδοτικότητα (Efficiency):** Ανάλυση της σχέσης μεταξύ των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται και των πόρων που χρησιμοποιούνται, δηλαδή της οικονομικής αποδοτικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών (value for money).
- > **Προστιθέμενη αξία της ΕΕ (EU added value):** Αξιολόγηση της επιπλέον αξίας που προκύπτει από τη συγχρηματοδότηση ή την εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις δομές, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα με ό,τι θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο.

Η διάρθρωση των ευρημάτων γύρω από αυτά τα κριτήρια διασφαλίζει ότι η αξιολόγηση των Κέντρων Κοινότητας γίνεται σύμφωνα με βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, παρέχοντας τεκμηριωμένα και χρήσιμα συμπεράσματα για τη λήψη αποφάσεων σε επίπεδο πολιτικής. Με αυτόν τον τρόπο, η μελέτη δεν περιορίζεται στην περιγραφή της κατάστασης, αλλά προσφέρει ένα εργαλείο σύγκρισης και αναφοράς για τη βελτίωση των υπηρεσιών και τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου τους.

4.7. Δεοντολογία και προστασία δεδομένων

Η διεξαγωγή της έρευνας θα συμμορφωθεί πλήρως με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (GDPR, Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679)¹⁰⁵ και τις αρχές της ερευνητικής δεοντολογίας. Ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί στα ακόλουθα σημεία:

- > **Συναίνεση συμμετεχόντων:** Θα εξασφαλιστεί ρητή ενημερωμένη συναίνεση από κάθε συμμετέχοντα, είτε σε έγγραφη μορφή είτε ηλεκτρονικά (με ψηφιακή φόρμα συναίνεσης). Το έντυπο συναίνεσης θα περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες (σκοπό της έρευνας, δικαιώματα συμμετέχοντος, εγγυήσεις απορρήτου), ώστε η συμμετοχή να είναι απολύτως εκούσια και ενσυνείδητη. Σε περίπτωση ανηλίκων ή ατόμων που δεν έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα, θα ζητείται η συναίνεση των νόμιμων εκπροσώπων τους, με παράλληλη λήψη υπόψη – στο μέτρο του δυνατού – και της άποψης των ίδιων των υποκειμένων.
- > **Ανωνυμοποίηση και εμπιστευτικότητα:** Όλα τα προσωπικά δεδομένα που θα συλλεγούν (π.χ. ονόματα, στοιχεία επικοινωνίας) θα κωδικοποιηθούν και θα αντικατασταθούν με ανωνυμοποιημένα IDs, ώστε κανένα αποτέλεσμα να μην μπορεί να συνδεθεί με την ταυτότητα συγκεκριμένου ατόμου. Τα δεδομένα θα αποθηκεύονται

¹⁰⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΕΕ 2016/679). Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>

σε ασφαλές περιβάλλον (με περιορισμένη πρόσβαση, χρήση κρυπτογράφησης όπου ενδείκνυται) και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων θα παραμείνουν αυστηρά εμπιστευτικές και δεν θα δοθούν σε κανέναν ατομικά αναγνωρίσιμες πληροφορίες.

- > **Ειδικές πρόνοιες για ευάλωτες ομάδες:** Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας σε πληθυσμούς όπως οι Ρομά, οι μετανάστες, τα ΑμεΑ κ.λπ., θα χρησιμοποιηθούν εξειδικευμένα εργαλεία και πρακτικές ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή τους. Ενδεικτικά, θα υπάρξει δυνατότητα διερμηνείας σε διαφορετικές γλώσσες όταν χρειάζεται, χρήση ερωτηματολογίων σε απλουστευμένη ή προσβάσιμη γλώσσα (easy-to-read format) για άτομα με γνωστικές δυσκολίες, καθώς και προσαρμογή του τρόπου διεξαγωγής (π.χ. περισσότερος χρόνος στις συνεντεύξεις) ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας. Οι ερευνητές θα είναι ενημερωμένοι για τις πολιτισμικές ευαισθησίες και θα επιδεικνύουν σεβασμό στα ήθη και τις ιδιαιτερότητες κάθε κοινότητας.
- > **Διατήρηση και καταστροφή δεδομένων:** Τα δεδομένα που θα συλλεγούν θα τηρούνται μόνο για το απολύτως απαραίτητο χρονικό διάστημα προκειμένου να εκπληρωθούν οι σκοποί της έρευνας. Η διάρκεια διατήρησης θα γνωστοποιηθεί εκ των προτέρων στους συμμετέχοντες (π.χ. μέχρι την ολοκλήρωση της μελέτης και τυχόν μελλοντικών αξιολογήσεων). Με την ολοκλήρωση του έργου, όλα τα προσωπικά δεδομένα θα καταστραφούν με ασφαλή τρόπο (π.χ. οριστική διαγραφή ψηφιακών αρχείων, καταστροφή έντυπου υλικού), εκτός αν οι συμμετέχοντες δώσουν εκ νέου συναίνεση για παράταση της διατήρησης. Η ασφαλής καταστροφή θα γίνει σύμφωνα με τα προβλεπόμενα πρότυπα, ώστε να μη υπάρχει δυνατότητα ανάκτησης των δεδομένων.

Με τα παραπάνω μέτρα, η μελέτη διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των συμμετεχόντων, ευθυγραμμίζεται με τις νομικές απαιτήσεις περί προσωπικών δεδομένων, και υιοθετεί τις βέλτιστες πρακτικές δεοντολογίας στην κοινωνική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ερωτηματολόγιο Ωφελούμενων

Ερωτηματολόγιο Συντονιστών & Στελεχών των ΚΚ &
Παραρτημάτων Ρομά